

Nyt. szám: 255/0h58

(6)

271/0660
Kl. sz.: 180/0106

Téli leve 16/1993 KCSF. iud.
alapján

HTKOS

5h ch 13

Nyt. sz.:

220

HADTÁP BIZTOSÍTÁS

3

XII. ÉVFOLYAM
1979. 3. SZÁM

Elkészíté:

az MNHF AG, TEGE, KCSF-SÉG-hez

1991 -03- hó 8... nap

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT
AZ MNHF-SÉG BELSŐ KIADVÁNYA

52/134
271/0660 12042

81/56

TITKOS

„A hadtápbiztosítás magában foglalja mindazokat a rendszabályokat, amelyek a hadtáp megszervezésére, valamint a csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására és kiszolgálására irányulnak.”

[MN HARCÁSZATI
SZABÁLYZATA (ho.-e.) 47. pont]

HADTÁPBIZTOSÍTÁS

1979

3

MN HADTÁPFŐNÖKSÉG BELSŐ KIADVÁNYA

Magyar Könyvtári Társulás
Kiadásának engedélyezve
1950. évi 11. számú
Ministeri Rendelettel
1950. évi 11. számú
Ministeri Rendelettel

1950

1950. évi 11. számú
Ministeri Rendelettel

Magyar Könyvtári Társulás
Kiadásának engedélyezve

1950. évi 11. számú
Ministeri Rendelettel

HADTÁRBIZTOSÍTÁS

Készült: 650 példányban
Egy példány: 112 lap

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság
A Szerkesztő Bizottság elnöke: Dr. Lapos Mihály vezérőrnagy
Szerkesztőség: Budapest XIII., Dózsa György út 49/a. MN HTP Törzs
Felelős szerkesztő: Tóth József alezredes
Felelős kiadó: Elekes János ezredes

Harminc éves a hadtápszolgálat

Stadler János vezérőrnagy

A Magyar Néphadsereg több mint három évtizede tölti be magasztos feladatát. Ezek az évtizedek hadseregünk fejlődésének, szocialista vonásai erősödésének éveit voltak, amelyek részeként a követelményeknek megfelelően fejlődött, szervezetében, tevékenységében korszerűsödött a hadtápszolgálat is, egyidejűleg hozzájárulva ehhez a folyamathoz.

A szocializmus építésében elért sikerek, a népgazdaság fokozódó lehetőségei, pártunk és kormányunk szüntelen gondoskodása, dolgozó népünk áldozatkész munkája nyomán néphadseregünk és annak hadtápszolgálatára rendelkezett és rendelkezik mindazon javakkal, amelyek biztosítékai a színvonalában egyre növekvő szolgálati-, élet és munkakörülmények érezhető javulásának.

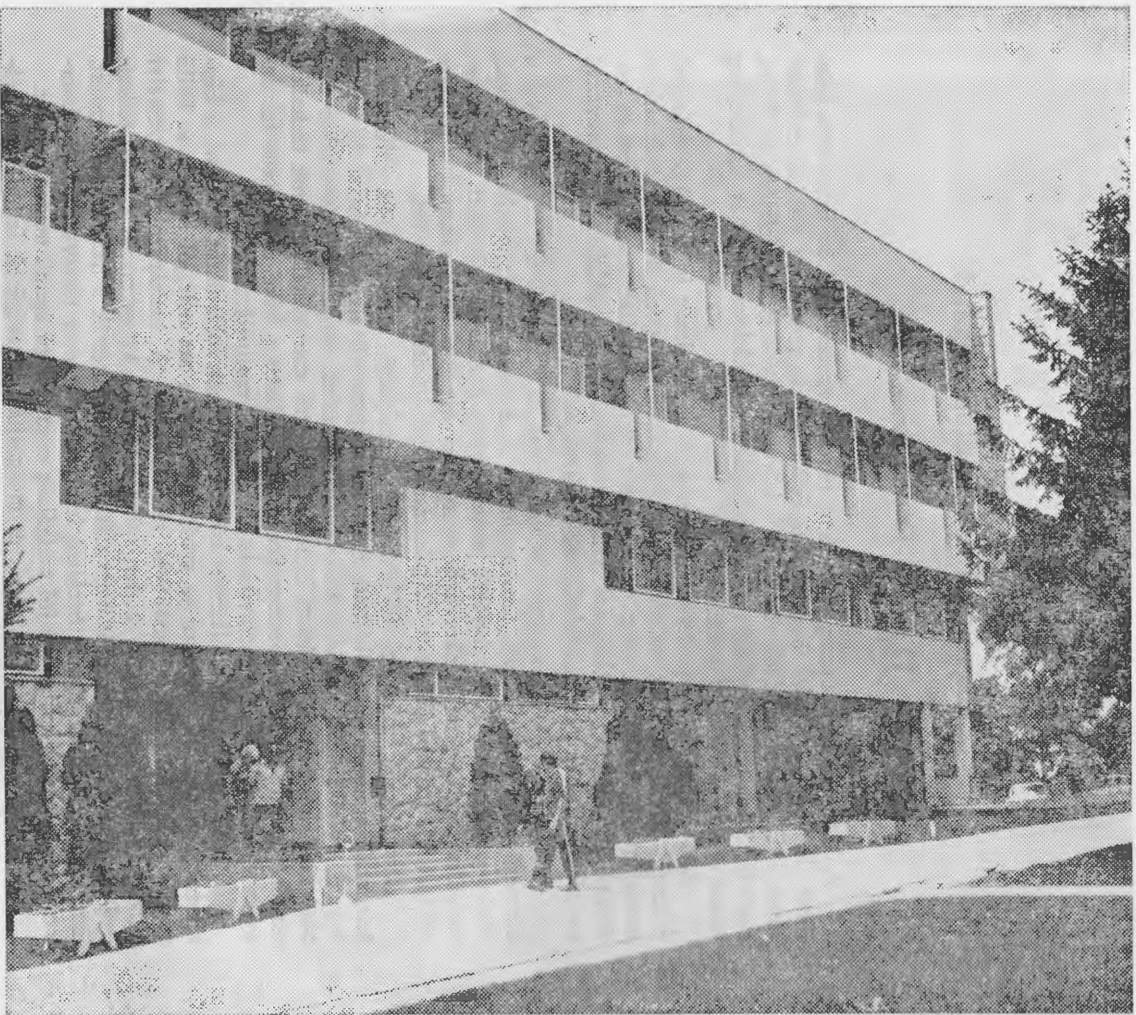
A hadtápbiztosítás rendszere folyamatosan kialakult és ma már megfelel a korszerű követelményeknek, összhangban van a népgazdaság mechanizmusával, érvényesül benne a tudományosan megalapozott gazdasági szemlélet. A hadtápszolgálat fejlődése mindenkor a korszerű harc biztosításának dinamikus fejlődését és a mindennapi ellátás, a szolgáltatások korszerűsítését jelentette.

Szolgálatunk minőségi fejlesztésének gazdasági, szervezeti és felkészítési feladatait eredményesen oldottuk meg. Ez megmutatkozik a személyi állomány anyagi, egészségügyi, szociális szükségleteinek mind magasabb színvonalon történő kielégítésében, az ellátást, kiszolgálást végző szervezetek és azok technikai eszközei minőségének folyamatos javításában, illetve a béke és háborús feladatokra történő felkészítésük színvonala növelésének realizálásában.

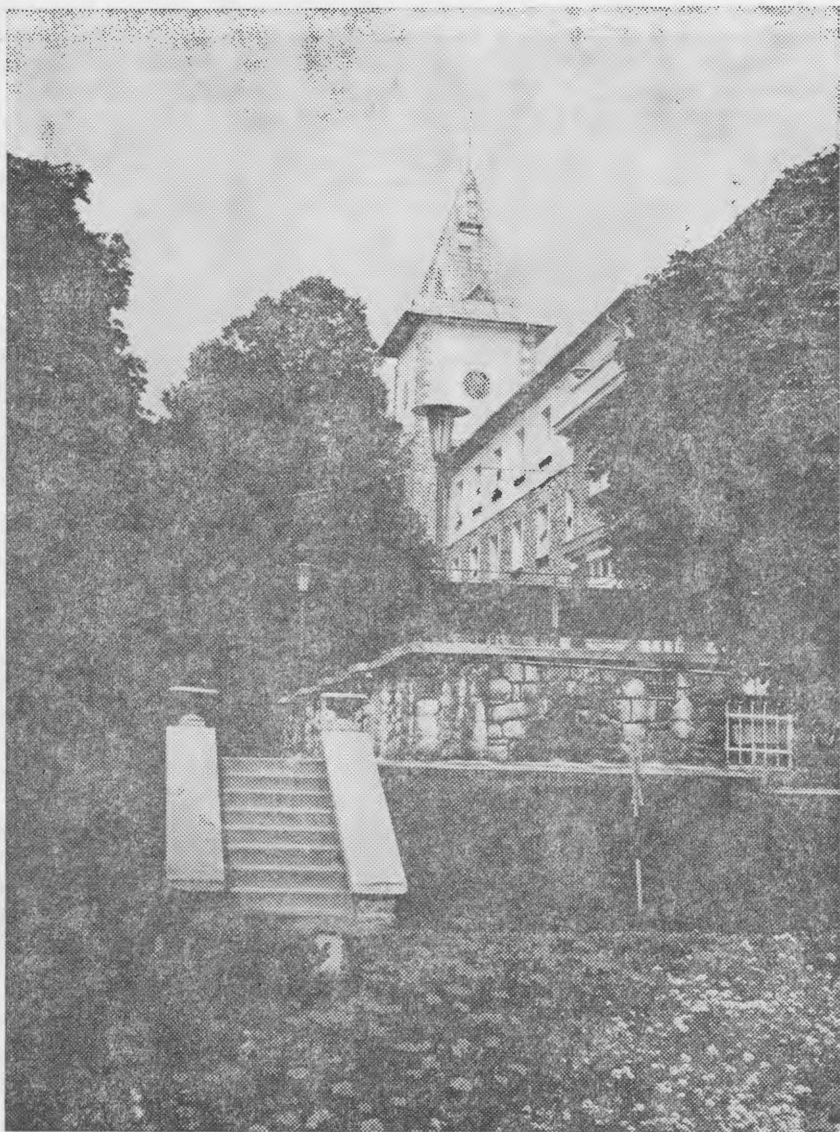
A hadtáp felkészítés, kiképzés követelményének folyamatos emelése, a képesség hatékonyságának növekedése eredményeképpen ma már jól képzett és kellő gyakorlattal bíró káderállománnyal rendelkezünk. A hadtápszolgálat személyi állománya felnőtt a megnövekedett feladatokhoz és képes magas szinten teljesíteni azt. A komplex kiképzés megvalósításával erősítettük a háborús felkészítést. Ennek érdekében az elmúlt években lefolytatott számos törzsvezetési, módszertani és rendszergyakorlataink jól szolgálták ezen célkitűzéseink megvalósítását.

A csapatok harcászati képességének és mozgósítási készségének fejlődésével arányosan javult a hadtáp HKSZ és „M” színvonala. E téren elért biztató eredményeink szilárd alapját képezik a további fejlődésnek.

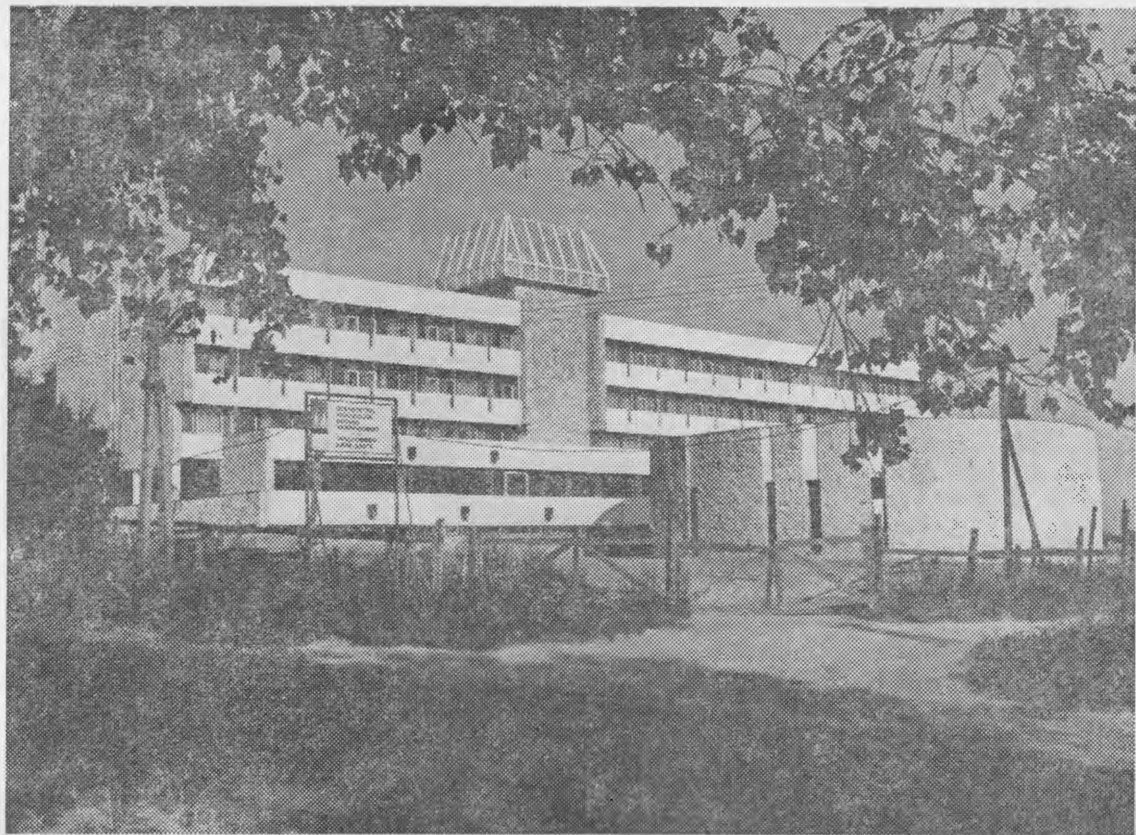
Ismeretes, hogy a csapatoknál folyamatosan rendszerbe kerülő új technika és az egyre bővülő feladatok bonyolultabbá válása jelentős szellemi, fizikai megterhelést jelent a személyi állománynak. Ez mindenkor szükségessé teszi az álló-

Honvédszanatórium

Honvédszanatórium

Épülő egészségügyi intézet

Korszerűsített étkeзде

mányról való fokozott gondoskodást, életkörülményei állandó javítását, a belső tartalékok feltárását és a lehetőségek hatékony kihasználását.

A hadtáp munkája során mindenkor figyelembe vette, hogy az anyagi és szociális ellátás, a szolgáltatások minősége, a szükségletek és jogos igények kielégítése nagyban hozzájárul a személyi állomány politikai hangulatának, erkölcsi szellemének, fizikai állóképességének, fegyelmének növeléséhez.

A hadtápvezetés intézkedései következtében valamennyi szolgálati ágánál jelentős fejlődés tapasztalható.

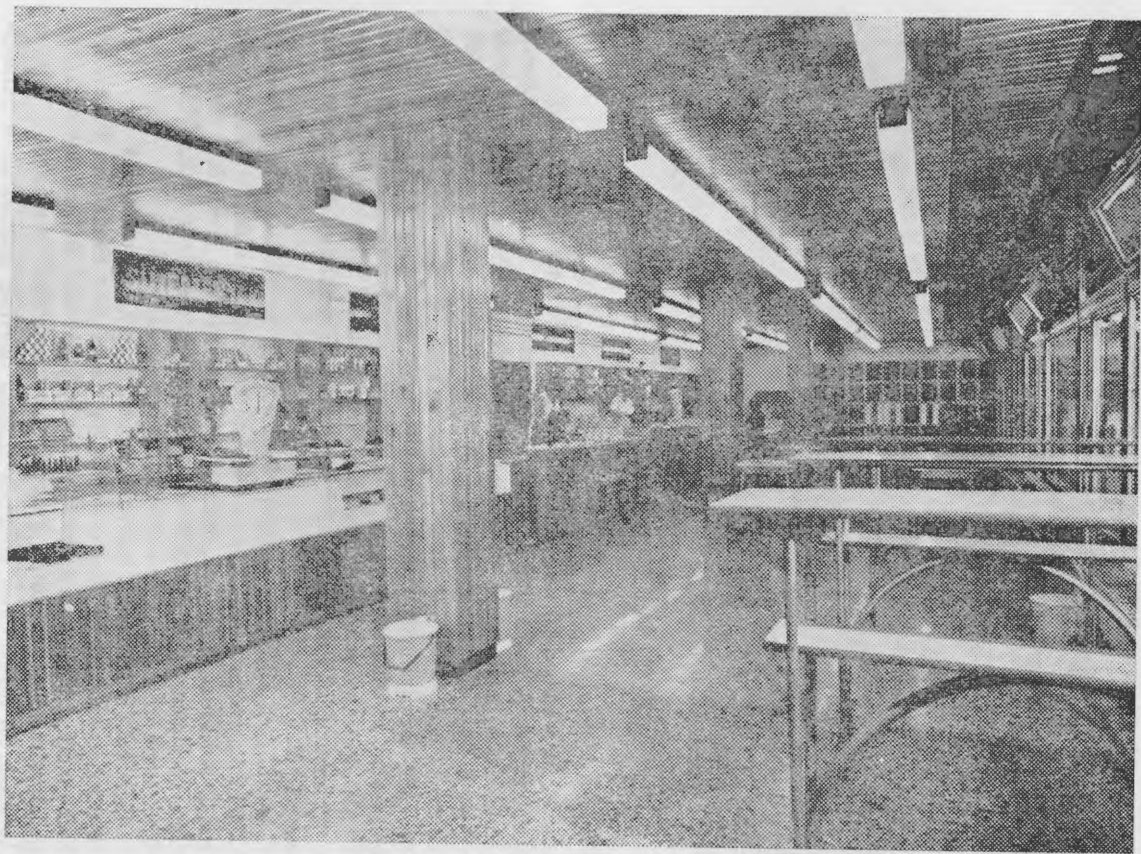
A csapatok egészségügyi ellátásában elért eredményeink biztatóak. Csapat- orvosaink kellő alapossggal végzik munkájukat és alapvetően helyesen veszik igénybe a szakrendelő intézetek, kórházak segítségét. Egyre bővülő szanatóriumi hálózatunk az igényeknek megfelelően biztosítja betegeink utókezelését, az állomány regenerálását. A javuló színvonalú gyógyító munka eredményeként járványos megbetegedések csak szórványosan fordulnak elő az MN-ben. A folyamatosan rendszerbe kerülő korszerű tábori gyógyászati berendezések és technikai eszközök kellő biztosítékkal szolgálnak a háborús egészségügyi ellátás feladatainak végrehajtásához.

Az MN szállítási rendszerének korszerűsítéséve a megvalósulás folyamatában van az egységes irányítási rend végrehajtása a köponthadtáptól a csapathadtápig. A hadseregben bevezetett gazdálkodási szabályzók hatására tervszerűbb a szállítás, javul a gépjárművek kihasználtsága, csökkent az üres futás, emelkedett a kapcsolt szállítások aránya. A közlekedési szolgálat hatáskörébe utalt MN anyagmozgatási és rakodásgépesítési tevékenység kialakulóban van. A kísérleti jelleggel bevezetett konténer szállítások tapasztalatai kedvezőek. Több új technikai eszköz kifejlesztésével jelentős előrelépés történt a béke és háborús szállítási feladatok végrehajtási feltételeinek megteremtésében.

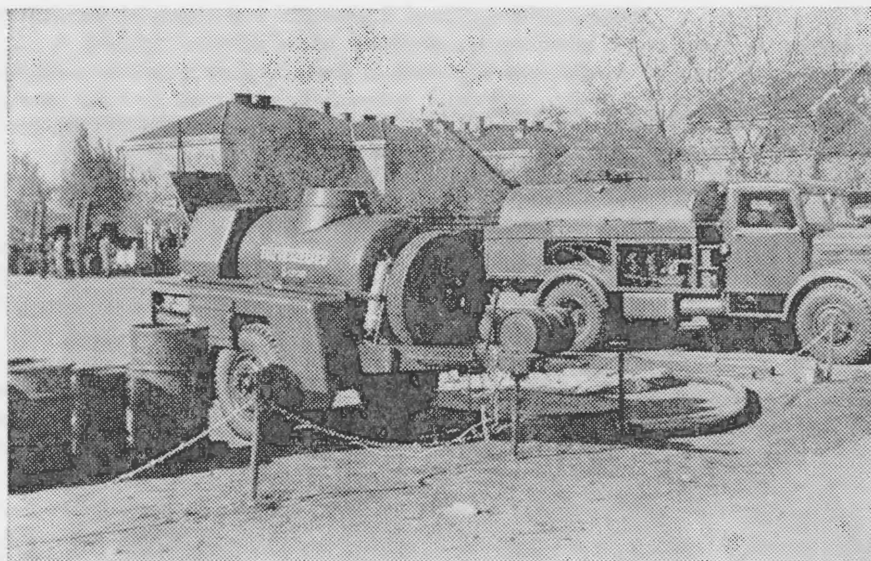
Az üzemanyag szolgálat anyagi és technikai bázisának létrehozásával kialakult az ellátás új rendszere. A béke és háborús igények kielégítése érdekében megteremtődtek a tömeges üzemanyagkiadás és a járművek csoportos feltöltésének feltételei. Rendszerbe kerültek új üzemanyagfajták, nagyteljesítményű és befogadóképességű szállító-töltő és tároló eszközök (4. sz. kép). Növekedtek az üzemanyag tartalékok, korszerűsödött a háborús ellátás rendje, a szolgálat tevékenységének kedvezőbb feltételei.

Az ételmezési ellátás javítására hozott központi rendelkezések, anyagi erőfeszítések, helyi kezdeményezések a kívánt eredményekhez vezettek. Megváltozott az ellátás minősége, módja, kalóriaértéke, jobban igazodik a társadalmilag indokolt igényekhez. A sorállomány ételmezése az általánossá vált napi négyszeri étkezéssel a választható több menüvel, a bisztró rendszerű vacsoráztatási formával, a polgári közétkeztetésben részesülők általános színvonalát meghaladja. Az étkezdek rozsdamentes acél és műanyag edényzettel történő ellátása, a korszerűsített konyhák berendezése, az éttermek egységes követelmények szerint történő kialakítása, felszerelése és előkészítése egyaránt biztosítja a kulturált étkezési igények kielégítését.

Az MN öltözeti rendszere ma már egyaránt megfelel a katonai követelményeknek és az általános társadalmi igényeknek. Az 1960-as évek elején kialakított gyakorló (hadi) öltözet, kimenőruházat és egyéb felszerelési cikkek köre tovább bővült, minőségük javult. A katonák a kimenőruházaton kívül az igénybevétellel jellegetével összhangban álló szolgálati-, gyakorló és munkaruházattal, a

Csapat önkiszolgáló étkeзде vegyes boltja

Korszerű üzemanyag-szállító és -töltő-eszközök

sportoláshoz és a szabadidő kényelmes eltöltéséhez szükséges külön sportöltözőkkel rendelkeznek. A kulturáltabb, jobb pihenést szolgálja a műanyag ágybetét, a hálóruga és a gumisaru is. A sorállomány kulturált megjelenésében fontos szerep jut a textiltisztító és javító-szolgáltató üzemeknek. Rekonstrukciójuk következtében korszerű gépi eszközökkel kerültek felszerelésre és ma már az MN igényeinek túlnyomó többségét kielégítik. Az utóbbi években jelentős fejlődés történt a fehérnemű váltásának heti kétszeri biztosításában. Erre van lehetőség a laktanyákban levő központi fürdőkben, az alegységek körleteihez kialakított zuhanyozókban, illetve alegység gazdasági szobákban elhelyezett ruházati anyagokból.

A szociális és üdültetési szolgáltatás keretében az NM üdültetési hálózat, lehetőségei fokozatosan bővül, és egyre jobban szolgálja az állomány pihentetését. Az óvodai, bölcsődei férőhelyek száma tovább növekedett, javultak a működési feltételek, körülmények, melyhez a saját lehetőségek mellett a tanácsokkal való jó együttműködés révén biztosított férőhelyek is hozzájárulnak.

Szolgálatunk fejlesztésére irányuló erőfeszítéseink megvalósításában nagyra értékelhetőek jó nemzetközi kapcsolataink, de különösen a hazánkban állomásozó DHDSCS hadtápszolgálat személyi állományának önzetlen és hatékony segítség, melyet konzultációkon és közös gyakorlatokon nyújtottak részünkre.

Az eltelt 30 esztendőben eredményeinkhez nagyon hozzájárult a parancsnoki állomány, a politikai apparátus és a társadalmi szervek aktív támogatása.

A parancsnokok és politikai munkások többsége jól értékeli a csapatok életében a hadtáp helyét, szerepét, munkáját helyesen ítélik meg és értékelik, ennek megfelelően reális követelményeket támasztanak, ugyanakkor tevékeny-

ségét szilárdan támogatják. Jól oldják meg az alárendelt anyagi-szociális ellátást, helyesen ítélik meg az állomány szükségleteit, igényeit, rendszeresen figyelemmel kísérik az alcégek életét, ellenőrzik körleteiket, az étkezést, a szolgáltatás valamennyi területét. Ez teszi lehetővé számukra, hogy a helyszínen győződjenek meg a személyi állomány tényleges ellátásáról, a velük való törődés valamennyi kérdéséről.

Célkitűzéseink megvalósításában nagy szerepet játszottak a központhadtápban működő pártszervezetek, melyek felkarolták és mindenkor segítették szolgálatuk fejlesztésére irányuló törekvéseink megvalósítását. Jelentős feladatot végeztek párttagjaink, akik bármely nehéz és bonyolult feladatok végrehajtásában élenjártak és ma is példamutató tevékenységük a jubileumi munkaverseny felajánlásainak teljesítésében. Hasonló elismeréssel kell szólni területünkön dolgozó más tömegszervezetekről, azok tagjairól is.

Szolgálatunk sikereiben sokra értékelhető az állomány szemléletében folyamatosan végbemenő változás, mely tevőlegesen hozzájárult a reális fejlesztési koncepciók kialakításához, folyamatos teljesítéséhez, a helyes gazdasági szemlélet, a takarékosággal kapcsolatos helyes nézetek megvalósításához.

Nagy elismerést érdemelnek a hadtápszolgálatban korábban és jelenleg is tevékenykedő tisztek, tiszthelyettesek és polgári dolgozók, akik bármely nehéz-ségen úrrá tudtak lenni és fáradságot nem ismerve teljesítették kötelességüket.

E rövid áttekintés alapján is megállapítható, hogy szolgálatunk töretlenül fejlődött és hadseregünk erősödésével egyre korszerűsödött. Ezek a biztató eredmények egyben arra is köteleznek bennünket, hogy még jobban gazdálkodjunk a gondjainkra bízott anyagi javakkal. Fokozzuk a hadtápban egységek, alcégek harcalkalmosságát, növeljük mozgósítási és háborús alkalmazási készségét.

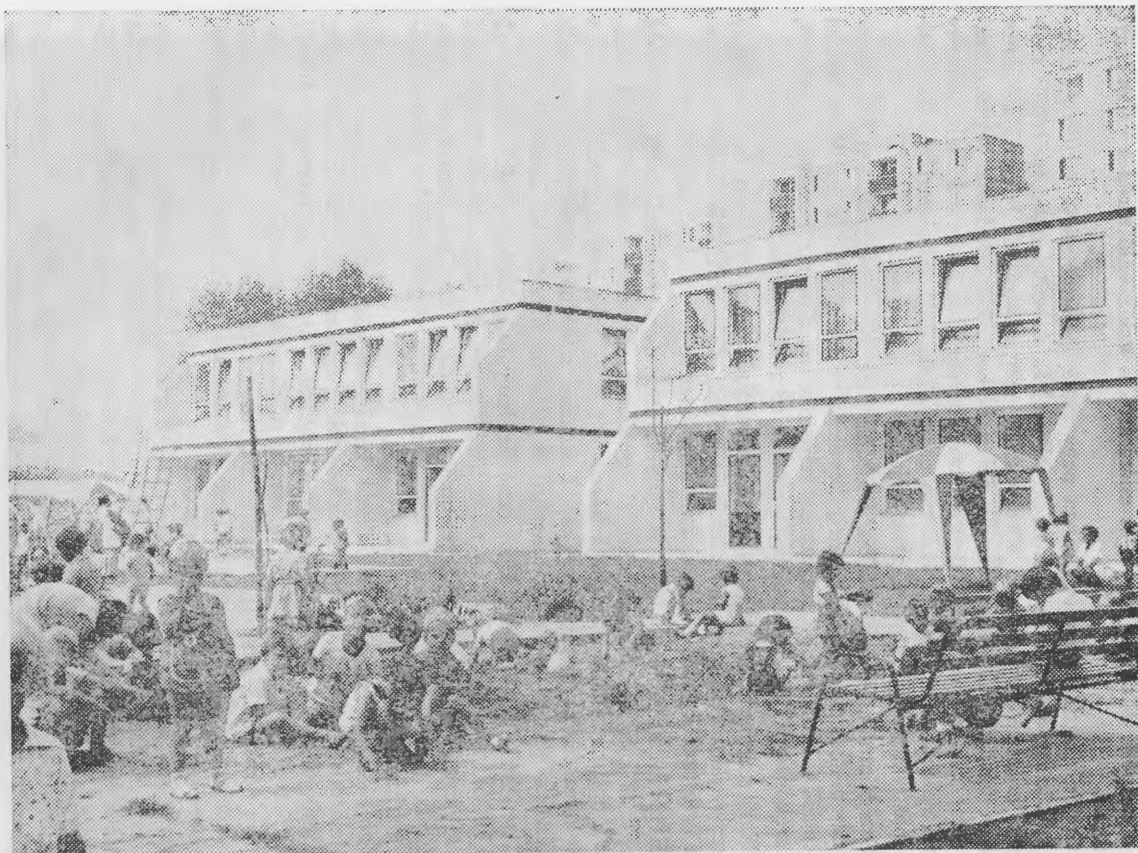
Továbbá célkitűzéseink közé tartozik, hogy megnövekedett feladatainknak megfelelően növeljük a hadtápban teljesítőképességét, a népgazdasági lehetőségek jobb kihasználása és új nagyteljesítményű technikai eszközök beszerzése útján. Folytatjuk a hadtápban célirányos felkészítést mind a csapat, mind a központhadtápban vonatkozásában.

Szolgálatunk funkciójából fakadó kötelezettségünknek megfelelően emelni kívánjuk a személyi állomány elvárásoknak megfelelő ellátásának színvonalát, szolgálati-, élet-, és munkakörülményei javítását. Folytatjuk a laktanyahadtápban kialakításával kapcsolatos feladatokat, a raktározás korszerűsítését, az anyagmozgatási, rakodásgépesítési program megvalósítását, emellett a fizikai munkát megkönnyítő egyéb gépi berendezések elterjesztését és hatékony felhasználását, a kotérszállítók további kiterjesztését.

A személyi állományról való fokozott gondoskodás keretében nagy súlyt helyezünk a csapatok élelmezési ellátására, az ételek elkészítésének további javítására, az étkeztetés kulturáltságának növelésére, a ruházat minőségének fejlesztésére, az állomány öltözeti képének javítására.

Előrelépésünk fontos területe az integrált (kórház és csapat) egészségügyi biztosítás megteremtése, gyógyító intézeteink fejlesztése, a hadtápban valamennyi szintjének további megszilárdítása, a vezetésgépesítés lehetőségeinek hatékonyabb kihasználása.

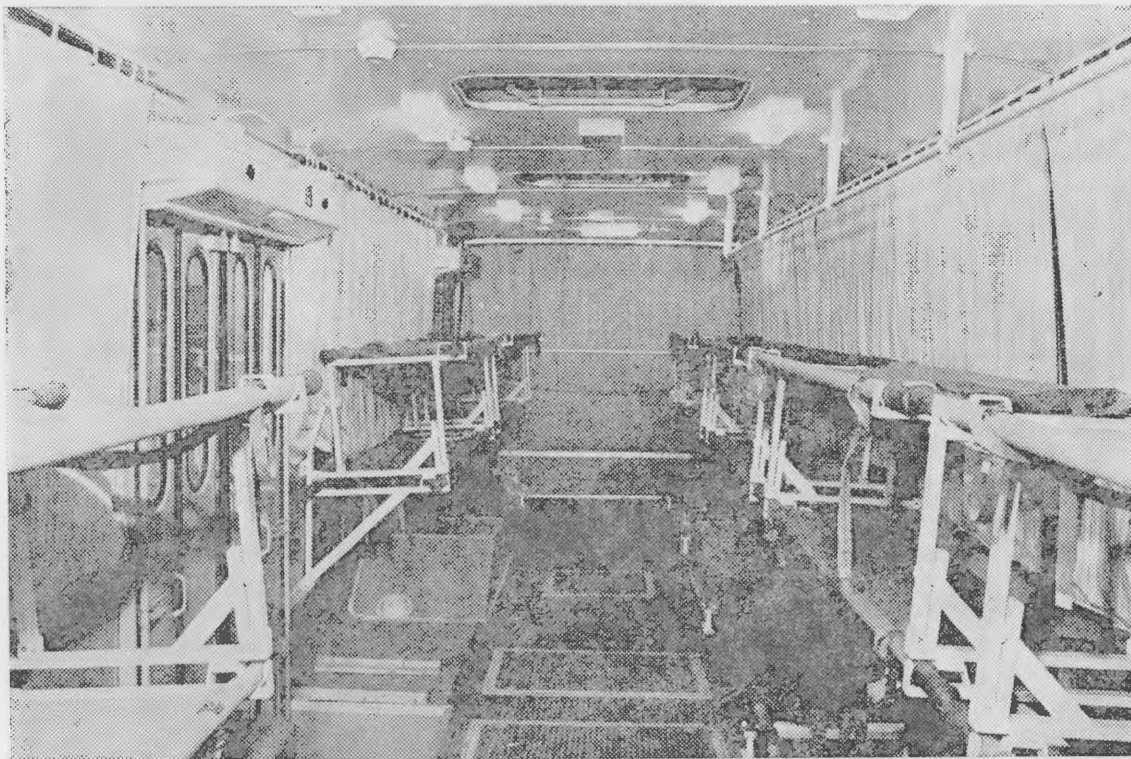
Közismert, hogy a csapatok életkörülményeinek további javításában elengedhetetlen feltétel a takarékos gazdálkodás, a belső tartalékok széles körű és hatékony felhasználása, az energiatakarékosság. A néphadseregben gazdálkodá-

Katonai lakótelep óvodája

Textiltisztító és mosoda

Sebesültszállításra berendezett IKARUS autóbusz

sunk, ellátási, szolgáltatói tevékenységünk megfogalmazott követelménye, hogy takarékosan és hatékonyan használjuk fel a rendelkezésünkre bocsátott pénzereteket, anyagi javakat, erőket és eszközöket honvédelmünk biztosítása, erősítése érdekében.

Szükséges, hogy a nevelőmunka minden eszközének felhasználásával, az ismeretek folyamatos bővítésével, az alkotó kezdeményezés széles körű kibontakozásával, az ellenőrzés hatékonyságának fokozásával szilárdítsuk meg eredményeinket és biztosítsuk a további fejlődést, a magasabb színvonalú teljesítmények elérését. Mozgósítsuk személyi állományunk minden tagját, hogy szorgalmas és felelősségteljes munkájával, szakmai tudásával, szilárd politikai állásfoglalásával állandóan erősítsük hadseregünk rendjét, fegyelmét és magasfokú harc készségét.

Adalékok a központhadtáp pártszervezeteinek történetéhez

Forgács András ezredes

A nemzetközi munkásmozgalom egyik fontos történelmi tapasztalata, hogy a kommunista- és munkáspártoknak – a hatalom megragadása után – nagy figyelmet kell fordítaniuk az újtípusú, szocialista hadsereg megteremtésére.

Pártunk a felszabadulást követően a mozgalom tapasztalatainak és a marxizmus-leninizmus tanításainak megfelelően – az első pillanattól – nagy figyelmet fordított a szocialista hadsereg megteremtésére. Természetesnek mondható, hogy e folyamat a fordulat éve után lényegesen felgyorsult, s rövid időn belül az új vonásokkal rendelkező magyar néphadsereg, a történelmi szükségletnek megfelelően kialakult. Bármilyen fogyatékoságok is tárthatók fel e hadsereg kialakításának és fejlődésének folyamatában, pártunk és munkásosztályunk történelmi érdeme, hogy a magyar történelemben immár második ízben létrehozta hazánk szocialista fejlődésének megbízható védelmezőjét, a munkásosztály és a nép igaz ügye, azaz a szocialista építés mellett elkötelezett újtípusú hadsereget.

Feladatomban lenne, hogy az MN fejlődéséhez kapcsolódva tekintsem át a központhadtáp pártszervezeteinek, pártpolitikai szerveinek alakulását és összefoglalóan méltassam tevékenységük alapvető jelentőségét. Előrebocsátom, hogy erre nem vállalkozom. Nem azért, mert e rövid terjedelem ezt lehetetlenné teszi, – hiszen kellő ismeretanyag birtokában a terjedelem nem zárja ki e feladat végrehajtását – hanem azért, mert jelenlegi körülményeink; kutatásaink mai eredményei, ismereteink szűkös volta miatt nem reális e célkitűzésre törekedni. Mindössze azt kísérlem meg, hogy a jelenleg összegyűjtött adatok és anyagok, a rendelkezésre álló forrásmunkák és szakirodalom alapján valamiféle periodizációt vázoljak fel a további kutatások, konkrét elemzések elősegítése érdekében, majd pedig ahol lehetséges az időszak alapvető tartalmi kérdéscire vonatkozóan is utalásokat tegyek.

Amennyiben történelmi periodizációra törekszünk, úgy kétségtelen, hogy a *Magyar Demokratikus Hadsereg* létrehozását *általában* az 1944. december 21-én – Debrecenben – összeült „Magyarország Ideiglenes Nemzetgyűlése” indította; *konkrétan* és főleg szervezeti, szervezési vonatkozásban viszont az 1945. január 20-án – Moszkvában – aláírt fegyverszüneti egyezménytől vette kezdetét.

A Magyar Demokratikus Hadsereg szervezetében szolgálatunk elődjének a HM 20221/Elnökség 1945. rendelete alapján megszervezett – a HM Katonai Főnök alárendeltségében tartozó „Hadfelszerelési Csoport” tekinthető.

A koalíciós időszak minden következményén túl, a pártszervezési munka; az állomány szemléletének formálása; összességében a demokratikus átalakulás a Hadfelszerelési Csoport állománya és alárendeltjei körében különösen nehéz harcot jelentett. E területen – legalább is eddigi kutatásaink szerint – nevelő tisztek, akik elsődleges motorjai voltak általában az átalakulásnak, nem működtek. A rendelkezésünkre álló dokumentumok alapján a Hadfelszerelési Csoport állománya meg nem ítéhető ellenállást tanúsított a hadsereg átalakítását illetően.

Kétségtelen, hogy ennek egyik legalapvetőbb oka a hadtápszervek kedvezőtlen állomány összetétele. Ennek következtében nagyon lassú a pártszervezetek kiépítése, a pártszervezési munka is. A KP törekvéseinek megvalósítása ebben az időszakban döntően az egyes párttagok nagyon is áldozatos tevékenységének eredményeként történt (vagy nem történt). A hadtápszervekben dolgozó párttagok voltak képviselői, előharcosai mindannak, ami a központhadtápban a demokratikus átalakulást biztosította.

Vitathatatlan, hogy e tevékenységhez nagy segítséget jelentett a csapatoknál működő nevelőtisztek munkája, elért eredményeik minden apró és lényeges kihatása. E hatás azonban mindenképpen kívülről és főleg alulról – a csapatoktól – érezte hatását és erejét, s ugyanakkor következményét csökkentette, hogy nagyon gyakran nem támasztotta alá a HM felelős vezetésének állásfoglalása, törekvése, sőt az esetek többségében éppen azzal ellentétesen jelentkezett.

Felbecsülhetetlen az a segítség is, amit a helyi polgári pártszervezetektől kaptunk. Számítalan szép példája volt annak, hogy a helyi pártvezetők, pártszervezetek léptek fel a személyi állomány, lehetséges színvonalon történő ellátása érdekében. Ezek is erősítették a hadtáp szervekben dolgozó párttagok munkáját. E hatás is azonban külső és helyi vonatkozású s nem eredményezhette a hadtáp szerveinek általános átalakítását, fejlődését.

Az általános társadalmi háttérrel mindezek kiváltották és alátámasztották azt a tömegmagatartást és tömegkövetelést, mely az állomány ellátását alapvetően biztosította. Mindez azonban a felsőbb vezetés – de általában a hadtáppvezetők – ellenére történt, ezért csak nagyon is eltérő, helyileg különböző színvonalú ellátást eredményezhetett és sok területen és sok vonatkozásban nem tudta biztosítani a hadsereg lehetőségeinek megfelelő ellátási színvonalat.

1948 végétől – az V. Katonai Konferenciát követően – a központhadtáp területén is – az új helyzet szükségszerűségéből adódóan – a pártszervezetek szervezeti kiépítésének intenzív időszaka kezdődött, s egyre szélesebb körű tevékenység bontakozott ki a Katonai Konferencia határozatainak végrehajtása érdekében.

A konferencia határozatai alapján kibontakozó munka egyre kedvezőbben érezte hatását a központhadtáp fejlesztésében is. A kedvező tömegbázis; az egyre erősödő pártszervezetek munkája következtében tartalmilag is lényeges fejlődés következett be, mely a központhadtáp minden szervezetében, az élet minden vonatkozásában szembetűnően érezhetővé vált. A nép fiaiból – különösen a párttagok köréből – beáramló új tisztek egyrészt lényeges támogatást kaptak beilleszkedésükhöz és munkájukhoz, másrészt tevékenységük tartalmasabbá és mindinkább intenzívebbé tette az előrehaladást, a fejlődést. Együttes, összehangolt és áldozatos munkájuk biztos alapját képezte a felső vezetés hadseregformáló törekvésének, a Magyar Néphadsereg szocialista hadsereggé formálásának.

E dinamikus és sokoldalú fejlődési folyamat eredményét és minőségi fordulatát dokumentálja az 1949 augusztus 1-től létrehozott „Honvéd Hadtápfőnökség”, majd ezt követően 1949. október 1-től a csapatok egységes hadtápvezetésének kialakítása, s a hadtáp pártpolitikai szervek ennek megfelelő kiépítése. Ettől az időponttól mondhatjuk, hogy a Magyar Néphadsereg szocialista átalakulásának folyamatában kialakult a szervezetében egységes; jellegében és tartalmában szocialista hadtápszolgálat is. Pártszervezeteink és párttagjaink céltudatos tevékenységünk történelmi jelentőségű követelménye e nagyszerű eredmény.

E bekövetkezett változások – viszonylag rövid idő alatt – minőségileg teljesen új helyzetet eredményeztek, az előző időszakhoz viszonyítva gyökeresen eltérő bázisát teremtették meg a hadsereg, illetve reánk vonatkozóan a központ-hadtáp fejlődésének.

A felső hadtápvezetés és a központhadtáp állományának tagjai között a mindennapi életben megvalósuló, a napi élet minden mozzanatát átszövő politikai egység; az együttes felelőség és a feladatteljesítésben mutatkozó összefogás; az intenzív politikai légkör és nevelőmunka a tömegaktivitás általánossá válását eredményezte.

1949-től az MN egészében – így a központhadtáp szerveinél is – a párt- és politikai irányítás, szervezet egységes rendjére tértünk át. Az új szervezet gyors kiépülését, a pártszervezetek rohamos megerősítését több tényező együttes hatása eredményezte. Alapvető természetesen az országos és hadsereg viszonylatban bekövetkezett gyökeres átalakulás. Ennek részeként a központhadtáp szerveihez is tömegesen kerültek a szovjet hadsereg oldalán harcoló, vagy a partizán és az illegális harcban résztvevő, a munkásmozgalom politikai küzdelmeiben megedzett vezetők. A fiatal hadtáptisztek jelentős része pártunknak tagja. A vezetés minden szintjén, minden hadtápszervezethez kinevezésre kerülnek a politikai tisztek. A bevonult önkéntesek és sorozott állomány körében is igen tekintélyes számban találhatók párttagok.

Az új katonai vezetés nagyfokú érdeklődést tanúsított a szovjet hadsereg felhalmozódott tapasztalatai iránt és nagyfokú készséggel igényelte a szovjet tanácsadó elvtársak őszinte, önzetlen, konkrét gyakorlati segítségét.

Mindezek következményeként az MN építése terén nagyon komoly eredmények születtek, amely elválaszthatatlan a pártszervezetek és párttagok ezidőben tanúsított aktivitásától és tömegkapcsolatának szilárdságától.

A személyi kultusz okozta következmények – természetesen – az MN-ben (így a központhadtáp szerveiben is) jelentkeztek. Az egyre gyakoribbá váló politikai irányváltások – mind a vezetők (katonai és politikai vezetők), mind az állomány tagjainak elbizonytalanodását eredményezték. A tömegaktivitás lényegesen visszaesett. A vezetésben – a pártszervezetek, párttagok politikai vezetésében is – a mozgalmi jelleg lényeges csökkentése, a parancsolgatás, az intézkedések váltak általánossá. Az emberek meggyőződése, tudatának formálása helyett az utasíttatás érvényesült. A katonai szervekben működő pártszervezetek egyre kevésbé tudták betölteni politikai nevelő, szervező funkcióikat. Az egyszemélyi vezetés önkényes, eltúlzó értelmezése, a politika elsőbbségének téves értelmezése, a pártszervezetek szerepének csökkenéséhez, tevékenységük korlátozásához, a párt iránti bizalom meggyengüléséhez vezettek. A politikai munkában, a pártéletben nem kívánatos – formalista – vonások, formák és módszerek honosodtak meg.

Mindezek ellenére azt mondhatjuk, hogy az MN-ben – benne a központi hadtápi szerveiben is – a párttagok és pártszervezetek áldozatos (gyakran háládatlan) kiállása és munkája következtében az állomány tagjait mozgósítani tudták alapvető funkcióik, feladataik teljesítésére; politikai nevelőmunkájuk jelentős hatást gyakorolt az állomány körében; összességében az állomány szemlélete helyes irányban alakult, marxista-leninista meggyőződése, osztály szemlélete mélyült. Ennek tulajdonítható, hogy a pártszervezetekben, a párttagok körében az ellenforradalmi eszmék hatásai kevésbé tudtak tért nyerni, következményei azonban éppen az előbbieket következtében vitathatatlanul érződtek.

Az 1956-os ellenforradalom hatásai más vonatkozásban is kedvezőtlen helyzetben érintették a központi hadtápi pártpolitikai szerveit. Az általános kedvezőtlen körülményeken túl ugyanis a központi hadtápi szerveinél olyan helyzet állt elő, hogy 1956 szeptemberében – határozat alapján – a Hadtápi főnökség politikai osztályának funkcióit a HM Közvetlenek politikai osztálya vette át és a központi hadtápi szerveinek egészére kiterjedő hatáskörrel Hadtápi főnökségi PB létrehozására kaptak feladatot. Az átszervezés végrehajtása a szeptemberi-októberi napokban ugyan megkezdődött, de a végrehajtásra nem került sor (még a PB megalakítására sem). Természetes, hogy ez mindenképpen kedvezőtlenül hatott a párttagok szervezettségére, tevékenységére ezen kritikus időszakban.

Az MSZMP az ellenforradalom szétverése után nagy gondot fordított arra, hogy a pártszervezetek a társadalmi élet minden területén – beleértve természetesen a hadsereget is – ténylegesen betöltsék vezető szerepüket, mivel súlyos áron szerzett tapasztalatuk, hogy *a párt vezetőszerepének érvényesülése, a pártélet lenini normáinak betartása elengedhetetlen*. E tapasztalatok alapján következetesen munkálkodtunk azon, hogy a hadseregen belüli pártélet egészséges fejlődését biztosítsuk. Az eltelt időszak igazolta pártunk politikájának és az általunk kifejtett erőfeszítések helyességét.

Az 1956-os ellenforradalom után – konkrétan 1956. november 4-től – a Magyar Néphadsereg egyéb szerveihez hasonlóan – a központi hadtápi szerveiben is megkezdődött a pártszervezetek újjászervezése. Az eseményeket hűen figyelemmel kísérve arról kell elsősorban emlékeznünk, hogy az egyes párttagok minden megbízás nélkül kezdtek dolgozni, fogtak hozzá a párttagok szervezéséhez, a pártszervezetek létrehozásához. Vidéki helyőrségekben működő szerveink a helyi (területi) pártszervekkel egységbe, hozták létre szervezeteinket. Felülről – az Ideiglenes Intéző Bizottságok által – szervezetten főleg a helyi, a közvetlen kapcsolatban levő szerveknél, majd pedig a későbbi időszakban az úgynevezett „nehezebb helyeken” indult a pártszervező munka. E feladatot egyrészt (elsősorban a belső szerveket érintő) a HM-ben működő; *másrészt* a HF-ség közvetlen szerveket összefogó Ideiglenes Intéző Bizottságok végezték. A pártszervezetek kiépítésében mindenhol nagy szerepet vállaltak és jelentős munkát végeztek a függetlenített pártpolitikai munkások. Ellenforradalom alatti mellőzött helyzetükből kilépve motorjaivá váltak a pártszervezetek kiépítésének, a pártmunka szervezésének. A munka első pillanatától szakítani tudtak munkájuk előző negatívumaival, s egyre szélesebb tömegkapcsolatot teremtve, ismételtén a politikai-mozgalmi tevékenység aktív, elismert szervezőivé váltak.

Az újjászervezés folyamatában többirányú feladatok végrehajtása hárult pártaktivistáinkra, majd az egyre megerősödő pártszervezeteinkre. Nagy következetességgel folyt a pártszervezetek újjászervezése, melynek részeként nagy felelősséggel meg kellett ítélni néhány személy tevékenységét is. A megalakulás

pillanatában döntő feladat volt minden pártszervezetünkben az állomány tudatának, szemléletének formálása. Harcot kellett vívni – mind a személyi kultusz időszakában keletkezett, mind az ellenforradalom okozta – szemléleti torzulások ellen; az ellenforradalom marxista-leninista értékelése, a kivezető utak és célok propagálása érdekében; a párt- és konkrétan a pártszervezetek tevékenységének helyes megítéléséért, úgy általános, mint néphadseregi vonatkozásban. Bár ezek összhangban vannak az országos és néphadseregi általános feladatokkal, kiemelésük a központhadtáp pártszervezeteinek dokumentumaiból mégis elengedhetetlen.

A történelmi távlatokból is jóeső érzés megállapítani, hogy pártszervezeteink mind a pártszervezetek újjászervezését, mind az egyes személyi ügyek elbírálását, mind a tudat-szemlélet formálását – helyes elvi alapokon – a marxizmus-leninizmus elvi alapjain és az 1956 november 4-e után kialakult új követelményeknek megfelelően végezték, következésként nagy hatékonysággal és eredményesen folytatták.

A pártszervezetek újjászervezése a hadtápszervekben – épp úgy mint a Magyar Néphadsereg egyéb szerveinél – az 1956 előtti felépítéstől eltérő módon történt. A pártszervezetek újjászervezése azon alaptétel alapján történt, hogy a pártépítés lenini elveit a Magyar Néphadseregben is – annak részeként a központhadtáp területén is – teljes egészében érvényesíteni kell, tehát mind a pártszervezetek szervezeti felépítésében, mind a pártszervezetek tevékenységének minden megnyilvánulásában.

Ezen alapelv következetes alkalmazása érvényesül az MSZMP 1957 júniusi „Országos Pártértekezletén” is, amely többek között úgy foglalt állást, hogy: (idézem)

„Az októberi tapasztalatok azt mutatják, hogy a néphadseregben a párt politikai munkája, a pártszervezetek irányítása, a pártellenőrzés és pártszervezés munkálatai nem feleltek meg a követelményeknek... Ezért a Központi Bizottság javasolja, hogy a párt szervezeti szabályzatában módosítsuk a hadseregben levő pártszervezetek irányítását... A módosítás szerint a katonai pártszervezetek küldött értekezletein megválasztják a hadosztályok és a hadsereg felsőbb pártszervezeteit... A hadsereg... felső pártbizottságának munkáját a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága irányítja”.

(Kossuth Könyvkiadó kiadványa 1957. „Erősítsük pártunk egységét, a munkáshatalom, a szocialista építőmunkánk alapját” 82. oldal).

Az Országos Pártértekezletet követően – mely lényegileg minden ideiglenességet megszüntetett – szerveinknél is fokozatos átalakulás és további szilárdulás következett be. A normális pártéletre történő áttérés feltételei szervezetekben is megeremtdtek. A személyügyi kérdések elbírálása alapvetően befejeződött. A pártszervezetek mindenhol kiépültek és egyre hatékonyabban funkcionáltak. A politikai kérdések is folyamatosan rendeződtek, egy nagyfokú eszmei tisztázódási folyamat zajlott le. 1957 augusztusában – az Ideiglenes Intéző Bizottság utóaként – megalakult az MN Hadtápfőnökség Közvetlencinek Pártbizottsága, mely augusztus 5-én meg is tartotta első ülését. E PB operatív irányító testületként funkcionált. (tagjainak száma 9 fő). A felsőbb pártszervezetek, – a katonai- és pártvezetés egységének biztosítása érdekében – hozzájárultak ahhoz, hogy a PB tagjainak a minisztérium egyes felelős, katonai vezetői is megválaszthatók legyenek.

1957 szeptemberében megjelent a Pol. Biz. határozata az MN párt- és politikai szerveinek működésére („Irányelvek” az MN pártszervezeti és politikai szervei részére”). Ezt követően területükön is kialakultak a szervezeti szabályzat alapján dolgozó pártszervezetek, párttestületek és a velük párhuzamosan felépülő és egységben dolgozó politikai szervek, apparátusok.

1959-től az MN lényeges és minőségi fejlesztésének szakasza kezdődik. Ez alapvetően tartalmi feladatokban hárít újat a központhadtáp pártszervezeteire és az egyes pártszervek létrehozásáról további szervezeti bővítést eredményez. A pártszervezetek minden szinten egyre jelentősebb és tekintélyesebb vezetőivé válnak a pártéletnek, s egyre maradéktalanabban betöltik funkcióikat, vezető irányító szerepüket az élet minden területén.

Jelentősen – s a jelenlegi időszakra is érvényesen – megváltozik a pártbizottság működési területe és feladata a HM Pártbizottság megszűnésével. A Közvetlenek Pártbizottsága helyett megalakul az MSZMP MN Hadtápfőnökségi Bizottság mely a Központhadtáp egészére kiterjedő illetékességgel és feladatokkal kezdi meg működését. Ezzel a központhadtáp pártszervezeteinek tartós szervezete, tevékenységének általános keretei kialakultak. A pártszervezetek tevékenységének homlokterében: az új kereteknek és az egyre fokozódó követelményeknek megfelelő munkastilus kialakítása; a pártélet egyre színvonalasabbá tétele; a munka hatékonyságának növelése került. Pártszervezeteink és párttagjaink ezeket felismerték és eredményesen dolgoztak megvalósításuk érdekében.

Az 1973–75-ig terjedő időszakban a Magyar Néphadsereg Hadtápfőnökség alárendeltségébe tartozó szervek folyamatos átalakulása következik be. A szervezeti átalakítás szerves része volt a Magyar Néphadsereg béke és háborús ellátásával kapcsolatos fejlesztési, gazdálkodási koncepciónak.

Az MSZMP MN Hadtápfőnökségi Végrehajtó Bizottság – az MNHF-ség vezetésével összhangban – a központhadtáp fejlesztésével és szervezeti átalakításával párhuzamosan – több esetben elemezte területünk pártpolitikai szerveinek szervezeti felépítését.

A katonai szervezet átalakulásával összefüggésben részleteiben megvizsgáltuk a pártszervezetek szervezeti felépítésének rendszerét. Megállapítottuk, hogy a pártszervezetek szervezeti felépítése huzamosabb idő óta – lényegében – nem változott s jelenlegi formája nem igazodik a katonai szervezethez, másrészt a munkastilus, a káderhatáskör gyakorlása, stb. vonatkozásában gátló hatású, mivel az alapszervezetek túlnyomó többsége közvetlenül kapcsolódik pártbizottságunkhoz. A szervezeti felépítés jelenlegi rendszerében – sem a meglévő felsőbb szintű irányító szerv tagjainak, sem az alegységekben, alsóbb szervekben levő végrehajtó apparátusok növelésével, – ezek az ellentmondások nem oldhatók fel. A szervezet egészét szükséges átalakítani a katonai felépítésnek megfelelően, azaz más vonatkozásban a pártszervezetek struktúráját kell megváltoztatnunk ahhoz, hogy feladataink ellátásának kedvezőbb feltételeit biztosítsuk. Ezért javasoltuk, hogy 1973 márciusától fokozatosan – a katonai szervezeti változásokkal párhuzamosan és annak megfelelően – módosítsuk a pártszervezetek szervezeti felépítését is.

A tapasztalatok alapján kialakított és előterjesztett – az MSZMP Néphadsereg Végrehajtó Bizottság 1973. április 16-i ülésén jóváhagyott-terveknek megfelelően, a pártpolitikai szerveink szervezeti átalakítását végrehajtottuk.

A szervezeti átalakítással:

a) a pártszervezetek felépítését a lehető legteljesebb mértékben a katonai szervezethez igazítottuk;

b) az alapszervezeti munka segítésének, ellenőrzésének kedvezőbb feltételeit teremttük meg;

c) a szervezeti felépítéssel elősegítettük, hogy a pártpolitikai munka tartalmát jobban a szakágazatok sajátosságaihoz igazíthassuk;

d) lényegesen csökkentettük a nagyszámú és eltérő szintű pártszervezetek közvetlen kapcsolódását az MNHF-i pártbizottsághoz;

e) a szervezeti átalakítás lényeges elemeként az operatív munkát végző középírányító szerveknél – központoknál – üzemi jogú (ezred szintű) pártvezetősegeket szerveztünk.

A Végrehajtó Bizottságunk 1974 első felében – a XI. kongresszusra készülve – meglelégedéssel állapította meg és jelenthette, hogy a jelenlegi pártszervezeti felépítés megfelel a Szervezeti Szabályzat és a felsőbb szervek határozataiban előírt követelményeknek, biztosítja a tartalmas szervezeti életet, a hatékony pártmunka szervezeti, személyi feltételeit, az alapszervezetek irányításának szervezettségét és folyamatosságát. Az 1973–74-ben végrehajtott jelentős szervezeti változások célszerűnek bizonyultak, kihatásuk a munkára minden vonatkozásban kedvező. A középírányító szerveknél létrehozott pártbizottság, vezetőség és alapszervezetek szervezeti rendje jobban igazodik a katonai szervezetek jellegéhez és biztosítja a katonai és pártirányítás összhangját. Irányító tevékenységük egyre hatékonyabbá válik. Jobb feltételek jöttek létre a kádermunka végzéséhez, a káderhatásköri feladatok gyakorlásához.

Az MNHF-i PB és az irányítása alá tartozó pártszervezetek célszerű struktúrája kialakult, lényeges változtatásra nincs szükség.

A változások következtében jelentős fejlődés következett be területünkön. A jelenlegi időszakban az MNHF-ség területén működő pártpolitikai szervek, a számukra meghatározott feladatok végrehajtására, az alapvető és lényegi kérdésekre kiterjedően, nagyfokú differenciáltság érvényesítésével és koncentrált, fokozott erőfelfejtéssel képessé váltak. Csökkent lemaradásunk a néphadsereg általános helyzetétől. Összességében javultak a végrehajtás személyi feltételei.

Ezen időszaktól – de különösen a XI. kongresszust követően – kizárólag a pártélet fejlesztésének tartalmi kérdései kerültek tevékenységünk előterébe. Munkánkat több irányban és több vonatkozásban kellett kibontakoztatni.

Több kiemelkedő jelentőségű párthatározat megvalósítására mozgósítottuk párttagságunkat és állományunkat, mely alapvetően alakította életünket. Csupán néhányat említve ezek közül, a nőpolitikai határozat megvalósításának folyamatos szervezése; az ifjúságpolitikai határozatból és az ifjúsági törvényből adódó feladataink kidolgozása és időarányos teljesítése; a szociálpolitikai kérdésekkel való sokoldalúbb és tartalmasabb foglalkozás; a fizikai állományú dolgozóink helyzetének alakítása. Ezek és más hasonló jelentőségű párthatározatok végrehajtásáért szerveztük a munkát egyik vonatkozásban.

Kiemelten nagy figyelmet fordítottunk az eszmei-ideológiai életünk élénkítésére, alakítására. A növekvő igények egyre sokoldalúbb és szervezettebb, céltudatosabb munkát igényeltek pártszervezeteinktől.

Tartalmilag sokoldalú feladatot jelentett „az ideológiai élet élénkülése és élénkítése”. A nemzetközi élet általános kérdéseitől, a kommunista és munkás-

mozgalom elvi és aktuális kérdésein át; a szocializmus építésének, a marxizmus-leninizmus jelentőségének és mai érvényességének témaköréig stb. felölelte korrunk-életünk minden területét.

Kiemelt témakörként szükséges szólnunk a fejlett szocialista társadalom építésének néhány hazai vonatkozású kérdéseiről. Nevezetesen a szocialista életmód alakításának, a szocialista demokrácia szélesítésének, a szocialista erkölcs fejlesztésének aktuális kérdéseiről. Jelentős eredményként könyvelhetjük el, hogy pártszervezeteink sikerrel dolgoztak e széles területen.

Jelentős feladatok hárultak pártszervezeteinkre a szakmai-katonai feladatok segítése terén is. Csupán néhány, legjelentősebb kérdést kiemelve: folyamatosan feladataink homlokterében állt a gazdasággal és a gazdálkodással való foglalkozás; a munkastílus alakításának és a vezetés fejlesztésének mai feladatai; a személyi állomány szolgálati-élet és munkakörülményeinek alakítása; s nem utolsósorban a káder- és az állami személyügyi munka céltudatosabb, színvonalasabb végzése.

Pártéletünk vonatkozásában is döntően a tartalmi kérdések álltak tevékenységünk előterében.

Megfelelően: nagy figyelmet fordítottunk a kislétszámú alapszervezetek tevékenységének elemzésére és a tapasztalatok alapján történő fejlesztésre; összegeztük a vezető törzsekben működő pártszervezeteink munkatapasztalatait, s meghatároztuk tevékenységük fejlesztésének további teendőit; kiemelt figyelmet fordítottunk a pártcsoportélet általános fellendítésére; elősegítettük az újonnan kialakított pártvezetőségek irányító munkájának és munkastílusának kialakítását és fokozatos fejlődését; egész időszak alatt következetesen munkálkodtunk a vezetőségek testületi tevékenységének fejlődése érdekében; rendszeresen elemeztük s ennek megfelelően következetesen dolgoztunk a pártépítési feladataink maradéktalan és mai körülményeinknek megfelelő teljesítése érdekében.

E rövid összefoglalás keretében csupán kiemeléseket végezhettem annak szemléltetésére, hogy milyen főbb területeken dolgoztak pártszervezeteink az elmúlt években. A jelen időszak fontos feladata, hogy részleteiben is elvégezzük összetevékenységünk átfogó értékelését. E néhány utalás is tanúsítja azonban, hogy pártszervezeteink a XI. kongresszus határozataiért folyamatosan és következetesen dolgoztak. Ma már azt is hozzátehetjük, hogy e tevékenység sikeres, eredményes volt minden vonatkozásban.

Pártszervezeteink történetének újabb lapjait most – a XII. kongresszusra történő felkészülés időszakában – kell megírunk. Megnyugtató érzés lehet számunkra, hogy előző tevékenységünk folytatásáról, eddig kialakított célkitűzéseink és terveink rovábbi – következetesebb – megvalósításáról beszélhetünk mind országos és néphadseregi, mind központhadtáp vonatkozásban. Következőként nem befejezem, hanem abbahagyom a központhadtáp pártszervezeteinek eddigi életéről szóló kiemeléseimet. Befejezésül annyit azonban mindenképpen szeretnék még egyszer megemlíteni: nem lezárni, összegezni kívántam valamit, hanem egy megítélesem szerint fontos terület kutatásának szükségességére akartam utalni, s talán egy folyamatosabb, következetesebb – különösen egy hézagmentes, részletkutatás kezdetét szándékoztam javasolni, kezdeményezni.

A személyi állomány egészségének megvédéséért és megvalósításáért

Dr. Sugár Béla o. ezredes

Minden ország egészségügyét az a társadalmi rendszer határozza meg, amely az adott országban uralkodóvá vált. Magyarország egészségügyét figyelemmel kísérve, ez a tétel egyértelműen bizonyítható. Nem feladatunk most a magyar egészségügy történetét végigkövetni és ismertetni, csupán egy-két mondattal kívánunk erre utalni. Hatvan évvel ezelőtt a Tanácsköztársaság idején hozott az egészségügyre vonatkozó intézkedések széleskörűen és sokoldalúan kezdték meg az egész lakosságra vonatkozóan az egészségügyi hálózat kiépítését, a nép egészségének érdekében. Száz nap e kitűnő program végrehajtásához természetesen nem volt elég. A Horthy-korszakban az egészségügy területén előtérben állt a járványvédelmi tevékenység. Részben azért, mert a járványok elleni védekezés az uralkodó osztályoknak is érdeke volt, részben mert a dolgozó tömegekre kevés figyelmet fordító kormányzat a fejlesztésnek ezt a módját viszonylag olcsón tudta megvalósítani. Ezen egészségpolitika mellett magas volt a dolgozók – elsősorban a falusi szegénység – körében a halálozási arányszám és jóformán semmi sem történt a népbetegségnek számító tuberculosissal visszaszorításáért vagy a csecsemőhalandóság csökkentéséért. Az új egészségügyi létesítmények helye, szerepe és hozzáférhetősége egyértelműen az uralkodó osztály érdekeit képviselte.

A felszabadulás után, amikor a párt vezetésével megindult hazánkban a szocializmus felépítése, megindult az új egészségügy kialakítása is. Ennek alapelveit, vagyis a szocialista egészségügy alapelveit a szovjet egészségügy úttörői Szemasko és Szolovjev már 1912-ben megfogalmazták. Ezen alapelvek a társadalom és az egészségügyi ellátás fejlődésével párhuzamosan szintén fejlődnek, de alapelveként ma is igazak és érvényesek.

A szocialista egészségügy alapelvei ma az alábbiak szerint fogalmazhatók meg:

- a lakosság egészségügyi ellátása állami feladat és a párt vezetése alatt áll,
- a korszerű, magasszintű és ingyenes egészségügyi ellátást mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni,
- az egészségügyi munka fő iránya a megelőzés,
- az egészségügy egységes,

- az egészségügy fejlesztése és működése tervszerű,
- az egészségügy a nép ügye, tehát feltételezi a lakosság aktív részvételét,
- az egészségügy fejlesztése nem nélkülözheti a nemzetközi együttműködést.

Ezen alapelvek szem előtt tartásával kezdte meg működését az Egészségügyi Minisztérium és ezek alapján végzi munkáját ma is. Ezekre az elvekre épül az 1972-ben megalkotott Egészségügyi Törvény is.

Magától értetődő, hogy egy katonaegészségügyi szolgálat megszervezése az adott hadsereg célkitűzéseivel és alapelveivel megegyezően és az adott állam egészségügyéhez hasonlóan fejleszhető. A Magyar Néphadsereg szocialista típusú hadsereg, a magyar egészségügy szocialista típusú egészségügy, tehát a mi katonaegészségügyi szolgálatunk is csak a szocialista egészségügy alapelvei szerint volt kiépíthető és csak ezek szerint fejleszhető ma is.

Egy újonnan létesülő egészségügyi szolgálat kialakításakor nem csak a fentebb ismertetett alapelveket kell szem előtt tartani, hanem meg kell határozni azt is, hogy a gyakorlati munka során milyen sorrend követendő. Nyilvánvaló, hogy valamennyi alapelv érvényesülésének teljességére törekedni túlzott követelmény.

Harminc évvel ezelőtt, amikor megkezdtük a katonaegészségügy szolgálat megszervezését elsőként az ellárandók által könnyen hozzáférhető szervezet kialakításra törekedtünk. Ennek jegyében rendkívül gyorsan sikerült létrehozni az alapellátást biztosító csapategészségügyi szolgálatot, és kialakult a szakorvosi ellátást nyújtó katonai kórház-hálózat is. Ezen szervezet igen komoly eredményeket ért el. A szoros értelemben vett gyógyító-megelőző munka mellett igen hatékonyan kezdte meg a közegészségügyi-járványügyi tevékenységet is, az akkor kialakított normatívák szerint rendelkezett a korszerű munkához szükséges felszereléssel és gyógyszerekkel és megkezdte kiképző és felvilágosító munkáját keresztül a rábízott személyi állomány egészségügyi nevelését.

Egészségügyi szolgálatunk ebben az időben biztosította a személyi állomány számára a gyors orvosi ellátást, szükség eséréen a szakorvosi ellátást, megteremtette azokat a közegészségügyi körülményeket, melyek biztosították a fertőző betegségek, illetve járvány elleni hatékony védekezést, ami előfeltétele volt a kiképzés zavartalanságának. Mindezek alapján a katonaegészségügyi szolgálat ebben az időszakban teljesítette azokat a feladatokat, amelyek a magyar egészségügy fejlettségének akkor adott fokán tőle elvárható volt.

Szolgálatunk ebben az időszakban – itt az 1949–56-os időszakra gondolunk – fő feladatát tehát teljesítette, de munkájának meg voltak a hiányosságai is. E hiányosságok abból adódtak, hogy még nem volt lehetőség a szocialista egészségügy alapelveinek komplex érvényesítésére. Itt elsősorban két tényezőre gondolunk. Az alapelvek tartalmazzák azt a tételt, hogy az egészségügy az egész nép ügye, tehát feltételezi az egész nép aktív részvételét. A tárgyalt időszak az ország egészségügyének helyzete és ennek részeként a lakosság egészségügyi műveltségének szintje még nem tette lehetővé ezen széleskörű aktivitást és szolgálatunk kiképző és felvilágosító munkája sem volt képes ezen a téren hathatós eredmények elérésére.

A második tényező az egyes ellátási tagozatok munkájának folyamatos fejlesztésével, ezen keresztül az alapelvekben előírt magas szintű ellátás megvalósításával függ össze. A csapattagozat és a kórházi tagozat egymástól elválasztva

végezte munkáját, ami kedvezőtlenül hatott elsősorban az alapellátás színvonalának egységes elvek szerint történő fejlesztésére.

Összefoglalva szolgálatunk első időszakáról elmondhatjuk, hogy fő feladatait teljesítette, de szervezeti keretei nem tették lehetővé minden tagozatban a folyamatos fejlődést.

Az ellenforradalom komoly károk okozott szolgálatunknak is. Itt elsősorban arra gondolunk, hogy az első időszakra jellemző „merev” határok, melyek az alapellátás és kórházi tagozat között fennálltak gátolták a kellő mélységű kötődést és így az 1957–60-as években rendkívül súlyos káder-gondokkal kellett megbirkóznunk. Ezekben az években nem gondolhattunk érdemleges fejlesztésre, csak az ellátási szintek fenntartására törekedhettünk és káder-nehezégeink leküzdésére fordítottuk a legtöbb energiát. Ezen törekvéseink sikeresek voltak. A személyi állomány gyógyító-megelőző ellátását sikerült biztosítanunk és folyamatosan javítva káderhelyzetünket elértük a 80%-os feltöltöttséget, melyre támaszkodva ma már széleskörűben tudjuk biztosítani a szocialista jellegű egészségügy érvényesülését.

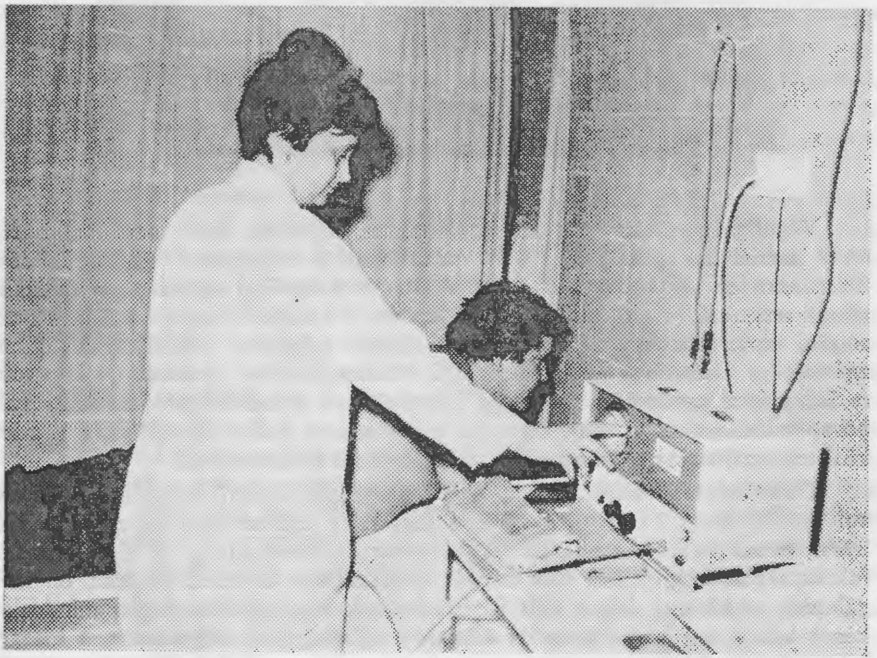
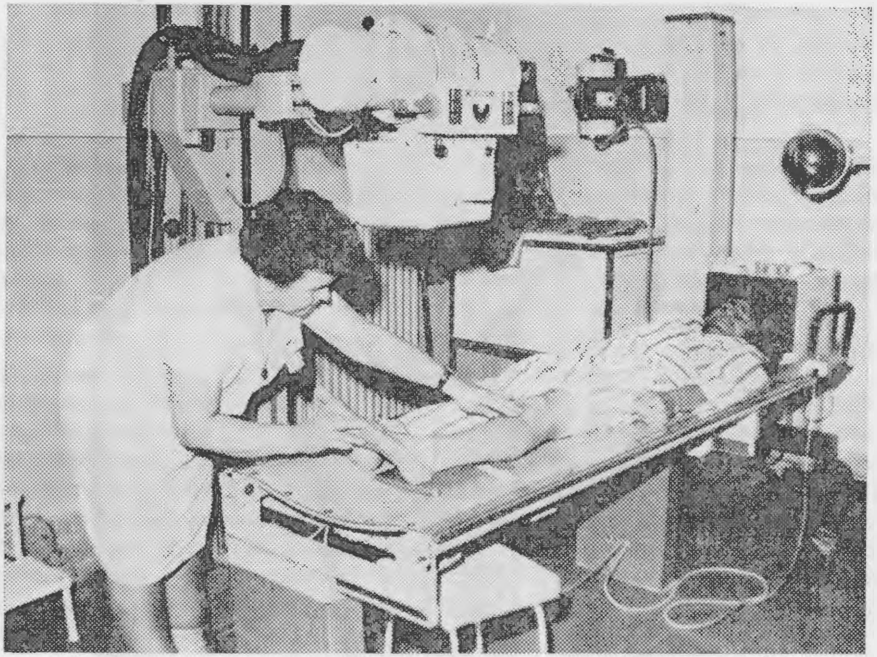
A kialakult – ma már kedvezőnek mondható – helyzetben napirendre tűzhetjük szolgálatunk munkájának integrációját. Ez azt jelenti, hogy a csapattagozattól a területi kórházakon keresztül a központi intézetig létrehozunk az egységes szakmai elvnek alapuló egységes gyógyító-megelőző munkát. Ez a forma az egységes elvek érvényesülése mellett a csapattagozat és a kórházi tagozat funkcionális egységét is jelenti és ezen keresztül biztosítja tevékenységünk folyamatos javítását, vagyis az alapelveknek megfelelően biztosítja a korszerű és magas szintű ellátást.

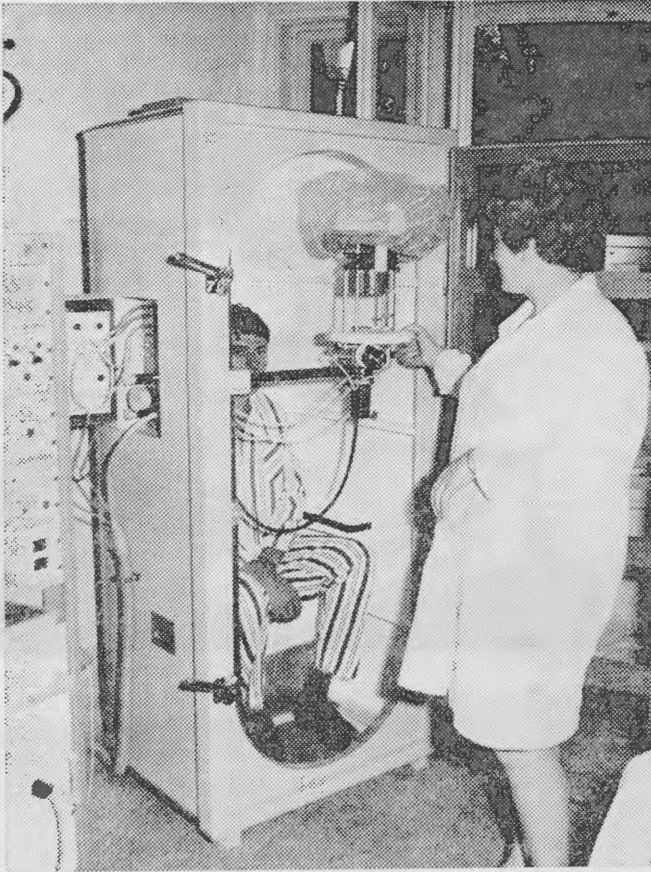
Napirendre tűzhetjük szűrővizsgálati rendszerünk megjavítását, ezen keresztül a gondozási módszer bevezetését és konkrét feladataink között szerepel a katonai munkaegészségügy tételeinek kidolgozása. Mindez – megint csak a szocialista egészségügy alapelveinek megfelelően – előtérbe helyezi tevékenységünk megelőző jellegét.

Kórházainkban a legkorszerűbb eljárásokat alkalmazzák a kórisme felállításához és gyógyításához.

Teljes ellátó hálózatunk integrációja és tervszerű együttműködése az állami egészségügyi szolgálattal mind az irányításban, mind a végrehajtásban erősíti munkánk egységességét. Itt szükséges megemlíteni, hogy tudományos tevékenységünkben a tervszerűség fokozásával előtérbe kerül a katonaegészségügy szempontjából fontos kutatási területek munkája. Ez pedig azt jelenti, hogy tudományos-gyakorlati munkánk szerves egységet képez. A gyakorlati munka egységítése, a tudományos és gyakorlati munka egységének erősítése pedig szintén a szocialista egészségügy alapelveinek megfelelő eredmény.

Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs már tennivalónk a szocialista katonaegészségügy felépítésében. Munkánk tervszerűsége, fejlesztési törekvéseink tervszerűsége első perctől kezdve érvényesül. E tervszerűség keretei mindig is adottak voltak, de e keretek korszerű és folyamatosan korszerűsödő tartalommal történő megtöltése állandó feladat. Ugyanis folyamatosan napirenden kell tartanunk és állandóan javítanunk kell egészségre nevelő munkánkat. A tervekben előírt kiképzési óraszám mellett folyamatosan javítanunk kell egészségügyi felvilágosító munkánkat és el kell érniünk, hogy az egészséges élet alaptételeivel a teljes személyi állomány tisztában legyen és ezen keresztül vállaljon az egészségügy mindenki ügyévé.

Végül még néhány szót kell szólnunk az alapelvek azon megállapításáról, mely szerint az egészségügy nem nélkülözheti a nemzetközi együttműködést. Számunkra ez két vonalon is adott. A Varsói Szerződés egészségügyi szolgáltatásainak tervszerű és szervezett együttműködése biztosítja felkészülésünket, a nemzetközi tapasztalatokra támaszkodva, a háborús feladatok ellátására. Az állami egészségügy elsősorban az Egészségügyi Minisztériummal kialakult jó kapcsolat és folyamatos együttműködés pedig lehetővé teszi a tudományos munkába való bekapcsolódásunkat és ezen keresztül a nemzetközi tudományos élet, a nemzetközi orvostudomány legkorszerűbb eredményeinek megismerését.

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy katonaegészségügyi szolgálatunk 30 évvel ezelőtti megszületésétől kezdve a szocialista egészségügy alapelveinek előírásai szerint végezte munkáját. A különböző időszakokban, az elért fejlődési fokozatoknak megfelelően más és más részfeladatok kerültek előtérbe, de szolgálatunk mindenkor képes volt fő feladatának megoldására, vagyis mindenkor képes volt a rá bízott személyi állomány egészségének megóvására, a betegek korszerű gyógyítására.

Az MN Katonai Közlekedési Szolgálat 30 éve

Sárközi István ezredes

Az MN Katonai Közlekedési Szolgálat a Szovjet Hadsereg szervezeti tapasztalataira támaszkodva a hadsereg építésének megfelelően a nemzeti sajátosságokat figyelembe véve alakult ki.

Elődjei a Honvéd Kerületi Vonalparancsnokságok, majd a Vasúti Katonai Szállításvezetőségek és ezeket megelőzve az 1945 februárjában megalakult első honvéd vasútépítő zászlóalj voltak. A zászlóalj beírta nevét hazánk felszabadulásának történetébe azzal, hogy vasútépítő munkájával a felszabadító szovjet csapatok utánpótlási vonalait építette és egyben ezzel a felszabadított ország-részek újjáéledését szolgálta. A zászlóalj 1945 május 9-én együtt ünnepelte a Győzelem Napját a hős felszabadító Vörös Hadsereg csapataival.

A katonai vasúti közlekedési szervek megalakulása egybeesett a munkás-hatalom, ezen belül a néphadsereg kialakulásával, fejlesztésével. 1949–1950. évben számos munkás, parasztfiatal került a hadsereg tiszti karába. A katonai közlekedési szolgálat több polgári vasutas dolgozót vett át hivatásos állományba. A munkás- és paraszt dolgozók rövid idő alatt sajátították el a katonai, a szakmai feladatokat.

A katonai közlekedési szolgálatunk fejlődésében három nagyobb szakaszt lehet megkülönböztetni. Ezek a következők

A mennyiségi fejlődés időszaka 1949–1955-ig:

Ezen időszak a szervezetek létrehozásának a működési feltételek, személyi és tárgyi feltételek megteremtésének, a tömeges kiképzés, a közlekedési szakanyagbázis kialakításának, illetve létrehozásának időszaka volt.

1949-ben avatott műszaki tisztekből és a vasútépítő zászlóaljból kijelölt tisztekből, valamint a polgári közlekedéstől átvett vasutas dolgozókból lett tisztekből megalakult az a szervezeti mag, melyre felépültek a Honvéd Kerületi Parancsnokságok alárendeltségében létrehozott Vonalparancsnokságok. A vasúti vonalparancsnokságok a MÁV Igazgatóságokkal egy elhelyezésbe kerültek. Alapvetően vasúti szállítási feladatokkal foglalkoztak.

Az 1950-es katonapolitikai helyzetre jellemző volt a feszített ütemű hadseregfejlesztés, így 1953-ban a vonalparancsnokságok háborús szervezetében vasúti üzem zászlóalj, vasútépítő zászlóalj és vasútállomás katonai parancsnokságok alakultak. Az első időszak 1950–51. évek feladatai nagyok és bonyolultak voltak. Ebben az időben kerültek kidolgozásra azok az utasítások, dokumentumok, amelyek a működés alapját képezték és biztosították a MÁV, illetve a népgazdasági és a katonai feladatok egybehangolt megvalósítását.

A felsővezetés jól látta, hogy a növekvő feladatok teljesítése csak megfelelően képzett állománnyal lehetséges, ezért egyik főfeladatot a kiképzésben határozta meg. Az 1952-ben kezdődő hazai közlekedési szaktisztképzés mellett, 1953–55-ben a szolgálatunk lehetőséget kapott több tiszt szovjet katonai közlekedési akadémiára való beiskolázására.

Szolgálatunk kezdeti időszakának egyik vizsga jellegű állomása volt az 1952-es nagyszabású hadseregszintű gyakorlaton való tömeges szállítási feladat végrehajtása. A szolgálat az első nagy feladatot miniszteri elismeréssel teljesítette.

Az 1953–54-es évek a kiképzés stabilizálásának időszaka volt. Ebben az időben rendszeressé vált a tartalékos tiszti és tiszthelyettesi tanfolyamszerű kiképzés. Lényegében az 1949–55. évi időszak a szolgálatunk tömeges fejlesztésének befejezésével zárult.

A minőségi fejlődés időszaka 1956–1970-ig:

Az 1956-os ellenforradalmat követően az 1957-es év az újra szerveződés éve. 1957-ben új szervezet a KKSZV és újabb VKP-ok kerültek felállításra. 1966-ban létrejöttek az ideiglenes átrakókörletek, megalakultak a tábori vasúti és közúti dandárok és forgalomszabályzó zászlóaljok „M” törzsei. Szolgálatunkban feltételek jöttek létre a katonai közlekedés szállítás korszerűsítéséhez.

Jelentős előrelépés történt az MZ anyagi készletek megalakítása és rendelkezési helyükön való tárolása terén. Az 1967–68-as év az ország közútépítési és fejlesztési elvek szabványosításának fontos időszaka is. Ezen időszakhoz fűződik a tiszai nagy árvízi szállítások végrehajtása, és az 1970-es szabolcsi árvízi újjáépítési feladatokban való tevékeny részvétel. A közlekedési szolgálatunk nem egészen kettő hónap alatt több mint 200 ezer tonna építőanyag szállításának (kb. 300 anyagvonat) tervezését, irányítását, és kirakását hajtotta végre.

Az 1959-ben megjelent HM és KPM együttműködési határozvány törvényszerűsítette a katonai és a polgári közlekedés közös tevékenységét, szabályozta a jogokat és a kötelezéseket. A határozvány megjelenése nagyban segítette a honvédelmi követelmények érvényesülését is úgy a vasút, mint a közút és hajózás vonalán. Kialakultak a közlekedési forgalmi és műszaki nyilvántartások, leírások.

1960–65. évek a szakkiképzés komplex fejlesztésének időszaka. Sorozatban jelennek meg az utasítások, előadások, tervdokumentációk.

A felemelt szintű követelmény és fejlesztés időszaka 1971–1979(80)-ig:

Az 1970. évre a hadseregben bekövetkezett fejlődés és a több mint két évtizedes tapasztalat szükségként vetette fel a közlekedési szolgálatnál is a követelmények emelését. A hadsereg általános fejlődéséhez viszonyítva a szolgálatnál elmaradás mutatkozott az össz-közlekedési, hadtáp és összefegyvernemi ismeretek terén. A szolgálatnál jellemző volt a túlzott vasút koncentrikus szemlélet és tevékenység.

Az 1960-as években a felsőbb iskolákba ZMKA, Egyetemekre, főleg a Szovjetunió Hadtáp és Száll. Akadémiára a beiskolázások lecsökkentek. Ez nagy kihatással volt a szolgálat tiszti állományának elméleti ismereteire és alkotó tevékenységére.

A fentiek felül gátolták a szolgálatnál a kibontakozást a HM-ben végbement szervezeti változásokból eredő problémák. A közlekedési feladatokat több HM szerv végézte.

A katonai közlekedésben fennálló széttagoltság, a kedvezőtlen helyzet megoldására 1971-ben kidolgozásra került az „MN közlekedési Konceptió”, valamint a 10–15 éves hosszabbtávú fejlesztési terv. A „HM Ideiglenes Szervi Határozvány”, „Hatásköri Utasítás”, a hosszú és középtávú tervek a koncepcióban kidolgozottakat tartalmazzák.

A koncepció rögzíti, hogy az MN Közlekedési Szolgálat „egységes szolgálat”, amely komplexen foglalkozik a közlekedés- szállítás összes ágazatával (vasút, közút, vízi, légi, csővezeték), hadszíntér előkészítés, rakodás gépesítés, egységakománypépzés (konténerizáció), forgalomszabályozás, szakanyag, technika ellátás és fenntartás feladataival.

Az MN Közlekedési Konceptió kidolgozása során figyelembe vettük az 1968-ban kidolgozott MNK Közlekedési Konceptiót és a Varsói Szerződés tagállamai, – elsősorban a Szovjet Hadsereg – katonai közlekedési szolgálata tapasztalatait.

A jóváhagyott MN Közlekedési Konceptió végrehajtásának biztosítására 1973-ban a közlekedési szolgálat átszervezésre került. A Központi Katonai Szállítási Vezetőség (KKSZV) Katonai Szállítási Főigazgatósággá, a Vasúti Katonai Szállítási Vezetőségek (VKSZV) Katonai Szállítási Igazgatóságokká (KSZI) alakultak át.

A koncepció bevezetése és a szervezeti változások után a szolgálatnál fel-emelt szintű kiképzés és szaktevékenység időszaka kezdődött meg. Tisztjeink nagy létszámban kerültek beiskolázásra a Szovjetunió Hadtáp és Száll. Akadémiájára, a ZMKA alap és levelező tagozatára, Budapesti Műszaki Egyetemre. Az MSZMP PB 1973. évi határozatának megfelelően a MÁV-tól jól képzett vasúti szakembereket vettünk át.

Az akadémiához és egyetemhez kötött beosztások megfelelő képzettségű káderekkel 1970-ben csak 16⁰/₀-ban voltak betöltve, 1975-re 42⁰/₀-ban és ez 1979-re 68⁰/₀-ra emelkedett.

Ebben az időszakban a szolgálat a kidolgozott koncepció követelményei alapján, mind az átszervezésből, mind a jobb káderhelyzetből adódóan az előző időszakhoz képest nagyobb feladatokat oldott meg. 1973-ban megszervezte a Varsói Szerződés Tagállamai (VSZT) hadseregeinek Közlekedési Konferenciáját. A konferenciát Stemenkó hadseregtábornok az EFE Törzsfőnöke vezette.

A konferencia keretében került először bemutatásra a TS-1600 t uszályokból építhető közúti híd és komp.

A népgazdasági bázison kialakított uszályhíd nagy elismerést váltott ki a konferencia résztvevői körében. A konferencia és a bemutató megszervezéséért Stemenkó hadseregtábornok és a HM vezetői elismerésüket fejezték ki.

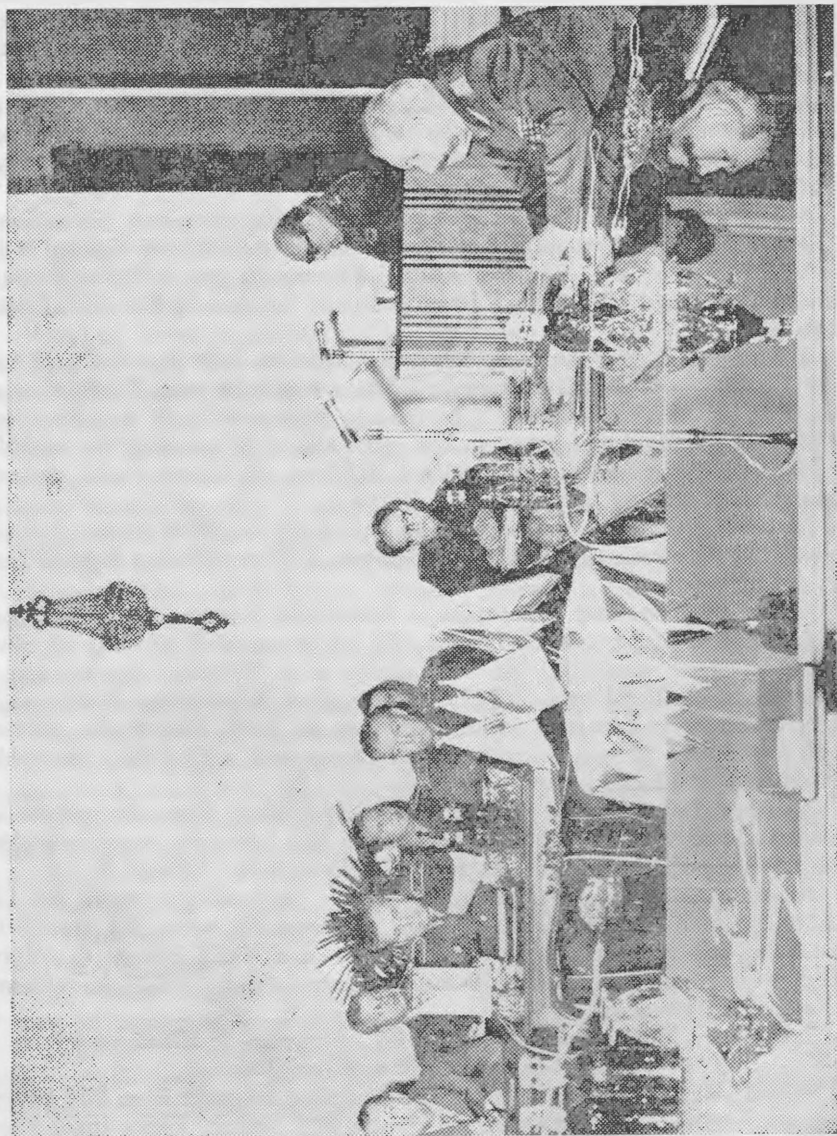
A bemutató után megkezdtük a TS-1600 t uszályokból a vasúti híd kifejlesztését. Ez 1977-re befejezést nyert és egy komplett vasúti híd átkelőhely berendezése keretében még ez év szeptember 21-én a VSZT katonai és polgári szakembereinek, majd november 30-án Budapesten ülésző VSZT honvédelmi minisztereinek bemutattuk.

Ezenkívül a hidat megtekintették hazánk egyes párt- és állami vezetői is. A híd kifejlesztői 1978. április 4-én megkapták az Állami Díjat.

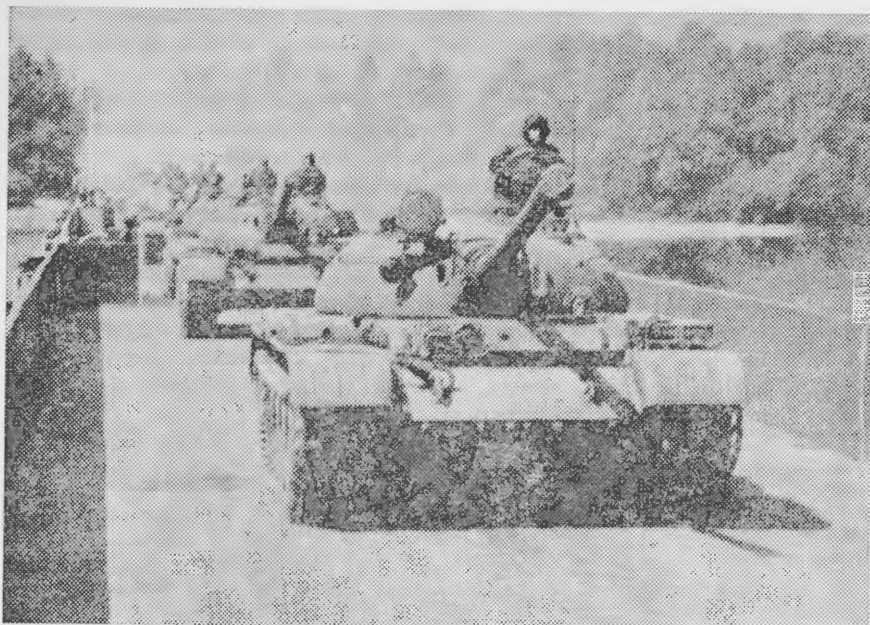
1974–75-ben a szolgálat tanulmányt, elgondolást dolgozott ki az MN anyagmozgatási rendszerére. A tanulmány kibővített MN Hadtáp Tudományos Konferencián megvitatásra és jóváhagyásra került. A szolgálat 1976-tól ennek alapján szervezi és látja el a csapatokat, intézeteket a korszerű rakodásgépesítés és egységakománypépző eszközökkel.

1977-re kidolgoztuk a konténeres szállítás elveit, és 1978-ban megkezdük a kísérleti szállításokat.

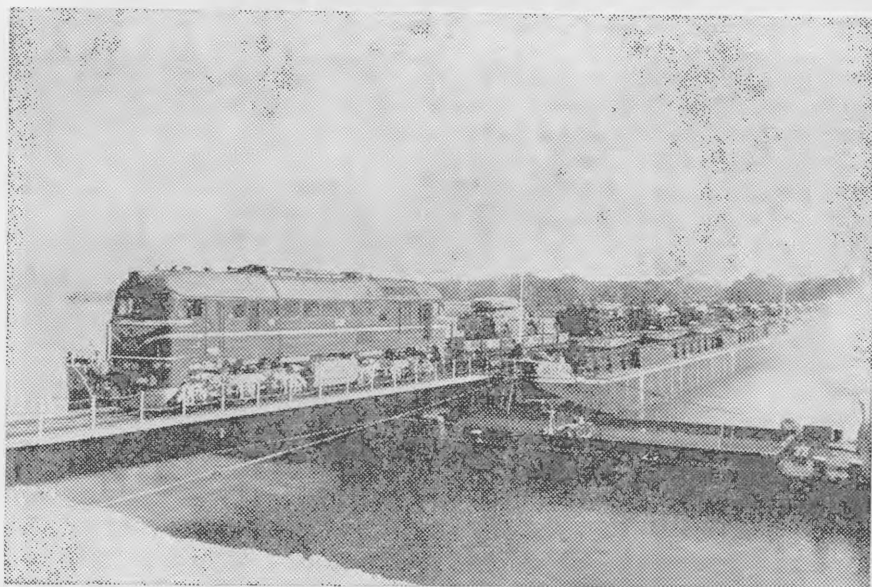
1973-76-os években a közlekedési szolgálat a KPM illetékes szerveivel közösen igen jelentős eredményeket ért el a kettős rendeltetésű (honvédelmi célokra is megfelelő) polgári eszközök kifejlesztésében. Pl. a TS-1600 tonnás uszályok hídként történő alkalmazása, ami a népgazdaságnak több mint százmillió

*VSZT Hadseregeinek Közlekedési Konferenciája
1973*

Közúti TS uszályhid barckocsi forgalommal

Vasúti TS uszályhid barckocsi vonattal.

forintos megtakarítást eredményezett. A személyszállító vasúti kocsik és az IKA-RUS autóbuszok sebességszállításra történő kifejlesztése további megtakarítást eredményezett az MN és a népgazdaságnak.

A VKP munkakörülményeire, javítására és modernizálására VKP törzsbuszokat, VKP lakókonténereket és VKP utánfutó lakókocsikat alakítottunk ki, melyek a VKP-t mozgékonyabbá, több feladat ellátására tette képessé.

A VKP mobil eszközeinek kialakítása és berendezése (hír. eszköz, bútorzat, villany, víz, fűtés stb.) kulturált munka- és pihenési körülményeket biztosít az állomány részére.

Ebben az időszakban a szolgálat számos MN szintű bemutatót tartott, és több módszertani gyakorlatot vezetett le. Mint pl. csökkentett állományú ellátó alegységek komplex kiképzése, vasúti szállítási módszertani bemutató 1977, TRANZIT-78. stb. Ugyancsak elkészítettünk négy közlekedési oktató filmet, kiadtunk 8 különböző szabályzatot és segédletet. Ez irányú tevékenységünk nagyban elősegítette a csapatok kiképzését és tevékenységét.

Több éves kutató és értékelő munka után kidolgoztuk a béke szállítási rendszer korszerűsítésére vonatkozó elgondolást. 1979. január 1-vel kísérletként az MN-ben bevezetésre került az új szállítási rendszer. Az új szállítási rendszer célja, hogy a diszpécser szolgálat által irányított szállítás a korábbtól nagymérvű gazdaságossággal és szervezettebben kerüljön végrehajtásra.

A harmadik időszakban szolgálatunk nagy lépést tett előre és jelentős fejlődésen ment át, sokirányú feladatot oldott meg. Erre felhasználta az előző két időszak tapasztalatait, az átszervezés adta lehetőségeket, és a mind nagyobb számban felsőbb iskoláról visszatérő fiatal, képzett káderek alkotó erejét. Az eredményeink további feltétele volt a személyi állományunk szakma- és munkaszeretete, valamint pártszerveink mozgósító és lelkesítő munkája.

Terepjáró rakodógép (DVHM 3222 TN), motoros emelővillás targonca (DVH 1622), elektromos emelővillás targonca (EV-687 22.)

20 tonnás konténer rakodó-szállító nyerges szerelvény

Műtő-kötöző vasúti kocsi belülről

Közlekedési törzs- és kidolgozó gépkocsi munkaszála

A 30 éves üzemanyag-szolgálat

Ettig Antal ezredes

Mélyen elgondolkodtató érzés felelősséggel megvonni egy olyan dinamikusan fejlődő szolgálat, mint az üzemanyag-szolgálat három évtizedes történetének, fejlődésének mérlegét. Nem könnyű, de megtisztelő feladat még akkor is, ha e három évtized keresztmetszetét csak jellegzetes epizódokban, fejlődési szakaszok teljesség nélküli ábrázolásában van lehetőségünk bemutatni. Az üzemanyag-szolgálat kialakulása, fejlődése a Magyar Néphadsereg hadtápszolgálata általános fejlesztésünk keretein belül ment végbe. A fejlődést már a korai kialakulástól meghatározta, egyszersmind követelményként állította a szolgálat elé az MN általános fejlődése, ezen belül is elsősorban a haditechnikai eszközök korszerűsödése, a gép- és harcjárművek – repülőgépek, rakéták mind nagyobb száma, tömeges rendszerbe állítása. E három évtized során néphadseregünk fejlődése mindenkor függött népgazdaságunk általános fejlődésétől, annak anyagi, technikai lehetőségeitől, ugyanakkor lépést kellett tartania a kor színvonalának megfelelő követelményekkel, meg kellett mindenkor felcni a szövetségi kötelezettségekből rá háruló követelményeknek is. A lehetőségek és követelmények optimális összhangjának megfelelően, a fentebb körvonalazottakból adódóan az üzemanyag-szolgálat fejlődése is folyamatosan, több ütemben ment végbe.

A fejlődés ütemei mereven nem választhatók el, összefüggnek az MN általános fejlődésével, a csapatok változó életével. Ezért az ütemek átfedtek egymást, biztosítva a zavar- és zökkenőmentes tevékenységet. A szolgálat fejlesztésünk alapcélkitűzései is ezért minden fejlesztési ütemben a csapatok harckészültségi színvonalának állandó növelését, a folyamatos kiképzést, az élet- és munkakörülmények javítását szolgálták.

Az üzemanyag-szolgálat már fentebb említett kialakulásától napjainkig tartó három évtizedes története alapvetően négy egymást átfedő fejlődési ütemre osztható. A fejlődési ütemek is időben elhatárolhatók, szakaszolharók, amint az az egyes időszakok tartalmából lényegében ki is tűnik.

Az *első ütem* három időszakból tevődött össze, mely időben is elhatárolható (1949–1950, 1950–1953, majd 1953–1956). Az első időszakban szervezet-szerű és egységes üzemanyag-szolgálatról nem beszélhetünk, de a hadsereg akkori szervezete még ezt nem is igényelte. (Túlnyomórészt fogatolt eszközökkel rendelkezünk.)

Ennek megfelelően a viszonylag kevés harcjármű (főként harckocsi, rohamlöveg, valamint gépjármű és munkagép) üzemanyag-ellátását a Gépkocsi és

Üzemanyag Csoportfőnökség végezte, funkcionálisan a hadtápszolgálat keretében. A csapatoknál akkor a hadtáp alárendeltségébe szervezett gépkocsi tiszt hatáskörébe tartozott az üzemanyag-ellátás is. Az ellátásra jellemző, hogy sem természetbeni, sem jegyre történő biztosítás nem volt. Az üzemanyag beszerzése a Gazdasági Hivatal gép- és harcjárművekre meghatározott forint keretéből történt mindaddig, amíg az üzemanyag „OT mérleges”, kontingentált termék nem lett. Ezt követően valósul meg központi ellátással a közvetlen jegybiztosítás a csapatok felé. A hajtó- és kenőanyagok eltérő minőségi előírásait a viszonylag kisszámú harci technika (harckocsi, rohamlőveg, repülő) üzemeltetésének szabályai határozták meg. Ezt akkor részben a hazai ipar, részben import útján lehetett biztosítani, szigorú minőségi előírások és minőségellenőrzés megvalósításával. A hazai ipar kevés volt a honvédségi előírásoknak megfelelően – túlnyomórészt osztrák nyersolajból – a szükséges termékek előállítására. Egyéb üzemanyagféleségeket a kereskedelemben forgalmazott anyagokkal ki lehetett elégíteni, ugyanis a gépjárműállomány vegyes típusokból tevődött össze, egyes részegységek kivételével alacsony műszaki és technikai követelményekkel.

Ebben az időszakban a hadtápszolgálat egységes szervezetű üzemanyag-szolgálat nem rendelkezett, az üzemanyag-ellátást a gépkocsi szakszemélyzet – ún. gépkocsi anyaggonozó tiszt, gépkocsi szertiszt, gépkocsi vonattiszt – látta el.

Az üzemanyag technikai eszközök úgy színvonal, mint mennyiség tekintetében alacsony szintűek voltak. A szolgálat mindössze egy nagyobb központi raktárral, a Zách utcában, ugyanott egy iparvágány-hálózattal, 1 db 100 m³-es és 1 db 25 m³-es tartállyal, néhány barakk-raktárral és néhány darab vasúti tartályvagonnal rendelkezett. A második időszakban (1950–1953) került sor az MN első komolyabb technikai fejlesztésére (inkább gépesítetttségére), amely már szükségessé tette a Gépkocsi és Üzemanyag Csoportfőnökségen a profilizált üzemanyag-szolgálat létrehozását. Eredményként megalakult az üzemanyag osztály, melynek vezetője egyben a Csoportfőnök üzemanyag helyettese is volt. Az üzemanyag osztály viszonylag kis létszámmal működött, (5–7 fő) közvetlenként létre lett hozva a „központi üzemanyag laboratórium”.

Az osztály elsődleges feladata volt az egységes üzemanyag-szolgálat megszervezése a szárazföldi és vízi járművek, különböző gépegységek üzemanyag ellátására. A repülőgépek üzemanyag-ellátását az OLP repülő-műszaki szolgálata végezte az ÖREMŰZ-ök útján. A központi szervezet kialakítása után került sor a csapat üzemanyag-szolgálat létrehozására. A hadtest, hadosztály, dandár, ezred, önálló zászlóalj viszonylatban a gépjármű szolgálatvezető (gépkocsi tiszt) alárendeltségébe lett szervezve az üzemanyag tiszt, beosztva hozzá üzemanyag tiszt-helyettes és raktáros katona. Voltaképpen ez a szervezet képezte alapját az egységes, később önálló üzemanyag-szolgálatnak.

Az MN erőteljes gépesítése követelményként állította a szolgálat elé az ellátás rendszerének fejlesztését olyan irányban, amely biztosítja a harckészültség, kiképzés és egyéb feladatok végrehajtását egyaránt.

Ismert, hogy ezen időszak célkitűzéseit alapvetően befolyásolta a változó nemzetközi helyzet, a népgazdaság irányítási rendszere, a normatív központi ellátás, a minőség és az egyes anyagféleségek szempontjából a fokozódó követelménytámogatás.

A hazai ipar által gyártott anyagok minőségi paraméterei meghatározásánál már mindinkább a honvédelmi követelmények lettek az irányadók, ezért lehetőség nyílt a hajtó- és kenőanyagok központi üzemanyagjegy-ellátás megvalósítá-

sára. Ugyanakkor a harckocsi, rohamlöveg, lánctalpas járművek ellátása változatlanul természetben, hazai és mindinkább import anyagból központilag került biztosításra.

Megkezdődött az üzemanyag technikai eszközök gyors ütemű fejlesztése, a csapatok folyamatos feltöltése. Ez annál is inkább szükséges volt, mivel a csapatok csak elenyésző mértékben rendelkeztek beépített, vagy mobil eszközökkel. Elsődlegesen az MZ készletek megalakítására, a kiképzési szükségletek folyamatos biztosítására kellett törekedni. E célok érdekében egyrészt egyes népgazdasági üzemanyagraktárak átvételével létre lett hozva a központi raktárak szervezete, másrészt HM beruházás keretében megkezdődött az üzemanyag objektumok fejlesztése. Folytatódott az üzemanyagok és üzemanyag technikai eszközök extenzív fejlesztése, részben a létrehozott – bár kezdetleges – saját bázison, túlnyomórészt népgazdasági kutató intézetek útján, de most már minden esetben a szolgálat követelményei alapján. Az előny ebből kettős volt, mert a kifejlesztett anyagokat és eszközöket többségében a népgazdaság is átvette, az érdekek találkoztak és a mozgósítási anyagi készletek viszonylagos nagyságrendben rendelkezésre állhattak.

A már kifejlesztett új üzemanyagok és technikai eszközök birtokában kezdetét vette a csapat üzemanyagraktárak kialakítása is. A szolgálat személyi állománya ugyanakkor még nélkülözte az üzemanyag szakképzettséget, mivel szakképzés sem tiszti, sem tiszthelyettesi vonatkozásban még nem folyt. A beosztások többségét gépkocsi szakképzettségű tisztek, riszthelyettesek töltötték be.

A harmadik időszak (1953–1956) célkitűzése az üzemanyag-szolgálat megszilárdítása, szervezeti téren az önálló, egységes szolgálat megvalósítása volt. Műszaki-technikai vonatkozásban az üzem- és kenőanyagok minőségének fokozása, új üzemanyagok kikísérletezése és gyártása – az új, változó technika előírásainak megfelelően –, az üzemanyag technikai eszközök további korszerűsítése, a központi raktárak fejlesztése.

Szervezeti vonatkozásban az időszak végéig új szervezés került jóváhagyásra, melynek alapján a szolgálat kivált a Gépkocsi traktor és üzemanyag csoportfőnökségből, önálló osztállyá alakult.

Meg kell jegyezni, hogy az önálló osztállyá szerveződéssel egy időben elő lett irányozva és elvileg jóváhagyva rövid távon az önálló üzemanyag csoportfőnökségi szervezés, melynek létrejöttét már az ellenforradalom nem tette lehetővé.

A fejlődés *második üteme* – 1957–1961-ig, viszonylag rövid, de annál tartalmasabb időszakot ölel fel. Ebben az időszakban válik szervezeti téren a szolgálat a Hadtápfőnök közvetlen alárendeltségében önállóvá. A konszolidáció időszakában a csapatoknál is megszilárdul a szolgálat, az ellátás terén teljessé válik a természetbeni biztosítás. Ez elsődlegesen azért is vált szükségessé, mivel a hadsereg gyors technikai fejlődése soha nem tapasztalt magas minőségi követelményeket állított a szolgálat elé, amelyre a hazai ipar egyrészt nem volt felkészülve, másrészt csak külön szigorú rendelkezések után volt hajlandó az előírt minőséget biztosítani. Ilyen körülmények között az import anyag mennyisége megnövekedett, ezért a központi raktárakat és a csapatokat is alkalmassá kellett tenni a nagy tömegű anyagok fogadására. Megkezdődött tehát a tárolóter fejlesztése, az ehhez szükséges és alkalmas korszerű üzemanyag technikai kiszolgáló eszközök tömeges beszerzése. Egyidejűleg a MÁFKI bevonásával – a technika támasztotta minőségi követelményeknek megfelelően, új kenőanyagot kellett kifejleszteni. A harc-

készültség biztosítására a szolgálat megkezdte az „MZ” készletek kialakítását és a csapatok egyidejű feltöltését magasabb javadalmazásokkal.

A *harmadik ütem* – 1961–1968-ig – jellemzője a hadsereg technikai eszközeinek nagymérvű fejlesztése, egyes fegyvernemek teljes átfegyverzése, a rakéta-technika megjelenése, így – ennek megfelelően a hadtápon belül, az üzemanyag-szolgálat is az intenzív fejlesztés periódusába lép. Ebben a periódusban a szolgálat átvette és megszervezte valamennyi fegyvernemhez, szolgálatiág-főnökséghez tartozó harci technika és gépegység, fegyverzet folyékony hajtó-, kenő- és egyéb üzemanyag ellátását, úgy légi, földi, vízi mint a különleges eszközökre egyaránt. Ehhez lett alakítva a szolgálat szervezete HM, seregestest és csapat viszonylatban. A harci és gépi technika nagyarányú minőségi és mennyiségi változása megkövetelte a szolgálattól úgy a hajtó- és kenő-, mint a technikai eszközök gyorsabb ütemű korszerűsítését, az MN változó szervezeti struktúrája viszont a tábori szervezetek kialakítását, (tábori raktárak, „M” szervezetek, laboratórium stb.) és ezek korszerű tábori eszközökkel való feltöltését. Elsőrendű feladatként az üzemanyag-szállító eszközök korszerűsítése jelentkezett. (Cs-346-D üzemanyag-töltőgépkocsi megjelenése, tömeges rendszerbe állítása.) Lchetőség nyílt a központi raktárak tároló kapacitásának bizonyos mérvű növelésére. A hosszú távra tisztázott és terszerű műszaki fejlesztés elsősorban az új egységes motorolaj és hajtóműolaj, valamint kenőzsír kutatása és megvalósítása irányában folyt. Intenzívebbé vált – voltaképpen ekkor jött létre – a baráti országokkal való együttműködés, melynek keretein belül kidolgozásra került az üzemanyag egységes nómenklatúra, az egyes államokban szabványosított és használatos üzemanyagok csereszabatossága. Ez utóbbihoz sorolt a MÁFKI-val közösen kidolgozott egységes motor- és hajtóműolaj témája is.

A fejlesztési ütem végére a szolgálat tevékenysége egységes, működése megalapozottabb lett. A seregestestek, magasabbegységek, csapatok gazdálkodása a biztosított kereteken belül önállóbbá vált.

A káderrállomány szakmai továbbképzése és a szervezett főiskolai szaktisztképzés megkezdése lehetővé tette a szaktisztai utánpótlás folyamatosságát.

A *negyedik ütem* – 1968–1980-ig – tevékenységét, így az üzemanyag-szolgálat továbbfejlesztését is alapvetően meghatározta az MSZMP Politikai Bizottsága 1968. október 20-i döntése, a tíz évre szóló hadseregfejlesztési irányelvek és elgondolás. A tízéves időszakra tervezett diszlokációs változások, az átfegyverzés, a változó harcalkészültségi követelmények mind-mind egyenként is jelentősen hatottak a szolgálatra.

Meghatározták a továbbfejlesztést az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésének hatásai is. Így a gazdálkodás rendszere és a szolgálat szervezeteinek további alakítása is azt célozta, hogy a seregestestek és a csapatok nagyobb önállósággal folytathassák gazdálkodásukat. Ennek érdekében megszerzésre került az „üzemanyag áruforgalmi osztály”. Az üzemanyag műszaki fejlesztése során az évtized kezdetén befejeződött az EM-12 és az EHM-13 olajok kialakítása és rendszeresítése. Ezekben az években a gyártás fejlesztésének ütemében az MN csapatai fokozatosan feltöltésre kerültek új üzemanyagokkal és fejlettebb technikai eszközökkel.

A hadtápszolgálat általános fejlesztése szükségessé tette az üzemanyag-szolgálat további szervezeti korszerűsítését, amelynek jelentős állomása volt a közép-irányító szervezetek integrált központjainak megszerzése és létrehozása. Ennek keretében alakul meg az „Üzemanyag Ellátó Központ”, hivatva összefogni és

irányítani a központ hadtápban eddig direkt irányítású üzemanyagraktárat, az áruforgalmi osztályt, központi laboratóriumot. Ugyanakkor, a minisztériumi szintű feladatok profiltisztítása keretében, jó néhány, eddig központilag szervezett és végzett tevékenység a központ hatáskörébe került. (Pl. ellátás, ellenőrzés, kiképzés stb.). A szolgálat előtt álló feladatok jobb végrehajtását eredményezte, hogy az Üzemanyag Ellátó Központ megfelelő jogkör birtokában, tevékenységével tehermentesítette a felső vezetést, operatívabbá vált a központ raktárak minden oldalú tevékenységének irányítása és a csapatok ellátása.

Az üzemanyag-szolgálat is, mint a hadtápszolgálat, más szakágai, ebben az időszakban jelentős változásokat élt át. Az alaprendeltetés, a csapatok ellátása üzemanyaggal és üzemanyag-technikai eszközökkel, változatlan maradt, de az ellátói munka mennyiségileg és minőségileg átalakult.

A technikai eszközök gyors fejlődése, a PSZH-k és más nagyfogyasztású harcjárművek rendszerbe állítása nagymértékben kihatással van az üzemanyag-ellátásra, fokozza a mennyiségi és minőségi követelményeket. Ez megnövekedett feladatokat jelent az üzemanyag-szolgálat személyi állományának valamennyi tagozatban és vezetési szinten.

A központi raktárak szakanyagforgalma mintegy 60–80%-kal nőtt, olyan új szakanyagok kerültek a rendszerbe, amelyek gondosabb kezelést, különleges tárolást, anyagmozgatást követelnek a minőségmegóvás és a felhasználhatóság érdekében. Annak érdekében, hogy a központi üzemanyagraktárak a megnövekedett feladatoknak eleget tegyenek, hosszútávú munka- és üzem szervezési terv végrehajtása kezdődött meg.

Fontos követelményként jelentkezett a tömeges üzemanyag-kiadás és a járművek csoportos feltöltése. Ehhez a csapatokat elláttuk nagy teljesítményű tercp-járó töltőgépkocsikkal, 30 m³/óra teljesítményű motorszivattyúkkal, a raktárakat MPG-60, PSZG 65/130, PSZG-160 típusú szivattyúállomásokkal, acél- és hajlékony tábori raktári csővezetékekkel, gumitartályokkal, töltősorokkal és egyéb korszerű technikai eszközökkel.

Az üzemanyagfajtákkal szemben támasztott fokozott minőségi követelmények szükségessé tették a minőségvizsgálati módszerek fejlesztését is. A tábori üzemanyagraktárak mozgó laboratóriumokat kaptak, a csapatok pedig olyan vizsgáló eszközöket, amelyekkel az alapvető minőségvizsgálatokat tábori körülmények között is el tudják végezni. A központi laboratórium is új, nagy teljesítményű vizsgáló berendezésekkel és műszerekkel gazdagodott.

Erre az időszakra esik az olajválság és az ezzel kapcsolatos árrobbanás, amely az energiahordozókat, közülük is elsősorban az ásványolajtermékeket a gazdasági élet középpontjába állította. Kedvező tényezők hatására – mindenekelőtt a Szovjetunióhoz fűződő gazdasági kapcsolatainknak köszönhetően – hazánkban nem volt üzemanyaghiány és nem kényszerültünk olyan drasztikus intézkedésekre, mint egyes kapitalista országok.

A kapitalista környezetben kialakult válsághelyzet azonban tovagyűrűzött és kihatott a szocialista országok energiagazdálkodására, a kőolajfeldolgozás volumenére, struktúrájára, a kőolajtermékek forgalmazására és árára. Nyersolajszükségletünk egy részét tőkés importtal fedezzük és a nyersolaj világpiacon áremelkedése érzékenyen érint bennünket is, terheli országunk tőkés fizetési mérlegét.

Mind a népgazdaságban, mind a néphadseregben előtérbe került a takarékoság. Számos intézkedés született az üzemanyag-megtakarítás érdekében: a tervezhető normakülönbözeti szorzószámok csökkentése, küzdelem a túlfogyasztás

megszüntetéséért, a menetlevelek pontos és feszes számfejtéséért, a motorolaj műszaki tulajdonságainak javításával a cseréidő növelése 6000 km-ről 10 000 km-re, újlag végzett fogyasztásmérések a néphadseregben legnagyobb darab-számban levő gépjárműtípusokon és a mérések alapján a járművek jelentős részénél az üzemanyag-fogyasztási normák módosítása. Mindezek az intézkedések ösztönözték a csapatok üzemanyag szolgálatát a belső tartalékok feltárására, a a gazdálkodási és bizonylati fegyelem további erősítésére és jelentős megtakarítást eredményeztek.

Erőfeszítések történtek az üzemanyag-szállítási költségek csökkentése érdekében is. Ilyen költségmegtakarítást eredményezett az ócsai üzemanyagraktár bekötése a népgazdasági termékvezeték-hálózatba, ami lehetővé tette a benzin csővezetékcs szállítását a Dunai Kőolajipari Vállalattól. Ez egyúttal enyhítette a vasúti tartálykocsipark nagymértékű igénybevételéből eredő gondokat is. A takarékosági intézkedések a harcokészültség és hadrafoghatóság, a feladatok tervszerű biztosítása mellett kerültek megvalósításra és emellett javultak a személyi állomány élet- és munkakörülményei is.

A szövetségi kötelezettségek teljesítése érdekében, csaknem az Üzemanyag Ellátó Központtal egy időben új hadrendi elemként – a szolgálat főnökség alárendeltségében – keretállománnyal megalakult az MN első csővezetékes zászlóalja. Megalakulásától napjainkig, tervszerű tevékenységgel elérte alkalmazási készségét, amelyet már 1978-ban az „ÁFOR-78” gyakorlaton, nem különben a zsanai gázkitörés elfojtásában nyújtott aktív tevékenységével eredményesen bizonyított.

Az időszak során a tervezettnek megfelelően növekedtek az MN hadászati-hadműveleti üzemanyag-tartalékai. A rendszerváltozási követelményeknek megfelelően biztosította a szolgálat a különleges üzemanyagokat.

A csapatok mozgó anyagi készletei, a szervezeti és technikai korszerűsítéssel összhangban, mennyiségileg és rendszer vonatkozásában is tovább fejlődtek. Eredményesen használta ki a szolgálat az időszak úgynevezett „rendszergyakorlatait”, amelynek során tovább fejlődtek a háborús üzemanyag-ellátási elvek és módszerek.

Az üzemanyag technikai fejlődése felül múlta a korábbi időszakokat, a kísérletek és külföldi tapasztalatok eredményes hasznosításaként technikai eszközkomplettel léptek rendszerbe. Ezzel egy időben került sor az AC-5-375 üzemanyag-töltőgépkocsi rendszerbe állítására, melynek eredményeként a töltőgépkocsi kapacitás tervezett növelése megvalósulhatott.

Az ellátás egyszerűsítése és a gazdálkodás hatékonyabbá tétele érdekében csökkentette a szolgálat a benzinfajták számát. A sikeres csapatpróbák után, rendszeresítésre került az EM-12 olaj. Erőteljesen felgyorsult az építési beruházási lehetőségek következtében a raktarak fejlődése. (Hetényegyháza, Ócsa, Felcsút) Az üzemanyag-kúthálózat igényelt ütemű bővítése valósult meg úgyszólván az egész MN-t érintően.

A fejlődést legnehezebb bemutatni ebben az időszakban, ezért tehát érzékeltesen a mellékelt beszédes grafikonokra kell támaszkodnunk. Kiemelném a dinamikus fejlődés jelentős állomásai közül az 1978 szeptemberi „üzem- és munkaszervezési” bemutató módszertani foglalkozást, amelyet Hetényegyházán készített elő és szervezett meg a szolgálat főnökség és az Üzemanyag Ellátó Központ. Jelentősége hosszú távra, előre mutatónan számottevő intézkedéseink számára, ahol az ésszerű emberi tevékenység, a jobb, a hatékonyabb, a korszerűbb megvalósítás érdekében fogott össze a személyi állomány.

A fejlesztési időszakra meghatározott feladatok végrehajtásának finisében van szolgálatunk. A három évtized – a szolgálat szempontjából ma már történelem –. Feladataink eredményesen nem valósulhattak volna meg a szocialista közgondolkodású, pártunk politikájával azonosuló, jó felkészültségű hivatásos és sorállományunk nélkül. Miközben a harmincéves jubileumot ünnepeljük, már a következő évtized feladataira gondolunk, eredményeinkre alapozva rakjuk le a következő fejlesztési időszak alapjait. Jól tudjuk, gondjaink, problémáink nem lesznek kevesebbek ebben az időszakban sem. Mégis bizakodva, felelőségünk és feladataink ismeretében tradíciónkra támaszkodva készülünk fel erre az időszakra is, mindenkor szorosan felzárkózva szocializmust építő társadalmunk, dolgozó népünk, néphadseregünk egészéhez.

(Mellékletek a folyóirat végén találhatóak.)

Az élelmezési szolgálat 30 éve

Pály István ezredes

A néphadseregünk hadtápjá megalakulásától eltelt 30 esztendő egyértelműen igazolta, hogy mennyire fontos szerepe van a személyi állomány élelmezési ellátásának. Minr az emberi munkaképesség fenntartásának legfontosabb tényezője, döntő befolyása van a katonák fizikai és szellemi erejére, ezen keresztül a kiképzés eredményességére és a harc készségre. Az élelmezés közvetlenül hat az állomány erkölcsi-politikai állapotára, hangulatára, az életkörülmények alakulásának egyik lényeges összetevője. Ebből fakad pártunk és kormányunk folyamatos gondoskodása, amely az elmúlt három évtized alatt lehetővé tette a hadsereg olyan élelmezési ellátását, amely figyelembe vette az ország mindenkori társadalmi-gazdasági helyzetét, annak fejlődését, de a kiképzés és alkalmazás sajátosságaiából származó speciális követelményeket is.

E gondoskodás eredményeként a hadtáp általános fejlődésével összhangban dinamikusan fejlődött az élelmezési szolgálat is valamennyi területét tekintve; hozzájárulva ezzel az egész személyi állomány szolgálati és életkörülményeinek jelentős javulásához.

Az élelmezési szolgálat 30 évének történelmét, elért eredményeit ezen ünnepi megeemlékezés keretében csak hézagosan lehet összegezni. Elsőként – egy mondat erejéig – szólnom kell a szolgálatban dolgozókról, a fáradtságot, gyakran a leheretlent sem ismerő elvtársainkról, akik megfeszített munkájukkal szolgálták néphadseregünket, a személyi állományt. Elismerés és köszönet illeti őket.

*

A fordulat évét követően, a hadseregfejlesztés szövevényes, bonyolult időszakában a párt- és állami vezetés kiemelt kérdésként kezelte a hadsereg személyi állományának élelmezési ellátását. Lakosságunk jelentős hányada ma már csak elbeszélésekből, történelemkönyvből ismerheti ezt a II. világháborút követő, hallatlanul nehéz társadalmi-gazdasági problémákkal terhes időszakot. A háború által tönkretett ország társadalmi összefogással előbb épült újjá, mintsem az elégtelen táplálkozást, a viszonylagos éhezést sikerült volna felszámolni.

A néptáplálkozásban még egy évtizedre volt szükség az úgynevezett mennyiségi kielégítettség eléréséhez. A néphadsereg személyi állománya részére azonban a harminc évvel ezelőtt megállapított béke élelmezési illetmény, majd az ezt követő élelmezési norma kalorikus-kvantitatív kielégítettséget biztosított. Ezen

túlmenően új, előremutató tartalmat is kapott: figyelemmel volt már a tápanyagösszetételre is. E tény helytállóságát az elmúlt három évtized igazolta.

A hadtápszolgálat megalakulásakor, 1949-ben az ételmezési szolgálat még magán viselte a felszabadulás előtti hadsereg számos sajátosságát, de rendelkezett már az 1945-ben megalakult demokratikus hadsereg vívmányaival is. Ennek az örökségnek keretei között zajlott az étkeztetés majd minden laktanyában szinte azonos módon: télen a legénységi körletekben, nyáron a laktanyaudvaron volt az ételosztás. A szakácsok az üstből adagolták az elkészült ételt az osztóhelyen felsorakozott állomány evőcsészéjébe, akik azt helyben elfogyasztották.

Nem jelent ünneprontást, ha a 30 éves évfordulón emlékül idézünk egy korabeli legénységi étrendet: reggelinél még kísért a rántottleves és a feketekávé, de mind gyakoribb a később általánossá vált főttétel. A néptáplálkozási szokásoktól eltérő reggelikkel szemben a tartalmas, jó ebédek közel állottak az étkezők igényeihez. Az ételmezési anyagnorma meglehetősen magas száraztészta és hüvelyes kiszabataiból eredően a vacsorafélék egy héten belül többször is ismétlődtek.

A tábori ételmezési szaktechnika néhány eszközre korlátozódott: a lövontású taligakonyhára, mozgókonyhára, sütökemencékre, vágatási eszközkészletekre.

Az ellátási rendszer működtetésével egy időben kellett megkezdeni a rendszeres képzést, a szakállomány felkészítését az ételmezési szolgálat valamennyi vezetési szintjére. E feladatot – szüntelenül tanulva és tanítva – megoldottuk.

Időben öt évet haladva más kép fogadja az étkezőket. A megépült új laktanyák már legénységi éttermekkel készültek, és az öreg laktanyák is kiegészültek étkezésre alkalmas helyiséggel. Az étteremben katonaasztalok, padok sorakoztak. Megjelent az alumínium éttermi edényzet: a tányér, pohár és az öltéres tál. Változott az étkeztetés módja, az étkezőket szerényen terített asztal és tálalt étel várta.

1957-ben került sor a néphadsereg ételmezési normáinak fejlesztésére. Ennek keretében a sorállomány meglévő ételmezési normájának értéke 25⁰/₁₀-kal növekedett. Az értékbeni növekedés törvényszerűen az ételkészítés-fogyasztási szerkezet megváltozását vonta maga után, amely a részbeni pénzgazdálkodás keretei között valósult meg.

A fogyasztási struktúra változása érezhető volt valamennyi főétkezésnél, de különösen a reggeliknél. A sorállomány ellátásában először nyílt lehetőség a néptáplálkozási szokásoknak megfelelő étrend alkalmazására. A reggeliknél a mindaddig nélkülözött tejtermékek mellett a hentesárúk, főtt, füstölt húsárúk is helyet kaptak. Elértük azt a szintet, hogy a főétkezések választéka tíznapos étrenden belül nem ismétlődött.

A fogyasztói igények, az ételkészítés-gazdaság fejlődése következtében számottevően megnőtt az ételkészítésben felhasználható termékek száma. A részbeni pénznorma kötött anyagkiszabatai céljukat elérve a fejlődést akadályozták. Ez adott indítékot a teljeskörű pénzgazdálkodás bevezetésére, az ételmezési pénznorma általános használatára 1962-től.

A pénzgazdálkodáson alapuló ellátás során – mint ismert – az ételmezési norma pénzkeretén belül kell kielégíteni az étkezők élettani igényeit a személyi állomány többsége által kedvelt ételekkel. A természetbeni ellátás keretének, az anyagnorma ételkészítés-kiszabatainak pénzürtékben történő kifejezése, szintézise önmagában még nem jelent magasabb színvonalú gazdálkodást. Minőségi változást az ellátás objektív törvényszerűségeire épülő szabályozással értünk el.

A pénzgazdálkodás általánossá tételével a szakvezetés valamennyi szintjén tudatosítottuk a táplálkozás élettani elveket, az ebből eredő konkrét követelményeket. Az anyagnormák mechanikus hatását megszüntetve új alapokra helyeztük a sorállományú katonák ételmezésének megszervezését, az étlap-tervezést. A követelményeket – kötetlen anyagkiszabattal – tápanyagokban, ezek energiatartalmában (kalória-értékében) szabtuk meg a pénznorma keretei között. E követelmények érvényrejuttatásához étlaptervezési segédletet, ételrecept-gyűjteményt bocsátottunk a csapatok rendelkezésére.

A táplálkozás élettani elvek tudatosítása, a tervezési folyamat új alapokra helyezése, a kisegítő gazdaságok tevékenységének megjavítása belső erőforrásként hatott az ételmezési szolgálatban. Ezek eredményeképpen az 1960-as évek végéig költségvetési eszközök igénybevétele nélkül jelentősen fejlődött az ellátás színvonala.

A belső tartalékok feltárását, felhasználását követően, a párt- és állami vezetés döntése alapján 1973-ban ételmezési normafejlesztést hajtottunk végre. Ennek eredményeképpen további jelentős minőségi változás állott be az ellátásban. Ugrásszerűen megnőtt a biológiailag értékesebb élelmiszerek, a tej és tejtermékek, a tojás felhasználása, növekedett a magasabb feldolgozottsági fokú termékek aránya. Ugyanakkor csökkent az alacsonyabb élettani értékű, zömmel kalorikus élelmiszerek, a liszt, őrlemények, hüvelyesek fogyasztása.

A személyi állomány ételmezési ellátásának fejlesztése komplexitást követel, szemléletmód koncepciót illetően. Az ételmezési pénznormák értékének, az élelmiszer-fogyasztásnak, a tápanyag-biztosításnak fontosságával egyenértékű a személyi állomány étkeztetésének módja, az étkezés eszközei.

Az 1960-as évek közepén kísérleteket kezdtünk a korszerűbb, a társadalmi étkeztetési formákban már általánossá vált önkiszolgálás néphadseregben történő bevezetésére. Az önkiszolgálás eszközéül rendszerbe került a műanyaggal kombinált rozsdamentes acélból készült önkiszolgáló tálca, felváltotta az alumíniumból készült éttermi eszközöket. Koncepciónk helyesnek bizonyult. Egy évtized elteltével az eszközök fejlesztését ugyanezen anyagok felhasználásával végezzük.

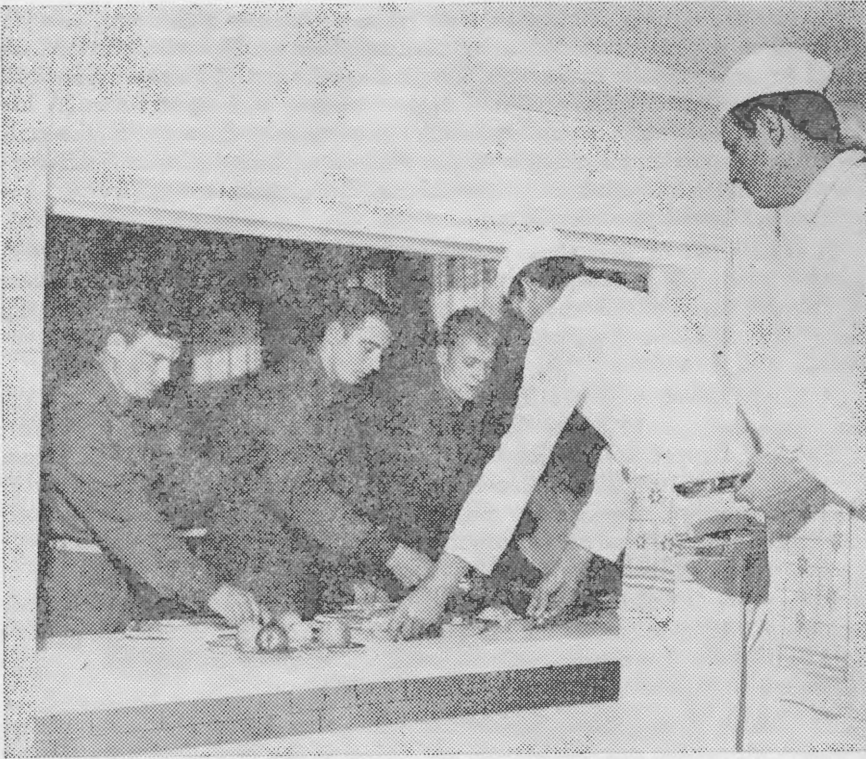
Az önkiszolgálást mutatja be az 1., 2. kép.

Az önkiszolgálás meghonosodásával kísérletek történtek a személyi állomány mind differenciáltabb igényeit figyelembe vevő többmenüs étkeztetés bevezetésére. A hosszas kísérletezést, türelmet igénylő fejlesztési feladat eredményeként ma már általánossá vált a sorállomány kétmenüs ebédeltetése mindenütt, ahol ennek személyi és tárgyi feltételei adottak.

A fejlesztés következő lépése a választás lehetőségének kiterjesztése, általánossá tétele a vacsora étkezéseknél. Ez a többmenüs ebédeltetésnél sokrétűbb feladat. E módszer az étkező állomány igényeinek ismeretén, a gondos tervezésen, az ételek elkészítésének, kiosztásának megszervezésén túlmenően gazdag termék-választékot feltételez a vállalatoknál, korszerű hűtő-tároló, bemutató eszközök rendszerbeállítását követeli az étkezdében.

*

A harckészültség és a háborús feladatok ételmezési biztosítása terén számos fejlesztés, korszerűsítés került megoldásra az elmúlt 30 éve során. A néphadsereg fejlesztése, nagyarányú gépesítése szükségessé tette, hogy az ötvenes évek

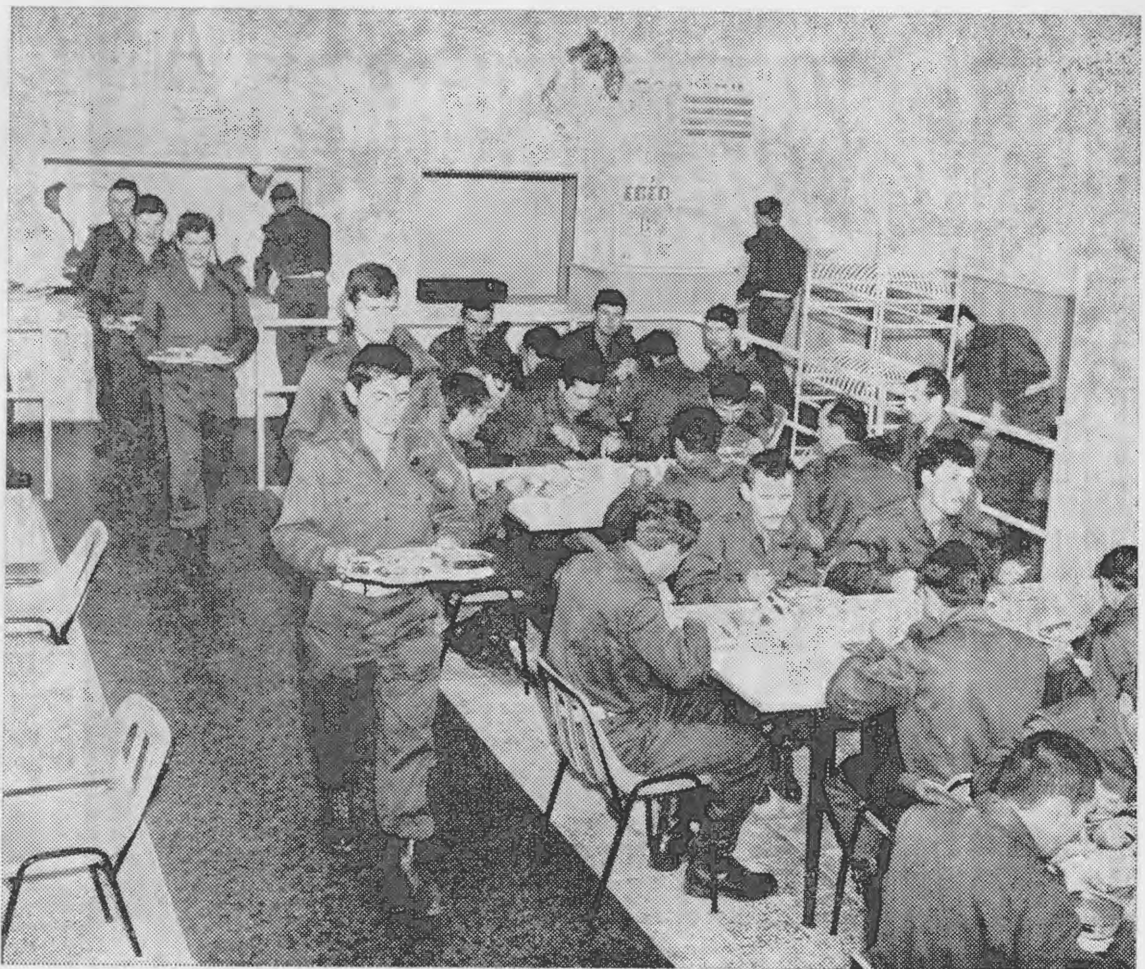
1. sz. kép
Önkiszolgáló ételkiosztó ablak

elején gépvontatásra alkalmas tábori főző- és sütőeszközökkel legyenek a csapatok ellátva. Az akkor legyártott eszközök nagy része a közelmúltban került lecserélésre korszerűbb eszközökkel. A tábori ellátás olyan eszközei, amelyek a korszerű hadviseléshez nélkülözhetetlenek, a hatvanas évektől kerültek kifejlesztésre. Ilyenek a vízszállító gépkocsi és utánfutó, a hűtőgépkocsi, a kenyérszállító gépkocsi, továbbá a hűtő-szállító eszközök, kisméretű főzőberendezések, hőtartó ételhordó edények.

Kialakítottuk a tábori tiszti étkezdét az egységközrészek, a magasabbegységek, seregtesteg törzsei részére (3. kép).

A harcászultságba helyezés és a háború kezdeti időszakának étellemezési ellátásához már az ötvenes évek elején megalakításra kerültek a csapatoknál a zárolt készletek. A hagyományos módszerrel elkészíthető étellemszerekkel történő ellátás – miután a korszerű háború követelményeinek nem felelt meg – fejlesztésre került. A csapatok mozgókészletében levő étellemszerek, az egyéni zárolt, a hideg étellemezés és a 10 fős étellemszerkomplettel kenyérral kiegészítve alkalmasak a katonák huzamosabb ideig történő folyamatos étellemezésére.

Az étellemezési szolgálat fennállásának 30 éves évfordulója ünnepén – a

2. sz. kép
Önkiszolgáló étkezdle

hétköznapi gondjain felülemelkedve – a megcmlékezésen túlmenően számvetéssel is tartozunk. Meggyőződés, hogy a megtett út, a 30 év eredménye nem valósulhatott volna meg a szolgálat valamennyi posztján dolgozók helytállása, becsülettel végzett munkája nélkül. A személyi állomány növekvő színvonalú élelmezését biztosító, az ellátás rendjét alkotó módon fejlesztő szakállomány – mind a vezetés, mind a végrehajtás szintjén – a 30 év alatt maradandót alkotott. Az elért eredményekre a bennünket követők is szilárdan alapozhatnak a szolgálat további célkitűzéseinek megvalósítása során.

3. sz. kép
Tábori tisztí étkezdé

Három évtized az MN ruházati szolgálatában

Nátrán György ezredes

A Magyar Néphadsereg hadtápjá és ennek egyik ágazata a ruházati szolgálat 1949-ben alakult meg és a haderő gyorsütemű fejlesztése, létszámának rohamos növelése idején kezdte meg működését. Az eltelt 30 év egy olyan időszakot ölel fel, amelyben nemcsak a régi, letűnt rendszer hadseregének egyenruházati formáját kellett megváltoztatni, hanem a technikai felszereltség állandó növekedésével mindinkább fokozódó követelményeknek is eleget kellett tenni, összeegyeztetve mindezt a társadalmi és gazdasági fejlődéssel. Három évtized történelmileg nagyon rövid idő. A visszaemlékezést megszépítő messzeség azonban mégis igen mozgalmas, küzdelmekkel teli szakmai múltat tár eléink. Ma még többen szolgálnak azok közül, akik ott álltak a szolgálat bölcsőjénél és jól le tudják mérni az akkori és a jelenlegi helyzet közötti különbséget. A 30 év alatt megtett út, az elért eredmény mindannyiuk életmunkásságát tükrözi vissza.

*

A néphadsereg megalakulása idején az állomány a Horthy-hadsereg hagyatékából megmaradt eléggé vegyes egyenruházattal volt felszerelve. Az 1940-es évek vége felé már kezdett kibontakozni az új gépesített hadsereg körvonala és 1950-ben nagyarányú fejlesztés vette kezdetét. Nagyjából erre az időszakra esett az új, még kellő szakismerettel nem rendelkező káderek munkába állítása is. Az egyre növekvő igényeket – érthető módon – csak rövid idejű tanfolyamok szervezésével lehetett kielégíteni. Ilyen körülmények között a fiatal, alig néhány hónapja funkcióba lépő szakvezetőknek a saját állomány felkészítése, összekovácsolása mellett kellett a behívott katonatömegeket felszerelni új egyenruházattal.

Az 1950-es évek elején – a népi demokratikus országok hadseregeihez hasonlóan – a szovjet egyenruha formáját követve bevezettük az 51 M. ruházatot. Ez az öltözet 1957 tavaszáig alapjaiban nem változott. Mindössze egyes ruhadarabok színe és díszítése módosult. A sokféle, egymáshoz nem illő szín, a fegyvernemenként változó forma bonyolultabbá tette az öltözködést.

A szükségletek kielégítésében a fentiekén kívül az is nehéz helyzetet teremtett, hogy a gazdálkodás természetes anyagi normákra épült fel. Ezek nem elégítették ki a felhasználás számos sajátos vonást tartalmazó igényeit. Emellett a szolgáltatások fogyatékoságai is forrásai voltak sok nem kívánatos véleményt kiváltó, sokszor a kiképzést akadályozó jelenségeknek. Mindannyian még emlékezünk azokra a nehéz időkre, amikor a szolgálat állományának nap mint nap súlyos

gondokkal kellett megküzdenie és a felhasználóknál jelentkező ellátási problémák gyakran a katonai felső vezetést is foglalkoztatták.

A fejlődésnek ez a szakasza lényegében az útkeresés időszaka volt. Ha mai szemmel az akkori helyzet diktálta megoldások nem is mondhatók mindenben hibátlanok, a szolgálat állománya maradék nélkül teljesítette azt a feladatot, hogy az új népi hadsereget – a múltra emlékeztető maradványokat megszüntetve – új egyenruházattal szerelje fel. Ennek jelentőségét aláhúzza, hogy az új formával az új politikai tartalmat is demonstrálni lehetett. Mindez kedvező helyzetet teremtett a további fejlődéshez.

Az 1950-es évek második felében egy olyan folyamat indult el, amelyben a módosítások már nem a pillanatnyi igények kielégítését, hanem az egész terület reformját irányozták elő. A szolgálat tevékenységét mindinkább átszövi az az elhivatottság, hogy a néphadsereget korszerű egyenruházattal lássa el. Ebben a munkában nagy segítséget nyújtott a felismerés, hogy a katona ruházatát a különböző igénybevételi követelmények szerint kell kialakítani. Ezt egyébként a hadügyben és a társadalomban végbement változások is indokoltá tették.

Ennek jegyében 1957-ben több módosításra került sor a ruházati ellátásban. A formai változásokkal egyidejűleg a tiszti ruházati gazdálkodás és forgalmazás rendje is alapjaiban átalakult. A kényelmes viseletben jellemzővé vált a kihajtott gallér, javult az alapanyagok minősége és emellett bővült a szövétválaszték is. 1957-ben mind a tiszti, tiszthelyettesi, mind a csapat és felsőszintű gazdálkodásban megszűntek a természetbeni normák és ezzel a naturális formákat pénzgazdálkodás váltotta fel. Lehetővé vált, hogy a felhasználók maguk tervezzék anyagi szükségleteik kielégítését. A rendszer keretein belül messzemenően honorálni lehetett a fegyvernemmel és a tájjelleggel összefüggő viselési és felhasználási sajátosságokat, a változó fogyást. Megszűntek a viselési időre alapozó tervezési körtöttségek, ennek következtében az ellátás mindinkább megközelítette a tényleges szükségletek kielégítését és – változatlan keretek között – olyan tartalékok is felszabadultak, amelyek lehetőséget adtak az öltözködési színvonal emelésére, ezúton az állomány életkörülményeinek rendszeres javítására.

Ezt a lehetőséget a szolgálat vezetése arra használta fel, hogy a felgyülemlett 51 M. ruházat kihordása mellett a néphadsereg sor- és tartalékos állományát külön gyakorló és kimenő ruhával lássa el. Így került sor 1958-ban a kimenő posztó ruházat és 1962-ben – a mai 65 M. hadi – (gyakorló) ruházattal majdnem azonos gyakorló öltözet bevezetésére. Ezzel többé-kevésbé megvalósult az a később egyértelműen meghatározott alapelv, mely szerint a hadi- (gyakorló) és a kényelmes öltözeteket egymástól élesen el kell különíteni.

1957-ben és az azt követő években kirajolódtak a tennivalók, csiszolódtak a módszerek. A munka folyamán mind fokozottabban jelentkezett az igény a követelmények egyértelmű kidolgozására, a tapasztalatok módszeres feldolgozására. Ebben az időszakban már többségükben olyan megoldások születtek, amelyek egybeestek a kidolgozás alatt álló követelményrendszer fő célkitűzéseivel, bár azt is meg kell jegyezni, hogy a döntések többnyire még mindig nem az összefüggések elemzésére, hanem a felgyülemlett tapasztalatokra alapoztak a gyors hasznosítás érdekében.

Az 1950-es évek vége, az 1960-as évek eleje azonban már egy olyan időszakot ölel fel, amelynek tartalmát a szolgálat minden területének rendszerbe foglalására irányuló tevékenység tölti ki. A feladatok sikeres megoldása mindenekelőtt az állomány hozzáértésének és ügybuzgalmának köszönhető.

A több éven át folyó kidolgozó munka eredményeként a Honvédelmi Bizottság 1965-ben jóváhagyta az MN öltözeti rendszerét és a pénzgazdálkodást, mint a szükségletek rugalmas kielégítésének módszerét. A határozatot követően felsőszintű okmányok állandósították az öltözeti helyzetet és megszabták a továbbfejlesztés elvi feladatait. E fordulóponttól vált teljesen nyilvánvalóvá, hogy a fejlesztés eddigi eredményei egy hosszabb távra jóváhagyott terv keretében jelentek meg, s hogy a munkát a minőség folyamatos javítása érdekében még következetesebben kell folytatni.

Ezzel kialakultak az öltözetek alaptípusai. A hadi- (gyakorló) és a kényelmes ruházat most már minden állománykategóriát illetően élesen elkülönült egymástól. A sor- és tartalékos állományt olyan tetszetős kimenő ruházattal láttuk el, amely megszüntette a katonák hátrányos megkülönböztetését a polgári lakosság körében. A köpenyt 3/4-es kabát és az idényjellegű cikkeket a réteges hordmód váltotta fel. Az öltözeti rendszerben megszűnt a posztó és új, az akkori színvonalhoz viszonyítva korszerű alapanyagok léptek be. Ezzel együtt bővült a választék, azonos cikkek különféle kivitelben és nyersanyagból készültek. Megszűntek a fegyvernemi színek és a néphadsereg állományának rendfokozati jelzése egységesé vált. A sokféle lábbeli helyett korszerű, az MN fokozódó gépesítésével összhangban álló bakancs került bevezetésre.

A gazdálkodás és az öltözet kialakult rendszere szilárd alapul szolgált ahhoz, hogy az állomány életkörülményét, a harcászultsági, kiképzési és öltözködési követelmények figyelembevételével, elsősorban a belső tartalékok feltárásával és hasznosításával rendszeresen javítsuk. Mindez együttesen kedvező feltételeket teremtett a gazdálkodás, a szervezet és a vezetési struktúra továbbfejlesztéséhez, finomításához.

Az 1960-as évek második felében – egészen a gazdaságirányítási rendszer bevezetéséig – a szolgálat vezetése arra törekedett, hogy a kialakult helyzetet stabilizálja és tapasztalatokat szerezve, elvégezze mindazokat a módosításokat, amelyek a rendszerek működését zavarták. Ennek keretében a gazdálkodás szabályozásában az adminisztratív eszközök mellett megjelentek a közgazdasági módszerek és ezzel összhangban nyilvántartási, adatszolgáltatási egyszerűsítésekre is lehetőség nyílott.

A szervezeti fejlesztés főként a központi apparátust érintette. Az átalakulást egyrészt a feladatkörök célszerű szétválasztásával együttjáró szervezeti elkönyvelés, másrészt az összetartozó munkaterületek összevonását követő szervezeti egyesítés jellemezte. A beszerzési tevékenység összekapcsolása az ellátással rugalmasabbá tette a szükségletek kielégítését. Az átvételi apparátusból – egyidejűleg az átvételi követelményeket is átértékelve – olyan szervezetet hoztunk létre, amely a társszervekkel és a polgári kutatóintézetekkel együttműködve képes volt a megnevelkedett műszaki fejlesztési feladatokat önállóan megoldani.

A fejlesztési osztály megalakulásával kedvező feltételek adódtak a katonai követelményeket és az ipari lehetőségeket összehangoló fejlesztési tevékenységhez. Mindezek mellett módosult a szolgálathoz tartozó anyagok selejtezésének rendje is. Létrehoztuk a központi selejtező osztályt és néphadseregére kiterjedő selejtezési jogkörrel hatalmaztuk fel. Így a felhasználási végpontokon – más közgazdasági szabályozókkal összhangban – indirekt módon hatékonyan lehetett érvényesíteni a központi elgondolásokat.

A béke gazdálkodás mellett nagy gondot fordítottunk a háborús ruházati ellátás rendszerének fejlesztésére is. 1965-ben kísérleti jelleggel újrendszerű „M”

ruházati ellátást vezettünk be. Az ellenőrzések és az összekovácsolási gyakorlatok tapasztalatai igazolták, hogy az új ellátási rendszer – azzal, hogy a tartalékos hadkötelesek a hadi ruházatukat lakásukon tárolják és „M”-kor beöltözötten vonulnak be – a korszerű mozgósítási követelményeknek a korábbinál jobban megfelel, kedvezően befolyásolja a készenlét elérését. A tapasztalatok alapján határozat született a rendszer általánossá tételére. Kialakultak azok az alapelvek is, amelyek a tervezés alapjául szolgáltak.

Az 1960-as évek második felében a szolgálat fejlesztésénck egy olyan szakasza zárult le, amelyben kialakultak a működő rendszerek, létrejött a feladatok és szervezetek közötti összhang. Ebben az időszakban az egyenruházat és felszerelés fejlesztését, a gyártásban levő anyagok műszaki ellenőrzését és minőségi átvételét, a beszerzést, a tárolást, a csapatok ellátását, szolgáltatási igényeik kielégítését és a használatra már nem alkalmas készletek kivonását – a szakvezetés elvi irányítása és felügyelete mellett – a feladatkörök szerint szakosított központi szervek egymással együttműködve széleskörű felhatalmazással végezték. A fentiek nyomán vált lehetővé, hogy számos feladatot alsóbb tagozatok hatáskörébe utaljunk és ezzel a vezetést mentesítsük a napi operatív feladatoktól. Ily módon a szakmai alárendeltek és a szolgálat vezetésének kapcsolatában a súlypont az ellátásról az elvi irányításra helyeződött át és kezdett kibontakozni az az automatizmus is, amelyben az ellátás a felhasználók és a központi szervek közvetlen kapcsolatban realizálódik.

Ezekkel a változtatásokkal olyan helyzetet teremtettünk a ruházati szolgálatban, hogy az 1968. január 1-én bevezetett gazdaságirányítási reform nem tette szükségessé működő rendszereink lényeges módosítását.

A gazdaságirányítási reform minden eddiginél szélesebbre tárta a fejlődés lehetőségeit. A néphadseregben szinte valamennyi anyagi szolgálat hosszabb-rövidebb távra célul tűzte a kötetlenebb gazdálkodási formák bevezetését. Módosult a gazdaságosság értelmezése, amelyben jelentős szerepet játszott az ár és új tartalmat kapott a minőségi is. Az ár- és értékviszonyok minden téren éreztették hatásukat, jól illeszkedtek a katonai gazdálkodás kereteibe és nélkülözhetetlen elemeivé váltak a felhasználók és a vezetés kapcsolatának.

Ebben a ciklusban minden eddiginél nagyobb súllyal jelentkezett a minőség javításának követelménye. Az összefüggések tudományos igényű feltárása alapján egyre tudatosabbá vált az a feltételezés, hogy a katonatömegek öltözködési színvonalában a ruházat műszaki fejlesztésével, a komplex karbantartás feltételeinek megteremtésével és a felszereltség bővítésével csak együttesen lehet fordulatot előidézni. Hogy mindez minél előbb realizálhatóvá váljon, meg kellett teremteni a szükséges anyagi fedezetet, a szervezeti, személyi és működési feltételeket.

Egy komplexumként, időben egymást követően több olyan döntésre került sor, amelyek nemcsak a pillanatnyi helyzetben adtak megoldást, hanem a távlati célkitűzések realizálásának lehetőségét is megteremtették.

E döntéssorozat első lépéseként a textiltisztító üzem önálló vállalati, majd később költségvetési üzemi gazdálkodási formára tért át. Ezzel ez az ágazat intenzív fejlődésnek indult. A minőség fokozatos javítása mellett lehetőség nyílt a szolgáltatások bővítésére is. Ilyen feltételek mellett most már elő lehetett irányozni a szolgáltató ágazat teljes rekonstrukcióját, amely a termelő berendezések korszerűsítése mellett új üzemek létesítését, a tisztításba adott anyagok ja-

vítását, utánszínezését és szállítását további célként a katonáig lebontott jelölési rendszert is magába foglalja.

A gazdálkodásban nagyjából ebben az időszakban tértünk át a kétéves tervezésre és az évi egyszeri ellátásra. A két végpont – a felhasználók és anyagbiztosítók – összekapcsolása erőteljesen kihangsúlyozta az áruforgalmi tevékenység kiemelt szerepét. Így került sor az áruforgalmi munka átrendezésére és az annak megfelelő önálló szervezet létrehozására.

Az áruforgalmi osztály megalakulásakor még nem, de működésének későbbi szakaszában már láthatóvá vált, hogy a központi apparátus valamennyi szervének munkáját az áruforgalmi tevékenységgel szorosan össze kell hangolni és mindez teljesértékűen csak akkor valósítható meg, ha ennek szervezeti és vezetési feltételeit is megteremtjük.

Az 1960-as évek végén, az 1970-es évek elején a ruházati gazdálkodásban a természetbeni norma szerinti ellátás, a szimbólikus pénzgazdálkodás – bár ez nagyon szűk területre korlátozódott – és a tényleges pénzforgalom egyaránt jelen van, de ezen belül a felhasználható keretek közötti különültség is jellemző. A gazdálkodási tartalékok további feltárása és kiaknázása érdekében a szolgálat minden területére kiterjedően teljeskörű, tényleges pénzforgalom került bevezetésre. Ezzel a gazdálkodás önszabályozó, zárt rendszerré vált, melyben az ellátás és a hordásban levő készletek komplex karbantartása szoros egységet alkot. A rendelkezésre álló források pedig szükség szerint az egyik, vagy a másik irányba átcsoportosíthatókká váltak.

A ruházati gazdálkodásnak ez a formája jobban előtérbe helyezte az önálló gazdálkodó egységek parancsnokainak, szakállományának szerepét és felelősségét. Munkájuktól és hozzáértésüktől függ az állomány ellátottságának ilyen vagy olyan színvonala, a napi élethez, a kiképzéshez szükséges anyagi javak előteremtése. Ma már nem pusztán végrehajtói, hanem alkotó részesei a központi célkitűzések megvalósításának. Felhatalmazásuk ennek megfelelő felelősségükkel arányban van. Ehhez harmónikusan illeszkednek azok a közgazdasági és indirekt módszerek, amelyek a rubázati gazdálkodást szabályozzák.

Mindezzel együttesen alakult ki a központi apparátus új szervezete, amely szorosan igazodik a feladatokhoz és nemcsak a mai helyzettel, hanem a tervezett további fejlesztéssel is összhangban van. Az MN REK a szolgálat vezetésétől átvette a néphadsereg ellátásával összefüggő feladatokat. Az apparátus sajátos kereskedelmi tevékenységet végez, amely a katonai rendszerrel ötvöződik. Kiterjedt kapcsolatokat tart fenn a néphadsereg egységeivel, azok elöljáróival és a népgazdaság különböző szerveivel, sőt a tisztai ruházati ellátás terén a vásárlókkal is.

Több éves előkészítés után befejeződött az MN öltözeti rendszerének fejlesztése. Az e tárgyban hozott felsőszintű döntések hosszú időre meghatározzák a fejlesztés irányát, feladatait. Az öltözeti rendszer felépítése, a jóvábagyott alapelvel, a műszaki és gazdasági háttér, a szervezet és a vezetés struktúrája szilárd alapul szolgál ahhoz, hogy a katonatömegek öltözködési színvonalát a változó követelményeknek megfelelően javítsuk.

*

Úgy gondolom, a szolgálat három évtizedének történetéből sikerült kiemelni azokat a főbb mozzanatokat, amelyek a fejlődés fordulópontjai voltak. Az eltelt 30 év nem hosszú idő, mégis elegendő volt ahhoz, hogy a helyzetünk megszilár-

duljon és az új generáció felnőjjön a feladatokhoz. A megemlékezés során nem feledkezhetünk meg az elvtársakról, akik életük jelentős részét ennek az ügynek szentelték, kitartóan, sohasem csüggedve munkálkodtak azon, hogy a szolgálat eredményeit a katonatömegek öltözködési színvonalának rendszeres javítása érdekében fokról-fokra növeljék. A szakma szeretete mindenkor megóvta őket attól, hogy a pillanatnyi balsikerek kedvüket szegjék, és megelégedjenek az elért eredményekkel. Mint ahogyan számos eredmény, de legfőképp a szolgálat mai helyzete példázza, sohasem voltak elégedettek saját munkájukkal, mindig többre és többre törekedtek. Ez a töretlen ügybuzgalom volt tevékenységük hajtóereje. Közülük, akik mindvégig ebben a szolgálatban dolgoztak, már többen eltávoztak és megérdemelt pihenésüket töltik. E megemlékezést felhasználom arra, hogy köszöntsem őket, jó egészséget és hosszú életet kívánjak mindannyiuknak. Külön köszöntöm azokat az elvtársakat, akik 30 év óta a ruházati szolgálatban dolgoznak. Ebből az alkalomból megköszönöm eddigi munkájukat, további tevékenységükhöz sok sikert, jó egészséget kívánok.

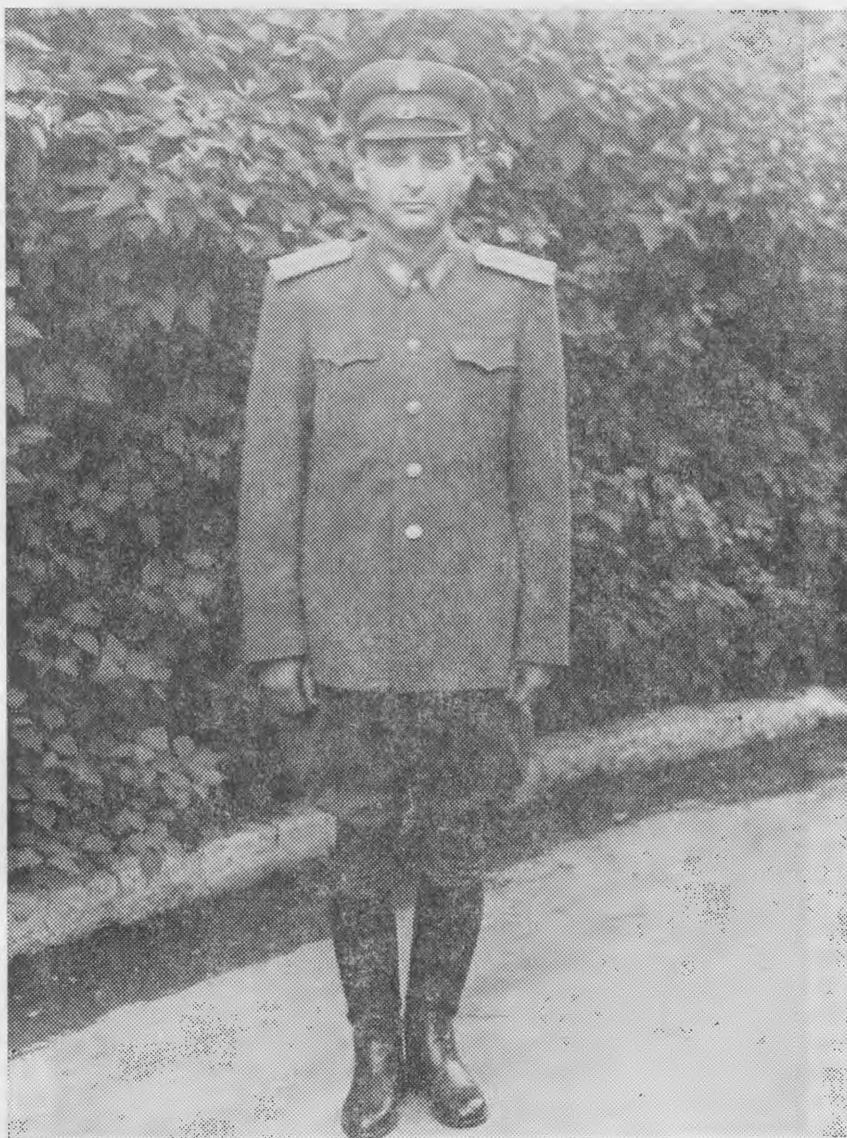

1. sz. kép

**Ti. gyakorló ruházat. Ti. gyak. sapka, ti. gyak. ingzubbony, ti. gyak nadrág,
ti. gyak. csizma**

2. sz. kép
49. M. ti. és thttsi. köpeny

3. sz. kép
Tiszti lovaglónadrág és lovaglósizma

4. sz. kép

52. M. Rep. fésűs ruha. (Társasági)

30 év a hadtápszolgálatban

A Hadtápbiztosítás szerkesztősége beszélgetést folytatott dr. Ács Imre mérnök-alezredessel, az MN üzemanyag-főmérnökével, aki 1949 óta teljesít szolgálatot, s így harmincéves tevékenységével nemcsak az üzemanyag-szolgálatnak, de hadtápszolgálatunknak is egyik legrégebb tisztje. A beszélgetés során szóba kerültek ennek az életútnak fontosabb állomásai, tapasztalatai, személyes élmények, amelyek egyúttal adalékok szolgálatunk történetének ehhez az időszakához is.

— Hogyan jutott arra az elhatározásra, hogy katoná legyen?

— Gyermekkorom óta vonzódtam ehhez a pályához, a fegyelmezett életmódhoz. A konkrét alkalmat az szolgáltatta, hogy megindult a hadsergfejlesztés, a gépesítés első lépései, szükség volt olyan fiatalokra, akikből rövid idő alatt szakkadereket lehetett képezni a technikai szolgálatok számára. A Gépjárművezetők Szabad Szakszervezetének az ajánlásával jelentkeztem és 1949-ben bevonultam Mátyásfüldre, az akkori gépkocsiszertárba. Itt öthónapos gépkocsi-szertiszti-műmesteri tanfolyamot végeztem. A tanfolyamon gépkocsivezetők és -szereplők vettek részt. Katonai és szakmai kiképzést kaptunk és a tanfolyam eredményétől függően gépkocsi-szertisztek, vagy műmesterek lettünk, mai elnevezéssel gépjárműtechnikus tisztok vagy tiszthelyettesek.

— Mi volt az első beosztása?

— Hadnagyként avattak 1949 októberében és a Honvédelmi Minisztériumba kerültem az akkori Htpszf. 3/c. osztályára, vagyis a Hadtápszolgálat Főnökség Gépkocsi-, Traktor- és Üzemanyag-csoportfőnökség üzemanyagosztályára. A csoportfőnök Pintér Ferenc ezredes elvtárs, közvetlen parancsnokom pedig, az üzemanyagosztály vezetője Wettstein György alezredes elvtárs volt, mindkettőjükre nagy szeretettel emlékszem vissza.

— Ezek szerint, mint fiatal tiszt, rögtön az üzemanyag-szolgálatához került?

— Igen, bár tulajdonképpen az üzemanyag-ellátás akkor még nem volt külön szolgálat a néphadseregben, hanem a gépjárműszolgálat egyik területe. A 3/c. osztály foglalkozott a gumiellátással is, viszont nem tartozott az osztályhoz a repülőgépek üzemanyag-ellátása, mert ezt az akkori légierők saját szerve végezte. Érdekes módon mégis gyakran tituláltak minket üzemanyag-csoportfőnökségnek, aminek egy sajtósági félreértés volt az oka. Ugyanis a Gépkocsi-, Traktor- és Üzemanyag-csoportfőnökség elnevezésében a csoportfőnökség megjelölés

az üzemanyag mellé került, és minthogy ez a két szó rendszeresen együtt szerepelt, sokak tudatában így is rögződött.

– Visszaemlékszik első feladatára?

– Pontosan. Amikor bevonultam az üzemanyagosztályra, akkor készült el 1500 guminyilvántartó-karton, de kiderült, hogy a nyomtatvány vonalazása hiányos. Az első héten reggeltől estig a hiányzó vonalakat húzogattam vonalzóval a kartonokra.

– Milyen volt a munka az akkori üzemanyagosztályon?

– Mai szemmel nézve kezdetleges. A hadsereg gépesítése éppen csak hogy megkezdődött, valamennyi gépkocsit rendszám szerint az üzemanyagosztály is nyilvántartotta, egyetlen vastag könyvben. Ugyanide írtuk be a negyedévi ellátmányokat, amelyeket minden gépkocsira kiszámítottunk. Negyedévenként utaltuk ki az üzemanyagot külön minden alakulatnak. Az utalványozás akkor még nem volt szokásos, minden kiutalásra külön „rendeletet” készítettünk, emlékeztetővel. Ez rengeteg munkát adott, mert a rendszeres kiutalásokon kívül a pótingényeket is ki kellett elégíteniünk, amelyekkel mindenki hozzánk fordult.

– Nem volt lélekölő ez a sok manuális munka?

– Kétségtelenül fárasztó volt, de óriási lelkesedés és lendület élt bennünk, ez átsegített a nehézségeken. Utasítások, szabályzatok, normák nem voltak, a munka részben a korábbi ügyintézési hagyományok, részben a kialakuló szokások alapján folyt. Szovjet szakutasítások felhasználásával kidolgoztuk az első szabályzatokat. Ehhez sok segítséget kaptunk Csubcsenkov ezredes elvtársától, a csoportfőnökség tanácsadójától, akinek a révén hozzájutottunk szovjet forrásmunkákhoz. Rengeteget dolgoztunk akkoriban, este tíz óra előtt ritkán jártunk haza, gyakran éjfélig vagy egész éjjel bent voltunk, fordítottunk, szerkesztettünk.

– Hogyan tudta felhasználni az orosz nyelvű szakirodalmat?

– Megtanultam oroszul. Elvégeztem egy hároméves esti tanfolyamot, amelyet az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Lenin Intézete szervezett és műszaki fordítói oklevelet szereztem.

– Politikai és társadalmi munka?

– Az is nagyon intenzív volt. Különböző pártfeladatokat láttam el: dolgoztam pártiskolai előadóként, egy időben a Hadtápszolgálat-főnökség ifjúsági szervezetének titkára voltam. Vasárnaponként falura jártunk, Dunapataj volt a patronált községünk. Itt nemcsak politikai agitációt végeztünk, hanem segítettünk a mezőgazdasági munkában is. Ha éppen nem volt falujárás, akkor a közúti ellenőrzésben vettünk részt szombat-vasárnap.

– Sport?

– Kedvenc sportom a szertorna és a vitorlázórepülés volt. Egyszer motorversenyen is részt vettem.

– Milyen volt a további fejlődés?

– Az ötvenes években intenzív gépesítés vette kezdetét a hadseregben, ezzel az üzemanyag-szolgálatnak is lépést kellett tartania. Megjelentek a sugárhajtású repülőgépek és velük a repülőpetróleum, a hatvanas években a rakéták és a rakétaüzemanyagok. Nőtt a gépek teljesítménye és nőttek a követelmények az üzemanyag minőségével szemben. A speciális haditechnikai eszközök speciális hajtó- és kenőanyagokat igényeltek, az üzemanyagfajták száma sokszorosára nőtt. A repülőanyag-szolgálat beolvadásával létrejött – immár a Hadtápfőnökség közvetlen alárendeltségében – a néphadsereg egységes üzemanyag-szolgálata, amely

új területtel bővült: a rakétaüzemanyag-ellátással. Az üzemanyag-szolgálat technikai eszközeivel szemben is nőttek az igények: egyre nagyobb mennyiségű üzemanyagot kellett szállítani, laktanyai és tábori körülmények között tárolni, a járműveket és gépeket csoportosan, rövid idő alatt feltölteni. Ehhez a korábbinál nagyobb teljesítményű szivattyúk, töltőgépkocsik, tábori csövezetékek, acél- és gumitartályok, töltőberendezések kellettek. Az igények egy részét import útján, más részét hazai fejlesztéssel kellett kielégíteni. Így szolgálatunkba is erőteljes műszaki fejlődés bontakozott ki, amelynek érdekében szorosan együtt kellett működnünk a katonai és népgazdasági kutatószervekkel és egyes iparágakkal, elsősorban az ásványolaj-feldolgozó iparral. Jobban előtérbe került az üzemanyag-szolgálat technikai jellege, kialakult szolgálatunk mérnök-műszaki gárdája.

— Ennek a gárdának Ön az irányítója. Megvolt ehhez a szakképzettsége?

— Kezderben nem volt meg, menet közben sajátítottam el a szükséges ismereteket. Esti tagozaton elvégeztem a műszaki egyetemet és 1966-ban vegyész-mérnöki oklevelet szereztem. Az ásványolajipar egyik legkiválóbb nemzetközi hírű szaktekintélyénél, Vajta akadémikusnál védtem meg diplomámat, amelynek tárgya egy aktuális szakmai probléma volt: a gázturbinás sugárhajtóművek kenőolajának üzem közbeni elhasználódása, oxidációja. Azt vizsgáltam, hogyan lehetne ezt az oxidációt laboratóriumi módszerekkel reprodukálni, mérni és bekövetkezését adalékanyagokkal késleltetni.

— Az önképzést ezután sem hagyta abba?

— Nem, a tanulás, mint annyi másnak a hadseregben, nekem is valóságos szenvedélyemmé vált. Kétéves esti tagozaton kenéstechnikai szakmérnöki oklevelet szereztem, majd műszaki doktori értekezést készítettem, amelyet 1976-ban védtem meg, ugyancsak Vajta professzornál. Ennek a tárgya is olyan problémát választottam, amely egy akkoriban folyó műszaki fejlesztésünk, az EMD-13 egységes motorolaj kialakításának egyik részfeladata volt. A disszertáció célkitűzése annak vizsgálata volt, hogyan lehet egyes gyártástechnológiai műveletekkel és adalékanyagokkal elérni, hogy a motorolaj optimális viszkozitása a használat során és a hőmérséklet hatására minél kevésbé változzék.

— Miért lényeges ez?

— Ez a feltétele a használati idő növelésének és a téli-nyári alkalmazhatóságnak. Hogy milyen nagy utat tettünk meg ezen a területen az elmúlt 30 év alatt, a következőkkel szeretném jellemezni: 1949-ben a motorolaj még nem tartalmazott adalékokat, használati ideje 1000 km volt, de a használttól függetlenül is évenként kétszer olajcserét kellett végrehajtani, ősszel a téli olajra, tavasszal a nyári olajra való átállást. Az EMD-13 gyártástechnológiája és adalékai egységes felhasználást, 10 000 km-es csereidőt tesznek lehetővé. És ez még messze nem a végső határ. A jelenleginél nagyobb kémiai stabilitású kenőanyagokkal megvalósítható az úgynevezett élettartam-kenés, azaz a gépjárművek üzemben tartása olajcserék nélkül, csak az elfogyasztott olaj utántöltésével. Ilyen szintetikus olajok már léteznek, de gépjárművek üzemeltetésére túlságosan drágák. A műszaki fejlesztésben ennek a célnak fokozatos megközelítésére törekszünk, úgy hogy ne csak műszakilag, hanem gazdaságilag is előnyös legyen. A gépjárművek erőátviteli hajtóműveiben, ahol kisebb az üzemi hőmérséklet, mint a motorban, kisebb az olaj termikus igénybevétele, és így az élettartam-kenés is könnyebben elérhető. Az EHM-15 honvédségi hajtóműolaj 50 000 kilométeres használati idejével jelentős lépés ezen az úton. Korábban a hajtóműolajat is cserélni kellett ősszel és tavasszal.

— Nem kellett nagy áldozatot hozni a tanulásért?

— Én ezt nem érzem áldozatnak, hanem inkább természetes folyamatnak és szükségletnek. Kétségtelen, hogy rengeteg munkába került, szabadságom, szabad időm jórészt ráment, szórakozásra nem sok idő maradt. De úgy érzem, e nélkül nem tudnám feladataimat megfelelő színvonalon ellátni. A mai rohamos technikai fejlődéssel a műszaki fejlesztés területén dolgozóknak lépést kell tartaniuk.

— Elengedhetetlen ehhez az egyetem elvégzése? Nem tanulnak ott sok olyan dolgot, ami a gyakorlatban közvetlenül nem hasznosítható?

— Természetesen az egyetemi oktatás anyaga és az egyes szakmák gyakorlati igénye és területe sem eshet egybe. Az egyetemen folyó alapos elméleti képzést szükségesnek és hasznosnak tartom, elmélyült matematikai, fizikai, kémiai tudás nélkül szerintem nem alakulhat ki a mérnöki szemlélet, még ha ezeket az ismereteket nem is tartjuk állandóan elevenen. Az általános természettudományi tanulmányok alapján néha a más szakágakban szerzett ismereteket sikerült közvetlenül is hasznosítani. Így például a gyógyszerkémiai megismert piramidonról kiderült, hogy használható oxidációgátlóként repülő-motorolajhoz, a repülőpetróleumban jegesedésgátlóként használt I-folyadék azonos a lakkiparban alkalmazott etilcelloszolval, az egyik szintetikus repülő-motorolaj oxidációgátló adaléka a műanyagiparban használatos kaptax-szal és a különleges üzemanyag egyik komponense alkalmasnak bizonyult a benzín oktánszámának növelésére, és így a sejtjeit különleges üzemanyag hasznosítása gazdaságosan megoldható.

— Tanulási „szenvedélye” nem ütközött parancsnokainak ellenállásába?

— Nem, sőt megkönnyítette a dolgomat, hogy parancsnokaim mindig támogattak a tanulásban. Kétszer alkalmam volt a Szovjetunióban is néhány hónapos tanfolyamon részt venni, ami nemcsak gondtalan tanulásra és ismereteim bővítésére adott lehetőséget, de a Leningrádban eltöltött közel egy év alatt sok jó barátot és felejtethetetlen, egész életre szóló élményeket szereztem. És ha a tanúlással kapcsolatban egyáltalán áldozatról lehet beszélni, szólni kell a munkatársakról, akik vállalták és elvégezték az ilyenkor elkerülhetetlenül rájuk háruló többletmunkát.

— Ha már a munkatársakról esett szó, milyen velük a kapcsolata?

— Olyan szerencsés helyzetben vagyok, hogy elmondhatom: szerelmesei a szakmának, szüntelenül keresik az újabb, jobb műszaki megoldásokat. Nem egyszer otthon, vagy az autóbuszon jönnek rá a probléma nyitjára, vagyis a munka-
idő lejártakor nem húzzák le a szellemi rollót. Mindezek ellenére nem ritkák az éles szakmai viták. Az alapkérdésekben, célkitűzésekben természetesen egyetértünk, de a megoldáshoz vezető utat néha ki-ki másképpen látja. Ezeket a vitákat én jónak, termékenyeknek tartom, lehetővé teszik a probléma sokoldalú elemzését, a legjobb megoldás kiválasztását.

— Es most egy intim, vagy ha úgy tetszik „rázós” kérdés: milyen a viszonya a parancsnokaihoz?

— Örömmel mondhatom: a lehető legjobb. Úgy érzem, munkámat megbecsülik, javaslatainkat komolyan veszik, műszaki fejlesztési elgondolásainkhoz minden támogatást megadnak. Ebben az évben leszek 55 éves. Előbb a szolgálatfőnök elvtárs, majd a hadtápfőnök elvtárs közölte velem, hogy igényt tart további szolgálatomra. Minek tagadnám, ez nagyon jól esett, és örömmel vállaltam a tovább-
szolgálatot.

— Ezek szerint a műszaki fejlesztésben minden a legnagyobb rendben?

— Azt így túl egyszerű, túl sommás lenne kijelenteni. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a mindennapi gyakorlati munkában számos nehézséggel kell

megküzdeni, sok kisebb-nagyobb akadályt kell elhárítani, hogy egy-egy lépéssel előbbre jussunk. És amióta néhány évvel ezelőtt műszaki alosztályunk megszűnt, a műszaki fejlesztés szervezeti feltételei kedvezőtlenebbek lettek. Megítélésem szerint az akkori átszervezés nem vette kellően figyelembe szolgálatunk technikai jellegét.

— Mi lehet ennek az oka?

— Azt hiszem az, hogy a technikai jelleg szolgálatunkban nem olyan nyíltan és szembetűnően jelentkezik, mint például a páncélos és gépjármű technikai szolgálatban vagy a repülő mérnök-műszaki szolgálatban. A harckocsik, repülőgépek nyilvánvalóan, az mondhatnám látványosan bonyolult gépek, működésükhöz, üzemben tartásukhoz a mérnökök munkája nélkülözhetetlen, ezt senki nem vonja kétségbe. A gépekben levő hajtóanyag azonban rejtve marad, nemcsak a szem elől, de átvitt értelemben is: tulajdonságairól, kezeléséről, minőségi előírásairól még a technikailag jól képzett tisztok is néha tájékozatlanok. Pedig itt is bonyolult műszaki összefüggésekről van szó. Hadd hozzak fel erre egy példát. Míg az első sugárhajtású repülőgépek hajtóanyagának mindössze négy minőségi mutatója volt, addig a mai korszerű repülőpetróleumnak közel 30 minőségi követelményt kell kielégítenie. Ezek a minőségi paraméterek befolyásolják az elérhető repülési sebességet, magasságot, távolságot, hajtómű-élettartamot. Az első gázturbinák kenésére még transzformátorolajat használtak, ma már erre a célra különleges szintetikus olajok állnak rendelkezésre, Vagy egy másik példa: testvér-szolgálatunkat a Szovjet Hadseregben korábban üzemanyag-ellátó szolgálatnak hívták, néhány évvel ezelőtt az elnevezés üzemanyag-szolgálat lett, ezzel is kifejezve, hogy az ellátási funkciót már nem tekintik elsődlegesnek. A szovjet üzemanyag-szolgálat vezetője, V. V. Nyikityin vezérezredes elvtárs — maga is mérnök — többször hangsúlyozta a mérnöki szemlélet fontosságát a szolgálatban.

— Van-e kapcsolata a testvéri hadseregekben szolgálatot teljesítő üzemanyag elvtársakkal?

— Igen. Elsősorban Nyikityin vezérezredes elvtársat említem, aki a szövetséges hadseregek üzemanyag-szolgálatában átlános tekintélynek és köztiszteletnek örvend, és akitől sok segítséget kapunk. Hagyományos kapcsolatunk alakult ki a Déli Hadseregcsoporthoz üzemanyag-szolgálatával, ahol sok jó barátot szereztem. Máig levelezésben állok N. R. Jávnyik ezredes elvtárral, G. A. Arisztakeszján nyugállományú ezredes elvtárral, akik korábban Magyarországon teljesítettek szolgálatot. Jó ismerőseim vannak a német, lengyel, csehszlovák, bolgár kollégák között is, akikkel konzultációkon és értekezleteken többször találkoztam.

— Mindig a minisztériumban teljesített szolgálatot?

Nem. Közél egy évig az egyik üzemanyagraktárban. Szerettem ott lenni, mert közvetlen kapcsolatom volt a sorállománnyal, közelebb kerültem a csapatélethez, tapasztalatokat szereztem a gyakorlati munkában. Évekig az üzemanyag-átvételi osztálynak voltam a vezetője, amely akkoriban külön szervezatként működött. Ez a beosztás lehetővé tette, hogy az ásványolajiparral közelebről megismerkedhessem.

— Térjünk vissza a magánélethez. Mí a kedvenc szórakozása?

— Említettem, hogy szórakozásra nem sok időm marad. Irodalmi elmárádásomat csak nyugdíjas koromban fogom tudni pótolni. Szeretem a klasszikus zenét, ebben az évben eljártam azokra a koncertekre, amelyeket a néphadsereg új művelődési házában kitűnő hazai és külföldi művészek adtak.

— További tervek?

— Most németül tanulok, ez a munkámhoz, a szakirodalom tanulmányozásához szükséges. Szeretnék továbbra is aktívan dolgozni a műszaki fejlesztésben és a szolgálat egyéb feladataiban. És csetleg egy kandidátusi értekezést összehozni, ha erre idő lesz.

— Ennek mi lesz a tárgya?

— Azt még nem tudom. Több olyan fejlesztési témánk van folyamatban, amelyek alkalmasak arra, hogy alapjául szolgáljanak az ilyen jellegű kutatómunkának.

A tervek valóraváltásához erőt és egészséget kívánunk, köszönjük a beszélgetést.

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS ELMÉLETE

A csapatok hadtápbiztosításának korszerűsítése folyamatosan napirenden levő feladat

Dr. Lapos Mihály ezredes, a hadtudományok kandidátusa

A tudományos és technikai foradalom egyre nagyobb ütemű és mérvű kibontakozásának hatására a hadseregünk szervezete, technikai felszerelése szüntelenül tökéletesedik és újakkal bővül. Ez a folyamat a csapatok hadtápbiztosítását is érinti két oldalról. Az egyik oldalról: a megjelenő új fegyverek és technikai eszközök megnövelik a csapatok hadtápbiztosításával kapcsolatos feladatokat és ezzel párhuzamosan – mivel a harctevékenységek gyors lefolyásúak – csökken a végrehajtására rendelkezésre álló idő. A másik oldalról: a különböző vezető és végrehajtó hadtápbiztosítási szervezeteknél is megjelennek az új nagy, vagy nagyobb teljesítményű technikai eszközök.

A csapatok hadtápbiztosításával kapcsolatos feladatok megnövekedését jól szemléltetik az utóbbi 10–15 évben lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai, melyek tanúságai szerint a harcok, hadműveletek megvívásához szükséges anyagok mennyisége másfél–kétszeresére növekedett. Tovább bonyolódik a helyzet, ha azt is hozzátesszük, hogy az anyagi biztosítás belső struktúrája lényegesen módosult, az anyagok és a technikai eszközökhöz szükséges alkatrészek nomenklatúrája hallatlanul kibővült. Például napjainkban egy egység 39 féle lőszerrel kell, hogy rendelkezzen.

A hadtápbiztosítás technikai felszerelésének korszerűsödését jól reprezentálják: a gépkocsik terepjáróképességének és szállítóképességének növekedése (D 566, URAL gépkocsik megjelenése), a korszerű üzemanyag-töltősorok rendszeresítése, a konténerek megjelenése és a konténeres szállítási mód kiterjesztésének megkezdése, a hadműveleti hadtápbiztosítás alsó tagozata teljes mérvű, a felső tagozat egy része mozgékonyságának biztosítása, a légi szállítókészletek alkalmazása reális feltételeinek megteremtése, a sebesültszállító autóbuszok és vonatok kialakítása, a korszerű vezetés feltételeit biztosító rádiók, rádiórelék, elektronikai számítógépek munkába állítása. Sorolhatnám még tovább, de úgy gondolom, ez is elég ahhoz, hogy meggyőző legyen az a következtetés, mely szerint a hadtápbiztosítás növekedése és a hadtápbiztosítás technikai eszközeinek bővülése kötelezővé teszi számunkra azt, hogy szüntelenül gondoskodjunk a hadtápbiztosítás szervezeteinek, munkarendjének és módszereinek tökéletesítéséről, mert csak ez tesz bennünket alkalmassá – az esetenként jelszónak ható, de döntő jelentőséggel bíró – a csapatok folyamatos és megbízható hadtápbiztosítására.

E gondolatsor zárásaként ide kívánkozik még az is, hogy ezek a megállapí-

tások nemcsak háborús, hanem békeviszonyokra is igazak, ezért a hatékonyság és a minőség érdekében a hadtáp szervezeteinek és munkamódszereinek rökéletesítése a jelennek is alapvető feladatát képezi.

A kifejtett gondolatok kapcsán egyértelmű, hogy feladatunk kettős, egyrészt a közép- és hosszútávú terveink kidolgozása során biztosítani kell, hogy a hadtáp szervezeti, technikai fejlesztése lépést tartson a követelményekkel, feleljen meg a ráháruló feladatoknak, másrészt meg kell teremteni annak a feltételeit, hogy az új szervezetek, az új technika, összességében a hadtáp tevékenységének rendje hatékony, pontos és megbízható legyen. E tekintetben mind a vezető, mind a végrehajtó szervekre fontos feladat hárul. Ki kell dolgozni a tevékenység korszerű alapelveit, rendjét és gyakorlatban meg kell azt valósítani, mert ellenkező esetben a megjelenő új eszközök átmenetileg „teherként” jelentkeznek.

E cikk keretében elsősorban a „gazdagodás” kapcsán jelentkező gondjainkra szeretném a figyelmet ráirányítani, s néhány vonatkozásban módszereket, elveket kívánok felvázolni, melyek hozzásegítenek bennünket a meglévő eszközök hatékonyabb és racionálisabb kihasználásához, a feladataink eredményes teljesítéséhez.

Az első és a csapatok megbízható hadtápbiztosítása szempontjából egyik legfontosabb kérdés, amivel foglalkozom az anyagi eszközök utánszállításának megszervezése és végrehajtása. Fentebb már utaltam rá, hogy a harctevékenységek anyagi szükségletei viszonylag rövid idő alatt másfél-kétszeresére növekedtek. Ez a gyakorlatban úgy jelentkezik, hogy átlagos harcnapon egység szinten 150–250 tonna; magasabbegység részére 1000–1200, esetenként 1400 tonna; az összefegyvernemi seregetest részére pedig 6000–8000, esetenként 8000–10 000 tonna anyag felhasználása szükséges. Ezt a nagymennyiségű anyagot ezeken a tagozatokon „átáramoltatni”, az emberhez, a harci technikához eljuttatni, csak a munka magasfokú szervezetségével, a szállítóeszközök komplex és tervszerű felhasználásával tudjuk biztosítani.

E nagyvolumenű feladatok megbízható végrehajtása érdekében az elmúlt években sok minden történt. A lefolytatott csapat- és törzsvezetési gyakorlatok, a bemutató jelleggel rendezett gyakorlatok mind, mind arra hívták fel a figyelmet, hogy az „anyagáramlás” ütemét gyorsítani kell. Ezt a követelményt kiemelten határozzák meg az MNHF miniszterhelyettes által kiadott „Írányelvek” is, amikor kimondják:

„Valamennyi harcászati, parancsnoki, törzsvezetési és hadtáp gyakorlaton kiemelt oktatási, a bemutató gyakorlatokon vizsgálati kérdésnek kell tekinteni az anyagáramlás ütemének meggyorsítását. Ezért a harc megvívása szempontjából elsőrendűen fontos anyagok vonatkozásában az utánszállítás alapvető formájának kell tekinteni az átrakás nélküli szállítást. Ésszerű munkaszervezéssel, a célhoz alkalmazkodó vegyes málházással el kell érni, hogy a csapattagozaton belül, esetenként a hadsereg hadtáptól a megrakott gépjárművek a rakományok megbontása nélkül a közbeeső tagozatokon, vagy menervonalakon újabb irányzállítmányokba osztva a legnagyobb mélységig, lehetőleg a felhasználókig közvetlenül jussanak előre.”¹

Felvetődik a kérdés, hogy mi a követendő út? Hogy lehet a nagy mennyiségű anyagot időben a csapatokhoz eljuttatni? Véleményem szerint e feladat megoldásához nem lehet egysíkú módszereket alkalmazni. Ahhoz, hogy mindent időben

¹ Írányelvek a htp. csapatok és törzsek felkészítésére. (MNHF 1978.) 7–8. oldal.

és oda juttassanak el, ahová szükséges, a gyakorlatok tapasztalatai alapján kialakított módszerek komplex rendszerét kell alkalmazni. A szállítások megszervezését és végrehajtását kiemelten kell kezelni, a tagozatokat érintő szállítások mellett széleskörűen alkalmazni kell az egyes tagozatok kihagyását, az „átrakás nélküli” kocscsérés megoldásokat. Elérkezett az ideje annak, hogy behatóbban foglalkozzunk az egységakomány-képzéssel, annak a gyakorlatban történő megvalósításával, és felvetődik annak a szükségessége is, hogy egyes, elsősorban nagy fogyasztású anyagok vonatkozásában a jelenlegi biztosítási rendszert tegyük vizsgálat tárgyává. Nagyobb ütemben kell kimunkálni és bevezetni a konténerek, korszerű rakodógépek alkalmazását.

A szállítások gyors és szervezett végrehajtást biztosító módszer komplexumból néhányval foglalkozom.

Mint ahogy utaltam rá, a vezetés részéről alapvető kérdésként kell tekinteni a szállítások megszervezését és végrehajtását. Az ezzel kapcsolatos általános kérdéseket nem érintve, két – véleményem szerint – fontos momentumra szeretném a figyelmet ráirányítani. Ma már – mint ahogy a gyakorlatok tapasztalatai igazolják – pl. a „KUNSÁG-78” gyakorlat tapasztalatai is, a htp. törzseink helyes módszereket alakítottak ki a szállítások tervezésére, ezzel kapcsolatosan szép, kifejező és tartalmas grafikonokat készítettek. Egy kérdés azonban nincs kellően a figyelem középpontjában, mégpedig az elhatározás végrehajthatóságának vizsgálata, a végrehajtást biztosító feltételek kimunkálása. A grafikonok kidolgozása során nem lehet figyelmen kívül hagyni az anyagi készletek fogyasztásának várható ütemét az alárendelteknel, nem lehet figyelmen kívül hagyni az utak sokirányú foglaltságát, a különböző csapatok mozgásának ütemét, azokat a körülményeket, amelyek az alkalmazott harcmod, az ellenség tevékenységének várható hatása, a terep jellege, s az időjárás idéznek elő. Alapvetően ez a munka igényel a törzsektől alkotótevékenységet, s e területen kell feltárni mindazon előrelátható akadályokat, amelyek a szállítások kudarcát idézhetik elő, s kidolgozni azokat a rendszabályokat, amelyek sikerhez vezetnek.

A vezetéssel összefüggő másik gondolat, amelyről mindenképpen szólni kell, a munkamódszer, melynek lényegét abban lehetne kifejezni, hogy a szállítások gondos és körültekintő megtervezése mellett sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani minden szinten a végrehajtás segítésére, ellenőrzésére. A hadtáp törzsek részéről minden helyzetben biztosítani kell azt, hogy mindig legyen „ráérő” tiszt, vagy tiszthelyettes, akik a legfontosabb irányokban a szállításokra vonatkozó elhatározás és a végrehajtás rendszabályait ismerve segítik, ellenőrzik és biztosítják a szállítmányok tervszerű és időbeni átadását.

A feladatok időbeni végrehajtása szempontjából jelentős tartalékokat tudunk mozgósítani az úgynevezett egységakományok kialakításával, képzésével. Az egységakományok fogalma alatt az anyagmozgatási kézikönyv szerint a következőket értjük: „Azonos vagy különböző alakú, halmazállapotú és méretű termékeket tartalmazó, előre meghatározott méretekkel rendelkező, szilárd, alakját nem változtató, egy vagy két darabból készített mozgatási egység, amely az árudarabok egyedi kezelése nélkül, gazdaságos feltételek mellett szállítható és rakározható.”²

Ez a feladat a htp. különböző tagozatában úgy jelentkezik, hogy az így képzett csomagolt, tárolt anyagokból a csapatok ellátásának meggyorsítása érdekében alakítsuk ki az átlagos harcnap fogyásának megfelelő egységakományokat.

² Anyagmozgatás kézikönyv (Műsz. Könyvkiadó 1975.) 692. old.

Mint látható, a korszerű egység-akomány-képzés komplex rendszabályok megvalósítását feltételezi, alapvető a mód és mennyiség szerinti csomagolás, valamint a gyors átrakás és elosztás feltételeinck megteremtése. Ez főleg központi feladat, de a helyi eszközök és lehetőségek kihasználása is fontos és nem szabad azt a gyakorlatot követni, hogy amíg a feltételek központilag nincsenek megteremtve, addig nem csinálunk semmit.

Az egység-akományok kialakításával kapcsolatosan felmerül néhány probléma. Az egyik az, hogy hol, milyen szinten, milyen egység, alegység részére képezzünk egységnyi rakományokat? Ha egyszerűen akarjuk elintézni, mondhatnánk azt, hogy az egység-akományokat minden szinten, minden fajta alárendelt részére célszerű kialakítani. Azonban ez ténylegesen nem így van, mert ha a készletek ilyenfajta elosztását próbáljuk megoldani ott, ahol ez nem kívánatos, akkor az sok gondot és problémát okoz. Azt is számításba kell venni, hogy egyes anyagfajtákból, elsősorban lőszerből több lehet a fogyasztási norma, mint például a zászlóalj készlete, ezért naponta többször, nem pedig egyszer kell anyagot átadni.

A nagytömegű anyag utanszállításának eredményes megoldása szempontjából kedvező hatást gyakorolnak az anyagmozgatás és rakodásgépesítés kezdeti eredményei és a konténeres szállítás megkezdése.

Ezeknek az eszközöknek a megjelenése a kezdeti alkalmazás során szerzett tapasztalatok arra hívják fel a figyelmet, hogy nagy gondot kell fordítani ezek alkalmazása kapcsán a munkaszervezésre, a munkatechnológiának megfelelő igazítására. Vonatkozik ez a béke és háborús időszakra egyaránt. Gondjaink elkezdtek – s erre igazán azt lehet mondani, hogy a „gazdagodás” gondjai – az úgynevezett minikonténerek csapatoknak történő kiadása kapcsán. A konténerek kiadását nem követte a munka átszervezése, azoknak a munka-technológiai folyamatba való beillesztése, ezért azok egyes helyeken teherként, fölösleges eszközként jelentkeztek. Pedig ezek az eszközök lehetővé teszik a feladatok hatékonyabb végrehajtását és az élőmunka kímélését. Egy példa ezen eszközök hasznosságára. A minikonténereket nagyon jól lehet használni az egységen belüli anyagellátásra, anyagmozgatásra. A meghatározott raktárvezető az utalvány megkapása után a kiadásra kerülő anyagokat előkészítheti, a konténerbe betárolhatja, majd lezárhatja és amennyiben másirányú elfoglaltsága van, a raktár elé kiteszi és onnan a vételező akkor szállítja el, amikor az szükséges. Gondoljunk csak át, milyen előnyöket kínál ez a megoldás: a raktárak részére szervezettebb munkát tesz lehetővé, ezáltal az anyagok megóvásához is hozzájárul, a vételezők részére időmegtakarítást eredményez. Ha napjainkban ez még a kevés rendelkezésre álló tapasztalat birtokában nem is tűnik nagy jelentőségűnek, mégis azt kell mondani, hogy hasznossága vitathatatlan, s teljes rendszerbe lépésük átalakíthatja a belső hadtápmunka teljes rendjét, módszerét.

Azt hiszem, hogy ezek hasznosságát más oldalról nagyon jól szemléltették a népgazdaság területén szerzett tapasztalatok. Napjainkban megszokott jelenség nagyvárosokban, hogy a közérték előtt ott vannak a konténerek áruval megtöltve. Ma már ez természetes, de képzeljük csak el mibe kerülne és hogyan lehetne a lakosság ellátását biztosítani, ezen eszközök alkalmazása nélkül?

Ezek a konténerek, minikonténerek a háborús ellátási rendszerben is jól alkalmazhatók, pl. a zászlóalj és ezred anyagainak készletezésére, elsősorban az élelem és a javító anyagok készletezésére. Ezen a területen már több helyi kezdeményezés szemtanúi voltunk, az a véleményünk azonban, hogy a feltételeink a jelenlegi eredményeinknél jóval nagyobbak elérését teszik lehetővé.

Ami a rakodógépek alkalmazását illeti, szintén az a helyzet, hogy munkaszervezési hiányosságok miatt a meglévő szűk lehetőségeink nincsenek a kívánt mértékben kihasználva. Nehezíti a helyzetünket az a tény, hogy mint minden új bevezetése, ez is párosul azzal a szemlélettel, hogy a korszerű nagy rakodógépek, daruk mindent megoldanak. Nyilvánvaló, hogy ez helytelen. A probléma csak a nagy, korszerű és egyszerű technikai eszközök komplex alkalmazásával oldható meg. Úgy gondolom, a témával összefüggésben nagyon aktuális az is, ha megállapítjuk, hogy a gazdaságossági megfontolások alapján békében is elsősorban csak a nagyvolumenű rakodómunkákat célszerű gépesíteni. Háborús célokra ilyen gépeket letárolni nem szükséges, mert a népgazdaságban rendkívül széles az ilyen gépi eszközök alkalmazása és jól kiforrottak azok a módszerek, amelyek biztosítják ezek hatékony igénybevételét. Következtetésként kimondható az, hogy jóval nagyobb figyelmet kell fordítani a népgazdaság ilyen irányú eredményeinek tanulmányozására, tapasztalatainak hasznosítására.

Mint ahogy utaltam rá, a feladatok megnövekedése, az új eszközök megjelenése és alkalmazása nemcsak a munkafolyamatok korszerűsítését teszi szükségessé, hanem egyes vonatkozásokban szükségessé teszi az ellátás rendszerének a felülvizsgálatát is. Véleményem szerint ez alapvetően két anyagnem vonatkozásában aktuális: az üzemanyag és lőszer vonatkozásában. Az üzemanyag-ellátás rendszere jó, problémának kell tekinteni azonban a készletképzés rendjét. Az egyes tagozatokban felhalmozott készletek és a fogyasztás átlagos napi formája között nincs meg a kívánatos logikai összefüggés. Például a benzinből az átlagos napi fogyasztás 0,2–0,3, gázolajból 0,3–0,5 javadalmazás. Ezzel szemben a mozgókészlet kiszabatai benzinből és gázolajból is csak a zászlóaljok készleteinek teljes, az ezred raktárainak, készleteinek pedig csak 50%-os feltöltését biztosítják.

A készletképzésnek ez a rendje lehetővé teszi, hogy a harcjárművek és a zászlóaljok mozgókészleteit a harcnap végén, az éjszaka folyamán feltöltsük az ezred és a hadosztály készletiből, majd azután a következő harcnap közepéig biztosítani lehet, hogy a seregtest, az ezred és hadosztály mozgókészleteit feltöltsék. Megfontolás tárgyát képezi még esetleg az, hogy a hadosztály és ezred készletei olyan mérvűek legyenek, hogy azok biztosítsák a harcnap végén az éjszaka folyamán a zászlóalj és ezred mozgókészleteinek teljes feltöltését. Ez esetben a hadosztály mozgókészleteit kellene a hadsereg részéről a következő harcnapon feltölteni. A készletképzésnek és feltöltésnek ez a rendje természetesen maga után vonja a hadosztály üzemanyag-ellátásának centralizáltabb megoldását. Mivel ez a rendszer az átlagos napi fogyasztást veszi alapul, nyilvánvaló, hogy a tényleges fogyasztástól eltérhet. A lényeges eltéréseket azonban a soron kívüli, vagy napi összefoglaló jelentések alapján korrigálni lehet, melyet a készletek felhalmozásának rendje lehetővé teszi anélkül, hogy az ellátás biztonságát veszélyeztetnénk.

A lőszerellátás vonatkozásában a probléma több oldalról jelentkezik, s a vizsgálatot lőszerfajtánként szükséges elvégezni, mivel a mozgókészletek kiszabatai sem egymással, sem a várható átlagos napi fogyasztási normákkal nincsenek összhangban.

Az egyes lőszerekből meghatározott mozgókészlet „túlzottan” biztonságos, pl. hk. lőszerből magasabbegységig bezárólag rendelkezünk 2,25 javadalmazással, s ezzel szemben a napi átlagos fogyasztás 0,8–1,0 ja.

Nem így van azonban a gyalogsági és tüzérségi lőszer vonatkozásában, pl.

tüzérségi lőszerből ho.-ig bezárólag rendelkezünk 1,8 ja.-val, az átlagos fogyasztás pedig elérheti a 0,8–1,0 ja.-t, az ellenség védelmének áttörése esetén 1,0–1,5 ja.-t.

Nyilvánvaló, hogy ez a lőszerellátás folyamatosságát esetenként nehézkessé teszi, ezért a lőszerellátás vonatkozásában célszerű volna olyan készletképzési rendet kialakítani, hogy az biztosítsa minden vonatkozásban azt, hogy a hadosztály készleteit is figyelembe véve a nap végén, az éjszaka folyamán a harcok, gépjármű, löveg, esetleg a zászlóalj htp. mozgókészleteit teljesen fel tudjuk tölteni. Ezzel párhuzamosan, vagy ezután kerülhet sor az (zászlóalj) ezred, hadosztály készleteinek feltöltésére, mégpedig ez esetben célszerű azt a megoldást választani, hogy a készletek feltöltése ne a tagozatok útján történjen, hanem hadosztályonként (2–3. sz. vázlat) kerüljön kijelölésre naponként egy-két lőszerellátó, feltöltő pont, ahová a HDS a lőszer több ütemben kiszállítja, a hadosztály hadtáp a feltöltést megszervezi, melynek alapján a zászlóalj ezred, hadosztály a készleteit feltölti, felvételezi. A szállítótér hatékony kihasználása szempontjából sor kerülhet ezen ellátó pontokon a lőszer egy részének vagy teljes mennyiségének a földre rakására is.

A csapatok hadtápbiztosítási feladatainak megnövekedésére, valamint az új technikai eszközök rendszerbelépésére a legérzékenyebben a vezető szerveknek kell reagálni, különösen ha az új technikai eszközök közverlenül a vezető tevékenységét érintik. A vezetés érzékeny reagálásának abban kell kifejezésre jutnia, hogy újraszabályozzuk a munkarendet, a vezetési stílust és módszereket a megváltozott körülményekhez igazítjuk. Ha ez nem történik meg, az eszközeink kihasználtsági foka alacsony lesz.

Napjainkban közvetlen részesei vagyunk a csapatok automatizált vezéresi rendszere kialakításának, s a komplex rendszer kialakításával párhuzamosan egyes részterületeken már konkrét feladatokat is megoldunk. Így rendszerbe léptek a magasabbegységeknél a mozgó adatfeldolgozó pontok, középgepekkel felszerelve, a seregest hadtáp törzsnél pedig megkezdtek az elektronikus számítógépekkel való kísérletet, számos egységnél békében megkezdtek a munkát a számviteli részleg. Ezen eszközök rendszerbelépése kihat a PK HTPH-ek és hadtáp törzsek vezető tevékenységének megszervezésére mind béke, mind háborús viszonyokra vonatkozóan egyaránt. Az eddig lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai arra engednek következtetni, hogy a gépek rendszerbelépését a szükséges mértékben nem követte a törzsek munkarendjének módosítása. Egyes vonatkozásokban az eredmények hasznosításának módja sem tisztázott kellően.

Tudajdonképpen mit is adnak nekünk ezek a gépek? Gyorsabb, pontosabb munkát, lehetővé teszik, hogy a magasabbegységek anyagi biztosítása megtervezésének idejét a korábbihoz képest egyharmadára csökkentjük, gyorsabb az anyagi jellegű időszakos és összefoglaló jelentések feldolgozása, ezáltal rövidebb idő alatt tisztázni lehet a kialakult helyzetet és pontosabb adatokkal rendelkezünk az elhatározások meghozatalához, kevesebb idő szükséges a feladatok lejuttatásához. Az elektronikus számítógépek vonatkozásában pedig már variációs lehetőségek is jelentkeznek a célszerű megoldásokat illetően. Ha tehát e gépek ezt nyújtják nekünk, akkor ezen lehetőségek kihasználásának módját kell szabályoznunk, ezeket kell figyelembe venni a munkastílus módosításánál, mindenképpen levonva azt a következtetést, hogy lényegesen nagyobb lehetőség nyílik a „papírmunka” helyett a közvetlen gyakorlati feladatok végrehajtásának szervezésére és segítésére.

Az egység számviteli részleg tevékenysége béke időszakban ugyancsak lényeges változásokat eredményez, munkamódszer-változtatást követel. A legfon-

tosabb, amit a munkastílus alakításánál számításba kell venni az az, hogy a számvitel „elválasztódik” a szolgálati ágak vezetőitől, melynek kapcsán a gazdálkodás belső rendjében egy szigorúbb okmányellenőrzés valósul meg. Lényegében a lekönyvelés befejezésével az okmányok hitelességét a számviteli számszaki helyes-séget illetően szinte teljesen megbízható, ellenőrzött adatokkal rendelkezünk. Ennek hatására elsősorban mind a belső, mind a külső ellenőrzés vonatkozásában nagyobb lehetőség nyílik a gazdálkodási célkitűzések megvalósításának vizsgálá-tára, a kedvező vagy kedvezőtlen tendenciák okainak, összefüggéseinek feltárá-sára, a kedvező jelenségek további erősítésére, a kedvezőtlen jelenségek felszámolására. A másik alapvető tényező, amit számításba kell venni az, az a tény, hogy a korábbinál sokkal behatóbb vizsgálatokat végezzünk a gazdálkodás hatékonyságát és minőségét illetően. Célszerű tehát, ha a gazdálkodás elemzésével kapcsolatos tevékenységünket új mutatókkal, összefüggésekkel egészítjük ki, ame-lyek alkalmasak arra, hogy a gazdálkodó egységeket reálisabban minősítsük és megbízhatóbb alapokkal szolgáljunk az azonos feltételekkel rendelkező gazdálkodó egységek eredményeinek összehasonlító minősítésére.

A növekvő htp. feladatok és új htp. technikai eszközök megjelenése alapvető hatást kell, hogy gyakoroljon a felkészítő kiképző munkára. A megnövekedett feladatok eredményes végrehajtása az új technikai eszközök hatékony alkalmazása érdekében ki kell alakítani és meg kell tanítani a hadtáp személyi állományt az új módszerek és eljárások alkalmazására, a technikai eszközök mesteri kezelésére. Ebben a munkában vezető szerepet töltenek be tisztjeink és tiszthelyetteseink, ezért megkülönböztetett figyelmet kell fordítanunk azok képzésére, továbbképzésére. Olyan időszakban, amikor a fejlődés rohamos és szüntelen, különösen fontos szerepet töltenek be tanintézeteink. Tanintézeteink egész tevékenységét át kell, hogy hassa az a tudat, hogy tisztjeinket, tiszthelyetteseinket nem a „mának”, hanem a „jövőnek” kell felkészíteni, vagyis olyan tiszteket kell képezni, akik alapvetően megfelelnek a főiskolára történő belépésük után négy-öt év múlva je-lentkező követelményeknek. A képzés, továbbképzés során kiemelt jelentőséget kell tulajdonítanunk a tisztjeink, tiszthelyetteseink, egész hadtáp állományunk technikai képzésének, technikai szemléletének erősítésére.

Befejezésül ismételten szeretném kihangsúlyozni, hogy egész életünk folya-mán állandó napirenden levő feladatnak kell tekinteni a vezetési rendünk módsze-reinek, stílusának korszerűsítésére, a megváltozott körülményekhez való igazi-tására, mert ez elsődleges feltétele a rendelkezésünkre álló, egyre bővülő és nö-vekvő erőink és eszközeink hatékony alkalmazásának, a kitűzött feladataink ered-ményes teljesítésének.

(1-3. vázlat-melléklet a folyóirat végén található.)

...már a munkájuk elvégzéséhez szükséges eszközökkel is meg kell látni a munkát. Az eszközök megvásárlásához szükséges költségek a munkaadó költségvetéséből fedezendők. A munkaadó köteles a munkavégzéshez szükséges eszközök megvásárlásához szükséges költségek megfizetését a munkavégzés megkezdéséig biztosítani. A munkaadó köteles a munkavégzéshez szükséges eszközök megvásárlásához szükséges költségek megfizetését a munkavégzés megkezdéséig biztosítani.

...már a munkájuk elvégzéséhez szükséges eszközökkel is meg kell látni a munkát. Az eszközök megvásárlásához szükséges költségek a munkaadó költségvetéséből fedezendők. A munkaadó köteles a munkavégzéshez szükséges eszközök megvásárlásához szükséges költségek megfizetését a munkavégzés megkezdéséig biztosítani. A munkaadó köteles a munkavégzéshez szükséges eszközök megvásárlásához szükséges költségek megfizetését a munkavégzés megkezdéséig biztosítani.

...már a munkájuk elvégzéséhez szükséges eszközökkel is meg kell látni a munkát. Az eszközök megvásárlásához szükséges költségek a munkaadó költségvetéséből fedezendők. A munkaadó köteles a munkavégzéshez szükséges eszközök megvásárlásához szükséges költségek megfizetését a munkavégzés megkezdéséig biztosítani. A munkaadó köteles a munkavégzéshez szükséges eszközök megvásárlásához szükséges költségek megfizetését a munkavégzés megkezdéséig biztosítani.

HARCKÉSZÜLTSEG ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

Hadműveleti felső- és a hadászati tagozatba tartozó gk. szállító zászlóaljok hadtáp biztosításának sajátosságai

Galambos János alezredes és Lévai Bálint alezredes

A fegyveres küzdelem időszakában a hadműveleti hadtáp, de különösen annak felső tagozata és a hadászati hadtáp sikeres tevékenysége egyik igen fontos fokmérője az anyagi eszközöknek a rendeltetési helyre való eljuttatása lesz. Az anyagi eszközök rendeltetési helyre való eljuttatása érdekében a szállító eszközök valamennyi fajtájának maximális igénybevételére fog a felsőbb katonai vezeték törekedni, az ismert komplex szállítási elvek széleskörű alkalmazása mellett. A második világháború tapasztalatai bizonyítják, hogy a közúti szállítás nélkül a szállítás egyetlen egy fajtája, vagy tagozata sem tudta a feladatát sikeresen megoldani. A tagozatok, a szállítási ágak és a felhasznált szállítóeszközöktől függően alakul a közúti szállítás részvétele az adott szállítási feladatban.

A korszerű rakéta atomháború véleményünk szerint megköveteli, hogy a gépkocsiszállító erőket mind a hadműveleti, mind a hadászati tagozatban kettős feladatra készítsük fel. Az egyik ilyen feladat a nagytávolságú szállítás (200–300 km. vagy ennél több), a másik a többi szállítási ágak tevékenységének segítése, kiszolgálása. Mindebből következik, hogy a hadműveleti hadtáp felső tagozatába és a hadászati hadtápba tartozó gépkocsiszállító zászlóaljok feladatai, illetve alkalmazási módjai közötti alapvető különbség meg fog szűnni, vagy legalább is a minimumra fog csökkenni. Ha számításba vesszük azt, hogy a felső katonai vezetés a hadműveleti és hadászati készletek időbeni decentralizálására minden szállítóeszközt igénybe fog venni, akkor eljuthatunk az alábbi következtetések levonásához:

- az említett tagozatokba tartozó valamennyi szállító zászlóalj megalakulás után a hadműveleti- hadászati készletek málházására elvonul és a málházás befejeztével egy meghatározott körletben, objektumban besorolva várja a további feladat végrehajtását;

- a felmálházott szállító zászlóaljok a készleteiket, legalábbis annak nagy részét – a tagozatba való tartozástól függően – a rendeltetési helyre anélkül fogják eljuttatni, hogy az anyagot vasúti, vízi, vagy légi szállítóeszközre átraknák;

- a fegyveres küzdelem kezdetén jellemző lesz nagy távolságú menetek végrehajtása, valamint a megkerülő utak előzetes felderítés és berendezés nélküli felhasználása;

- előtérbe kerül – különösen az atomcsapások kiváltása után a gépkocsiszállító kötelek megbontása, és század-, sok esetben szakaszkötelékben való alkalmazása;

- a hadművelleti hadtáp alsó tagozatának szétbontakozásával, a szállítási technológia megszilárdulásával, a hadművelletnek a mélységben való eltolódásával párhuzamosan lehetőség fog adódni arra, hogy alkalmazás szempontjából fokozatosan szétváljanak a hadművelleti hadtáp felső tagozatba tartozó szállító zászlóaljok;

- a korszerű rakéta – atomháborúban a hadművelleti hadtáp felső tagozatba tartozó szállító zászlóaljok a hadművellet további időszakájában is bevonásra kerülhetnek a hadászati hadtáp szállítási tagozatába. de ez fordítva is lehetséges.

Az említett tagozatokba tartozó szállító zászlóaljok hadtápbiztosításával szemben a fentiekből kiindulva célszerű az alábbi követelményeket támasztani:

- mindkét tagozatba tartozó szállító zászlóaljok mozgókészleteit – különös tekintettel az élelemre és üzemanyagra – olyan szintre kell emelni, mint a hadművelleti hadtáp tagozatba tartozó szállító zászlóaljakét;

- hadtápszerveiket – mind a vezető, mind a végrehajtó – úgy kell kialakítani, megszítani, hogy képesek legyenek a szállító század szintű hadtáp funkciók önálló ellátására;

- a mozgókészleteik lépcsőzését úgy kell végrehajtani, hogy a század szintű alkalmazás esetén a századnál, a századra eső részben a szállító zászlóalj teljes készlet szintje rendelkezésre álljon, az esetleges kisebb zászlóalj tartalékképzéséhez szükséges anyag kivételével;

- a zászlóalj egészségügyi és technikai javító erőit az alkalmazásnak megfelelően kialakított alegység kötelek megerősítésére kell felhasználni – a zászlóalj törzs kiszolgálására szükséges minimális erők és eszközök kivételével;

- az anyagellátó szervek legyenek képesek a meneteket nagy sebességgel (40–45 km/ó), az alegységtől elszakadva, gyorsan, önállóan végrehajtani és a kijelölt körletekben készenlétben állni a beérkező alegységek melegelelemmel, ivó- és technikai vízzel, valamint üzemanyaggal való gyors ellátására;

- naponta legalább két alkalommal az egész személyi állomány részére egy-két tál melegelelem kiszolgálására, a különböző védőitalokkal együtt;

- rendelkezzenek mindennemű anyagból és javítóalkatrészekből olyan készletekkel, hogy legyenek képesek 4–5 napon keresztül az ellátás nagyobbmértvű utánpótlás nélküli biztosítására;

- az állandó harcalkészültség időszakában a parancsnoki állományt – a nem hadtáp szervekér is – úgy kell felkészíteni, hogy legyenek képesek a fenti követelményeknek eleget tenni és az állományt adott esetben ennek megfelelően vezetni és irányítani. El kell mélyíteni a parancsnoki állományban azt a tudatot, hogy a szállító zászlóaljok hadtápbiztosításában a parancsnokok szerepe túlnő az összefegyvernemi és egyéb nem szállító csapatok hadtápbiztosításában részt vevő parancsnokokénál.

A fenti követelmények kielégítése érdekében célszerűnek látjuk, hogy szerény képességeinkre és gyakorlati tapasztalatainkra alapozva cikkünk további részében rámutassunk a követelményekből fakadó feladatok végrehajtásának célszerű módjaira, ezzel is hozzájárulva az egyáltalán nem elhanyagolható hadtápbiztosítási kérdések kidolgozásához és helyesebb értelmezéséhez.

A mozgósítás, a mozgósítás hadtápbiztosítása

Ismert, hogy a szállító zászlóaljak mozgósítás útján kerülnek rövid idő alatt megalakításra. A megalakítás után az esetek nagy százalékában szinte összekovácsolás nélkül kerülnek az anyagok málházása céljából előrevonásra a kijelölt raktárak körzetébe, majd a málházás befejezése után a harckészültségi körletbe, vagy egyéb meghatározott helyre.

Ebben a mozzanatban a szállító alegységek hadtápbiztosítását az alábbiak fogják jellemezni:

1. A hadtápbiztosítás összes feltételei (anyagi, technikai, személyi, tervezési stb.) már az állandó harckészültség időszakában megteremtődtek. (A feltételek megteremtése nélkül nincs lehetőség a hadtápbiztosítás tervezett végrehajtására).

2. A hadtápbiztosítás módjai naponként ezen belül is – különösen a mozgósítás napján – egyes részfeladatoknak megfelelően változni fognak.

3. A szállító alegységek megalakulása, málházási helyre való előrevonása ütemének függvényében a hadtápbiztosítás állandóan szélesedik és átfogja mindazon feladatokat, amelyek egy azonnali menetkésztségű egységre jellemzőek.

4. A megalakulás után vagy még annak nem teljes befejeztével a hadtápbiztosítás feladatát az esetek nagy részében már megosztva lesz kénytelen megoldani (pl. a megalakult első század elvonul a málházás végrehajtására, a zászlóalj többi része még a mozgósítás minél előbbi befejezésén fáradozik).

5. Az anyagi készletek nagy része a megalakulás ütemétől függően kerülhet csak kiszállításra és lépcsőzésre.

6. A hadtápbiztosítást irányító parancsnoki állomány feladatát alapvetően gyakorlati ismeretek nélkül lesz kénytelen megoldani.

7. A századparancsnokok nagy része nem fog rendelkezni kellő rutinnal a század hadtápbiztosítása irányításához.

8. A polgári ruházatban bevonulók (készlethiány miatt) beöltöztetéséhez szükséges ruházat helyszínre való szállításának megszervezése, a felszerelés végrehajtása, a romlandó anyagok, valamint az „M” utalványokon levő anyagok felvételezésének szükségessége megosztja, illetve megnehezíti a szilárd hadtápbiztosítás kialakítását.

A követelményből, sajátosságból fakadó feladatok sikeres végrehajtása az alábbiakkal biztosítható:

1. Az állandó harckészültség időszakában a parancsnoki állománnyal az „M” parancsnoki vezetési foglalkozások, „M” összekovácsolási gyakorlatok keretében feldolgoztatjuk a hadtápbiztosítás összes kérdéseit és felkészítjük őket az ezzel kapcsolatos feladatok végrehajtására.

2. Az állandó harckészültség időszakában kidolgozzuk a hadtápbiztosítás végrehajtásával kapcsolatos terveket, munkajegyeket, okmányokat.

3. Az „M” parancsnoki vezetési foglalkozás keretében a parancsnoki állománnyal a rájuk vonatkozó mértékben a tervet megismertetjük. Külön, kiemelten felkészítjük a különböző anyagokat felvételező személyeket, kijelöljük a dublőrállományt, és azt is részletesen felkészítjük (annak érdekében, hogy a kijelölt személyek késése esetén a dublőrök is rövid eligazítás után útbaindíthatók legyenek).

4. Az MVCS állományát úgy válogatjuk össze, hogy a beérkezés után azonnal hozzáfoghassanak az alábbi feladatok végrehajtásához:

- az egység „M” raktárában levő hadtápanyagok kiszállítása;
- az első étkezéshez szükséges kenyér felvételezése, húskonzervek előkészítése, meleg ital főzése;
- az egészségügyi szolgálat működéséhez szükséges legfontosabb gyógyszerek, felszerelések készenlétbe helyezése, a zászlóalj segélyhely részleges működéséhez szükséges feltételek megteremtése (sátor felállítása, vagy helyiség kijelölése, ambuláns napló előkészítése), a készenlétbe helyezett gyógyszerek, felszerelések segélyhelyre való szállítása;
- ruházati beöltöztető hely berendezése, a 10⁰/₀ cserkészlet ideiglenes felhasználásával a működési feltételek megteremtése;
- a mozgókonyhák zsirtalanítása, telepítése;
- a zászlóalj és századok hadtápjai működési helyeinek megjelölése a szükséges építmények megépítése (előkészítő sátor felállítása, szemétgyűjtő gödrök kiásása, - állandó jellegű építményekben a szeméttároló edényzetek előkészítése -), a szükséges főzési tüzelőanyag előkészítése;
- a hajvágáshoz szükséges helyiség előkészítése, a munkafeltételek megteremtése, a fodrászok eligazítása;
- a rendfokozatok felvarrásához szükséges anyagok előkészítése (célszerű a ruházati beöltöztető helyen), a rendfokozatokat felvaró 2-3 fős csoport felkészítése, eligazítása;
- tisztálkodó felszerelést, borítékot, levélpapírt, bélyeget vásároló részleg (2-3 fős) felkészítése, a beszerzési hely felderítése, a csoport tevékenységéhez szükséges jármű kijelölése;
- a polgári ruházat becsomagolásához szükséges feltételek megteremtése, a csomagokat címezők, feladók eligazítása, tevékenységük megszervezése.

5. Idejében tisztázzuk a mozgósítás végrehajtásának rendjét (I-II. feltöltési rend), és ennek megfelelően csoportosítjuk a bevonuló hadtáp állományt, törekedve arra, hogy a századok hadtápbiztosítás szempontjából minél önállóbbá váljanak. Az önállóság kialakításának ütemei:

- az ebéd, illetve a második étkezés előkészítését (főzés), végrehajtását a századok önállóan végzik;
- a század mozgókészleteinek felvételezése és a századparancsnok irányítása mellett azok lépcsőzése;
- a század technikája feltöltésének a századparancsnok vagy technikai helyettese irányításával való végzése;
- a századok pihentetéséhez szükséges anyagoknak a századok által történő felvételezése, a pihenőhelyek berendezése;
- a harmadik étkezésnek a század által történő előkészítése, végrehajtása;
- a század egészségügyi állománya századszintű munkájának a századparancsnok követelményének megfelelően való megszervezése és beindítása;
- a század önálló kintináru-beszerzést végrehajtó csoportjának kijelölése, eligazítása, munkájának összehangolása a zászlóalj által kijelölt csoporttal;
- a század összes anyagnyilvántartásainak megnyitása.

6. A mozgósítás végrehajtása utáni feladat függvényében - még a mozgósítás végrehajtásának időszakában - kidolgozzuk, illetve pontosítjuk a hadtáp-

biztosítás tervét. A kidolgozott tervvel megismertetjük az alegységparancsnokokat és a hadtápszolgálat parancsnoki állományát a részlegparancsnokig bezárólag.

7. A hadtápbiztosítási tervben foglaltaknak megfelelően pontosítjuk a mozgósítás hadtápbiztosításának rendjét, fő figyelmet fordítva a legkorábban alkalmazásra kerülő alegységek hadtápbiztosításának megszervezésére, a hadtápalegységek menetre való felkészítésére.

II.

A szállító zászlóalj málházáshoz, málházás után a harcckészültségi körletbe (kijelölt helyre) való előrevonása, a mozzanat hadtápbiztosításának megszervezése

A szállító zászlóaljak a málházás végrehajtásához zászlóalj- vagy század-körlekekben kerülhetnek előrevonásra. Az előrevonás módjának, a várakozási, gyülekezési körlekekben töltött időnek, valamint a gyülekezési körletből a harcckészültségi körletbe, vagy kijelölt helyre való előrevonás idejétől és módjától függően a hadtápbiztosításnak az alábbi sajátosságai lesznek:

1. Az ellátás biztosítása érdekében a mozgókészleteket a zászlóalj nem használhatja fel, illetve biztosítani köteles a felhasznált mozgókészletek önálló vételezés útján való azonnali pótlását.

2. A romlandó anyagok és üzemanyagok nagyobb távolságra levő szállalattól, raktárártól történő felvételezése után az utánszállítás ideje megnövekszik.

3. Az ellátás megszervezése érdekében a hadtáperőkkel és -eszközökkel történő manőverezés szükségessége a megalakult hadtáp több irányban történő - alábbiak szerinti - megosztáshoz:

- a zászlóalj hadtáp vezetésének minimális szállítóeszköz igénybevétele mellett kell tervezni és végrehajtani a kiürült, és a zászlóalj részére fölösleges üzemanyag-edényzet tárintézethez való visszaszállítását, a másnapi étkezéshez szükséges élelmezési anyagoknak a felvételezését, beszerzését, a megalakulási feladatok végrehajtása után a hadiruházati elosztó részlegtől felvételezett és fel nem használt anyagok visszaszállítását;

- a zászlóalj hadtáp alapvető része (- az egészségügyi és technikai szervek kivételével) a zászlóaljparancsnok által kijelölt zászlóalj-előkészítő csoporttal együtt vagy a gyülekezési körletbe (ha onnan a zászlóalj nem a harcckészültségi körletbe megy), vagy a harcckészültségi körletbe, vagy a zászlóalj részére a málházás utánra kijelölt egyéb körletbe mozog előre, azzal a feladattal, hogy felkészítése a zászlóalj hadtápot a beérkező alegységek részére szükséges anyagok gyors átadására, a századszintű hadtápbiztosítása feladatokban való részvételre;

- a század hadtápok a század törzs után menetelve, vagy azt megelőzve a század előkészítő csoportparancsnok parancsnoksága alatt (kivételt képez a század technikai zárórészlegbe beosztott erő és eszköz) a várakozási körletig előremozognak, települnek, és megkezdik a beérkező állomány - málházáshoz való előremozgásának sorrendjében - ellátását (melegélelem, ivóvíz, technikai, eü., üzemanyag, egészségügyi ellátás, járművek javítása stb.) Amennyiben a várakozási körletben való tartózkodás, illetve a megalakulási helyhez való kis távolság nem teszi szükségessé a melegélelem kiszolgáltatását, a járművek üzemanyaggal való feltöltését, akkor a várakozási körletbe a század hadtáp nem telpül be, hanem tovább folytatja a menetét a gyülekezési körletbe, és ott fogja megszervezni és végrehajtani a málházás befejezése és a gyülekezési körletbe való beérkezés sor-

rendjében az alegység ellátását. A század javító, egészségügyi erői és eszközei a várakozási körletben maradnak mindaddig és végzik munkájukat, míg a század 70%-a be nem fejezi a málházását. Ezután – a technikai záró részlegbe beosztott erők és eszközök kivételével – önállóan a gyülekezési körletbe mennek, ahol tovább folytatják a kiszolgálási feladatok végrehajtását.

Fel kell készülni egy olyan változat végrehajtására is (ha a megalakulási körlet elhagyásától a várakozási körletbe való beérkezésig, a málházás végrehajtásáig, majd a málházás után a szakasz-, rajkötélek rendezéséig és a harcckészültségi (egyéb kijelölt) körletbe való menetig nincs szükség és nem célszerű a rövid távolság miatt a járművek üzemanyaggal való utántöltése, és a nagy ütem követésében nem lehetséges a melegítés kiszolgálása), amikor a technikai zárórészlegbe beosztott erők és eszközök kivételével a század hadtápok besorolnak a zászlóalj hadtáp menetoszlopába és a zászlóalj hadtápfőnök vezetésével vagy együttműködve a zászlóalj előkészítő csoportjával, vagy teljesen önállóan (ha a zászlóalj előkészítő csoportja már előrement, ebben az esetben a zászlóalj hadtáptól 1-2 fő, a század hadtáptól 1-1 fő előremegy a települési helyek felderítésére, a beérkező hadtápjárművek utánvezetésére a zászlóalj előkészítő csoporttal) hajtja végre a menetet. A beérkezés után elfoglalják a részükre meghatározott körletet és felkészülnek a beérkező állomány ellátására, ezenkívül az egészségügyi és technikai szervek arra is, hogy a zászlóaljparancsnok utasításának megfelelően elhagyják a települési helyeiket és részt vegyenek a csapást szenvedett alegységnél (alegységeknél) a csapás következményeinek felszámolásában. A fenti változat sikeres hadtápbiztosítása érdekében a hadtápszolgálat a következő kiegészítő feladatokat köteles végrehajtani:

a) Az alegységek várakozási körletből való menetének megkezdése előtt;

– el kell látni az egész személyi állományt annyi adag hideg étellel, amennyi szükséges a harcckészültségi körletbe való beérkezésig (általában ez egy reggeli, vagy egy ebéd, vagy egy vacsora-adag). A személyi állomány kulacsát teával, vagy ivóvízzel fel kell tölteni. Ha szükséges, az alegységnél a hátiethordóban ivóvíztartályokat kell képezni. A gépjárművek hűtőjeit és a tartalék víztároló kannákat vízzel, vagy hűtőfolyadékkal fel kell tölteni;

– a technikai zárórészlegbe beosztott egészségügyi és technikai javító állományt meg kell erősíteni és az anyagi készletciker meg kell növelni;

– a zászlóalj üzemanyagot szállító kocsijai egy részének leürítése és a harcckészültségi körletbe való beérkezés utáni gyors üzemanyag-utántöltés megszervezése érdekében a járműveken legalább annyi kiegészítő üzemanyagkészletet kell létrehozni, amely elegendő a harcckészültségi körletbe való beérésig elfogyasztott üzemanyag utántöltésére. (Egyes szállító zászlóaljaknál a 20 literes üzemanyagos kanna hiánya esetén ezt úgy is meg lehet szervezni, hogy 3-4 kocsinként kijelölve a felelős személyt, 200 literes üzemanyag hordókban biztosítjuk az üzemanyagot, természetesen megfelelő kiszolgáló eszközök arányos elosztásának figyelembevételével).

b) A harcckészültségi (külön meghatározott) körletbe való beérkezés után:

– a hadtáp alegységeket azonnal telepíteni kell, meg kell szervezni az őrzés-védelmet és a tömegpusztító fegyverek elleni védelmet;

– azonnal meg kell kezdeni a soron következő melegétel elkészítését és felkészülni az alegységek beérkezési ütemében való kiosztására a századoknál és a zászlóalj törzsben;

– meg kell szervezni az ivó- és technikai víztartalékok felhalmozását, kiosztáshoz való előkészítését mind a század-, mind a zászlóalj-hadtápban;

– a járművek üzemanyaggal való utántöltése, a következő menet alatt felhasználásra kerülő üzemanyagnak a járműveken kiegészítő készletként való létrehozása érdekében (irányszám 0,3–0,5 javadalmazás) el kell készíteni a zászlóalj üzemanyaggal való feltöltési tervét, biztosítani kell a szükséges készleteket, és úgy kell a feltöltési eszközöket elosztani, hogy a töltés a leggyorsabban végrehajtásra kerüljön. Meg kell szervezni, hogy a századok üzemanyag-tartalékai teljes mértékben megalakításra kerüljenek;

– a technikai zárórészlegbe be nem osztott javító részleg a zászlóalj első málházott kicsijainak beérkezéséig be kell hogy fejezzék a hadtáp és az előkészítő részleg gépkocsijainak technikai felülvizsgálatát és a szükséges kisjavítások végrehajtását. Meg kell tervezni a beérkezés sorrendjében a felmálházott gépkocsik technikai felülvizsgálatát, a kisjavítások elvégzését, a közepes javításokhoz szükséges alkatrészek előkészítését;

– a zászlóalj-segélyhely felkészül és megteremti a feltételét a zászlóalj szintű egészségügyi ellátásnak. Kiegészíti az olyan gyógyszerkészleteket, amelyek valamilyen oknál fogva teljesen, vagy nagy százalékban felhasználásra kerültek;

– meg kell tervezni valamennyi mozgókészlet-fajta és az úgynevezett béke ellátás továbbfolytatásához szükséges anyagok felvételezését, beszerzését;

– fel kell deríteni és a helyi államhatalmi szervekkel egyeztetni a fürdősi, technikai javítási lehetőségeket és a zászlóalj következő feladatának függvényében meg kell szervezni a zászlóalj érdekében való felhasználásukat;

– előkészületeket kell tenni a zászlóalj személyi állománya pihentetéséhez szükséges feltételek megteremtésére. Téli, kora tavaszi és késő őszi időszakban erre a célra igénybe vehető épületek szemrevételezését és a helyi államhatalmi szervekkel való egyeztetését;

– meg kell szervezni a zászlóalj összekovácsolási tervével összhangban a hadtápolegységek összekovácsoló kiképzését (ha a zászlóalj előrevonását az előjáró rövid pihenő után nem tervezi).

A hadtápolegységek településének elvi vázlata az 1. és 2. sz. mellékletek szerint.

III.

A szállító zászlóalj nagytávolságú menetének végrehajtása alatti hadtápbiztosítás sajátosságai

1. A várható alkalmazási elveket figyelembe véve a szállító zászlóaljok állandóan kitéve az ellenség légi tevékenységének és a hátrahagyott, vagy a saját csapataink mélységébe kidobott diverziós csoportok váratlan harctevékenységének, a zászlóalj hadtápjai a tevékenységüket a bonyolult körülményeken kívül az állandó magas ütemű menetek viszonyai között lesznek kénytelenek véggezni.

2. A hadtápbiztosítás alapvető feladatait a menetek megkezdése előtt és befejezése után fogják végrehajtani.

3. Jellemző lesz a nagymennyiségű üzemanyagfogyás, és a gépjárművek nagymérvű meghibásodása.

4. Korlátozva lesz a napi háromszori melegétel kiszolgálásának lehetősége,

az esetek nagy részében igen nagy erőfeszítéseket kell annak érdekében is tenni, hogy legalább naponta 1-2 alkalommal melegített lehessen kiszolgálni.

5. Meg kell szervezni a betegek és sérültek egy részének a zászlóaljnál való ideiglenes ellátását (legalább a menet befejeztéig), ehhez szükséges mozgó sebélyhely berendezését.

6. A technikai javításánál elsősorban a kisjavítások kerülnek elvégzésre. Meg kell szervezni a közepes javításra váró gépjárművek hosszú távon való vontatását.

7. Élelemből, üzemanyagból, gyógyszerből és technikai javító anyagokból kiegészítő készleteket kell felhalmozni a századoknál, a járműveknél. A technikai zárórészekben a várható közepes javítások függvényében hidegtelep-készleteket kell megalakítani.

8. A zászlóalj hadtáp nagytávolságra elszakad az ellátó, gyógyító és a javító bázisoktól.

A fentiek figyelembevételével a hadtápbiztosítást az alábbiak szerint célszerű végrehajtani:

1. A menetre vonatkozó és annak hadtápbiztosításával kapcsolatos előjárói intézkedés megkapása után tisztázni kell a zászlóalj feladata végrehajtásának sajátosságait és az ebből fakadó hadtápbiztosítási követelményeket. A zászlóaljparancsnok elhatározásának megfelelően – figyelembe véve a zászlóalj menetrendjét – meg kell tervezni a hadtáp menete végrehajtásának rendjét, összhangban a menet előtti, menet közbeni és menet utáni feladatokkal.

2. El kell készíteni a zászlóalj hadtápbiztosítási tervét, amelyben kifejezésre kell hogy jussanak az általános rendszabályokon kívül az alábbiak:

- a század, zászlóalj hadtáp elhelyezkedésének rendje a menetet megkezdéséhez;
- a század, zászlóalj hadtáp menetrendje, helye a zászlóalj menetrendjében;
- a század, zászlóalj hadtáp elhelyezkedése a hosszú pihenők alatt, vagy az esetleges nappalozási körletben;
- a század, zászlóalj hadtáp elhelyezkedése a menet befejezése után;
- a század, zászlóalj hadtáp elhelyezése az újabb menetfeladat hadtápbiztosításának megszervezéséhez (ha az újabb menetfeladatot a zászlóaljjal közölték);
- a készletek és kiegészítő készletek megalakításának, lépcsőzésének rendje, ideje, az ellátó bázisok helyei és róluk való vételezés ideje;
- a pihenők alatti készletpótlás rendje;
- a menetbefejezés utáni készletek létrehozásának, lépcsőzésének rendje és ideje;
- mozzanatonkénti egészségügyi és technikai biztosítás rendje;
- az erők és eszközökkel való manőverezés rendje és ideje;
- az alegységek járművei üzemanyaggal való feltöltésének rendje, ideje, a felhasználásra kerülő erők és eszközök elosztásának rendje;
- a személyi állomány melegítéssel való ellátásának rendje és ideje;
- a zászlóalj hadtáp megosztásának, az alegységek hadtápjai megerősítésének számvetése;
- a hadtápszervek mozgási grafikonja (egyeztetve a zászlóalj menetgrafikonjával).

3. Az elkészített hadtápbiztosítási tervnek megfelelően a parancsnoki álló-

mányt és a hadtápszolgálat állományát részletesen el kell igazítani a hadtápbiztosítási feladatok végrehajtásával kapcsolatban és meg kell követelni az összes rendszabályok maradéktalan végrehajtását.

4. A menet megkezdése előtt az alegységeknél annyi készletet kell felhalmozni, hogy a menet végrehajtása után rendelkezzenek az előírt mozgó készletekkel, Ezt az alábbiakkal érhetjük el:

- pontos számvetést készítünk a hosszú pihenőig, majd a hosszú pihenő helyétől a menct befejezéséig és az összesen felhasználásra kerülő anyagi készletekről. Ennek alapján számbavesszük a kiegészítő készletek létrehozásának lehetőségeit az alegységeknél;

- a zászlóalj hadtáp üzemanyagot szállító gépjárműveinek egy részét beosztjuk a század hadtápbá, azzal a céllal, hogy a hosszú pihenő alatt, vagy a menct befejeztével (a rendelkezésre álló idő függvényében) a készleteket adják át a század hadtápnak, illetve vegyenek részt a század hadtápjával együtt a gépjárművek utántöltésében;

- a századok technikai zárórészlegében a zászlóalj eszközeitől kiegészítő javító készleteket hozunk létre. A gépjárművek egyedi készleteit a menct megkezdése előtt kiegészítjük;

- az elkészített élelemellátási számvetés figyelembevételével a személyi állománynál hidegétel-készletet hozunk létre (1-2 adag a melegétel kiszolgálásának függvényében úgy, hogy 1 adag mindig maradjon tartalékban), és szabályozzuk annak felhasználási rendjét. A várható középjavítások mennyiségének függvényében a technikai zárórészlegben századonként 20-30 adag hidegételt halmozunk fel. Ugyanilyen készletet a zászlóalj technikai zárórészlegében, ha valamilyen célból önállóan létrehozásra kerül. A mozgókonyhákra annyi főzhető ételt készítünk elő, hogy minden cikkből legalább 2 napi élelem álljon rendelkezésre (a nem romlandóból a mozgókészlet szintjéig). A menct megkezdése előtt a soron következő melegétel elkészítéséhez szükséges élelmiszereket teljesen konyhakészre megmunkáljuk (megtisztítjuk a zöldséget, burgonyát, őszszervagjuk a húst, a hagymát, megtisztítjuk a rizst, a babot beáztatjuk). A mozgókonyhákat vízzel feltöltjük és a vizet forraljuk. Elkészítjük teljesen készre a melegítő italt (teát) és a kiosztási helyen újra melegítjük. Ügyeljünk arra, hogy az előkészített élelmiszerek felfőzésével párhuzamosan megtörténjen a következő melegétel elkészítéséhez szükséges élelmiszerek megmunkálása;

- a századok egészségügyi részlegei egészségügyi-anyagi készletét olyan szintre emeljük, hogy legyen képes az önálló ellátás biztosítására;

- a személyi állománynál, az ellátó részlegeknél megfelelő mennyiségű ivó- és technikai vízkészleteket hozunk létre. Biztosítjuk, hogy az összes edényzet (mozgókonyha, üstök, háti-éthordók, vízszállító utánfutók, vízszállító gépkocsik) az indulás előtt vízzel feltöltésre kerüljenek. Megszervezzük, hogy a gépjárművek hűtőrendszere és tartalékkanája teljesen fel legyenek töltve vízzel, vagy hűtőfolyadékkal.

5. A menct megkezdése előtt végre kell hajtani a zászlóalj technikai eszközeinek technikai ellenőrzését, melynek során - az idő függvényében - az alábbi feladatokat kell legalább végrehajtani:

- meg kell vizsgálni a járművek üzemanyag-, kenő- és hűtőrendszerét, gondoskodni kell a hibák elhárításáról, a hiányzó készletek utántöltéséről;

- végre kell hajtani a fékrendszerek ellenőrzését és a hibák kijavítását;

– meg kell javítani az irányjelző és világító berendezéseket, az ablaktörlő-szerkezetet;

– tüzetesen kell megvizsgálni a kormány szerkezetet, utána kell húzni a kerékanyákat és minden olyan csavarokat, amelyek a menet közben meglazulhatnak;

– le kell ellenőrizni a tűzoltó felszereléseket és gondoskodni kell a használhatatlankicseréléséről, kijavításáról. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor úgy kell a használható tűzoltó készülékeket elosztani, hogy az üzemképesek első-sorban a tűzveszélyes anyagot szállító gépkocsikra kerüljenek és arányosan legyenek a gépjárművek között az üzemképesek elosztva (például minden második gépkocsira kerüljenek az üzemképes tűzoltó felszerelések);

– a menetrendnek megfelelően végre kell hajtani a vontató kötelek, rudak arányos elosztását, átcsoportosítását;

– a gépjárművezetőket alaposan fel kell készíteni, és ha szükséges a pótkocsit vontató gépkocsivezetők egy részét azonnal a gépkocsivezetőkkel felcserélni, akiknek nagyobb tapasztalataik vannak a pótkocsis gépkocsik vezetésében;

– ellenőrizni kell a rakományok rögzítését és létre kell hozni a rakományok esetleges újrarögzítéséhez szükséges rögzítőeszköz-tartalékokat is.

6. Végre kell hajtani a személyi állomány egészségügyi szemléjét, amelynek keretében az egészségügyi vizsgálatra nem jelentkezetteknel az alábbiakat célszerű elvégezni:

– raj-, szakaszkötelékben kikérdezni az állományt az esetleges eü.-i panaszaiikkal kapcsolatban és a panaszokat orvosolni kell;

– ellenőrizni kell a személyek tisztaságát és akiknél szükséges, el kell rendelni a soron kívüli fehérneműcserét is, az egyéni tisztálkodás végrehajtása mellett;

– végre kell hajtani a gépkocsivezetők részére előírt kötelező vizsgálatokat (akiknél esedékes) és az okmányaikkban rögzíteni kell;

– az idő függvényében meg kell szervezni a személyi állomány egyéni és elvtársi segélybe való részesítését, az oktatását, különös figyelmet fordítva a parancsnoki állomány ilyen irányú felkészítésére.

7. Meg kell szervezni a személyi állomány ruházatának ellenőrzését és a megállapított hiányosságok azonnali megszüntetését. Ennek keretében az alábbiakat kell végrehajtani:

– fel kell sorakoztatni a személyi állományt szakasz-, századkötelékben, és végre kell hajtani a ruházat testre méretezését a rendelkezésre álló készletek felhasználásával, de első-sorban – a használatban levő fehérnemű kivételével – az egymás közötti csere végrehajtásával;

– el kell végeztetni a személyi állománnyal a ruházatuk kisjavítását. Biztosítani kell részükre a szükséges javítóanyagot és felszerelést;

– ellenőrizni kell, hogy mindenki az idényruházatba legyen öltözve, és pótolni kell az ezzel kapcsolatos hiányzó ruházati cikkekkel;

– a rendelkezésre álló idő függvényében, és ha a rend szerint esedékes, végre kell hajtani a személyi állomány fürdetését és fehérneműcseréjét;

– meg kell szervezni a személyi állomány ruházatának rendbehozását.

8. Be kell vonultatni a megerősítésül adott erőket és eszközöket a menetrend szerinti helyükre olyan számvetéssel, hogy parancsnokaikkal kellően fel tudják őket készíteni az előttük álló feladatok maradéktalan végrehajtására.

9. A menet alatti és utáni hadtápbiztosítás sikeres végrehajtása érdekében a hadtáparegységek a menetet és a menet utáni települést (elhelyezést) és az ellátási feladatokat az alábbiak szerint hajtják végre:

a) Menet alatt:

– a 100–150 kilométer távolságú meneteknél a század és zászlóalj hadtápjá (az egészségügyi és a technikai erők és eszközök, valamint a technikai zárórészlegbe beosztottakon kívül) a zászlóalj előkészítő csoporttal együtt a zászlóalj mentrendje előtt előremegy az új körletbe és felkészül a beérkező állomány kiszolgálására (élelcm, üzemanyag). A zászlóalj-segélyhely a zászlóalj törzse után menetel azzal a technikai erővel, amelyeket nem osztottak be a technikai zárórészlegbe. A 250–300 kilométer, vagy ennél nagyobb távolságú menetek végrehajtása esetén a hadtáp felépítése ugyanez lehet, csak az előrküldött részleg nem az új települési helyre megy, hanem a hosszú pihenő körletébe és ott fogadja a kiszolgálásra felkészülten a beérkező alegységeket. A kiszolgálás befejezése után a zászlóalj menetének megkezdése előtt újra önállóan kezdi meg a menetet, és beérkezve az új körletbe megkezdí a kiszolgálás feltételcinek megteremtését, a készletek kiegészítését.

A beérkezett alegységek kiszolgálása után a szükséges és a rendelkezésre álló időtől függően a századhadtáp üres szállítóeszközeit bevonva végrehajtják a készletek felvételezését és az újabb menetre való felkészítést.

Előfordulhat olyan változat is, hogy a hosszúpihenő körletében a zászlóalj-hadtáp járműveiről a készleteket az alegységeknek átadják és az üres járművekkel vételezni mennek az élelmezési, ruházati anyagokat szállító járművek. A századhadtáp nem megy előre az új körletbe, ha annak távolsága a hosszúpihenő helyétől 3-4 órai járásra van, és a beérkezés után van elegendő idő a kiszolgálás szervezett végrehajtására. Ebben az esetben a technikai zárórészlegbe be nem osztott erők és eszközök az alábbiak szerint menetelnek:

- a századhadtápok a századok törzse után;
- a zászlóaljhadtáp a zászlóaljtorzs után;

A hadtáp felépítésének és tevékenységének elvi vázlata a 3., 4. és 5. sz. mellékletek szerint.

*

Cikkünkkel célunk az, hogy a jelenleg rendelkezésre álló eszközök felhasználása célszerű változataira hívjuk fel a figyelmet, és az, hogy megkíséreljük vita indítását a hadműveleti hadtáp felsőtagozatú és a hadászati hadtáp tagozatba tartozó hadtápegységek, intézetek hadtápbiztosításával kapcsolatban a mozgósítás végrehajtása és a fegyveres küzdelem időszakában.

(A mellékletek a folyóirat végén található.)

Az USA és a NATO haderők hadtápjáról

Skrabán László alezredes

Visszatekintve közel öt évre, megítélésem szerint elég kevés olyan publikációval találkozhattunk, amely a várható ellenség hadereje hadtápjáról, annak fejlesztéséről szólt volna.

Úgy vélem, hogy célszerű az MN htp. ht. állományát időszakonként, szintekre való tekintet nélkül, a Hadtápbiztosítás c. folyóirat hasábjain keresztül tájékoztatni a nyugati haderők hadtápjáról.

Jelen cikket elsősorban a külföldön megjelenő katonai folyóiratok, irodalmi anyagok és a hazai értékelésekre támaszkodva alakítottam ki az általános tájékoztatás igényével.

1. A nyugati haderők hadtája fejlesztéséről általában

A nemzetközi imperializmus a számára kervezőtlen erőviszonyok miatt olyan helyzetbe került, hogy bizonyos kompromisszumokra kényszerült a szocialista országokkal. Állandóan hangsúlyozzák, hogy békét akarnak, de szerintük ez csak úgy lehetséges, ha állandóan magas szinten tartják és fejlesztik haditechnikájukat, fegyveres erőiket és nem utolsó sorban a katonai elméletek mindazon tételeit, melyek egy elkövetkezendő háború előkészítésére, kirobbantására és lefolytatására vonatkoznak. Ez utóbbi pedig nem más, mint a katonai doktrína, melyet főleg az amerikaiak fejlesztenek folyamatosan.

Az Amerikai Egyesült Államok jelenlegi politikai és katonai vezetői átértékeltek a megváltozott világhelyzetnek megfelelően politikai stratégiájukat, katonapolitikájukat és katonai doktrínájukat.

A NATO-országok az új doktrínális tételeket még nem fogadták el, a NATO-ban alapvetően még a „rugalmas reagálás” elvi érvényesülnek. Ez nem azt jelenti, hogy ne gyakorolnának befolyást a „reális elrettentés” tételei az európai NATO-országok haderőfejlesztésére. Ezt leginkább az mutatja, hogy változatlanul nagy súlyt helyeznek a NATO-szövetségesek hagyományos erőinek fejlesztésére. A NATO fegyveres erőinek fő feladatait a várható ellenség „elrettentésében” látják mindenféle fegyveres konfliktus kirobbanása esetén. A „reális elrettentésnek” megfelelően az USA biztosítja ehhez az atompotenciált (atompajzsot).

Az agresszív NATO-körök számára már 1970–71 során kialakult új katonapolitikai elképzelés, miszerint a haderőket át kell szervezni a változó katonai doktrínáknak megfelelően. A változó katonai doktrínának és a kialakult katonapolitikának megfelelő átszervezések a közelmúlt és jelen haderőreformokban je-

lentkeznek. A haderőreformok elszaporodását a doktrínák változásán túl a hadiipari termékek árának és a fenntartási, személyi és dologi kiadások gyors növekedése is indokolta.

Az USA-haderőt a 70-es évek során főleg a vietnami háború tapasztalatai és a Nixon-Ford adminisztráció katonapolitikai elképzelései szerint fejlesztették. A szövetségesek megnyugtatóra és a tehervállalások megosztására vonatkozó célok elérése érdekében példát mutatattak a harcos és kiszolgáló állomány arányainak megváltoztatásában.

Az amerikai politikai és katonai vezetés mindezek ellenére nem volt képes a haderőt úgy reformálni, hogy csökkenjen a hadügyi költségvetés. Az amerikai haderő fejlesztése döntő befolyást gyakorolt a nyugateurópai haderők reformjainak tartalmára és ütemére, mivel az ún. NATO munkamegosztás folyamatában elsősorban az NSZK-ra és más európai NATO-országokra vált a hagyományos fegyverekkel felszerelt haderő fejlesztése. Ez viszont igen költséges, ezért a viszonylagosan nagy anyagi terhekkel csak akkor tudnak megbírkózni az európai NATO-országok, ha a hatékonyságra helyezik át a fő súlyt. Az európai NATO-országok ezt az utat választották. A hagyományos erők fejlesztése keretében nagy figyelmet fordítanak a haderő hadtápjá folyamatos fejlesztésére.

Általában jellemző, hogy a haderőreformok szervezeti téren azt tűzték ki célul, hogy a parancsnokságok és törzsek korszerűsítése mellett a kiszolgáló és biztosító erőket csökkentsék. Pl. az olasz haderő hadtápját átszervezték, megszüntették a HDS htp. tagozatot, megszüntetik – összevonják a lőszer- és fegyverellátó szerveket, csökkentik a gépjárműjavító szolgálatot, a hadbiztosi raktárak és a katonai kórházak számát, a megmaradókat korszerűsítik. A NYN hadtestek hadtápfeladatokat ellátó alakulatait csökkentik a hadosztály hadrúpok javára.

Az USA szárazföldi haderő-hadtápellátás elvét korszerűsítették, egyszerűsítették, annak középpontjában a vegyes (összfejevernemi) kötelékek ellátását helyezték. Az elv középpontjában van az is, hogy a kritikus hadtápfeladatokat a harcmezőn annyira előre kell helyezni, amennyire csak lehetséges. Új elvként vallják, hogy a kritikus anyagokat az első lépcsőben levő eszközökhöz, a szükségleteknek megfelelően ki kell szállítani. Az új elv rögzíti, hogy a hadtápvezetés alapvető fontosságú feladata, hogy megfelelő anyag a megfelelő helyre és megfelelő időben biztosítva legyen. A harci ellátás területén minél sürgősebben határozott inrzedéseket sürgetnek. A jelenlegi alkalmoszerű ellátás alapuló elvct nem megfelelőnek tartják a várható háború követelményeihez viszonyítva. Kisméretű ellátó zászlóaljakat, vagy elöretolt ellátó zászlóaljak szervezését javasolják. Kiemelik az utóbbi katonai irodalmakban, hogy a hadosztály anyagi ellátásának kérdése mindinkább a győzelem kulcsponlja lesz. Egyes szerzők szerint e tekintetben kétségeik vannak az Európában állomásozó hadosztályok ellátó parancsnokságai-val (DISCOM) kapcsolatban. Szerintük ezt a kétséget két alapvető ok támasztja alá. Az első az, hogy a DISCOM tevékenysége a fronton a leggyengébb, vagyis ott, ahol a manőverező alakulatok a legérzékenyebbek. A másik az, hogy a korszerűtlen laktanya-ellátási rendszer jelentősen eltér a háborús tervektől. A „RE-FORGER” gyakorlatok azt bizonyították, hogy rendet kell teremteni e téren. A fronton levő alakulatok ellátását akkorra sikerült megszervezni, mire a gyakorlat befejeződött. A szerző szerint „a végzetes hibákat a műveletek során intenzív ügyelettel és a mögöttes területről induló mentő erőfeszítésekkel tüntették el”. Azt javasolják, hogy a dandár ellátása vonatkozásában alapvető szükség van egy olyan parancsnokra, aki ismeri beosztottjait, akiket maga képzett ki, valamint egy

törzsre, amely segíti a parancsnokot az ellátás millió problémájának megoldásában. Azt javasolják egyes szerzők, hogy ezt a feladatot logikusan, teljes mélységben megoldják, szükséges, hogy a hevenyészve létrehozott, zászlóalj típusú ellátó szervezetet a szervezési és felszerelési tábla alapján teljesen feltöltött előretolt ellátó zászlóaljja (FSB) szervezzék át.

A harci hadtáp alegységekkel szemben az alábbi főbb követelményeket támasszák:

- azonnali reagálás a kritikus anyagi és javítási igényekre;
- a változó helyzet igényeihez való gyors alkalmazkodás;
- az anyagi készletek szintjének a harchelyzethez legjobban megfelelő képzése;
- megfelelő rugalmasság, hogy a feladatokat a hadtáp létesítmények bármilyen elhelyezéséből biztosítani tudják.

Véleményük szerint az új rendszer legkiemelkedőbb változtatása az „átirányítás”, mert lényege, hogy a legkritikusabb anyagok és legfontosabb személyek odairányítása, ahol valóban szükség van rájuk.

Az új rendszer főbb jellemzőit az alábbiakban rögzítik:

- az ellátás-készletezés minimális szintje;
- a legfontosabb anyagok légi szállítása;
- a szállítás további konténerizálása;
- a javító támogatásnak az arcvonalhoz lehető legközelebbre való előrevitele;
- az általános támogatás struktúrájának átalakítása az ellátás és szállítás terén;
- a támogatás olyan rendszere, melyek alapját a harci erők képezik.

A nemzeti alárendeltségben maradó hadtápoknál érdemi lépéseket tettek a hadtáprendszerek szorosabb együttműködése és koordinálása terén. A csapatok hatékonyabb támogatása érdekében javítják a hadművelleti hadtápok szervezetét. A NATO- és nemzeti parancsnokok hadtáppal kapcsolatos kötelmeit jobban meghatározzák. Az ellátás korszerűsítése érdekében új tervezési rendet vezetnek be, hogy a NATO hadtáp tartalmakait jobban tervezhessék és irányíthassák. Fejlesztik a lőszerartalékokat, üza.-raktárakat, csővezeték-hálózatokat. Növelik a hadművelleti készleteket. Pl. az Európában állomásozó amerikai egységeket 1979. év folyamán jelentősen megerősítik, mind létszám, mind pedig felszerelés tekintetében. A szárazföldi csapatok 719 db új harckocsit, 914 db páncélozott csapatszállító járművet, valamint 316 db tökéletesített HAWK rakétát kapnak. Az USA európai szárazföldi csapatainak létszámát 8200 fővel fogják növelni és a NATO-raktárakat 210 000 tonna lőszerrel egészítik ki. Az amerikai légierő jövő év folyamán kétszeresére, azaz 30-ra növeli Angliában állomásozó KC-135 típusú légi utántöltő repülőgépei számát stb.

E néhány bevezető gondolat után célszerűnek látszik áttekinteni a NATO európai parancsnoksága és az USA hadtáprendszerét, fejlesztésének irányait.

2. A NATO európai parancsnoksága hadtáprendszere és fejlesztésének irányai

A legutóbbi NY-i irodalmakban megjelent értékelések szerint: a SZHELP-ga (Szövetséges Hatalmak Európai Legfelsőbb Parancsnoksága) az évek során

igyekezett olyan kölcsönösen összeegyeztethető hadtáprendszert létrehozni, amely képes a SZHELP-nak alárendelt különböző nemzeti erők támogatására (hadtápbiztosítására).

Az utóbi időben nagyobb hangsúlyt kapott az az elv, hogy a hadtáp létrehozása a nemzet saját felelőssége, vagyis minden ország felelős saját erőinek hadtápbiztosításáért.

Az infrastruktúrát kivéve ebben rejlik fő nehézségük, mert az SZHELP-nak nincs pénzügyi kerete, nem áll jogában a tagországokat utasítani.

A fegyverrendszerek növekvő komplexuma, párosulva a fejlesztés egyre növekvő költségeivel, ésszerűtlenné tette a kutatás és fejlesztés csupán nemzeti alapon történő folytatását és arra készítette a tagországokat, hogy utat keressenek közös anyagi alap létesítésére. Nemzetközi, segélynyújtó szervezetet hoztak létre, a NATO Fenntartási és Ellátó Szervezetét. Ezen belül törekvések tapasztalhatók a felszerelések gyártása, szabványosítása vonatkozásában, pl. a szállítások, az üzemanyag csővezeték-rendszerek korszerűsítésében, valamint az egészségügyi ellátás koalíciós feladatai fejlesztésében. Pl.:

a) A különféle repülőgéptípusok egységes kiszolgáló rendszerének kialakítását, az ún. „össz-szerviz”-programot kezdeményezték, hogy ezzel lehetővé tegyék egyik tagállam repülőgépeinek a másik állam repülőterén történő szervizelését, ismételt feltöltését. Ez a program magával hozott egy sor szabványosítási eljárást, kezdve a repülőgép hajtó- és kenőanyagok meghatározásától – ami már megvalósult – egészen a közös vagy egyeztethető fegyverek kialakításáig.

b) Ugyancsak kialakították az üzemanyag-utanszállítás (töltés) egy figyelemre méltó rendszerét; az ismert adatok szerint: Észak-Európában 474 km, Közép-Európában 5100 km, Dél-Európában pedig – ideértve Olaszországot, Görögországot és Törökországot – 3580 km-es csővezeték-rendszerekkel. Ezeket a rendszereket békeidőben is részlegesen használják. Polgári üzemeltetésre is alkalmas és bizonyos fokig megtérül a fenntartáshoz szükséges ráfordítás is. Ezeket a csővezeték-rendszereket eredetileg a NATO repülőgépeinek ellátására létesítették, mivel a repülőgépek üzemanyag-szükséglete az összes benzinszükségletnek több mint felét teszi ki. Most azonban a rendszerek motor-gázolajat és Diesel-hajtóanyagot szállítanak. Tehát a NATO csővezetékek fogadják, továbbítják és szállítják az üzemanyagot az összes igénylő tagországnak, mind békeben, mind háborúban. Ezek közül a legnagyobb és legkorszerűbb a Közép-Európai csővezeték-rendszer, amely a térségben állomásozó NATO-parancsnokság alatt álló erőket szolgálja ki. A rendszer magába foglalja a Földközi-tenger az Atlanti-óceán és az Északi-tengerparti belépőállomásaira épülő hálózatokat. Ezek a fő vonalak aztán kisebb- és nagyobb számú vonalokból álló hálózatba kapcsolódnak, amelyek teljesen ellátják azokat a törzseket, ahol a különböző hadseregcsoportok és harcászati légierők tevékenykednek. A rendszer számos fontos tekintetben eltér a polgári célú csővezeték-hálózattól. A csővezeték-rendszer egyes repülőtereket és tábori raktárakat szolgál ki, ahol úgy van felszerelve, hogy tartálykocsikba és vasúti tartályokba osztja el az üzemanyagot.

A vezeték föld alatt van, a tároló tartályok is félig be vannak ásva a földbe, a szivattyúállomások pedig védettek a robbanásokkal szemben. Minden állomásnak külön erőműve van és azonkívül, hogy raktárakon készletet tartanak fenn a legalapvetőbb alkatrészekből, a vezetékek úgy épültek, hogy a katonai csőveze-

tékes egységek ki tudják kapcsolni a rendszerből a megrongálódott raktárakat és szivattyúállomásokat.

Véleményük szerint ez a vezetérendszer még mindig nem komplett, még hátra vannak bizonyos fejlesztési munkálatok. A rendszer további fejlesztését tervezik a katonai doktrína és a technológia változásának megfelelően.

c) A NATO háborúra való felkészülésének terveiben nagy jelentőséget tulajdonítanak a szállítás összes fajtája fejlesztése kérdésének, mivel úgy számítják, hogy a szállítóeszközök állapotától nagymértékben függeni fog a mozgósítás rendszabályainak, valamint a hadszíntereken a fegyveres erők szétbontakozásának és csoportosításának időben történő végrehajtása, úgyszintén a harctevékenységek folyamán, a hadműveletek végrehajtásának az ideje, valamint a csapatok ellátása. A külföldi szakértők úgy számítják – mivel a rakéta-atomháború kezdeti időszakában a hadiszállítások csaknem teljesen korlátozottá válnak –, hogy szükséges megfontolni az anyagi eszközök tartalékainak az idő előtti előrevonásának megoldását a harctevékenység körzetének élvonalába és a háború kezdetére, úgynevezett előkészítő szállításokat kell végrehajtani, a csapatok és a hadtáperők és -eszközök tervezett szétbontakozásának megfelelően. Mindez a háború kezdeti időszaka szállítási feladatának terjedelmét nagyban csökkentheti. A háború első időszakában a NATO Parancsnokság felhasználni szándékozik az anyagi eszközök Európában előre létrehozott tartalékait. A háború ezt követő időszakában a csapatok ellátását az Amerikai Egyesült Államokból, Kanadából és más országokból szállított anyagi eszközökkel tervezik.

Az európai háborús térség a csapatok és hadianyag-szállítások alapvető feladatának végrehajtását – a NATO parancsnokság – földi szállító eszközökkel tervezi. A tengeri szállítást ugyanakkor úgy tekintik, mint az atomcsapások után a stratégiai rendeltetésű csapatoknak és hadianyagnak – a blokk egyesített fegyveres erői ellátására –, az Észak-Amerikai kontinensről szállítását. A légi szállítással mint kiegészítő eszközzel számolnak. Ezt azokban az esetekben tervezik, amikor feltétlenül szükséges gyorsan csapatokat és hadianyagot átadni és a szállítás más fajtájának az alkalmazása nem lehetséges. Nagy jelentőséget tulajdonítanak a konténeres és kombinált teherszállításnak. Erre a célra létrehozták a NATO-országok egységes konténeres szállítás rendszerét.

Ilyen szempontok figyelembevételével fejlesztik a szállítás valamennyi fajtáját. Az utóbbi években intenzív fejlődés ment végbe a gőzmozdonyok elektromos és Diesel-mozdonyokra történő lecserélése terén. Az „Európa” közös tehergáznegyedjének állományaiban célul tűzték ki a nyitott (pőre) 50–60%-os arány elérését. Kidolgozásra került a NATO katonai szállítási utasítása. Az elmúlt években Nyugatnémetországban jelentős munkálatokat kezdtek a vasút modernizálásának végrehajtására. Eddig több mint 10 000 km-re növelték a vasútvonal villamosítását, ami az össz vasúti vonal 30%-a. A nyugatnémetországi szakértők véleménye szerint a vasút jelentősége a jövő háborújában növekedni fog, mivel a közutak igen le lesznek terhelve – különösen a fegyveres erők szétbontakozásának időszakában, és az autósztrádák egyes útszakaszai – a feltételezések szerint – „repülőter” céljaira lesznek felhasználva. Néhány állomáson – a modernizálással egy időben – föld alatti óvóhelyeket építenek a vasút operatív szerveinek elhelyezésére, vezetési és értesítési pontokat rendeznek be. Természetesen intenzíven folyik a közúti, légi és tengeri szállítás korszerűsítése. A cikkben – a teljesnek nem mondható – felsorolt példák bizonyítják, hogy a NATO-parancsnokság a

szállítás korszerűsítését úgy tekinti, mint a blokk háborúra való felkészítése rendszere igen fontos elemeinek egyikét.

d) Az egészségügyi ellátás koalíciós (többnemzetiségű) feladatai végrehajtása elősegítése érdekében háborús sebészeti kézikönyvet állítottak össze. Ez a kézikönyv tartalmazza a háborús sebészet elveit és módszereit azzal a céllal, hogy egységesítse a háborús sebültek sebészeti elsősegély-kezelését. Valamennyi NATO-tagállam formailag megállapodott abban, hogy oktatásukat és gyakorlatukat ezen kézikönyvre alapozzák, és a nyelvi nehézségek áthidalására kifejezsgyűjteményt állítottak össze a betegek és az egészségügyi személyzet általi használatra.

e) Amint a külföldi katonai folyóiratokban közlésre került – a NATO-tagállamok által a közös alapba, az infrastruktúra megvalósítására adott pénzüsszegek – még ha a 70-es évek hatalmas nemzeti katonai költségvetéseihez hasonlítjuk is – igen nagy és növekvő összeget képviselnek. Bár e téren állandó nézeteltérések vannak a tagállamok részéről.

Pl.: 1971-ben 4,2 milliárd dollár került nemzeti ellenőrzés alól nemzetközi – NATO – kezelésbe. A Szövetséges Hatalmak Európai Legfelsőbb Parancsnokának ellenőrzése alá kerülnek a rendszerint ötéves időszak költségének fedezésére felosztott pénzügyi alapok. Azonban a Szövetséges Hatalmak Európai Legfelsőbb Parancsnoksága által felállítani kívánt létesítményeket jóvá kell hagyni valamennyi tagállammal.

A NATO katonai Infrastrukturális, valamint Pénzügyi Fejlesztési Bizottságai, amelyek a tagállamok nevében tevékenykednek felelősek a pénzüsszegek felhasználásáért. Az infrastruktúra tervezett megvalósítása nehézségekbe ütközik a fenti bizottságok munkája kellő összehangoltságának hiányosságai és az emelkedő költségek miatt. Ennek ellenére értek el figyelemre méltó eredményeket. Pl.: a csővezeték-hálózat, a repülőterek építése vonatkozásában. Ez utóbbiról: jelenleg több mint 250 korszerűsítéret, illetve újonnan épített repülőtérrel rendelkezik az SZHELP, amelyek építése kb. 1,5 md. dollárba kerül.

Jelenleg is kiemelt problémaként kezelik a hadtáp területén az együttműködés és integráció kérdéseit, a hadtáprendszerek szorosabb együttműködését és koordinálását. E téren történő előrehaladásban látják az egyik legjelentősebb fejlődést a szövetség helyzetének megjavításában, ezen belül pedig a NATO hadtápja korszerűsítését.

(1–8. sz. melléklet a folyóirat végén található.)

Irodalomjegyzék

1. NATO'S Fifteen Nations 78. 3. sz.
2. Rioista Militar 77/1. sz.
3. Military Review 76/4. sz. 78/8. sz.
4. Zarubezsnoe Voennoe Obozrenie 73. 4. sz.

The first part of the document is a letter from the author to the editor of the journal. The letter discusses the author's interest in the topic and the reasons for writing the paper. It also mentions the author's affiliation and the journal's name.

The second part of the document is the main body of the paper. It begins with an introduction that outlines the research question and the objectives of the study. The introduction also provides a brief overview of the literature on the topic. The main body of the paper is divided into several sections, each discussing a different aspect of the research. The sections are: 1. Methodology, 2. Results, 3. Discussion, and 4. Conclusion. The methodology section describes the data sources and the statistical methods used in the analysis. The results section presents the findings of the study, and the discussion section interprets these findings in the context of the existing literature. The conclusion section summarizes the main points of the paper and suggests directions for future research.

The third part of the document is the references section. It lists the sources of information used in the paper, including books, journal articles, and other publications. The references are arranged in alphabetical order of the author's name.

The fourth part of the document is the appendix. It contains supplementary material that is not included in the main body of the paper. The appendix includes: 1. A list of abbreviations used in the paper, 2. A list of acronyms used in the paper, and 3. A list of symbols used in the paper.

The fifth part of the document is the acknowledgments section. It expresses the author's gratitude to the individuals and organizations that provided support and assistance during the course of the research. The acknowledgments also mention the author's funding source.

A CSAPATGAZDÁLKODÁS ELMÉLETE, ELLÁTÁS, GAZDÁLKODÁS, KATONAI KÖZLEKEDÉS

Nagytávolságú vasúti szállítás hadtáp biztosításának, gyakorlati végrehajtásának néhány mozzanata

Schenk András százados, Magyar János Péter főhadnagy, Varga Ferenc hadnagy

A „HENGER-78” feladat hadtápbiztosítását a jóváhagyott tervek szigorú betartásával – a szakmai észrevételek pótlásával, az előljáróink által meghatározott követelmények szerint – zökkenőmentesen biztosítani tudtuk. A nagytávolságú szállítások és harcászati gyakorlat idején helyi kezdeményezéssel a megszokottól eltérő ellátási és szállítási módszereket, újításokat próbáltunk ki. Véleményünk szerint a tapasztalatok elemzése után az új módszereket állandósítani tudjuk, amely elősegíti a harcükszültségi anyagok tárolását, szállítását, valamint az anyagi fegyelem további megszilárdítását.

A nagytávolságú vasúti szállítás tápbiztosításáról sok cikk jelent meg az elmúlt években. Az alakulat fiatal hadtáptisztai állományának többsége most hajtott végre először ilyen feladatot. A feladat végrehajtásának előkészítő időszakában nagy segítséget nyújtottak Váradi Miklós vezérőrnagy elvtárs és Prakter József alezredes elvtárs által írt cikkek.

A tervezés, előkészítés és végrehajtás időszakában a cikkekben leírt, nagy gyakorlati tapasztalatból származó kérdéseket a fiatal tisztek maradéktalanul tudták alkalmazni és megértették, hogy létfontosságú az anyagi szolgálat nagyon pontos, körültekintő megszervezése és ellátó munkája. Helyesen értelmezték, hogy az ellátásnak, a katonákról való gondoskodásnak nemcsak az élelmezésre kell kiterjednie, hanem magas színvonalon és egyre fejlődő fokon, újítások bevezetésével, a sablonosság kizárásával kell biztosítani mindazon anyagi feltételeket, amelyeket az adott feladat megkövetel.

A gyakorlat befejező időszakában végzett elemzés során olyan elhatározásra jutott a munkakollektíva, hogy közreadja azokat a részkérdéseket, amelyek a legutóbbi végrehajtás során kerületek alkalmazására.

Gyakorlati tapasztalataink megírásával kívánjuk elősegíteni azon elvtársak munkáját, akik hasonló feladatokat fognak végrehajtani.

Az ellátásért felelős személyi állomány felkészítése

A fejlett szocialista társadalom építésének időszakában a katonaközösségek formálása terén – csak úgy, mint a dolgozók szocialista közösségeinek alakításában – új feladatok és egyre bővülő lehetőségek állnak előttünk. Ezek megvalósítása a párt célkitűzéseinek véghezvitelében alapvető feladatunk. A tennivalók

megoldása egyaránt magába foglalja a parancsnokok és beosztottak, valamint a beosztottak egymás közötti kapcsolatainak szabályzat szerinti kialakítását és fejlesztését is.

A hatáskörünkbe tartozó katonaközösségek (ellátó század, ellátó szakaszok) kialakítása, összekovácsolása eszmei-politikai és cselekvési egységének fejlesztése minden egyes személyi parancsnoknak alapvető kötelessége. Megvalósításának legfontosabb színtere maga a kiképzés és a szolgálati tevékenység. Döntő jelentősége van a Kiképzési és Összkövetelményi Programokban foglalt nevelési célkitűzések megvalósításának a kiképzési feladatok eredményei mérhetővé tételének és folyamatos reális értékelésének. Továbbá a végrehajtásban tanúsított igyekezetnek az eredmények kihangsúlyozásának és a népszerűsítésének a sikerélmények nevelő hatása kihasználásának és annak, hogy minden szinten helyt kapjanak a katonai feladatok jobb végrehajtása érdekében az alárendeltek javaslatai, kezdeményezései.

Világosan láttuk, hogy lehetetlenné válik a jó szellemű katonai közösség kialakítása ott, ahol megsértik a bánásmódot, a gonoszkodás követelményeit, ahol nem a munka igazságos és tárgyilagos megítélése képezi a személyek és kollektívák értékelésének mércéjét.

A „HENGER-78” feladat tervezési időszakában a pártpolitikai szervek vezetőivel a szerveztszerű állománytól távol dolgozó személyi állományt kisközösségnek tekintettük. Fontos és jelentős szerepet tulajdonítottunk felkészítésükre.

A feladat sajátosságából kiindulva három kisközösség

- a hűtő, kenyér- és vízszállító gépkocsivezetők szerelvényeként;
- a konyha-vagonban dolgozó személyi állomány;
- a szerelvényen egészségügyi munkát végző személyi állomány megalakítását terveztük. Célunk volt a csoportok összekovácsolása, megismerése, nevelése, felkészítése, mivel a jó szellemű, politikailag egységes fegyelmezett, a rosszat elítélő és a jót támogató, a feladatok végrehajtása érdekében össztevékenységet és aktivitást tanúsító közösségek létrehozása a nevelőmunka egy időben jelentkező célja és eszköze is.

A létrehozott kisközösséggel foglalkozó hivatásos személy feladata volt, hogy

- személyre menően tudatosítsa a végrehajtandó feladat célját, fontosságát;
- a kisközösség ezen belül az egyén szerepét, munkáját;
- válassa ki és vonja be a csoport aktív tagjait a passzívabbak meggyőzésére.

A feladat megkezdéséig rövid idő alatt sikerült elérnünk, megértetnünk, hogy az egyének aktív, önálló és felelős személyiségként tartoznak a kollektívába, tehát a közösségi viszonyoknak nem csupán „tárgyai”, hanem alanyai is.

A politikai felkészítéssel párhuzamosan az ellátó századparancsnok, gépjármű szolgálat főnöke és a hadtáp szolgálatiág-főnökök az Összkövetelményi Programban meghatározott, valamint a feladat sajátosságából eredő kiképzéseket, gyakorlati bemutatókat, módszertani foglalkozásokat (vasúti berakás) technikai-anyagi szemléket vezettek le a szakmai felkészítés érdekében.

A gyakorlaton alkalmazott új módszerek tapasztalatai

Az anyagi szolgálat beosztottjai körében közismert a szállóige: „Jóllakottan más az ember közérzete!” Fontos követelmény tehát, a bőséges, ízletes és az

egészséges táplálkozás igényei szerinti élelmezés. A nagytávolságú vasúti szállítás és külföldön levezetésre kerülő harcászati gyakorlat nagy megterhelést jelent az élelmezési szolgálat részére. Ennek következtében még hatékonyabban kell, hogy megvalósuljon a tervszerű illetményfelhasználás, mert ezen időszakra komoly összegű megtakarítással kell, hogy rendelkezzen az élelmezési szolgálat.

Ezen gyakorlatok a hazától távol, a megszokottól eltérő más éghajlati viszonyok között kerülnek levezetésre, több energiát követelnek a résztvevő állománytól. A megszokott hazai ivóvíz hiánya, és a szélsőséges sajátos sivatagi éghajlat, amelyre a nagy hőingadozás a jellemző, melynek során nem ritka a déli 45 C° meleg, napnyugta után pedig a 0 C° hőmérséklet, fokozott folyadék- és kalóriaigényt teremtenek az élő szervezetben. Így ezen hatások csökkentése végett különféle üdítő italok, citrom, citromlé beállítására szükség van. Az étrend összeállításánál figyelembe vettük az elvonuló állomány életkori sajátosságait – mely nagyon lényeges –. Az egészségügyi szolgálattal együttműködve kigyűjtöttük a különböző panaszokkal rendelkező állományt (élelmezésre vonatkozóan).

A felkészülés időszakában tanulmányoztuk az eddig levezetésre került gyakorlatok érendjét, és a tapasztalatokat összegezve megállapítottuk, hogy a személyi állomány körében nem nagy népszerűségnek örvendő konzervek nagy számban szerepeltek. Ennek kiküszöbölése érdekében kerestük a megoldást, milyen új ételeket tudunk étlapba beállítani az ételféleségek skálájának bővítése és a konzervek kihagyása céljából.

Választásunk a gasztrófol ételekre esett. A gasztrófol ételek gyorsfagyasztott készételek, melyek elkészítése rövid időt vesz igénybe, teljes állományra vonatkoztatva minősége 30 percet. Minősége, mennyisége és értéke közel azonos a Magyar Néphadseregben használt receptúra kiszabásával. A választék széles skálán mozog. A gasztrófol gyorsfagyasztott készételeknek, a levesektől kezdve, szinte minden egyes ételfajtája használható – 18–20 C° alatt egy évig tárolhatók. A tömegétkeztetéshez általában 8–10 adagos, téglalakúra fagyasztva hozzák forgalomba.

A gasztrófol étel nem tévesztendő össze a mirelittel. Míg a mirelitet nyersen, a gasztrófol készre főzött állapotban (kivéve a vagdalt) gyorsfagyasztanak.

Célszerű csomagolása óvja a szennyeződéstől és épp ezért alkalmassá válik a tábori körülmények közötti felhasználásra is. Elkészítésénél az egyik fontos követelmény a gyorsfagyasztott ételek állapotának vizsgálata. Mivel 8–10 adagosokra vannak fagyasztva, megkönnyíti a mozgókonyhában történő felhasználását. Ügyelnünk kell arra, hogy egyszerre csak olyan mennyiséget helyezünk el az üstbe, amennyit könnyedén el tudunk keverni. Különös figyelmet kell fordítani a szelet húsos ételekre, mert ezek az ételek a keverés során könnyen szétforgácsolódhatnak. A megfagyott darabokat törni nem szabad, csak a teljes felengedés után pótoljuk a meghatározott mennyiségre az ételt. Gondolnunk kell arra is, hogy a mozgókonyha üstje száraz állapotban hamar felhevül, aminek következtében az étel könnyen odaég, mert a hirtelen hő hatására a gasztrófol ételnek csak egy vékony rétege enged föl, és ez a réteg kevés víztartalma miatt képes leégni. Ennek megelőzésére meghatározott mennyiségű vizet kell az étel alá öntennünk (levesekhez az étel súlyának megfelelő, feltétekhez és főzelekekhez a súlyának 10⁰/₆-át). Ha a pontos vízmennyiséget adagoljuk hozzá, az étel ize és eredeti állaga nem változhat. A gasztrófol étel 60–70 C°-on található.

E rövid ismertetést azért tartottuk szükségesnek, hogy bizonyítsuk azon élelmezésünket, amely szerint a konzervek kiadásához szükséges időben azonos étel

elkészíthető, ugyanakkor a személyi állomány részéről megnyilvánuló „nemi tettség” a készétel konzervek irányában elkerülhető. Ki kell hangsúlyoznunk, hogy a gasztrófol ételek alkalmazása, tervszerűséget, kiképzettséget, következetes ellenőrzést, megbízható mélyhűtést, a felhasználásig hűtláncot igényel. Az étrendbe történő beállítása csak a kritikus időszakban (vasúti berakás, átrakás, nagytávolságú menetek alkalmával) lehetséges, mivel a jelenlegi élelmezési normák az állandó beállítást nem fedezik.

Természetesen mindez – mivel új és ismeretlen volt –, a hadseregben történő alkalmazásban, főleg nagytávolságú vasúti szállítás során a hadtápszolgálat részére a következő feladatok elvégzését tette szükségessé:

- hadtápszolgálat részéről propaganda munka kezdeményezése;
- szakács állomány kiképzése;
- részletes kezelési és tárolási rendszabályok kidolgozása.

Alakulatunknál ezen ételeket még nem ismerték, éppen ezért a propaganda munka területén felvettük a Dél-Budai Vendéglátóipari Vállalattal a kapcsolatot, és a parancsnokság, majd a sorállomány képviselői részére kóstolóval egybekötött ételbemutatót szerveztünk, melynek tapasztalata alapján ezen ételek beállítása végleges jóváhagyást nyert.

A szakács állomány kiképzése területén: a gyakorlaton részt vevő váltás vezető szakácsok részére üzemlátogatást szerveztünk a gyártó vállalatnál, melynek során megismerték a technológiai folyamatot és elkészítési módját. Ezek után az előjáró által elrendelt havi módszertani főzés keretén belül a gyakorlaton részt vevő és az itthon maradó szakács állomány részére foglalkozást tartottunk ezen ételek elkészítéséről, amelyet az állomány be is gyakorolt.

Részletes kezelési és tárolási rendszabályok kidolgozása: a gasztrófol ételek tárolása megköveteli az állandó fagyponthoz alatti hőmérsékletet, így a hűtőkapacitást kellett megteremtelnünk. A hadseregben jelenleg rendszeresített hűtőgépkocsik megfelelnek ezen követelmények biztosítására, azonban koruknál fogva nem üzembiztosak. A rendelkezésre álló 5 db hűtőgépkocsiból mindössze 2 db volt használható a gyakorlat végén. Megszerveztük az egyesített javítóműhellyel az együttműködést, így a gyakorlat ideje alatt biztosított volt a kisebb hibák elhárítása. Pl.:

- hat alkalommal ventilátor és kompresszor éksziycsere vált szükségessé;
- tömitési hibák miatt négy alkalommal gázfeltöltést hajtottunk végre;
- 10 órás üzemeltetés után akkumulátort cseréltünk;
- tartós üzemeltetés miatt két alkalommal hűtő meghajtó kardáncsere, valamint három alkalommal a hűtőtér felső ventilátor motorjának cseréje lett végrehajtva;
- egy alkalommal leégett a villanymotor és a műszerfal vezetéke;
- a vasúti szállítás alatt a hűtőgépkocsik menetirányra ellentétesen történt felállítására és üzemeltetésére következtében:
 - vízpumpát kellett cserélni négy alkalommal, olajszivattyút két alkalommal;
 - szétrepedt a hűtő magasnyomású csöve három alkalommal.

Ki szeretnénk hangsúlyozni – félreértések elkerülése végett –, hogy mindezen kisjavításokat állandó ellenőrzés mellett, időben erre a célra megalakított szakosított brigád hajtotta végre. Ezzel is alá szeretnénk húzni, hogy jelenleg a Magyar Néphadseregben rendszeresített hadtáptechnikai eszközök, gépjárművek el-

avultsága, állandó igénybevétele megköveteli szakszerelő állomány rendszeresítését és tartalék alkatrészek biztosítását és folyamatos pótlását.

A rendelkezésre álló gasztrófól ételeket a felhasználás fordított sorrendjében raktuk be a gépkocsiba, hogy a vételezések során minél kevesebb ideig maradjon nyitva a hűtőajtó. A hátsó térbe is hőmérőt szereltünk, mely ellenőrzése biztosította a hőmérséklet pontos megállapítását, mivel a hűtőgépkocsi hőmérsékletmutatója csak a mélyhűtőben levő hőmérsékletet mutatja. A hűtőgépkocsik üzemelése közben nagy gondot fordítottunk a hűtőbordák napi kétszer történő leolvasztására, mert csak így érhető el a folyamatos hűtés a gépkocsi szállító terében.

Egy gondolatban visszatérve a tervezéshez, a kisegítő gazdaság éves tervét, a vágások ütemezését és a szaporulatot úgy terveztük, hogy a gyakorlat időszakára legyen a legkevesebb hízó állomány, mert a gyakorlat nagymértékű létszámcsökkenéssel jár a béke elhelyezési körlet létszámát tekintve, és ilyen esetekben kevesebb a sertésállomány takarmányoztatásához szükséges konyhai hulladék, ezért ennek arányában minimálisra kell csökkenteni a hízó állományt a létszám függvényében. Az anya állomány fialását pedig ezen időszakra kell tervezni, mert ilyenkor van a legtöbb férőhely és ezen állatok takarmányozása még megoldharó.

A vágások során nyert termékek további feldolgozásával füstölt sonkát és oldalast készítettünk, igaz ezen termékek elkészítése során nagy a veszteség, de eltarthatóság szempontjából jobb minőséget tudunk elérni, és hangulati hatása is jobb „mivel „saját” készítésű késztermékek.

A szállítás és a gyakorlat teljes időszakában bevezettük a hadsereg módszertani bemutatón már bemutatott személyenkénti fólia csomagolást. Erre különösen a gyakorlat időszakában volt nagy szükség, mivel a terep jellegénél fogva nagy volt a por és így lehetett biztosítani a higiénikus kiszolgálást. Ezen feladatra vásároltunk 2 db fólia csomagoló gépet, a szakács állományt pedig kiképeztük azok használatára. A vasúti szállítás időszakában a reggeliket és a tízórait csomagoltuk ki, amely nagy népszerűségnek örvendett a személyi állomány körében.

A felkészülés időszakában, a módszertani foglalkozásokon megterveztük és hegyakoroltattuk a személyi állománnyal a konyha-vagon berendezését és a vagonban történő főzést. A konyha-vagon igénylésekor figyelembe vettük a mozgókonyhák méreteit és az ott elhelyezésre szánt anyagok terjedelmét, a szállítás idejét. Mindezek figyelembevételével „GAGS” 4 ajtós vagont igényeltünk konyhakocsinak, mert ez méreteiben biztosította a zavartalan működést. Az egyik ajtón adták le a kocsi ellátók az üres edényeket, a másikon pedig felvételezték a teli háti éthordókat. A vagonoknál a füstcső kivezetése nem mindenütt egyforma, éppen ezért tartalék csöveket kell szállítani minden lehetőséget figyelembe véve. Külön állványt készítettünk a háti éthordók, tejeskannák és hőtartók részére, ügyelve arra, hogy ezen edények a rázkódás következtében ne essenek le, hevederekkel biztosítottuk. A konyha-vagon világitására akkumulátort állítottunk be. A romlandó áruk napi tárolására termokonténeret alkalmaztunk, hűtő akkumulátorok beállításával. A nem romlandó anyagok 2 napra előre kimérve szintén konténerbe kerültek elhelyezésre. A burgonyát a szállítás teljes időszakára háló konténerben tároltuk a konyha-vagonban.

A szakácsok pihenését úgy oldottuk meg, hogy az éjszaka folyamán csak két szakács naponként váltva tartózkodott a konyha-vagonban, a többiek a személyi állománnyal együtt a személykocsiban pihentek. Ezen két fő pihentetéséhez szükséges anyagokat a nap folyamán műanyag konténerben tároltuk.

A vasúti szállítás időszakára, mivel a létszám állandó volt, a szerelvények vonatkozásában előre elkészítettük az utalványokat és ezek alapján az anyagokat 3-4 napra kimértük és így helyeztük el a konténerben, ezáltal a raktárvagon munkáját csökkentettük, mert nem kellett méregetni az anyagokat naponta. A vízvételzés és a biztonsági rendszabályok betartása végett a vizet nem a korábbiak szerint töltöttük, hanem külön csatlakozót készítettünk a vasúri vízvezeték-csatlakozónak megfelelően és így alulról biztonságosan feltölthettük. Ezen újítás sok éves problémát oldott meg. Kiküszöbölte, hogy a gépkocsivezető a szerelvény megállásakor, vízfeltöltéskor ne menjen a vízszállító gépkocsi tetejére a magasfeszültségű vezeték közelébe. A szállítmány ügyeletes részére megkönnyítette az ellenőrzést. A feltöltéskor a csatlakozó feltételek a gépkocsivezető a kapcsolók és a műszerfal közvetlen közelében tartózkodott. Természetesen legjelentősebb eredménye az újításnak a balesetveszély megelőzése.

A konténeres anyagszállítás tapasztalatai

A gyakorlatra megalakított anyagi készletek csoportosítva, konténerek felhasználásával kerültek elszállításra. A konténerek alkalmazására több tényező inspirált. Egyrészt igyekeztünk mind szélesebb körben alkalmazni az alakultunknál meglevő közlekedési szakanyagokból a vasúri szállítás minden mozzanatát elősegítő tároló és az anyagmozgató eszközöket, másrészt egyes esetekben a konténer tárolásra „raktár”-ként is felhasználható. Például: a hivatásos és sorállomány kimenő ruházata szempontjából.

Feladatok a megszervezés, illetőleg a felkészülés időszakában

A konténeres szállításhoz legelőször a kiindulási adatokat gyűjtöttük össze. Kiindulási adatként szolgált:

- a gyakorlatra elvonuló állomány létszáma;
- megalakítandó anyagi készletek nagysága;
- a gyakorlat tényleges időtartama; (vasúti szállítással együtt)
- a különböző hadtápanyagok csoportosíthatósága;
- előző hasonló jellegű harcászati gyakorlat tapasztalatai a be-, ki- és átrakást illetően;
- gördülőanyag előzetes számvetése.

Ezen kiinduló adatok ismeretében elkészítettük a konténerek felhasználási tervét.

Kialakítottuk azt a négy fajta anyagcsoportot, melyhez a különböző nagyságú és rendeltetésű konténereket tudtuk használni:

- burgonya, illetve a zöldség egy részének elszállítására: a dróthálós raklapot, melynek mérete $83 \times 124 \times 96$ cm;
- kenyér szállítására és tárolására: a 13 típusú minikonténert, melynek mérete: $81 \times 62 \times 150$ cm;
- húsáru szállítására és tárolására: thermokonténert, mérete: $69 \times 88 \times 166$ cm;
- ruházati anyag (raktárkészlet, kimenő ruházat), illetve élelmezési anyag szállítására és tárolására: 9 típusú minikonténert, mérete: $121 \times 61 \times 170$ cm. Ezen kívül ellasztikus összehajtható műanyag konténert használtunk fel a kocsellátók ruházati anyagainak tárolására, szállítására.

A konténertípus és a már benne elszállítható anyagnem ismeretében (első-sorban a kimenő ruházat, illetve egyéb ruházati anyag szállítására) kikísérleteztük és kialakítottuk a konténerek belső rendjét, e belső rendet az érintett alegység szolgálatvezetőknek bemutató foglalkozás keretében oktatás tárgyává tettük.

A visszaigazolt gördülőanyag-igénylés után – ismerve már a vagonok méreteit – megterveztuk a konténerek vagonban történő elhelyezésének rendjét, élelmezés vonatkozásában a konténerek vagonba történő berakásának sorrendjét és a konyha-vagon belsőtér kihasználását.

A berakodás végrehajtását szemlén ellenőriztük úgy, hogy a már elszállításra kiadott összes anyagról, hovatartozásáról „konténer jegyzék”-et készítettünk, melyet a megszámozott konténekre kívülről ráerősítettünk.

Berakodás előtt vasúti berakási módszertani foglalkozást tartottunk, melyre már azon gördülőanyag-típus lett igényelve, amelyet később a gyakorlat idejére részünkre biztosítottak. E módszertani foglalkozáson a konkrét be- és kirakással győződöttünk meg, helyesen alakítottuk-e ki a vagonok belső rendjét.

Előkészítettük a be- és kirakásokat segítő, illetve a gyakorlatra elszállítható anyagmozgató eszközöket (kézi villás emelőket, Diesel emelővillás targoncát, raklapokat stb.)

Parancsban rögzítettük az emelővillás targoncakezelő katonát, kijelöltük a ki-, be- és átrakásnál munkát végző katonákat, részünkre rövid elméleti és gyakorlati foglalkozást tartottunk a targonca bevonásával a konténerek szállíthatóságáról, gyakorlati fogásokról, a balesetek előfordulási területeiről, a tűzbiztonsági rendszabályokról.

Kijelöltük a szállításban (berakáshoz) részt vevő gépjárműveket, kocsiparancsnokokat és a berakó tisztet, részünkre meghatároztuk a szállítás időpontját, útvonalát, valamint a gyülekezési, illetve várakozási helyét.

A konténeres szállításra való felkészülés rendkívül sokrétű, aprólékos munkát követel, hisz e szállítás sok, apró, fontos mozzanatból áll. Külön kiemelnénk azt a tényt, hogy még mindig nagyon nehéz azon hivatásos állománnyal jóváhagyatni az újat a korszerűt, akik megszokták a „régii” sok-sok éven keresztül alkalmazott módszereket. Ebből következően a felkészülési és végrehajtási időszakban állandó ideg feszültséget okozott a „siker”, vagy „sikertelenség” tudata.

A konténeres szállítás mozzanatai

- a szállítási feladat tisztázása,
- elszállítandó anyagok felmérése,
- anyagnem csoportosíthatóságának felmérése,
- konténerek darabszám szerinti nagybani számvetése,
- konténerek elosztása, kiadása,
- konténerekbe történő bemálházás,
- málházási helyenként az anyagok leltározása, okmányolása,
- konténerek összegyűjtése a rakodó körletbe (laktanyán belül),
- konténerek felrakása emelővillás targoncával a szállító gépkocsikra,
- megrakott gépjárművekkel menet a laktanyából a berakó állomásra,
- berakó állomáson a konténerek leemelése a szállító gépjárművekről,
- a konténerek begurítása a rampáról a vagonokba áthidaló lemezek segítségével és hidraulikus kézi villás emelővel.

- a konténernek elhelyezése a vagonokban az előzetes megtervezett belső rend szerint,
- a berakott konténernek rögzítése a vagonokban ászokfával, ácskapcsokkal, kötöződróttal,
- átrakó állomáson a konténernek átgurítása a szemben levő vagonokba és minden berakó mozzanat (belső rend kialakítása, rögzítések stb.) megismétlése,
- kirakó állomáson a konténernek kigurítása a vagonokból az anyagmozgató eszközök segítségével,
- rampáról a szállító gépjárművekre helyezés emelővillás targoncával és kézi erővel.

(Külön gondot okozott, amit a tervezésnél részletesen nem dolgoztunk ki, hogy nem a Magyar Néphadseregben rendszeresített gépjárművekkel került elszállításra a kirakó állomásról a kiszállított anyag. A probléma megszüntetésére azonnali helyszíni intézkedés vált szükségessé).

- Anyaggal megrakott gépkocsik menete a táborhelyre.
- Táborhelyen az anyagok lemálházása emelővillás targoncával és kézi erővel.
- Az anyagok leltározása, okmányokkal történő egyeztetése, pecsétek ellenőrzése.
- A konténeres anyagok parkírozása és felhasználási helyre állítása.

A konténeres szállítás mozzanatait elemezve láthatjuk, hogy e szállítási forma csak jól szervezett, körültekintő, fegyelmezett munkával, a biztonsági rendszabályok maximális betartásával végezhető.

Alkalmazott biztonsági rendszabályok

Az alkalmazott biztonsági rendszabályok közül azokat, amelyeket minden vasúti szállítás alkalmával szigorúan be kell tartani, most külön nem említünk, hisz ezek többé-kevésbé jól ismertek.

A konténeres szállításból és a különböző kézi és gépi anyagmozgató eszközök használatából adódó biztonsági rendszabályokról azonban részletesebben írunk, mivel ezek be nem tartása rendkívül súlyos balesetek forrása lehet.

- Emelővillás targoncával rakodni csak hivatásos személy irányításával lehet.
- Csak üzembiztos, emelővillás targoncával lehet a rakodást megkezdeni.
- A targoncát csak olyan személy kezelheti, aki erre ki van képezve, és írásos engedéllyel rendelkezik.
- A targonca működtetése csak jelzésekre történhet.
- Tilos a targoncával helytelenül elhelyezett, vagy nem jól összerendezett anyagot szállítani.
- Tilos a közlekedés targoncával úgy, hogy a teher magasabbra van felemelve a szállítási magasságnál. (cca. 300 mm a talaj felett.)
- Tilos az üres, illerőleg terhelt villa alatt való tartózkodás.
- Teherrel megrakva kerülni kell a hirtelen és éles kanyarokat, a gyors elindulást és hirtelen fékezést.
- Tilos a vezetőnek felemelt teher mellett a targoncáról leszállni.
- Teher le-, illetve felemelése csak behúzott kézifék esetén történhet meg.
- Ha a targonca lejtőn van leállítva, kerekeit ékekkel kell rögzíteni.

- Tilos a targonca megállítása olyan helyen, amely a közúti, vasúti forgalmat akadályozza.

- A targonca szállításánál, emeléskor a csak erre a célra kijelölt felfüggesztési helyen szabad megfogni és rögzíteni a targoncát, valamint a szállítást leponyvázza végrehajtani.

- Az anyagokkal megrakott kerekekkel ellátott konténereket legalább három személynek kell gurítani.

- A kerekes konténereket minden esetben (leállítás rampán, vagonban, gépjárműn) be kell fékezni.

- Konténereket szállítás közben minden esetben rögzíteni kell (gépjármű az különösen fontos szabály).

- Konténerekkel megrakott gépjármű platóján személyeknek tartózkodni tilos!

- Áthidaló lemezek mozgatása közben és egyéb rakodási feladatok végzése közben rakodó kesztyűk viselése kötelező. (Itt kell megemlítenünk, hogy a munkavédelmi előírásoknak megfelelően kiosztott rakodó kesztyűkben a sorállomány feltűnően nagy kedvvel, eseménymentesen végezte rakodási feladatait.)

Végezetül összegezni szeretnénk, milyen előnyökkel, hátrányokkal járt a konténeres szállítás, valamint milyen problémákat okozott, miben látjuk az előrelépés, a továbbfejlesztés lehetőségeit, mik a javaslataink.

Előjáróink intézkedései a társadalmi tulajdon védelmére, a kézi munkaerő csökkentésére és különböző korszerű anyagmozgató eszközök alkalmazhatóságának lehetőségére, biztosították részünkre, hogy ezen intézkedések céltudatos végrehajtása érdekében kikísérletezhessük, megvalósíthassuk, gyakorlati tapasztalataink átadásával pedig elősegíthessük a konténeres szállítás alkalmazását olyan esetekben is, amikor a harcászati gyakorlatot nagytávolságú vasúti szállítás előzi meg, s maga a gyakorlat a béke helyőrségtől távol, külföldön kerül végrehajtásra.

A konténeres szállítás előnyeit abban látjuk, hogy az anyagok elhelyezése szakszerű;

- a konténerek lakattal jól zárhatók, így biztosítják a megőrzési felelősséget;

- a konténer jegyzék segítségével az anyagok jól áttekinthetők;

- konténerek alkalmazásával az anyagok alegységenként könnyen szétoszthatók;

- korszerű anyagmozgató eszközökkel a konténerek gyorsan mozgathatók, így a rakodási idő lerövidül;

- a konténerek jól alkalmazhatók – raktárként – anyagok tárolására;

- e módszer alkalmazása lényegesen lecsökkenti a kézi munkaerőt.

Problémák és a konténeres szállítás hátrányai

- A rakodógépek alkalmazásával és a biztonsági rendszabályok be nem tartásával nő a balesetveszély.

- Nem mindenütt áll rendelkezésre a konténerek gurítására szolgáló sima útfelület.

- Anyagmozgató gépek helyszínen történő meghibásodása rendkívül megnehezíti a különböző rakodási feladatok végrehajtását konténerekkel.

- Nem mindenütt átrakandó vagon kerül rampa mellé (ha külföldön olyan az átrakó rampa), így kézi munkaerőt kell igénybe venni az esetekben.

- Konténerek berakása alkalmával, amikor az egyébként szilárd talajú rakodó terület felázik, az emelővillás targoncák manőverezési képessége minimálissá válik, így biztosítani kell a gyakorlatra (szükség esetén) olyan „rakodó szőnyeg”, amely a nagysúlyú gépek folyamatos üzemeltetését biztosítja.

Az elemzésünk során természetesen további egységesítésre váró témák kerültek felszínre, amely feldolgozásra vár. Javasolt témáink:

- A konyha-vagonban dolgozó személyi állomány tisztálkodási, természetes szükségleteik elvégzésének lehetőségei.

- A raktár- és konyhavagonok áttengelyezhetőségének, külön étkezde-vagon biztosításának lehetőségei.

- A hivatásos állomány kiképzésének követelményei a korszerű rakodóeszközök használatára.

- Hadtáptechnikai eszközök, mozgókonyhák, hűtőgépkocsik, vizszállító gépkocsik vasúton való üzemeltetésének korlátozó rendszabályai külföldön.

- Betegség miatt hosszabb időre külföldön maradt katonák ellátása, kapcsolattartás lehetőségei.

Befejezésül szeretnénk kihangsúlyozni, hogy tapasztalataink megírásával segíteni akartunk a hasonló feladatokat végrehajtó személyi állománynak.

A ruházati anyagi fegyelem alakulása, erősítésének feladatai és módszerei az MN 6025 csapatnál

Gyimesi Károly alezredes

A honi légvédelmi csapatoknál a ruházati anyagokban az utóbbi években mind nagyobb összegben keletkeztek károk. Az 1972-77-es gazdálkodási időszakban a ruházati anyag vagyonértékének évente mintegy 0,8%-a károkozás miatt ment veszendőbe. Az állapotért való felelősség szükségessé tette, hogy a ruházati szolgálatot érintő káresetek kapcsán mélyrehatóan megvizsgáljuk az okokat, a megszüntetés lehetőségét, a megelőzés feladatait, melyekről az olvasót ezen cikk keretében tájékoztatom.

Az elmúlt években kialakult helyzet elemzése

Az utóbbi években egyes alakulatoknál súlyos ruházati anyagi jellegű rendkívüli események következtek be. Az 1972-es évtől 12 ruházati rendkívüli esemény történt. Ezekből a Katonai Bíróság 7 esetben egység ruházati raktárban mintegy 190 000 Ft értékű, 3 esetben önálló kis alegységnél 200 000 Ft-on felüli károkozás miatt folytatott le tárgyalást. Parancsnoki hatáskörben évente mintegy 5000 fő káresetében folyt eljárás. Az egy főre eső kár összege átlagban 80,- Ft volt. Ezen belül a 12,- Ft és a 140,- Ft közötti érték károsodása volt tapasztalható. A károkozás mintegy 60%-ban a személyi használatra kiadott cikkféleségeknél, 30-32%-ban az alegység szolgálatvezetők ruházatkészletében, 8-10%-ban pedig a laktanya ruházati raktárban következett be.

A nagyösszegű ruházati károk keletkezésének fő okait vizsgálva a következők állapíthatók meg:

- a szükséges intézkedések a hasonló esetek megelőzés céljából időben nem történtek meg. Ennek következménye volt, hogy egy-egy alakulatnál jelentős károk egymás után következtek be;

- a legtöbb káresetek az alapvető gazdálkodási szabályok megsértése, illetve be nem tartása miatt következtek be;

- az alacsony követelménytámasztás, a nem kielégítő szakmai ismeret is a nagyösszegű ruházati károk forrásává vált;

- a számvitelben történt lemaradás, a gazdasági folyamatoktól elmaradó nyilvántartás is az esetek nagyobb részében előidézte a hiányok keletkezését. Hasonló gondot okozott az utóbbi időben mind gyakoribb bizonylat nélküli ruházati anyagmozgatás, amely nagymértékben elősegítette az anyagi fegyelem lazulását;

– az esetenként előírt kötelmek teljesítését igazoló fiktív leltárívek adatainak a nyilvántartásból történt átmásolása, a szabálytalanságok elkendőzése tovább növelte a károk összegét. Hasonló okként jelentkezett a személyi állomány mozgatásához szükséges áthelyezési, vezénylési okmányok készítésének elmulasztása, melynek következménye, hogy egyre több volt az ilyen jellegű ruházati hiány;

– a tényleges igényeken túl képzett raktári készletek a tárolás gondja mellett még gazdálkodási problémát is okoznak, ami szintén az anyagi fegyelem lazulásának forrása volt;

– a ruházati anyagok tárolása, megőrzése feltételeinek biztosítása és rendje terén számos szabálysértés volt tapasztalható. A raktárak kulcsait munkaidőn túl kulcsdobozban nem adták le az ügyeleti szolgálatnak. A biztonságos raktározás feltételeire – egy-két kivételtől eltekintve – nem fektettek kellő hangsúlyt. A laktanyába és onnan történő ruházati anyagszállítást nem ellenőrizték rendszeresen. Mindez károk keletkezéséhez vezetett;

– a külső és belső ellenőrzések nem voltak eléggé differenciáltak. A vizsgálatok nem a leggyakrabban hiányzó cikktípusokra irányultak. A sorállomány egy része a polgári életben, a fiatalok között divatos cikkeket a katonai szolgálat alatt „szerezte” be. E jelenségre a csapatoknál nem kellően reagáltak. A sok el tudajdonítás károk keletkezéséhez vezetett;

– az utóbbi években több praktikus és könnyen hozzáférhető ruházati cikk a polgári életben jól használhatóvá vált, az alegység szolgálatvezetők között pedig jó eszköznek bizonyult. Ez a jelenség főleg olyan laktanyákban volt tapasztalható, amelyekben a katonai fegyelem lazaságai más területen is bekövetkeztek;

– problémáink okozati összefüggésben vannak azzal is, hogy kevés a jól felkészült ruházati szolgálatvezető és raktárvezető. A fiatal szakemberek gyakorlati életbe való bevezetését, irányítását több egységnél harmadrendű kérdésként kezelik. A rosszul értelmezett nagyvonalúság, az úgynevezett kis ügyek figyelmen kívül hatása szintén az eseményt képező ruházati kárügyek növekedését vonta maga után;

– a ruházati szolgálatvezetői állomány egy része nem érzi át személyes felelősségét a szolgálat egészéért. Az eseményekre időben nem reagálnak, a periférikus területeken jelentkező hibákra, hiányosságokra késve figyelnek fel, melyek igen rövid idő alatt elterjedve rendkívüli eseményekhez vezetnek. Gyakori tapasztalat, hogy a mulasztásoknak felelőseit nem találják meg, mert a vizsgálatok nem elég részletesek. Gyakori a pontatlanság;

– a gazdálkodó egységek és alegységek a középírányítók által megfogalmazott feladatokat a sajátosságaikra lebontva sok esetben képesek a gyakorlatban megoldani;

– a megőrzési feltételek a személyi állomány részére kiadott ruházati anyagok vonatkozásában még nem mindenhol oldódtak meg. A csapatok 40⁰/₀-a nem rendelkezik a használatra kiadott ruházati és felszerelési cikkek tárolására, megőrzésére alkalmas szekrényvel. Ez is hozzájárult a károk keletkezéséhez;

– nem jobb a helyzet fehérműcsere feltételeinek biztosításánál sem. A katonai részére a szükséglet szerinti csere feltételei még nem minden alegységnél állnak rendelkezésre.

Végül befolyásoló tényező, hogy a kezdeti sikertelenség a fiatal ruházati szolgálatvezetőkre, raktárosokra szinte bénítólag hat. Az események hatására meghátrálva a régi, elavult megcsontosodott, kincstári megoldásokhoz nyúlnak, ezek pedig ma már nem alkalmazhatók eredményesen.

Az egyes szolgálati személyek felelőssége az anyagi fegyelem megjavításában

A nagyösszegű ruházati károk keletkezésének okait sokféleképpen lehet magyarázni, de megszüntetni csak a ruházati szolgálat minden szakterülete maradtékalan ismeretével és ellátásával lehet. Jogosan vetődik fel a kérdés: kinek mi a felcllőssége a károk keletkezéséncnk megakadályozásában?

Az egyes vezetési szintek felelősségét az Ált/20., az MN Fe. SZSZ. a kötelesség oldaláról szabályozza.

Az ügyeleti és más szolgálati személyek felelősségét az anyagi fegyelem védelme érdekében a PK HTPH-eknek kell megfogalmazniok részletesen belső parancsokban, szolgálati utasításokban.

A használatba adott cikkfélésegek megőrzési felelősségét a 7/1970. (IV. 1.) Korm sz. rendelet határozza meg.

A szabályzotakon túl fontosnak ítélem meg, hogy szakanyagaink megőrzését biztosítsák azzal is, hogy változás következzen be a káderképzésben. Előbbrelépés lehetne a káderképzésünkben, ha a felkészítésben az eddiginél nagyobb gondot fordítanak a társadalmi tulajdon védelmére, a negatív tapasztalatok ismertetésére.

Az ismétlődő nagyösszegű ruházati károk megelőzése érdekében megoldandó soron levő feladatok

Mindenek előtt célszerűnek tartanám az életnevelés eszközeinek, módszereinek eddiginél közelebb vitelét a fiatal jövendő szakállomány csapatmunkára való nevelése érdekében. A fiatal szakállományt a hivatás, a szakma iránti elkötelezettség érdekében az eddiginél következetesebben kell segíteni a munkája eredményes végzésében a csapatoknál is.

Az állapotért való felelősség erősítése, a nyilvántartás naprakészsége, a tárolás megbízhatósága, a ruházati cikkek személyhez kötésének előtérbe helyezése pozitív változásokat eredményezhet az anyagi fegyelemben. A belső ellenőrzés folyamatos és rendszeres végzése, a mulasztásokért az erkölcsi és anyagi elmarasztalás tényleges alkalmazása célravezetőbb megoldás lenne, mint a helyenként még tapasztalható jelenlegi nem egészen erkölcsös hallgatólagos megoldások.

Eredményhez vezetne az érvényben levő parancsok és utasítások, a gazdasági szabályozók következetesebb alkalmazása és a lehetőségekhez jobban igazodó készletképzés kialakítása is.

Előbbrelépést hozhatna a középirányító szervek részéről differenciált szigorító rendszabályok alkalmazása, következetesebb ellenőrzés életbeléptetése. Tudatosabbá kellene tenni a végrehajtó tagozatokban a mulasztással járó jogi következményeket az állapotért való felelősség jobb megértéséhez.

A nagyösszegű ruházati károk, rendkívüli események, a károk csökkentésének módszerei

Az alegységkörletckben alkalmazható jó módszerek többek között a rajszemlék szervezetté, a napirenddel kapcsolódóvá tétele.

A rajszemlékre a személyi állományt kellő differenciáltsággal kell felkészíteni. Alkalmazni kell a fokozatosságot és a komplexitást a ruházati készletek rajszemléken való ellenőrzésében.

Fontos teendőnek tartom, hogy a szakterület vezetője az ellátási követelmé-

nyeket az alegység szolgálatvezetők felé úgy fogalmazza meg, hogy azok teljesítetősége, folyamata, rendszere a katona ellátottságának biztonságát erősítse.

A szakszerű szabályozottság, a példamutatás jó módszere lehet a károk csökkentésének. Alapvető változást hozhat a laktanyák életének, működési rendjének szabályzatokon alapuló betartása. A munkarendnek tükröződnie kell a mindennapi gyakorlati életben is.

A laktanyák ruházati raktárában alkalmazható jó módszer többek között, hogy az anyagkiadás, -visszavétel a raktárvezető személyes jelenléte mellett és okmány ellenében szabályszerűen történik. A ruházati anyagátvételt, leadást csak a jogosult személy hajtsa végre. Fontos, hogy az egységaktárnál egyedi ruházati cikkek cserélgetésének elejét vegyük. Az alegység szolgálatvezető ismerje a katonák öltözeti méreteit és a tényleges szükségletet tudja biztosítani a használóknál. Az alegység szolgálatvezető személyesen irányítsa, ellenőrizze a szükséges cseréket, úgy, hogy a katona ne károsodjon.

Fontos, hogy a raktár építménye, állapota, működésének rendje biztosítsa az anyagok mennyiségi és minőségi megővését. A raktártérbe lépés és a belső munka rendje, onnan való távozás szabályozottsága és betartása gyakorlattá váljon. A tárolótérben a csomagolóeszközök célirányos használata, a kurrens cikkek zárhatósága is feltétele a károk csökkenésének. A raktárban célszerű a cikkeknek érték és méret szerinti csoportosítása idénynek megfelelően.

A raktáros, mivel nem vezet a tárolt cikkekről nyilvántartást, különös gondot és figyelmet kell, hogy fordítson a kézbesítőkönyv naprakész vezetésére, a munkakörét érintő okmányokról legyen képes írásos elszámolást adni.

A Textiltisztító és Javító Üzemmel kapcsolatosan jól bevált módszer az átadás előtt a szennyes ruházati anyag meghatározott kötegelése, előre elszámolása, kellő csoportosítása. Az előkészítés során a számlálást hitelesített füzetben úgy célszerű összegezni, hogy a végmutatók azonosíthatók legyenek a kötegelt cikkfelelésekkel. A „megrendelő” kitöltése és az átadás előtt a súlyteteleket is pontosítani kell. A szennyes ruházat átadása a TJÚ megbízottja felé fontos része az előkészítő munkának, újabb lehetőség az ellenőrzésre, a tévedések, a károk megelőzésére.

A laktanyákba szállított tiszta ruházat átvétele sem történhet számolás nélkül. A fennmaradó tartozás elszámolása is csak hivatalos „hibajeggyel” történhet, amit azonnal be kell jegyezni a kézbesítőkönyvbe, és mint okmányt meg kell őrizni.

A szocialista versenymozgalom – ha jól kamatoztatjuk – szintén lehetséges a károk megelőzésére. Az MN kik. főfelügyelőjének 29. számú Utasítása III. fejezet 6. pont 36. alpontja részletesen előírja, hogy:

„... a katonák, alegységek fegyverzetét, technikai eszközeit, harc- és gépjárműveit, valamint egyéb felszerelési anyagát (ebbe tartozik a ruházati anyag is) a kiképzés menetében legalább két alkalommal a vállalást elfogadó parancsnok ellenőrizze, illetve ellenőriztesse, ... a kezelésükben levő technikai eszköz és egyéb felszerelészek kezeléséből és megőrzéséből megfelelő és jó értékelést kapjon ...”

Az állomány szocialista versenymozgalomban elért eredményeinek elbírálására kijelölt bizottság tagjai között célszerű a ruházati szakterület felelőseit is funkcionáltatni. Úgy vélem, hogy a ruházati szolgálatban az anyagi károk nagysága és gyakorisága csak akkor mérséklődhet, ha az állapotért való felelősséget

magáénak vallja a szakállomány is, és feladatainak maradéktalanul képes lesz eleget renni. Ehhez elengedhetetlenül szükséges, hogy a ruházati szolgálat tevékenysége a jogi követelmények szélesebb ismeretén alapulva, az alapvető rendelkezése teljesítésének tudatában emelkedjen a végrhajítás magasabb szintjére, javuljon a belső ellenőrzések tartalma. Szükségszerű, hogy a ruházati szakállomány felkészítésében a szakosítás eddiginél jobb hatásfokkal érvényesüljön.

Létkérdése szolgálatunknak, hogy a ruházati anyagmozgatással járó számviteli szabályok betartásában, a bizonylati fegyelemben kedvező változás következzen be. Meggyőződésem, hogy a ruházati szolgálatban dolgozók képesek feladataik ellátására, de ehhez az eddiginél nagyobb odaadásra, szakszerűbb, pontosabb és önzetlenebb, áldozatkész munkavégzésre van szükség a nagyszegű ruházati károk megelőzése érdekében.

A csapatok vasúti szállításának megszervezése hadműveleti körülmények között

Fazekas Imre alezredes

A fegyveres küzdelem során a csapatok hadműveletével és harcával kapcsolatos tevékenységben továbbra is fontos szerepet tölt be – a csapatmozgások közül – a vasúti szállítás. A csapatok vasúti szállítására általában akkor kerülhet sor, ha a leküzdendő távolság a csapatok átlagos napi meneteljesítményétől (250–300 km) nagyobb távú. A kialakult hivatalos nézetek szerint 800 km-ig történő távolság leküzdése előnyös a kombinált csapatmozgással. A csapatok azon részének, amely nehéz technikával rendelkezik, a vasúton való szállítása a kedvező, míg az állomány többi része a szállítással összehangolt menetet hajt végre. A 800 km-nél hosszabb szállítási távolságon célszerű a teljes állománynak a vasúton való szállítása. Az ÁHKSZ időszakában már 50–100 km távolságra is gazdaságos a csapatok vasúti szállítása.

A vasúti szállítások tervezéséhez – szervezéséhez – és végrehajtásához szükséges alapismeretek

A szállítóvonal fogalma, jellemzése

Az egység (magasabbegység) számára kijelölt, előkészített és berendezett berakó körletet (BK), berakó állomást (BÁ) és kirakó körletet (KK), kirakó állomást (KÁ) összekötő vasútvonalak a műtárgyakkal és berendezéscikkkel együtt képezik a szállítóvonalakat.

Szállítóvonalak a műszaki kiépítettségük, felépítményük, vonalvezetésük és fogalmi viszonyaik alapján lehetnek: fő- és mellékvonalak.

Fővonalak azok a vasútvonalak, amelyeken gyorsvonatok közlekedhetnek, a vasútvonal kiépítettsége lehetővé teszi a 120 tengelyes 1500 tonna bruttó súlyú katonavonatok korlátozás nélküli közlekedését, a vasúti kocsik 20 tonna tengelynyomásig rakhatók meg.

Mellékvonalak azok a vasútvonalak, amelyeken a személyvonatok közlekedtetetők, a vonalon korlátozás nélkül általában 60–80 tengelyes katonavonatok továbbíthatók, a vasúti kocsik 13 t tengelynyomásig rakhatók meg. A fővonal közlekedésről mellékvonalra történő átrérés esetén, ha a különböző vasúti kocsik raksúlyuk 80% fölött vannak kihasználva (pl. ha a fedett vasúti kocsiba 15–17 tonnánál több anyag, vagy a 4 tengelyes 50 t raksúlyú vasúti kocsira 1

db harckocsi, illetve 6 tengelyes 80 t raksúlyú vasúti kocsira 2 db harckocsi van elhelyezve) *tilos* továbbítani, azaz ki- vagy átrakást kell végrehajtani. Ezért a gyors szállítás érdekében a katonavonatokat úgy kell tervezni, hogy a rendeltetési állomásig közlekedtetetők legyenek.

A berakó (kirakó) állomás fogalma és elemei

A csapatok, intézetek csapat- és anyagszállítmányainak be- és kirakására szolgáló objektumokat, azok berendezéseit és műtárgyainak összességét be- vagy kirakó állomásnak nevezzük (1. sz. ábra). A berakó (kirakó) állomás azonban nem feltétlenül csak vasútállomás lehet, hanem lehet iparvágány, vagy nyíltvonal a rakodásra alkalmassá tett területtel. A vasútállomáson létesített berakó (kirakó) állomáshoz tartoznak: a rakodó vágány (vágányok), állandó jellegű rakodók, rakterület, szükség rakodó építéséhez anyagok, az állomás belső- és az állomáshoz vezető közúthálózatok, rakodási terület megvilágítás, vízvételzési lehetőség, vasútüzemi híradó összeköttetés, valamint a személyi állomány védelmét szolgáló tábori, vagy állandó jellegű óvóhely és latrina.

A berakó (kirakó) állomással szemben támasztott követelmények

– az ellenség várható atomcsapásainak célpontjaitól, valamint a berakó (kirakó) állomások egymástól kellő távolságra legyenek;

– az állandó jellegű létesítmények tegyék lehetővé az olyan mérvű bővítést, hogy az a szükséges mennyiségű katonavonatokat be- és kirakását biztosítsa;

– a berendezéseik biztosítsák a szállításra kerülő alegységek technikájának a be- vagy kirakását, 120 tengelyes vonatok lehetőleg – egyszerre történő beállítást, rendelkezzenek megfelelő rakodási eszközökkel;

– szükség esetén biztosítsák a nyíltvonalai rakodási lehetőséget, valamint több üres szerelvény tárolását;

– az állandó és ideiglenes jellegű berendezések tegyék lehetővé a különböző fegyvernemek és szakcsapatok gyors és folyamatos rakodását, az alegységek szükséges mérvű kiszolgáltatását.

A berakó (kirakó) állomások elemeinek, tartozékainak meglétére és alkalmazhatóságára a rakodás előtt végrehajtásra kerülő szemrevételezés alkalmával a csapat törzsének külön figyelmet kell fordítania. Amennyiben a szükséges elemek és tartozékok nincsenek meg, intézkedni kell a létrehozásukra, illetve más be- vagy kirakó állomás kijelölésére. A berakó (kirakó) állomáson naponta 2–6 katonavonat rakodásával számolhatunk.

A berakó (kirakó) körlet fogalma, jellemzése

A rakodásra alkalmassá tett berakó (kirakó) állomásokat, a berakó (kirakó) állomásokat összekötő vasútvonalakat, a berakó (kirakó) állomások előtt (mögött) levő készenléti (várakozási) helyeket, az azokat összekötő közúthálózatoknak összességét, az alegységek várakozási (gyülekezési) körletét berakó (kirakó) körletnek nevezzük (2. sz. ábra).

A vasútvonalszakaszok jellegétől függően a berakó (kirakó) körletek lehetnek:

– vonalas, (egy vasútvonalra létrehozott körletek);

– kombinált. (egymáshoz csatlakozó vasútvonalon létrehozott körletek).

A berakó (kirakó) körletek rendeltetésük szerint lehetnek:

– fő körletek, amelyben megszervezzük és végrehajtjuk a csapatok be- vagy kirakását;

– tartalék körletek, amelyeket a fő körlet használhatatlansága esetén vesznek igénybe, de szintén elő kell készíteni;

– színlelt körletek, amelyeket a csapatok be- vagy kirakásának a színlelésére, az ellenség megtévesztésére készítenek elő.

A berakó (kirakó) körlet rakodási kapacitása gyakorlatilag a berakó (kirakó) állomások rakodási lehetőségeinek az összegével határozható meg, de legalább 25% tartalékképzés számításvételével.

Ürszelvény fogalma és ismeretének gyakorlati jelentősége

A vasúti vágány mellett és fölött szabadon tartandó térnek a pályára merőleges keresztmetszetét, amelyben a szabad közlekedés biztosítása céljából semmiféle építménynek, tárgynak, anyagnak beérnie nem szabad, ürszelvénynek nevezzük (3. sz. ábra).

Az ürszelvény ismeretére azért van szükség, mert a berakásra kerülő csapatok alegységi szükség esetén bevonásra kerülhetnek a berakó (kirakó) állomások előkészítési munkáiba. Ezen munkák során a legnagyobb feladatot a rakodók építése jelenti. Különöse jelentőséggel bír e feladat a nyíltvonali kirakások alkalmával, amikor is a vasútépítő szakember nem igen van a helyszínen, s a csapatoknak ott kell kirakodni. Ebben az esetben a rakodót úgy kell megépíteni, hogy az ürszelvény szabadon maradjon, vagyis az épített rakodó mellett a vonatba sorozott vasúti kocsik biztonságosan mozgathatók legyenek. A fogalom ismerete azért is szükséges, mert a vasúti szállítás alkalmával a csapatok anyagi eszközeinek egy része már a berakás előtt kiszállításra kerülhet a vasútállomásra és a rakodóvágányok mellé lerakásra kerülő anyagi eszközöket (ládákat) ez esetben úgy kell elhelyezni, hogy az ürszelvény mindig szabadon maradjon.

A rakszelvény fogalma és ismeretének gyakorlati jelentősége

A vasúti pályára érvényes ürszelvényen belül a járművekkel és a rakományal elfoglalható térnek a pályára merőleges keresztmetszetét, azaz, azon körül határolt területet, amelyből sem rakománynak, sem kocsialkatrésznek kiérni nem szabad, rakszelvénynek nevezzük (3. sz. ábra).

Azon rakományokat (harc- és gépjárművek, technikai eszközök stb.), amelyeknek a méretei a rakszelvény méreteit meghaladják „rakminta” rakománynak nevezzük. A rakszelvényt meghaladó rakományok továbbításához szükséges adatokat a „Gördülőanyag számvetés”-sel együtt a vasút által rendszeresített nyomtatványon – amely tartalmazza a rakminta küldemény alapvető adatait – a katonai közlekedési szervek rendelkezésére kell bocsátani.

A katonavonat fogalma és a tervezésnél alapul szolgáló főbb adatai

Vasúton a katonai szállítmányok, részlegek és küldemények rendszeresített katonavonat kötelékben közlekednek. Azt a vonatot, amelynek állományaiba 20, vagy több – csapatokkal vagy katonai rakománnyal – megrakott vasúti kocsi (kétengelyes számításban) tartozik, katonavonatnak nevezzük. A katonavonatok szállítmányszámot kapnak, a berakásuktól, a szállítás alatt – egészen a kirakásukig mindennemű irányítás, parancsok, közlések továbbítása – a vonaton utazó szállítmányparancsnok részére – a szállítmányszám alapján kerül végrehajtásra.

A katonavonatok hosszát szabályozni kell, vagyis azt parancsban kell rögzíteni. A vonatok hossza mindig arányban áll a vonatba sorozott összes vasúti kocsik tengelyszámával, ezért az előljáró a vasúti szállításra vonatkozó intézkedésében nem a vonat hosszát rögzíti, hanem annak tengelyszámát.

A gyakorlatban a katonavonatok hosszának felső határát 120 tengelyben határozzuk meg. Ez azt jelenti, hogy a csapatok törzsei ennek megfelelő hosszúságú katonavonatokot tervezhetnek. A tervezésnél figyelembe kell venni, hogy amennyiben 2 tengelyes kocsikon kívül 4, vagy 6 tengelyes kocsik is besorolásra kerülnek, akkor a vonat 120 tengelyének meghatározásakor a 4 és 6 tengelyes kocsik 3 tengellyel kerülnek számításba vételre. A szállítási költségek természetesen a tényleges tengelyek darabszáma alapján kerülnek kiegyenlítésre. A biztonságos közlekedés megkívánja a vonatok súlyának a rögzítését is.

A vonatba besorozott vasúti kocsik önsúlyainak és rakományainak összessége tonnában kifejezve képezi a vonatsúlyt. A fentiekből eredően a szállítmánparancsnokoknak a szállításra kerülő technikai eszközök súlyadatait ismerni kell és azt a katonavonat továbbításához a „Katonai szállítmánylevél”-en rögzíteni kell. A gyakorlatban a képzendő (képezhető) katonavonat felső súlyhatára 1500 tonnájig terjedhet.

*A magasabbegység-parancsnok előzetes intézkedése és parancsa
– kombinált csapatmozgás esetén – a vasúti szállításra*

A csapatok mélységből történő előrevonása, átcsoportosítása (MN viszonylatában) általában kombinált csapatmozgással kerül végrehajtásra. A nehéz technikával felszerelt egységek (alegységek) vasúti szállítással, a könnyű technikával felszerelt egységek (alegységek) alapvetően menettel oldják meg feladatukat. Az előrevonásra, átcsoportosításra – kombinált csapatmozgásra – egy egységes, átfogó intézkedés vagy parancs kerül kidolgozásra.

A vasúti szállításra vonatkozó előzetes intézkedés (vagy parancs) az egészről mint rész kerül kiadásra, amelyet csak a konkrétan érdekelt egységek (alegységek) kapnak meg. A vasúti szállításra kerülő egységek törzsei – a szállításra vonatkozóan – az előljáró parancsnokságtól rendszerint előzetes intézkedést kapnak.

Az előzetes intézkedés tartalma

Az előzetes intézkedés tartalmát tekintve magában foglalja azokat a konkrét intézkedéseket a feladatra, amelyeknek birtokában az egység megkezdheti a munkáját a szállításra vonatkozó parancs megérkezéséig. Az előzetes intézkedésnek olyan információkat kell tartalmaznia, amelynek a módosítására később lehetőleg ne kerüljön sor. Ennek egy célszerű változata:

- a kialakult általános helyzet ismertetése;
- az előrevonás, átcsoportosítás módja, kombinált csapatmozgás, vagy csak vasúti szállítás;
- az élszállítmány indulásának tervezett ideje;
- a vonatképzéssel kapcsolatos követelmények (típuszerelvény és annak összetétele);
- amennyiben ismeretes, a berakó körlet és annak berakó állomásai;
- az illetékes katonai közlekedési szervek megnevezése, telpülésének helye és ideje;
- a berakásszabályozó tiszt neve és az összeköttetés módja.

Adott esetekben az előjáró előzetes intézkedése el is maradhat, ilyenkor a csapatmozgás, illetve a csapatok vasúti szállításának megszervezése és tervezése közvetlenül a parancs elrendelésével veszi kezdetét.

A vasúti szállításra vonatkozó parancs tartalma

A magasabbegység (egység) szállítási parancsának alapját az előjáró parancsnok parancsa, a parancsnok elhatározása, a magasabbegység (egység) berakási terve, valamint a katonai közlekedési szervektől kapott információk képezik. A szállításra vonatkozó parancs általában a következőket tartalmazza:

- tájékoztatás az általános helyzetről, az ellenség jelenlegi vagy várható tevékenységéről olyan mértékben, amennyire a be- és kirakást, illetve a szállítmány továbbítását befolyásolja;
- a vasúti szállítás célját, az átcsoportosítás után az egységre váró feladatokat;
- vasúti szállításra a készenlét időpontját;
- az egységek számára biztosított katonavonatok mennyiségét (darabszámát) és a csapatszállítmányok számozását (szállítmány-csoportokat);
- a vasúti szállítás napi ütemét és az élszállítmány indulásának idejét;
- a berakásszabályozó tiszt nevét, rendfokozatát, működésének helyét és idejét, a vele való összeköttetés lehetőségét;
- a fő és tartalék berakó körlet, ezen belül a várakozási körleteket, a berakó állomásokat, az összekötő úrvonalakat;
- a szállítóvonalat részben vagy egészben, ha ismeretes a kirakó körletet is;
- a szállítás sorrendjét esetleg az előre szállítandó alegység megnevezését;
- a be- és kirakásnál együttműködő közlekedési szervek megnevezését, települési helyét, idejét, velük az összeköttetés lehetőségét (BKPP, BAKP, átmenő VKP., KKKP) a kapcsolat felvételének idejét;
- a berakás, szállítás és kirakás alatti összeköttetés lehetőségét és rendjét;
- a közutak és egyes körletek igénybevételének rendjét;
- a szállítással kapcsolatos anyagi, egészségügyi és technikai biztosítás feladatait;
- a szállítás idejére az őrzés-védelem, légvédelem és a tömegpusztító fegyverek elleni védelem megszervezésével kapcsolatos feladatokat;
- parancsnok tartózkodási helyét;
- jelentések felterjesztésének határidejét;
- annak a szállítmánynak a számát, amelyben a harcálláspont és a hadtáp vezetési pont kerül elszállításra.

A szállításra vonatkozó parancs tartalma nem sablon, a felsoroltakon kívül – a szállításhoz nélkülözhetetlen – más adatokat is tartalmazhat, vagy a felsoroltak közül valamilyen adatot nem birtoklunk, akkor el is maradhat.

Az egységparancsnok és törzsének feladatai a vasúti szállításra vonatkozó előzetes intézkedés, valamint a parancs vétele után

Feladatok az előzetes intézkedés vétele után

A parancsnok magához rendeli a helyetteseit, illetve azokat a személyeket, akiket bevonásra tervez a feladat megszervezése során (törzsfőnököt, a politikai-, hadtáp- és technikai helyetteseit):

- ismerteti az előzetes intézkedés tartalmát;
- kijelöli az egység berakásszabályozó tisztjét;
- meghatározza részére a várható szállítási parancs megérkezéséig végzendő feladatokat; és *intézkedik*
- az operatív csoport létrehozására és összetételére;
- a gördülőanyag-számvetés kidolgozására, vagy annak pontosítására, az egység berakási terv kidolgozására, illetve a típus szerelvény szerinti összeállítására;
- megfelelő időben az előzetes intézkedés kiadására az alárendeltek részére, harc- és gépjárművek felkészítésére, a szállítmánnyal kapcsolatos különböző okmányok elkészítésére; (az előzetes intézkedést a törzsfőnök állítja össze és általában ő adja ki);
- a katonai közlekedési szervekkel való kapcsolat felvételére.

Az operatív csoport a berakásszabályozó tiszt irányításával kialakítja a szállítmány célszerű összeállítását úgy, hogy az alegységek lehetőleg szervezetenként egyben maradjanak és a kirakás után is képesek legyenek önálló harctevékenységet folytatására.

A parancsnok feladata a szállítási parancs vétele után

A *feladattisztázás*, amely a parancs elemzéséből és tökéletes megértéséből áll. Meg kell érteni az egység helyét és szerepét a magasabbegység tevékenységében. A szállítás előtt és után milyen feladat vár az egységre, a kombinált csapatmozgás végrehajtása során kikkel kell együttműködni.

Az *időszámvetésben* rögzíti az előkészítésre és a feladat végrehajtására, valamint a szállítmányparancsnokok részére biztosított időt, továbbá a feladat végrehajtását behatároló kiinduló időpontokat:

- a szállítási parancs vételének idejét;
- a szállításra való készenléti időt;
- az élszállítmány indulásának idejét;
- a berakás kezdetének és befejezésének idejét;
- az elhatározás jelentésének idejét;
- a tervek jóváhagyásának idejét;
- az elhatározásának kihirdetési idejét, valamint
- a jelentések felterjesztésének idejét.

A csapat elszállításának összdőzsükségletét megállapíthatja az alábbi összefüggés alapján:

$$T_{sz} = t_{be} + \frac{L}{v_u} + (N-1) I + t_{ki} \text{ (óra)}$$

Ahol: T_{sz} – a szállítási feladat közvetlen végrehajtásához szükséges idő órában;

t_{be} – az első szállítmány berakásához szükséges idő órában;

L – a szállítójárművonala hossza kilométerben;

v_u – a katonavonat utazási sebessége km/ó (20–25 km/ó);

$N-1$ – az elszállításra kerülő katonavonatok száma darabban, eggyel csökkentve;

I – a szállítójárművonalon két egymást követő katonavonatok közötti időtartam órában;

t_{ki} – utóljára kirakó szállítmány kirakásának ideje órában.

A törzs tájékoztatása

A törzset tájékoztatja a kapott feladatról, ha a szállítási parancsot nem előzte meg előzetes intézkedése, akkor végrehajtja mindazokat a feladatokat, amelyeket „Feladatok az előzetes intézkedés vétele után” címszó alatt meghatározunk. Továbbá intézkedik a szemrevételezés végrehajtására, a berakási terv elkészítésére, a szállítás anyagi, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására a szállítmányok technikai biztosításával kapcsolatos teendők ellátására.

Határozza meg azokat az intézkedéseket, rendszabályokat, amelyet azonnal kell foganatosítani, hogy az alárendeltek időben fel tudjanak készülni a feladatra.

A parancsnok helyzetmegítélése. A rendelkezésre álló adatok alapján tanulmányozza és értékeli az esetlegesen várható ellenség tevékenységét a berakás, szállítás és a kirakás alatt azt, hogy hogyan befolyásolja az egység tevékenységét és milyen intézkedéseket kell foganatosítani.

A konkrét feltételeknek megfelelően tanulmányozza a vasúti szállítás lehetőségeit, továbbá hogy milyen intézkedéseket kell foganatosítani a szállítások időbeni végrehajtására, az ütem növelésére.

Az elszállításra kerülő alegységek állapotát, helyzetét, lehetőségét, biztosítottság fokát.

Az előjáró által kijelölt körletet (várakozási körlet) berakó állomás területeit, úthálózatát, az egység elhelyezésének lehetőségét, az egyes berakó állomások alkalmasságát a tervezett alegység berakására.

A meglévő és várható időjárási viszonyok hatását a szállítást végrehajtó alegységekre, berakás előtt, szállítás alatt és különös tekintettel a kirakás után, valamint az ezzel kapcsolatban kiadandó intézkedéseket.

A rossz látási és különböző időjárási viszonyok között végrehajtásra kerülő berakások folyamatosságának a legkedvezőbb feltételeit hogyan lehet biztosítani.

A különböző helyzetekben milyen összeköttetési lehetőségei vannak és azt hogyan tudják megvalósítani.

A helyzetértékelés alapján a parancsnok összegzi, hogy a rendelkezésre álló BA-ok biztosítják-e a napi rakodási ütemet. Kell-e intézkedéseket kiadni a bővítés növelésére, szükséggrakodók építésére annak érdekében, hogy a kívánt rakodási ütemet kielégítse.

Az egységparancsnok elhatározása

A parancsnoknak a kombinált csapatmozgásra vonatkozó elhatározás meghozatala előtt célszerű meghallgatni a fegyvernemi főnökök és a szolgálatiágvezetők jelentését, vagy csak a törzsfőnökök összesített jelentését veszi figyelembe, s jelentéseik alapján dönt a vasúti szállítás mikénti végrehajtására vonatkozóan.

Az elhatározás tartalmazza:

- mely alegységek kerülnek vasúton elszállításra és hány vonattal;
- a berakó körletet és a tartalék berakó körletet, valamint azok alapvető állomásait;
- az egyes berakó állomásokat és azok tartalék berakó állomásait, valamint azok igénybevételének feltételeit;
- az egyes berakó állomásokon berakásra kerülő alegységek megnevezését és a berakások sorrendjét;
- készenléti-, vagy a várakozási körletek elhagyásának rendjét;

- a berakás előtti készenléti helyeket;
- a menet – szállítás készenlét idejét;
- a berakásszabályozó tiszt nevét, rendfokozatát, működési idejét és tartózkodási helyét;
- anyagi, egészségügyi és technikai biztosítás rendjét;
- őrzés-védelem, légvédelem, tömegpusztító fegyverek elleni védelem és tűzvédelem rendszabályait;
- a vezetés és összeköttetés rendjét;
- melyik szállítmánnyal fog előre menni a kirakó körletbe.

A berakásszabályozó tiszt, az operatív csoport, továbbá az egység törzsének feladatai a szállítás tervezésének, szervezésének és végrehajtásának időszakában

A berakásszabályozó tiszt és az operatív csoport kijelölése és feladatai

A csapat vasúti szállításának tervezésére, szervezésére, a végrehajtás irányítására és a vasúti katonai közlekedési szervekkel való „munkakapcsolat” biztosítása céljából berakásszabályozó tiszt kerül kijelölésre. *A berakásszabályozó tiszt* olyan joggal és intézkedési hatáskörrel felruházott személy legyen, aki a szállításra kerülő kötelékek parancsnokai részére minden helyzetben és körülmények között – az egyszemélyi parancsnok nevében – intézkedéseket fogantathat és parancsot adhat ki. A személyét tekintve erre a funkcióra – helyzettől függően – legcélszerűbb *a törzsfőnököt kijelölni.*

A törzsfőnök mindenkor legyen kész jelenteni a parancsnoknak: a berakó állomások csapatok közötti elosztását; a berakás idejét és sorrendjét; a várakozási körlet elfoglalás és elhagyás útvonalát; a szállításbiztosítás és a megszervezés alapvető rendszabályait. A feladattisztázás időszakában rögzítse munkatérképen a berakó körletet, a csapatok diszlokációját, a szükséges vonatmennyiséget, a számításba vehető berakó állomásokat, a tartalék körletet és azok tartalék berakó állomásait, a hozzávezető utakat. A szállítvonal ismeretében határozza meg azokat a helyeket, ahol a szállítás során rombolással lehet számolni.

A vasúti szállítások megszervezésére, a szállítási tervek kidolgozására és az ellenőrzés végrehajtására operatív csoportot kell létrehozni. Az operatív csoportba olyan tiszteket kell beosztani, akik minden olyan alárendelt kötelékre vonatkozóan megbízható választ tudnak adni és intézkedőképesek, amelyek a vasúti szállításban érintve van.

Az operatív csoport parancsnoka általában a berakásszabályozó tiszt.

Az egység törzsének általános feladatai a csapatok vasúti szállítása alkalmával:

- az alegységek HKSZ-nek folyamatos fenntartása;
- helyzetről – clősorban az ellenségről, atomcsapásról és vegyi szennyezettségről, bakteriológiai fertőzésről, sugárszennyezettségről, romboltságról szóló adatok gyűjtése;
- a csapatszállítás megtervezése és a feladatok eljuttatása az alegységekhez;
- gördülőanyag és vonatszámvetés elkészítése;
- egység berakási tervének összeállítása;
- berakó körlet szemrevételezése;
- csapatszállítmány parancsnoki közegek részére átadandó okmányok kidolgozása;

- az egység vasúti szállításra vonatkozó parancsának elkészítése;
- a berakás előkészítésének és végrehajtásának ellenőrzése;
- a csapatszállítmány biztosításának és az alegységek vezetésének a megszervezése;
- a csapatszállítmány előkészítésének, végrehajtásának állandó ellenőrzése és segítése;
- berakás előtt az alegységek gyors kijuttatása a várakozási körletbe, majd időbeni gyors berakásának, továbbításának, kirakásának és a gyülekezési körletbe történő bejutásának a biztosítása;
- jelentések felterjesztése a szállítási feladatok végrehajtásáról és a bekövetkezett változásokról.

Gördülőanyag-számvetés elkészítése

A törzsnek állandóan rendelkezni kell különböző szállítási módokra kész szállítási számvetéssel, amelyet adott esetben csak pontosítani kell.

A számvetés elkészítésének módszerei:

- közvetlenül az alárendeltek igénybevétele nélkül az egység, magasabb-egység birtokában levő adatok alapján és a korábban elkészített terv szerint, vagy
- az alárendeltek bevonásával dolgozzák ki, ez időigényes, de pontosan tükrözi az adott helyzetet, a kocsisükségletet és az alegységek elhelyezését az egyes szállítmányokban;
- a különböző alegységek részére tervezett típuszerelvények alapján, így rövid időn belül elkészíthető és átadható a katonai közlekedési szervek részére, az esetleges pontosítások a Berakó állomás Katonai Parancsnokon keresztül történhet közvetlenül a berakások előtt, amikor a szállítmányparancsnok első alkalommal felveszi vele a kapcsolatot.

Bármely módszerrel történik is a számvetés elkészítése arra kell törekedni, hogy a gördülőanyag optimálisan legyen kihasználva.

A gördülőanyag-számvetés az egység valós állománya alapján tartalmazza: (1. sz. melléklet):

- az elszállításra kerülő alegységek megnevezését;
- a személyi állomány, haditechnika, gépjármű és külön kocsit igénylő anyagok megnevezését;
- részletezve az alegységek szállításához szükséges vasúti kocsikat típusonkénti bontással;
- kocsisükségletet összegeve, tengelyszám és elegysúly (rakomány és a vasúti kocsi önsúlya) szerint.

A gördülőanyag-számvetést az operatív csoport állítja össze, célszerű bevonnni ebbe a munkába a fegyvernemi főnököket is.

Az elkészített és pontosított gördülőanyag-számvetést a berakásszabályozó tiszt a Berakó Körlet Katonai Parancsnokkal való kapcsolatfelvétel első alkalomával mutassa be. Ez alkalommal tisztázzák a szállítással kapcsolatos elgondolást, a berakás várható körülményeit. A BKKP tájékoztatást ad arról, hogy az adott BK-en belül melyik állomásokar célszerű alap- és melyiket tartalék BA-nak kijelölni. Ismerteti az üres szerelvények összeállítására, berendezésére, beállítására vonatkozó elgondolást. A feladat egyeztetése után tisztázzák a szemrevételezés idejét, az összeköttetés fenntartásának a módját, a berakásszabályozó tiszt településének helyét és idejét.

Az egység berakási tervének az összeállítása

Az egység berakási terv elkészítésének alapja:

- az előjáró parancsnok parancsa;
- a parancsnok elhatározása;
- a szemrevételezés eredménye;
- a berakásra kerülő állomány összetétele;
- az egység feladata a kirakás végrehajtása után.

A berakási terv összeállításánál figyelembe kell venni:

- az alegységek várakozási körletét (készenléti körletét);
- a berakó állomáshoz vezető utak állapotát;
- a berakó állomások kapacitását és a berakásra való alkalmasságát;
- a szállítások sorrendjét.

A terv tartalmazza: az elszállításra kerülő alegységek megnevezését, a szállítmányonkénti kocsiszükségletet, a berakó állomást, hozzá vezető utakat, a besorolás rendjét, a berakás kezdetét, végét és indulás idejét, ha ismeretes a kirakó állomásr (gyülekezési körletet) is.

A vonatképzésnél a tengely- és a bruttó súlyhatáron túl még figyelembe kell venni:

- a szervezeti alegységeket lehetőleg ne bontsuk meg;
- az egy katonavonatban szállított alegység képes legyen a saját harcbiztosítást ellátni;
- minden vonat rendelkezzen annyi személyi állománnyal, hogy a be- és a kirakással kapcsolatos feladatokat meg tudja oldani;
- a vezetés feltétele biztosítva legyen;
- a szállítmány kirakása után az alegység a reá váró feladatot képes legyen megoldani;
- minden olyan csapatszállítmánynál, amelynél a szállítási idő három napot meghaladja és a vonatban legalább 10 db kéttengelyes személyekkel elfoglalt kocsis van, 1 db egészségügyi elkülönítő kocsit kell tervezni;
- minden üzemeltetett mozgókonyha részére külön fedett kocsit kell tervezni.

A tervet négy példányban kell elkészíteni (2. sz. melléklet):

- 1 pld.: az egységtörzs részére;
- 1 pld.: a BKKP-nak;
- 1 pld.: a berakásszabályozó tiszt részére;
- 1 pld.: a kirakásszabályozó tiszt részére.

Az egyes szállítmányok parancsnokai részére a tervből – a rájuk vonatkozó mértékben – tervkivonatot kell adni.

A BKKP tájékoztatója és az egység berakási terv összeállítása után a törzsfőnök vezetésével a kijelölt szemrevételező csoport szemrevételezi (felderíti) a berakó körletet és a berakó állomásokat.

A berakó körlet szemrevételezése

A berakó körlet szemrevételező csoportot a berakásszabályozó tiszt vezesse (ha a berakó körlet területnagysága indokolja, több szemrevételező csoportot célszerű szervezni), a csoportba célszerű beosztani a híradó tisztet, műszaki tisztet, vegyvédelmi tisztet, orvost stb. A szemrevételezésben vegyen részt a BKKP is.

A szemrevételezés során tanulmányozzák:

– a berakó körleten belül a várakozási körleteket, berakó állomásokat, hozzá és elvezető utakat, azon a forgalomszabályozás rendjét;

– a várakozási körleteknél az alegységek elhelyezésének lehetőségeit, a zavartalan bevezetést és körlet elhagyásának a lehetőségeit, az alegységek védettségét az ellenség különböző behatásai ellen, az utak járhatóságát, és a rajtuk levő műtárgyak használhatóságát, kijelölik a tartalék várakozási körletet is az összes elemeivel;

– a tervezett berakó állomások megfelelnek-e a követelményeknek, az alegységek berakását biztosítják-e, milyen bővítési feladatokat kell végrehajtani;

– a vasútállomás befogadóképességét, rakodási lehetőségeit, rakodóvágányok és a rakodók állapotát, a berakó állomás milyen alegység berakására alkalmas;

– a berakás előtti készenléti helyeket és ott az alegység elhelyezési lehetőségét;

A szemrevételezés során rögzíteni kell az egyes objektumok közötti összeköttetési lehetőségeket és a tervezett vezetés rendjét. A szemrevételezés eredményét térképen kell rögzíteni, amely tartalmazza:

– a berakó körletet és a tartalék berakó körlet határait;

– berakó állomásokat, tartalék berakó állomásokat, a berakás előtti készenléti helyeket;

– az alegység (egység) várakozási körleteit és tartalék várakozási körleteket, a csapatok mozgására kijelölt útvonalakat;

– a harcbiztosítást, a technikai biztosítást, a forgalomszabályozást, és a híradás megszervezésének lehetséges rendjét.

A csapatszállítmány parancsnoki közegeinek kijelölése és a részükre átadandó okmányok elkészítése

A berakásra kerülő egység, minden egyes katonavonathan továbbított alegység (alegységek) részére – függetlenül attól, hogy egy vagy több katonavonathan kerülnek elszállításra – a közvetlen berakás, szállítás és kirakás irányítására és a feladatok végrehajtására a szállítandó egység parancsnoka a szállítási parancsában különböző parancsnoki közegeket jelöl ki név szerint. Ezek:

– Szállítmányparancsnok;

– Szállítmányparancsnok helyettese;

– Szállítmányparancsnok politikai helyettese;

– Szállítmány ellátó tiszt (tiszthelyettes);

– Szállítmány orvosa (felcser).

Az egy katonavonathan továbbításra kerülő alegység (alegységek) közvetlen parancsnoka a szállítmányparancsnok. A szállítmányparancsnok feladatainak megkönnyítése és leszabályozása céljából, az ezred törzse különböző okmányokat készít elő és ad át részére, ezek:

– a szállítmány menetlevél két példányban;

– katonai szállítmánylevél;

– a ... sz. szállítmány őrzési terve;

– a ... sz. szállítmány berakási terve;

– a szállítmány úti élelmezési jegye; csak abban az esetben kerül átadásra,

ha a szállítás alatt élelemellátó ponton tervezünk élelmezést, vagy élelmezési anyagfelvételezést.

A törzs által elkészített okmányokat (mint egységcsomagot, borítékolva) a szállítási parancs kihirdetése után minden szállítmányparancsnok részére át kell adni.

Az egység vasúti szállításra vonatkozó parancsának összeállítása és kihirdetése

Az egység törzse a berakásszabályozó tiszt vezetésével az előjáró parancsnok parancsa, a parancsnok elhatározása, a BKKP-val folytatott megbeszélés és a szemrevételezés eredménye alapján elkészítik az egység szállítási parancsát, amely tartalmazza:

- tájékoztató az általános helyzetről;
- az egység átcsoportosításának módját és célját;
- berakó körletet, berakó állomásokat, várakozási körleteket, a berakás előtti készenléti helyeket, a várakozási körleteket és a berakó állomásokat összekötő menetvonalakat;
- szállításra való készenlét idejét;
- az egyes alegységek berakásának sorrendjét (szállítmányonként külön-külön, berakás kezdete, vége, berakó állomás, szállítványparancsnoki közegek megnevezését);
- szállítívonalat egészben vagy részben (ha ismert a kirakó körlet is az összes elemeivel);
- be- és kirakásszabályozó tiszt nevére, rendfokozatát, tevékenységének helyét, idejét és vele az összeköttetés rendjét;
- szállítás alatt együttműködésre kötelezett illetékes közlekedési szervek települési helyeit, a velük való összeköttetés rendjének a megnevezését;
- az alegységek berakás, szállítás és kirakás alatti harcbiztosítási feladatait;
- a szállításra kerülő alegységek hadtápbiztosításának rendjét;
- azon szállítvány megnevezését, amelyen a harcálláspont és a hadtápvezetési pont kerül továbbításra;
- a berakás, szállítás és kirakás alatti összeköttetés és a vezetés rendjét;
- a jelentések megtételének idejét és rendjét.

A szállítási parancsot az egységnél általában szóban hirdetik ki. A kihirdetésen részt vesznek a parancsnokhelyettesek, a törzs tisztjei, fegyvernemi főnökök és szolgálatiág-vezetők, valamint a szállítványok parancsnokai. A szállítási parancs kihirdetése után a szállítványparancsnokok részére át kell adni a szállítványukra vonatkozó egységcsomagot.

A berakás előkészítésének és végrehajtásának ellenőrzése (az operatív csoport részéről)

Az alárendelték feladatai végrehajtásának figyelemmel kísérése, segítségnyújtás megadása, vagyis az ellenőrzési feladatok folytatása a szervezési időszak befejezése után lesz erőteljesebb. Ennek ellenére a berakásszabályozó tiszt, az operatív csoporttal egyetemlegesen – a feladat átfogó ismeretének birtokában –, figyelmét a fő feladatot megoldó alegység irányába összpontosítja.

Az előkészületi időszakban figyelemmel kíséri a várakozási körletben és a berakó állomáson folyó munkákat, az alegységek elhelyezkedését, besorolását, a berakási feladatok végrehajtását, az intézkedésein keresztül biztosítja a tervszerűséget.

A berakászsabályozó tiszt a tervek elkészítése után is folyamatos összeköttetést tart a BKKP-al.

A berakás folyamatosságát és tervszerűségét akadályozó tényezők megszüntetésére az operatív csoporton keresztül kell intézkedni.

A berakás időszakában a berakó állomáson segítsék elő a berakás és a katonavonatok indításának tervszerűségét.

Az ellenőrzés során észlelt hibákat azonnal szüntessék meg és következetesen tartsák be a parancsnok elhatározását.

(1-3. sz. ábra és az 1., 2. sz. melléklet a folyóirat végén található.)

HADTÁPVEZETÉS, RENDSZERSZERVEZÉS ÉS ADATFELDOLGOZÁS

Csapatvezetés, hadtápvezetés — fegyverzeti biztosítás

Fischer László alezredes

Bevezetés

A koalíciós frontnak alárendelt nemzeti seregtestek hadtápbiztosításában sajátos helye és szerepe van a nemzeti központ hadtáp és a nemzeti mozgó (tábori) hadtáp vezető szervének, mind a front, mind pedig a nemzeti seregtestparancsnokok hadtáphelyettesei irányában. E sajátos hely és szerep vizsgálatának külön irodalma alakult ki az elmúlt évtized alatt, de e vizsgálatok általában megmaradtak a hadtápvezetés általános kérdéseivel foglalkozó problémáknál.

A hadtápbiztosítás összefüggéseinek új oldalai mutatkoznak meg a fegyverzeti biztosítás szemszögéből vizsgálva abból következően, hogy a fegyverzeti biztosítás nemcsak egy szolgálati ág — a fegyverzeti szolgálat —, de a csapatvezetés minden fő folyamatában megjelenő tevékenység. Kiindulva abból, hogy a fegyverzeti biztosítás irányításában (tervezésében, szervezésében) az összefegyvernemi és a fegyvernemi törzsek, továbbá a hadtáp, a páncélos-technikai és a fegyverzeti törzsek mellett maga a parancsnok is részt vállal, ebből következően a fegyverzeti biztosítással összefüggő felelősségi és hatásköri kérdéseket nem kívánatos csupán a fegyverzeti szolgálat problémájaként vizsgálni.

A fegyverzeti biztosítás — ezen belül is a lőszerbiztosítás — jelentősen befolyásolja a fegyveres küzdelem kimenetelét, a küzdelemben részt vevők (vezetők, harcolók, harcbiztosítók és kiszolgálók) közös erőfeszítéseinek sikerét, a győzelem kivívását. Ilyen megfontolásból nem közömbös a fegyverzeti biztosítás irányítását és végrehajtását végző vezetők és szervek felelősségének, hatáskörének és függelmi viszonyainak vizsgálata, egyértelmű meghatározása.

E tanulmány ezen kérdéskomplexum keretében vizsgálja csapatok vonatkozásában a parancsnok és helyettesei, felső vezetés szintjén pedig az egyes VK- és HM-szervek tevékenységében megjelenő, illetve az alapvető szabályzatok előírásai alapján hozzájuk kapcsolódó azon feladatokat, amelyek a fegyverzeti biztosítással vannak összefüggésben. Az összefüggések felfedése és sokoldalú indoklás alapján elgondolással és javaslattal segíti a jelenleg is folyamatban levő útkeresést a vezetés minden szintjén fellelhető hatásköri problémák kiküszöbölése érdekében.

A tanulmánynak a csapatok fegyverzeti biztosításával foglalkozó része, valamint a hadtápbiztosítást végző szervek felépítésére vonatkozó javaslat alapvetően a felső szintre javasolt megoldást tükrözi.

E bevezetés célja az, hogy a tanulmányban látszólag egymástól távolálló kérdések összefüggéseire már előljáróban felhívja az olvasó figyelmét. A vizsgált téma egészében a fizikából ismert kalcidoszkóp sokszínű, kusza képéhez hasonlítható, amelynek alkotó elemei, az önmagukban csupán egyszínű és különböző, egyedi formájú üvegdarabok nem mutatják az egész jellemzőit. A hasonlatot segítségül hívva kívánom azt jelezni, hogy azok az idézetek, példák, ellentmondások, résztvékenységek, amelyek a tanulmányban szerepelnek, némely esetben több áttétellel kapcsolódnak a fő témához, de mindegyikük hatást gyakorol az összkép kialakulására. Az összefüggések, áttételek érzékeltetése nem minden esetben sikerült a legvilágosabbra és ezért egyes részek, statikusan vizsgálva azokat, feleslegesnek is tűnhetnek. Ha azonban a korszerű dinamikus módszerrel vizsgáljuk e részeket, megláthatjuk azok összefüggéseit és hatását a kapcsolódó szervek, vagy vezetők tevékenységében.

A tanulmány alapállása mindvégig ez a dinamikus indoklásmód, amely a fegyverzeti biztosítással akár a legcsekélyebb mértékben is összefüggő kérdéseket is igyekszik felvetni. E módszer következményeként kezdődik a tanulmány tárgyalórésze, a frontszintű biztosítást végző mozgó (tábori) hadtáp vezetésének problémáival, majd a csapatvezetésben jelentkező gondok, összefüggések és az ebből levont következtetések után visszakanyarodik a felső vezetési szint problémáira. A tárgyalási és indoklási mód azt is jelezni kívánja, hogy az egyes vezetési szinteken fellelhető problémákat csak az összes szint egymásra hatásával lehet célszerűen vizsgálni, és bármely megoldási elgondolás csak akkor lehet helyes, ha az a csapatok, a fegyveres küzdelem „kivitelezői” esetében is megállja a helyét.

Remélem, hogy e rövid bevezetéssel sikerül elérni a tanulmány néhány indirekt módon megfogalmazott összefüggésének felfedezését és ezzel egy egészséges, a cél elérését megkönnyítő vita kialakulását.

(I. Rész)

A koalíciós frontnak alárendelt nemzeti csapatok hadtápbiztosításának főbb elvei, a csapat- és hadtápvezetés felelősségi kérdései a fegyverzeti biztosítás problémáira vonatkoztatva

A nemzeti fegyveres erők központ-hadtápjának állományában célszerű olyan mozgó hadtápszervezettel rendelkezni, amely az előírt irányokban képes előre mozogni és biztosítani a kijelölt csapatok harctevékenységéhez szükséges anyagi eszközök javító kapacitás és egészségügyi ellátás meghatározott részét. A mozgó hadtáp a nemzeti parancsnokság alárendeltségébe tartozik és csak akkor indokolt a koalíciós front alárendeltségébe adni, ha a csapatok hadtápbiztosítása nehézségekbe ütközik nemzeti területről.¹

A hivatkozott alapelvek tömör megfogalmazásban jelölik meg annak lényegét, hogy a koalíciós front kötelékében harcoló magyar seregtestek, magasabbegységek hadtápbiztosítását – ezen belül a fegyverzeti biztosítást – miképpen kell megszervezni. Ugyanakkor azonban nem tartalmaz az alapokmány előírásokat a hadtápbiztosítás nemzeti irányítására és a hadtápszervek szervezeti felépítésére, következésképpen ezeket a kérdéseket a nemzeti parancsnokság hatáskörébe utalja.

Mintegy egy évtizede került megfogalmazásra és megalapozásra a magyar nemzeti mozgó hadtáp szervezeti felépítése, feladatköre, helye és szerepe. E szervezet igen jelentős, ugyanakkor egyedi helyet foglal el a seregtest, a központ és a front-hadtáp vezető szervei között; hatáskörének, illetékességének megfogalmazása magas szintű publikációkban, referátumokban és gyakorlatok értékeléseiben látott napvilágot.

A mozgó hadtáp egységei, intézetei feladatának meghatározása és szervezete a tapasztalatok szerint megfelelt annak a célnak, amelyre azokat kialakították. Annál több véleményeltérés mutatkozott a vezető szerv hatáskörének és szervezeteinek meghatározásában. Hozzá kell tenni, hogy a vezető szerv szervezeti felépítése tulajdonképpen ideális volt az egy évtizeddel korábbi elvek alapján, mivel egyesíti magában mindazokat a szolgálati ágakat, amelyek a szakmai vezetést biztosítják és rendelkezik egy jól kialakított törzsszel, amely képes az összefegyvernemi parancsnok elhatározásának megfelelő hadtápbiztosítás megszervezésére, irányítására, összefogására. A hatékonyság növelése egy célszerűen megválasztott integráció, a valós feladatoknak megfelelő átcsoportosítás útján elérhető, azonban egy ilyen beavatkozás, szervezeti módosítás nem szakítható ki abból a rendszerből, amelyben működni kell.

A mozgó hadtáp szerepét, feladatát illetően igen széles skálán oszlanak meg a vélemények, az egyik végén helyezkednek el annak a nézetnek a hívei, akik a mozgó hadtáp vezető szervét kiáltották ki a front hadtáp vezető szerve magyar tagozatának és igényelték a szakmai vezetés jogát a koalíciós front magyar seregtestjeinek hadtápszervei felett. A sor másik végén – az előbbinél lényegesen halkabban – fogalmazódtak meg olyan vélemények, miszerint a mozgó hadtáp feladatát illetően nem különbözik a seregtest, magasabbegység tagozatok ellátó, javító és ü. egységei feladatától, ebből következően ugyanúgy nem helyettesít-

¹ A Varsói Szerződés tagállamai egyesített fegyveres erőinek hadtápbiztosítására vonatkozó alapelvek (7. pont) vázlatos szövege.

heti a központi szerveket és irányíthatja a seregtettek hadtápszerveit, ahogy ezek az alegységek sem irányíthatják a magasabbegységek és egységek hadtápszerveit.

Alapvetően ilyen okfejtésből, hosszú időn át tartó útkeresés után merült fel az a kérdés, hogy az erős, jól összekovácsolt és frontszintű irányításra képes törzsre, valamint az e körül elhelyezkedő, célszerűen integrált szakszolgálatokra a mozgó hadtápnál, vagy a központ hadtáp vezető szervénél van-e inkább szükség. E témában nyomós érveket tartalmaz az alábbi elgondolás:

„... az egység frontheadtáp vezetésének előtérbe helyezése érdekében az adott állam többnemzetiségű frontnak átadott nemzeti seregtestjei hadtápjának és a tábori hadtápszervezet vezetése a front hadtápvezetési ponton valósulna meg, azonban nem a tábori hadtáp állományából kikülönített csoporttal, hanem az adott állam fegyveres erői központ hadtáp vezető szerveiből kikülönített – a központ hadtáp kérdéseiben döntési hatáskörrel és jogkörrel rendelkező, a front hadtápfőnökök mellérendelt – vezető személy, illetve annak operatív csoportja útján, az adott nemzeti vezérkar front harcállásponton tartózkodó képviselőjének alárendeltségében. A tábori hadtápfőnökség ebben az esetben a tábori hadtápszervek közvetlen vezetését végezné, (mint a tábori hadtápegységek és intézetek parancsnoksága).²

Hivatkozott értekezés részletesen indokolja is ennek a változatnak vezetési, jogi, hatásköri kérdéseit. A front, az állami és a csapatvezetés oldaláról közelítve, a hadtápvezetés sajátosságain keresztül bizonyítja be, hogy ez a megoldás áll legközelebb a vezetéselmélethez kapcsolódó azon alapelvhez, miszerint a döntéseket ott kell meghozni, ahol ehhez a szükséges információ rendelkezésre áll és az utasításokat leggyorsabban el lehet juttatni az érdekelttekhez.

A koalíciós front nemzeti erőinek hadtápvezetése, ezek problémái és megoldási kérdései csak részét képezik a csapatvezetés által igényelt egységes hadtáp és annak vezetése problémakörének. A harc vezetése igen szerkezetágó, szinte mindenre kiterjedő figyelmet és döntést igényel a parancsnoktól, akinek ennél fogva csak a legszükségesebb információkat szabad fogadni és ezek alapján kialakítani az optimális elhatározást.

Az elmúlt évek folyamán sokoldalú vizsgálat és véleménycsere folyt ennek a – hadtápbiztosítás minden szakterületét közelről érintő és a seregtettek, magasabbegységek harctevékenységét közvetlenül befolyásoló kérdéskomplexumnak a tisztázása érdekében. Ezek hatására tanúi lehettünk egy olyan váltás kezdetének, amely az eddig kialakított és megvalósított irányítási rendszer, ezzel párhuzamosan pedig az irányító szervek szervezeti felépítésének módosítására irányul, mind a központi és mozgó hadtáp vezető szervek feladatainak újraszabályozása, mind pedig a technikai biztosító szervek integrációjának témakörében.

E két – látszólag távoleső és egymástól független – témakör együttes vizsgálatára a fegyverzeti biztosítás azon sajátos tartalma adta az indítékot, hogy ez a jelenleg egy egységet alkotó szakterület a hadtápbiztosítás két jelentős ágazatára, az anyagi és a technikai biztosításra, de a hadtápvezetésre is ráhatást gyakorol.

² Dr. Damó László: A hadtápbiztosítás rendszerének, a hadtápvezetés rendjének főbb sajátossággal és alapvető változatai a többnemzetiségű front hadműveleteiben (kandidátusi értekezés). Honvédelem 1972. évi különlkiadás, 82. oldal.

1. Fegyverzeti biztosítás a Nagy Honvédő Háborúban, következtetések a mai, korszerű követelményeknek megfelelő feladatokra

A Nagy Honvédő Háború tapasztalatai bizonyítják, hogy a fegyverzeti biztosítás területén milyen hatalmas tömegű anyagmennyiséget kellett mozgatni és javítani. A szovjet fegyveres erők hadtápjának a Nagy Honvédő Háború alatti működését ismertető kiadvány erről a következőket közli:

„Az anyagi biztosítás területén a legfontosabb jelentősége a működő frontok szükségletei szünet nélküli kielégítésének volt; fegyverekből, harci és szállító technikából, lőszerből, üzemanyagból, élelmiszerből és így tovább. A háború alatt a fegyverzeti szolgálat és a fegyveres erők más hadtápszervei az ipartól átvettek és a rendeletelési helyére eljuttattak több, mint . . . 445 ezer löveget és aknavetőt, 954 ezer géppuskát, 18 millió lövészfegyvert, 600 millió tüzéségi és 21 milliárd lövész lőszer . . . Amikor a lőszerszükségletek soha nem látott méretűek voltak, akkor a frontok biztosítása nagymértékben függött a kilőtt hüvelyek és az üres csomagoló eszközök gyűjtésétől azoknak a raktárakba, ipari üzemekbe való visszajuttatásától.”³

A szovjet hadsereg hadtápjában működő szakszolgálatok erőfeszítéseit más lenyűgöző adatokkal is alátámasztja a hivatkozott történelmi visszapillantás. A technikai biztosításról szólva meg tudhatjuk, hogy a szovjet hadsereg javító szervei a háború alatt több tízmilliónyi fegyvert és technikai eszközt javítottak meg és juttattak vissza az ellátó szerveken keresztül a csapatoknak. Fegyverzeti anyagból helyreállítottak 300 ezer löveget, 20 millió lövészfegyvert és aknavetőt, 26 ezer sorozatvetőt.

A hadseregek által felhasznált fegyverzeti anyagok arányának változására jellemző, hogy míg az első világháborúban 3,6⁰/₀-ot, a Nagy Honvédő Háborúban 29⁰/₀-ot tett ki a szállított fegyverzet és lőszer az összes anyagmennyiségen belül. Ha figyelembe vesszük azt, hogy a két háborúban jelentősen eltért a hadsereg létszáma és fegyverzete, akkor a két időszakot jellemző arányszám nem fejezi ki kellően a szállított fegyverzeti anyag mennyiségének és súlyának változását.

A Nagy Honvédő Háború óta ismét korszakváltás következett be a technikai fejlődésben. A fegyverzet tűzgyorsóságának növekedése, a sorozatlövő fegyverek egyeduralma, valamint a tűzsűrűség növekvő tendenciája jelentős mértékben növeli a felhasználást és az igénybevételt, ennél fogva lényegesen nagyobb mennyiségek szállítását és javítását igényli nemcsak a fegyverzeti szolgálattól, de a hadtáp más szakszolgálataitól is.

Újabb keletű számvetések és elemzések szerint egy hadsereg hadművelet lőszerszükséglete meghaladja a 30 ezer tonnát.⁴ E hatalmas tömegű lőszer nemcsak szállítani, de tagozatonként átcsoportosítani is szükséges a csapatoknál levő fegyverzethez igazodva, mintegy száz lőszerfajta és típus szerint. Könnyen belátható, hogy nemcsak az ellátás tervezésében, de mind a szállítás, mind a rakodás megszervezésében és végrehajtásában milyen hatalmas időt, energiát és szállító teret igénylő feladatok jelentkeznek.

³ A szovjet fegyveres erők hadtápjának a Nagy Honvédő Háborúban 1941–1945. (MNHF-ség belső kiadványa, 19. oldal.)

⁴ Dr. Kazinczy István: Összefegyvernemi hadsereg első hadműveletének lőszerrel történő biztosítása. S/2300/72. sz. kandidátusi értekezés adatai alapján.

Nem kevésbé bonyolult, a harctevékenységet és a hadtápszervek munkáját egyaránt közvetlenül befolyásoló terület a fegyverzeti technikai biztosítás, amely a javításon, mint alapfeladaton kívül magába foglalja a sérült eszközök gyűjtőhelyekre szállítását, a javítóanyag-ellátást és a dokumentáció biztosítását. Ez utóbbi fontosságáról csupán annyi kitérőt engedjen meg az olvasó, hogy régen kinőttük a puská = fegyver korszakot, amelyben a fegyvermester fejből, praxisból egy-két szerszámmal képes volt javítani. Ma már az infrarányzék-javítás is műszereket, kapcsolási rajzokat igényel, nem beszélve az ennél sokkal bonyolultabb, elektronikával „fűszerezett” eszközeinkről. (Pl.: Szterla, Maljutka, Silka, BM-21.)

Számításba véve a hadsereg egy hadművelete alatt várható veszteségeket, belátható, hogy a javító szervek „kiszolgálásához” igen nagy mennyiségek mozgásáról – vontatásáról, szállításáról – van szó. A mintegy 80 féle, egymástól lényegesen különböző felépítésű, nagyságú, rendeltetésű, önállóan alkalmazott, vagy harcjárművel egybeépített fegyverzeti eszköz javításához a súlyához mérten aránytalanul nagy térfogatú szállítóteret igényel a javítóanyag folyamatos utanszállítása.

E két fő tevékenység, a fegyverzeti anyagi és technikai biztosítás gondjai mellett sem szabad figyelmen kívül hagyni a jelentős anyagkészlet és a vele foglalkozó nem csekély állomány ellátásának, őrzésének-védelmének állandó gondját sem. Csupán ez az egy szakterület – a fegyverzeti biztosítás – a hadtáp erőinek és eszközeinek nagy részét veszi igénybe, amely nemcsak a fegyverzeti szerveket, de a legkülönbözőbb egyéb hadtápszerveket is szünet nélkül „foglalkoztatja” a hadműveletek során.

Talán éppen e sokrétű, komplex tevékenységet magába foglaló feladat adta az ötletet nem egy fegyverzeti szakembernek, miszerint helyes lenne a fegyverzeti anyagi és technikai biztosítás ellátására önálló, komplex szervezetet kialakítani, amely képes a hadtáp más szerveitől függetlenül, a parancsnokok közvetlen alárendeltségében megszervezni és végrehajtani a lőszerbiztosítást és a fegyverzeti anyagjavítást. E nézetek abból a meglehetősen ferde, de nem rosszindulatú hozzáállásból fakadhattak, hogy mivel a hadsereg alapvető eszköze a fegyver, ennek megfelelően a fegyverzeti biztosításnak és az ezt végző szakszolgáltatnak elsőbbséget kell adni más, – de legalább az anyagi és technikai – szolgáltatásokkal szemben. Az ilyen, még csoportérdeknek sem nevezhető vélemények, törekvések tévedése elsősorban ott van, hogy hibásan rangsorolnak, illetve, hogy egyáltalán rangsorolni próbálnak az egyes szolgáltatók között. A második világháború bármelyik hadműveletének tapasztalataiból, továbbá gyakorlataink midegyikéből csak olyan következtetés vonható le, miszerint a csapatok harcának sikere szempontjából egyenlő mértékben fontos bármelyik szaktevékenység, szakszolgáltat. Az előbbi kérdést és a reá illő választ leegyszerűsítve, azt mondhatjuk, hogy ha a fegyverzeti biztosítás annyira komplex tevékenység, hogy a fegyverzeti szolgálat mellé még a hadtáp más szerveinek jelenős részét is igényli, akkor ne az utóbbi nagyot csatoljuk az előbbi kicsihez, hanem éppen fordítva. Ez is „lehetőség”, mégpedig nagyobb hatékonyságot eredményező lehetőség a fegyverzeti biztosításhoz szükséges és egyúttal egységes irányítás alatt működő apparátus kialakítására.

2. A Nagy Honvédő Háború hadtápbiztosítását meghatározó elvek érvényesülése alapszabályzatainkban

A Nagy Honvédő Háború tapasztalatai is bizonyítják a hadtápvezetés centralizációjának szükségességét, figyelembe véve azt, hogy a hadműveleti helyzet gyakori és éles változása, az anyagi eszközök egyenlőtlen fogyása, a raktárak és

a közlekedési hálózat nagyfokú rombolása valamennyi hadtáptagozatban szükségessé tették az anyagi, a javító és a szállító eszközzel való széleskörű manőverezést. A harcoló csapatok szükségleteinek gyors felmérése és kielégítése, valamint a parancsnok átfogó – nemcsak egy-egy szolgálati ágat érintő – tájékoztatásának igénye, a parancsnok elhatározásából adódó anyagi és technikai biztosítási feladatok egységes megszervezése, irányítása szükségessé tette a csapatok hadtápbiztosításának vezetésével kapcsolatos funkciók egyre nagyobb mértékben történő összpontosítását egy vezető hatáskörbe. Ennek az objektív szükségessége már a háború első időszakában felmerült és a felső vezetés döntése alapján a hadtápfőnök feladatkörébe és irányítása alá került a hadtáphegység, továbbá a közlekedés és a szállítás, a híradás, az őrzés-védelem. A szakszolgálatok vezetői a szakterületükön szükséges biztosítást közvetlenül irányították, de az előbbi alapvető kérdésekben a hadtápfőnök utasításait hajtották végre.

Érdemes egy keveset elidőzni ennél az utolsó mondatnál, vizsgálva a Harcászati Szabályzat (Ált. 67.) előírásainak tartalmát-értelmét, valamint egyéb szabályzatok ezzel kapcsolódó kiegészítéseit. Az Ált. 67. e témakörre vonatkozó pontjai – csupán ezek lényegét kiemelve – a következőket tartalmazzák:

1. A hadtápot a parancsnok a hadtáphelyettesén keresztül, a technikai biztosítás terén pedig a technikai helyettes útján vezesse. (533. pont.)

2. A törzsfőnök biztosítsa a hadtáphelyettes, a technikai helyettes, a fegyvernemek és szolgálati ágak főnökeinek egybehangolt munkáját és gyakoroljon ellenőrzést a hadtáp munkája felett. (533. pont.)

3. A hadtáphelyettes felelős a hadtáp megszervezéséért, az anyagi eszközök utánszállításáért és a csapatok ellátásáért a neki alárendelt szolgálati ágakra vonatkozóan. (534. pont.)

4. A technikai helyettes, a fegyvernemi és szolgálatiág-főnökök saját szakterületükön közvetlenül tervezzék-szervezzék az anyagi és technikai biztosítást, jelentsenek a parancsnoknak és a törzsfőnöknek, tájékoztassák a hadtáphelyettest a technikai eszközök állapotáról és az ellátottságról. (535. pont.)

5. Az anyagi biztosítást ellátási áganként kell végrehajtani, az ellátási ágak élén a megfelelő szolgálatiág-vezető áll. (541. pont.)

6. A technikai biztosítás célja az, hogy a fegyverzetet, harckocsikat, gépjárműveket és az egyéb technikai eszközöket állandóan kifogástalan állapotban és harci alkalmazásra készen tartsa, a meghibásodott technikai eszközöket és fegyvereket pedig gyorsan helyreállítsa. A technikai biztosítást közvetlenül a technikai helyettes és a megfelelő szolgálatiág-vezetők tervezzék és szervezzék meg. (545. pont.)

A hadtáp megszervezésének és vezetésének lényeges kérdéseit magában foglaló előírások, jóllehet hadosztály–ezred szintre (tagozatra) vonatkoznak, érvényesek a magasabb tagozatokban is, így alapként szolgálnak a központhadtáp érintett szerveinek együttműködéséhez, az anyagi és technikai biztosítás megszervezéséhez, irányításához, az ezekkel kapcsolatos feladatok végrehajtásához. Úgy gondolom, hogy a mozgó hadtáp és központhadtáp fegyverzeti biztosítással, annak irányításával összefüggő kérdéseinek, problémáinak feltárása megkívánja a csapat- és hadtáphegység általános kérdéseinek vizsgálatát, elemzését az erre vonatkozó előírások és meghonosodott gyakorlat tükrében.

A Harcászati Szabályzat 1–6. alatt kiemelt előírásai többszöri értelmezése,

összevetése más szabályzatok ehhez kapcsolódó pontjaival, olyan gondolatot eredményez, hogy egyes előírásokat feltehetően utólag és elnagyolva csatoltak az eredeti szöveghez, mivel a felelősség egyes kérdésekben nem lett egyértelműen körülhatárolva, ebből következően a végrehajtásban együttműködők képzettsége, a helyi szokások kialakulása jelentős eltéréseket eredményez ugyanazon feladatok megoldásában is. E gondolat nemcsak az elmúlt évtizedben lefolytatott, vagy folyamatban levő, a csapat és hadtápvezetés korszerűsítésére irányuló kísérletek kapcsán, de már ezek előtt kialakult gyakorlat ismeretében fogalmazódott meg. Ennek alapja lényegében az 1. alatti előírásból fakad, ugyanis ha *a hadtáp egészének vezetése* a hadtáphelyettesen keresztül történik, akkor *a hadtáp egy részének vezetése* miért egy másik, az előbbivel egyenrangú, annak alá nem rendelt helyettes útján valósul meg.

A téma további clemzése előtt közbevetőleg ki kell térni a „miért” kérdés lényegére. E kérdés állandó ismétlése, lényeges szerepe jellemzi a szervező-elemző szemléletet. A szervezési gyakorlatban kiemelt szerepet játszó helyzetelemzés megköveteli, hogy ne fogadjuk el szentesített eljárások és megmcrevedett formák helyességét addig, amíg azokat a „miért”-re adott válasz nem bizonyítja. A szervezet és a munkafolyamat elemzése kapcsán felmerülő „miért” alapkérdések és a „mit, hogyan” kiegészítő kérdések tömören összefoglalva az alábbiak:

– miért kívánjuk valamely feladat célját elérni, miért szükséges a cél eléréséhez a vizsgált művelet? Vizsgálni kell, hogy mit és hogyan hagyhatunk el részben, vagy egészben;

– miért a jelenlegi helyen történik a feladat végrehajtása? Vizsgálni kell, hogy hol végezhető el ésszerűbben;

– miért a jelenleg kijelölt beosztáshoz kapcsolódik a feladat? Vizsgálni kell, hogy ki végezheti el gyorsabban, pontosabban, hatékonyabban;

– miért a jelenlegi időpontban (időközönként) végzik a feladatot? Vizsgálni kell, hogy mikor lenne ésszerűbb időpontja (sorrendje) a feladat végrehajtásának;

– miért a jelenlegi módon történik a feladat végzése? Vizsgálni kell, hogyan javítható a munkamódszer, mivel fokozható a munka eredményessége.⁵

3. Alárendeltség és felelősség kérdései a szabályzatok előírásai tükrében

Visszatérve a kiinduló gondolatot eredményező 1. előírásra és logikai módszerrel vizsgálva a két egyenrangú, egymás mellé rendelt helyettes és az irányításuk alá rendelt ágazatok, szakterületek helyét, szerepét, együttműködését, láthatjuk, hogy a technikai biztosítás része (eleme) a hadtápbiztosításnak, a technikai biztosítást végző szervek részei (elemei) a hadtápnak, ugyanakkor a részt (egyik elemét) az egészet irányító vezetőnek. Erre vonatkozóan ugyanis az Ált. 67. 532. pontja egyértelműen fogalmaz:

„A csapathadtáp a magasabbegységek, egységek és alegységek állományába tartozó hadtápegységekből és alegységekből, és a náluk levő anyagi eszközkészletekből áll... A hadosztály- (ezred-) hadtáp első lépcsőjébe kerül a harci és különleges gépek javítását és vontatását végző alegységek egy

⁵ Dr. Susánszky János: A szervezés módszertani alapjai. Vezető továbbképző tanfolyamok jegyzetei, 1967. (164. oldal.)

része... A hadtáp második lépcsőjébe... gépjármű és harci technikai anyaggal megrakott gépkocsi szállítóalegységek, valamint a többi javító-vontató alegység... kerül."

A csapathadtáp utasítás (Htp. 3.) már az alárendeltséget illetően is tartalmaz előírást, tovább bonyolítva a jelenlegi kapcsolatrendszerhez, alárendeltségi (függőségi) viszonyokhoz egyáltalán nem alkalmazkodó meghatározások sorát (3. pont):

„A hadtápegységekhez és -alegységekhez tartoznak: a rakéta-technikai, gépkocsiszállító, javító, egészségügyi egységek és alegységek, raktárak..."

„A javítóegységek és -alegységek rendeltetése a fegyverzet, a harckocsi, a gépjármű és egyéb technikai eszközfajták és anyagok technikai kiszolgálása, javítása és hátraszállítása (vontatása). Ezek a magasabbegység- (egység-)parancsnok technikai helyettesének, illetve az érintett szolgálatiág főnökének alárendeltségébe tartoznak."

„A raktárak az illetékes szolgálatiág-főnök alárendeltségébe tartoznak. A harci technikai anyagraktár a... műszaki főnök alárendeltségébe tartozik..."

Úgy vélem, az idézetek – hatályos központi rendelkezések! – alapján felmerülő „miért” és „mit, hogyan” kérdésekhez a háborús csapatvezetésben fontos feladatot jelentő helyzetmegítélés és az elhatározás kialakítása során megvalósult jelentési, meghallgatási gyakorlat, az egyes helyettesek és szolgálatiág-főnökök szerepét, súlyát is meghatározza.

A felelősség igen fontos kérdését a 3. alatti megfogalmazás tovább bonyolítja az előbbi idézetekhez viszonyítva. A „neki alárendelt szolgálati ágakra” kitétel nem egyértelműen vonatkoztatható a felelősségi körbe bevont összes feladatra és a kételyt az okozza, hogy az ellátásba beleértendő-e a szállítás, vagy pedig az ellátás a szolgálati ágak részéről az utalvány elkészítésével és a szállítótér igényléssel véget ér. Az Ált. 67. 542. pontja lényegében egyértelműen válaszol:

„Azért, hogy az anyagi eszközök idejében beérkezzenek... a hadtáphelyettes... felelős."

A Htp. 3. IV. fejezete ezt kiegészíti azzal, hogy az anyagi biztosítás és az utánszállítás kérdései nem is azonos pontban kerülnek tárgyalásra, mintegy dokumentálva azt, hogy a szállítás nemhogy az ellátásnak, de az anyagi biztosításnak sem része. Az ellátási ágak feladatainak részletezésére vonatkozó előírások (94–125. pontok) csak azt állapítják meg, hogy ezeket melyik szolgálatiág-főnök irányítja. E tekintetben a páncélos és gépjármű anyagellátást a technikai helyettes vezetése alá rendeli. Hasonló helyzet olvasható ki a Htp. 3. technikai biztosításra vonatkozó részében is (150. pont), ahol a technikai helyettes a gépjárműveket illetően, más eszközre pedig a megfelelő fegyvernemi és szolgálatiág-főnök szervezi meg a technikai biztosítást.

A felelősség kérdésének vizsgálatához kiinduló pontként választott 3. megfogalmazáshoz kapcsolódó egyéb előírások sem oldják fel egyértelműen ezt a problémát. A gyakorlat ugyanis ismert, hogy a hadtáp megszervezése, beleértve a szállítás és a technikai biztosítás megszervezését is, minden anyagra és szolgálati ágra érvényesen a hadtáphelyettes hatáskörébe tartozik, ennél fogva az Ált. 67.

534. pontjában kérdéses a „neki alárendelt szolgálati ágakra vonatkozóan” kifejezés feltehetően egy utólag odaragasztott kiegészítés, mintegy megerősítve más parancsnokhelyettes és önálló (parancsnok közvetlen) szolgálati ágak szükségességét, létjogosultságát. Erősíti ezt a felvetést az is, hogy egyetlen más, a hadtápbiztosítás részfeladatait „irányító”, „tervező-szervező” szolgálatiág-főnökre, vagy a technikai helyettesre vonatkozó előírásban sem az Ált. 67., sem a Htp. 3., de a Tábori Törzsszolgálati Utasítás (Ált. 7.) sem használja a „felelősség” egyértelmű, meg nem kerülhető fogalmát. Igaz, hogy az „irányítja”, „vezeti”, „tervezi-szervezi” kifejezések magyarázhatók úgy is, hogy azok magukba foglalják a felelőséget is, de ha így van, akkor miért szükséges ezt külön kiemelni a hadtáphelyettes esetében, és miért nem a többiek vonatkozásában.

Az „anyagi” és „technikai” szolgálatok különállásának és irányításának kérdései

A *technikai biztosítás* irányításának külön parancsnokhelyettes hatáskörbe adása – lásd az 1. meghatározást –, valamint a 4. megfogalmazásnak az a része, hogy „saját szakterületükön közvetlenül tervezék-szervezzék az anyagi és technikai biztosítást”, két gondolat-irányzatot alakított ki. Az egyik abból a téves érvelésből táplálkozik, hogy ha a technikai biztosítást a technikai helyettes irányítja, akkor – nyilvánvalóan – az anyagi biztosítás a hadtáphelyettesé, ettől pedig már egy lépés a szolgálati ágak és a fegyvernemek anyagi és technikai szerveinek „elosztása”, két parancsnokhelyettes alárendeltségébe utalása. Hogy melyiket hová, az is szinte adódik abból, hogy a hadtáphelyettesnek amúgyis alá van rendelve öt szolgálati ág, akkor „legyen” ez az anyagi biztosítás, míg a többi szóbajöhető szervet, amelyek a technikát kezelik, rendeljék alá a technikai helyettesnek és végezzék a technikai biztosítást.

E nagyvonalú és „kézenfekvő” megoldást kissé zavarja azonban a 4. megfogalmazás első része, amelyből kiderül – és a valóság is ennek felel meg –, hogy a „technikai” szerveknél nemcsak technikai biztosítással, de anyagi biztosítással is, ehhez hasonló pedig az előbbieik szerinti „anyagi” szolgálati ágaknál sem kizárólag anyagi biztosítással, de technikai biztosítással is kell foglalkozni. Nem beszélve az egészségügyi szolgálatról, amelynek területén a két biztosítási ág összefonódik az élő ember „technikai biztosításával,” ha a gyógyító tevékenységet a javítás analógiájára szabad e fogalomkörrel kapcsolatba hozni. A hivatkozott 4. megfogalmazás elmélyült elemzése alakítja ki a másik gondolat-irányzatot, amely szerint a hadtápbiztosításban részt vevő szolgálati ágakat nem lehet egyértelműen az anyagi és technikai biztosítás szerint osztályozni. A szabályzat e szövegéből ugyan lehet arra következtetni, hogy a technikai helyettes, a fegyvernemi és szolgálatiág-főnökök együttes felsorolása nem éppen azt akarja-e jelenteni, hogy a „nem hadtápos” szakterületeket illetően a technikai helyettes irányításával tervezék-szervezzék az anyagi és technikai biztosítást, lehetőséget adva ezzel a „hadtápszolgálat” (élm., ruh., eü., közl.) mellett egységes technikai szolgálat kialakítására. E felvetést nem zavarja a fegyvernemi főnökökre utalás, miután nyilvánvalóan a hadművelési-harcászati feladatok mellett anyagi és technikai biztosítást is ellátó fegyvernemekre (mű., hír., rep., vv.) gondol a szabályzat. Ez utóbbi megoldásra találunk már több szervezési példát, kísérlet alatt állót és megvalósítottat egyaránt.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni a hivatkozott szabályzatok előírásait, hanem, hogy fel sem tételezzük a tiszta profilú szolgálati ágakat, amelyek vagy csak

anyagi, vagy csak technikai biztosítást végeznének, mint ahogy a valóságban sem vezetne helyes eredményre egy olyan szétválasztás, ahol ugyanazon anyagcsoport (anyagnem) anyagi és technikai biztosítását különálló, más alárendeltségbe tartozó apparátus végezné. A különálló hadtáp és technikai szolgálatok kialakítása más oldalról teremtene nehézségeket az egységes irányítást igénylő hadtápbiztosításban. Egyértelmű ugyanis, hogy a szállítás a hadtápfőnök hatáskörébe tartozik, így pedig, ha egyes szolgálati ágak más parancsnokhelyettes alárendeltségében végzik az anyagi biztosítással összefüggő feladataikat, fontossági és sürgősségi kérdésekből fakadó ellentéteket szülhet a szállításoknál jelentkező, vagy feltételezett mellőzés, amelynek egyébként soha nem személyi, szubjektív, hanem tárgyi okai vannak, az, hogy nincs elég eszköz, rombolt az útvonal, vagy éppenséggel nem érkezett be a továbbszállításra tervezett anyag.

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that proper record-keeping is essential for the success of any business and for the protection of the interests of all parties involved. The text outlines the various methods and systems that can be used to ensure the accuracy and reliability of financial data.

It further explains that these records are not only useful for internal management but also for external reporting and compliance with legal requirements. The document provides a detailed overview of the different types of records that should be maintained, including sales, purchases, and inventory records, and discusses the best practices for organizing and storing this information.

The second part of the document focuses on the role of technology in modern record-keeping. It highlights the benefits of using computerized systems and software to manage financial data, such as increased efficiency, reduced risk of error, and improved accessibility. The text also addresses the challenges associated with digital record-keeping, such as data security and system downtime, and offers strategies to mitigate these risks.

Finally, the document concludes by emphasizing the importance of regular audits and reviews to ensure the integrity and accuracy of the records. It suggests that businesses should implement a robust internal control system and engage external auditors to provide an independent assessment of their financial statements. This approach helps to build trust and confidence among stakeholders and ensures the long-term success of the organization.

*Összeállította: az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség
baleset-elhárítási és munkavédelmi osztálya*

TARTALOM

1. Mikó Lajos alezredes: Baleset-elhárítás, baleset- és környezetvédelem c. önálló témakör (tantárgy) beállításának szükségessége és lehetősége a Katonai Akadémián.
2. Blaschke Henrik kinevezett polgári alkalmazott: A katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi környezeti károsító hatások, egészségkárosodások veszélyei, *mechanikus rezgés (vibráció)*.
3. Munkavédelemmel kapcsolatos új jogszabályok.

Baleset-elhárítás, baleset- és környezetvédelem c. önálló témakör (tantárgy) beállításának szükségessége és lehetősége a Katonai Akadémián

Mikó Lajos alezredes

A tudományos-technikai és a hadügyi forradalom egyre gyorsuló tempójának vagyunk a részesei. A fejlődés eredménye az élettépmó olyan fokú felgyorsulása, amiről elődeink álmodni sem mertek volna, másrészt – éppen ennek eredményeképpen – az embereket érintő behatások és ingerek előtérbe kerülése, amelyek közül soknak a létezését csak a legutóbbi időben ismertük fel. A gyors fejlődés velejárójaként a tervezők alapvetően a gépek (eszközök, szerszámok, fegyverzet, a harci technika) hatékonyságának biztosítására, illetve megoldására koncentráltak elsősorban.

A technika rohamos fejlődése, az új fegyverek – főleg a tömegpusztító fegyverek –, valamint a korszerű páncélozott-szállító harcjárművek, harckocsik tömeges elterjedése, az automatikus és félautomata vezérlőrendszerek bevezetése stb. megváltoztatta az ember szerepét, helyét, feladatát, és módosította a fizikai és a szellemi munka arányát a hadseregben.

Az új körülmények és feltételek hatására a gyakorlatok, a belső építő-karbantartó-kiképző munka során számos, különféle veszélyforrással kell számolni. Ha ezek negatív hatásait időben nem ismerjük fel, és nem szorítjuk vissza, akkor a harckészültség csökkenésével kell számolni. Ezért van nagy jelentősége a hadseregben és a társadalmi-gazdasági élet minden területén a munka- és környezetvédelemnek, mint olyan komplex tevékenységnek, amely az egész társadalom érdekét szolgálja.

Ezen a téren végbement fejlődést, illetve társadalmi követelményeket a hadseregben megjelent új szabályzatok is tükrözik. A Szolgálati Szabályzat II. fejezet 42. oldalának 1. bekezdésében a parancsnok kötetmei között előírja: ... „- biztonsá alárendeltjei számára az előírt munkakörülményeket, óvja egészségüket és testi épségüket, szigorúan követelje meg a baleset-elhárítási és tűzvédelmi rendszabályok maradéktalan betartását, hozzon a helyi viszonyoknak megfelelő kiképzítő rendszabályokat.”

A Szolgálati Szabályzat előírásai mellett alapvető jelentőségű az 1976-ban kiadott Katonai Általános Baleset-elhárító és Egészségvédő Szabályzat megjelenése és bevezetése. Ezzel a néphadseregünk eleget tett a társadalmi elvárásoknak, a különféle törvényekben és a Munka Törvénykönyvében megfogalmazottaknak.

A társadalmi igényeknek és követelményeknek megfelelően a közép- és felsőszintű vezetők képzésénél – a polgári egyetemeken és főiskolákon – már korábban bevezették „A munkavédelem” c. önálló tantárgy oktatását, amelynek keretében tanítják: a baleset-elhárítást, a baleset-megelőzést, a biztonságtechnikát, az ergonómiát, a mérnöki lélektant, a munkaegészségügyet, a munkatant, az üzeme-gészségügyet stb. E tekintetben viszont a néphadsereg főiskoláira és az Akadémiára vonatkozó képzési „Követelmények” és ennek alapján jóváhagyott „Tematicai programok” nagyon hiányosak és feltétlen mielőbbi alapos korrekcióra szorulnak.

A Katonai Általános Baleset-elhárító és Egészségvédő Szabályzat 1. és 2. pontjának figyelmes tanulmányozása azt igazolja, hogy e területen valóban sürgős intézkedésre van szükség. Az idézett szabályzat 2. pontja szerint: „A balesetek, egészségkárosodások megelőzését a katonai feladatok, illetve munkafolyamatok veszélyességének, valamint az anyagi, technikai és tudományos lehetőségeknek megfelelően a legmagasabb színvonalon kell megvalósítani.”

Ahhoz, hogy a katonai középszintű vezetők képzése – a várható beosztások ellátására való felkészítést ezen a téren is maradéktalanul szolgálhassa – szükség van a „Baleset-elhárítás, baleset- és környezetvédelem” (esetleg az egyetemeken ismert „Munkavédelem”) c. önálló témacsoport (esetleg tantárgy) oktatásának mielőbbi bevezetésére. Az ún. békefeladatok ellátásának megszervezése, előkészítése, ellenőrzése érdekében a középszintű katonai vezetőkre – végső soron minden katonai vezetőre – jelentős kötelezettségek hárulnak, pl.: a harckiképzés, a gyakorlatok, a csapatépítkezések stb. előkészítése és levezetése során, a különféle behúrázások megvalósítása, valamint a tisztí állomány nevelése és sokoldalú felkészítése kapcsán. Ahhoz viszont, hogy a parancsnoki (vezetői) kötelességeit a tisztí állomány ezen a téren is a legmagasabb színvonalon legyen képes ellátni, feltétlen szükséges tananyagként oktatni a baleset-elhárítást, a baleset- és környezetvédelem elméleti alapjait, tudományos eredményeit, mindezek gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit és módszereit.

Csak ilyen módon lehet reális biztosíték a baleset-elhárítás és a balesetvéde-

lem rendszabályainak maradéktalan megoldására, a vonatkozó szabályzatokban rögzített elvek és követelmények betartására, a miértek, hogyanok és lehetőségek helyszíni összehangolásának eredményes megvalósítására.

A különféle szakmai szabályzatok, segédletek már korábban előírták azokat a rendszabályokat, amelyek betartása kötelező egy adott feladat (mozzanat, tevékenység) elvégzése során. Az ilyen jellegű rendszabályokat – a képzési szintnek megfelelően – a tiszti főiskolákon és az akadémián betartjuk, ami egyben követendő példaként is szolgál a hallgatók előtt. A Katonai Általános Baleset-elhárító és Egészségvédő Szabályzat megjelenése új körülményeket teremtett. A szabályzat előírásait a néphadsereg teljes személyi állományának – a vonatkozó mértékben – ismernie kell. Ezért az akadémián abból indulunk ki, hogy a felvettelt kerülő tisztek részére ezt a szabályzatot már nem kell oktatni, de feltétlen oktatni kell a katonai főiskolákon.

Az utóbbi időben az akadémiái oktatás-nevelés során előtérbe került a béke feladatokra való intenzívebb felkészítés, a parancsnoki munkával összefüggő kérdések (pl.: a harckészültség, a törzsek felkészítése, a csapatok kiképzése, a katonai jogi és igazgatási ismeretek, a csapatgazdálkodás stb.) részletes tanulmányozása. A baleset-elhárítás, a baleset- és környezetvédelem problémáinak – a képzési szintnek megfelelő – tanulmányozása jelenleg nincs megoldva.

A követelményeket, illetve szükségleteket figyelembe véve arra a megállapításra juthatunk, hogy a téma holtpontról való elmozdítása érdekében több probléma, illetve feladat megoldására lenne szükség:

- meg kellene találni a témakör (esetleg önálló tantárgy) gazdáját, illetve felelősét;
- ki kellene dolgozni a tananyagot;
- össze kellene állítani a képzési követelményeket és a tematikai programot;
- fel kellene készíteni az oktatókat.

A javasolt új témacsoport jellegét tekintve – figyelembe véve az akadémián elfogadott tantárgy- és óraelosztás rendszerét – a „Parancsnokok és törzsek felkészítése. A csapatok kiképzése.” c. komplex, gyakorlati jellegű tárgykörbe illene: „Baleset-elhárítás, baleset- és környezetvédelem” címmel. Ez a megoldás lehetővé tenné, hogy a komplex tárgykör oktatásáért felelős fegyvernemi tanszékek vállalják az új témacsoport tanítását. A tanszékeken azt a tanárt kellene kijelölni az új téma oktatására, aki a „Parancsnokok és törzsek felkészítése. A csapatok kiképzése.” c. tárgyköröket tanítja. Ez a megoldás külön szerv, illetve személy beállítását nem igényli. Előnyei közül kiemelhető:

- a témáért felelős tanszék valóban magáénak érezheti az oktatási anyagot, mert a meghatározott – központi jellegű – témákon kívül az órák többségét a saját szakmai feladataira adaptálva taníthatja;
- a KÁBESZ előírásait, az új tankönyv anyagát, valamint a saját szakmai szabályzatokban, utasításokban levő baleset-elhárítási, baleset- és környezetvédelmi előírásokat is konkrét helyzetben – a fegyvernem, szakcsapat szükségletének, alkalmazási, munkavégzési sajátosságainak megfelelően – oktathatják a tanszékek.

A tananyagbázis kiválasztása, illetve kidolgozása kérdésében a nagyobb hagyományokkal rendelkező egyetemek és főiskolák tapasztalatait javasolom figyelembe venni olyan módon, hogy a tananyagot a Magyar Néphadsereg céljai-

nak, feladatainak megfelelően adaptálva, a fegyvernem, a szakcsapat igényét is minél jobban kielégítve kerüljön feldolgozásra, illetve oktatásra.

Ennek az elvnek, illetve követelménynek megfelelően kellene a tananyagot kiválasztani olyan módon, hogy annak kb. 50–60%-a mint központi (törzs-) anyag szerepeljen. A törzsanyag biztosítaná az alapvető, az egész néphadsereg egyformán érvényes baleset-elhárítási, baleset- és környezetvédelmi ismereteket.

A témafelelős szaktanszékekre hárulna a speciális jellegű baleset-elhárítási, baleset- és környezetvédelmi előírások kiválasztása, elemzése, értelemzése, oktatható tananyagként való feldolgozása, valamint a különféle tervek elkészítése során történő alkalmazásuk megkövetelése a tanároktól és a hallgatóktól egyaránt.

A témával való részletesebb foglalkozás az irodalom tanulmányozása alapján a következő tárgykörök oktatását tartom célszerűnek: baleset-elhárítás, balesetvédelem; a munkaegészségügy, a munkapszichológia; a biztonságtechnika; a környezetvédelem, valamint a katonai baleset-elhárítás alapjait.

A tananyag bázisát jelentené egy központi szerkesztésű tankönyv, amely lehetővé tenné a tanárok felkészítését, az egységismeretszint biztosítását. Ezen kívül feltétlen szükséges, hogy a tanszékek kellő körültekintéssel adaptálják a saját témáikra az új tananyag gyakorlatias jellegű részeit. Az elméleti tananyaghoz igazodva, a szakmai szabályzatok, utasítások vonatkozó pontjainak alkalmazását a különféle gyakorló és csoportos foglalkozások, tervezési feladatok során lehet eredményesen elmélyíteni.

Véleményem szerint az Akadémia tanszékei – megfelelő gyakorlati segítséggel – képesek és készek – az optimálisan szükséges felkészülési idő biztosítása után – a mai kor követelményeit kielégítő színvonalon oktatni a baleset-elhárítást, a baleset- és környezetvédelem szükséges témaköreit.

A katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi környezeti károsító hatások, egészségkárosodások veszélyei

Blaschke Henrik kinevezett polgári alkalmazott

A néphadsereg egészségkárosodással foglalkozó szakembereinek egyre gyakoribb, rendszerint egymással kapcsolatos feladata a szolgálati helyeken előforduló zaj- és rezgésterhelések megítélése, az ezzel kapcsolatos problémák megoldása. A zaj tárgyalása után most a kislekvetenciás tartományú mechanikai rezgésekkel foglalkozunk.

Mechanikus rezgés (vibráció)

1. Rezgéstani alapfogalmak

Egy részecske (tömeg) mozgását akkor nevezzük mechanikai rezgésnek, ha adott egyensúlyi állapothoz képest az elmozdulás iránya periódikusan ellentétesre változik. Ennek a rezgésnek az időegység alatti számát *frekvenciának* nevezzük.

A rezgés meghatározásához három főparaméter szükséges: *kitérés*, *sebesség* és a *gyorsulás*. A kitérés az a szakasz, melyet a részecske (tömeg) nyugalmi helyzetéből kimozdulva megtesz, a sebesség a tömegmozgás segéssége, a gyorsulás pe-

dig az időegységként mért sebesség változása. A rezgéseket létrehozó erő hatásától függően a rezgések lehetnek: szabadrezgés, kényszerrezgés, csatolt rezgések.

Szabadrezgés, ha egy rugalmas rendszert nyugalmi helyzetéből kimozdítunk és magára hagyjuk.

Kényszerrezgésnél állandó külső periódikus erőhatás van. Csatolt rezgéseknél két rezgő test között az energia periódikusan kicserélődik, a rezgések kölcsönösen befolyásolják egymást.

Rezgéseknél az amplitúdó maximális értékét akkor éri el, ha a rendszer szabad rezgésének frekvenciája megegyezik a várható erő frekvenciájával. Ezt a jelenséget nevezik *rezonanciának*. Az történik ilyenkor, hogy a rezgő rendszer a gerjesztőrendszerrel éppen abban a pillanatban kap mindig energiát, amikor az amplitúdója egyébként is növekszik. Így az amplitúdó különösen nagyra nőhet, káros hatások okozója lehet.

2. Az emberi szervezet rezgésérzékenysége

Az emberi szervezet rezgéstani szempontból bonyolult rendszer. A rezgés-hatások vizsgálatára a testet mechanikai rezgőrendszernek fogják fel, így vizsgálják a gerjesztő rezgések hatását az egyes testrészekben.

A szervezetre károsító hatást elsősorban a 0,5–300 Hz frekvenciájú mechanikus rezgések fejtenek ki.

A 0,5 Hz-nél kisebb frekvenciájú rezgéssel az egész test együtt mozog. Az ilyen frekvenciájú rezgések okozzák pl.: a tengeri, repülőúti betegséget. 300 Hz-nél nagyobb frekvenciájú rezgéseknél elsősorban az akusztikai hatás (hallható hang) érvényesül.

A szervezetre erő rezgés nem korlátozódik a közvetlen érintkezési helyre. Az emberi test vezet a rezgést és kényszerrezgést végez. A kényszerrezgés frekvenciája megegyezik a szervezetet erő rezgés frekvenciájával, kirérése azonban a test impedanciájának megfelelően változik. Az emberi test csillapítja a rezgéseket. Minél nagyobb a frekvencia, annál erősebb a test lágy részeinek csillapító hatása.

Veszélyt a rezonancia jelensége okoz a testben. 3–6 Hz közötti frekvenciatartományban van a csípő, váll s fej rezonanciája álló és ülő helyzetben. Ülő helyzetben újabb rezonancia is adódik a fej-nyak-váll rendszer miatt a 20–30 Hz tartományban. A 7 Hz az agy bioáramainak veszélyes rezonanciáját okozhatja. 60–90 Hz-nél a szemgolyó, míg 100–120 Hz körül az állkapocs rezonanciája következik be.

Gyakorlati szempontból fontos kérdés, hogy a frekvencia vagy az amplitúdó növelése kedvezőtlenebb hatású-e a szervezetre. A rezgések tulajdonságai és a szervezetre gyakorolt hatásai még nem teljesen tisztázott kérdések, ezirányú kutatások napjainkban is folynak.

3. A károsító hatású vibráció okozta szervezeti elváltozások

A rezgésnek az emberre gyakorolt kedvezőtlen vagy károsító hatása elsősorban attól függ, hogyan történik a rezgés átvitele az emberre és továbbítása az emberi testen belül, továbbá a rezgés fizikai jellegétől, a hatás időtartamától és a rezgések kitétt személy egyéni tulajdonságaitól. Ezeket figyelembe véve a megengedernél nagyobb rezgések okozhatják az alábbi elváltozásokat:

a) Csont- és ízületi elváltozások: a préslégszerszámmal dolgozók leggyakoribb megbetegedése. Az izmok és ízületek által ellennyomást gyakorolva ígyek-

szik ellensúlyozni a szerszám ütését. Ennek megfelelően a csontelváltozások a legerősebb mechanikus hatásnak kitett izületben, a könyökben képződnek.

b) Érelváltozások: az érelváltozások 30 Hz-nél kezdődnek 200–250 Hz-ig növekednek a panaszok, majd 250 Hz felett ritkulnak. Ez a tartomány a kapillárisok működését károsítja, a káros reakciót az ismétlődő vibráció és a hideg együttesen váltja ki.

c) Egyéb elváltozások: a vibráció általánosan kifejtett hatásáról még hiányosak az ismeretek. Irodalmi adatok alapján a leggyakoribbak: különböző idegrendszeri panaszok, légzési nehézség, egyensúlyérzés zavara, fokozott verejtékezés, ingerlékenység, beszédzavar. A leggyakrabban tapasztalt pszichológiai tünetek: zavartság, aggodás, félelemérzés, rémület.

4. A rezgések megengedhető értékei

A rezgések megengedhető értékére ma még általános előírások nem ismertek. Irányelveket dolgozott ki e témában több ország. A határértékek megállapítása nemcsak azért nehéz, mert az egyéni tűrőképesség nagyon különböző, hanem azért is, mert a keltezt hatás a rezgés paramétereitől, valamint a szervezetet érő támadási pontjától is függ. Különbséget tesznek kézen, karon keresztül ható rezgések (a test egy részére ható rezgés) és az egész testre ható rezgés között.

A rezgések elviselhetőségét általában „K” értékkel jellemzik.

A „K” értékekhez a következő szubjektív értékelés tartozik:

K = 1–3 érezhető, tartósan még elviselhető.

K = 3–10 kellemetlen érzés, tartósan nem engedhető meg.

K = 10–30 nagyon kellemetlen, rövid ideig engedhető meg.

K = 30–100 elviselhetetlenül erős, munka csak nagyon kis ideig végezhető.

Az egész testre ható rezgések megítélésénél különbséget tesznek a rezgések között aszerint, hogy milyen irányból éri a testet és természetesen a megengedhető értéknél figyelembe veszik a napi expozíciós időt is.

5. Rezgésmérés

A rezgésre jellemző paraméterek (kitérés, sebesség és gyorsulás) mindegyike külön-külön is mérhető. A köztük levő matematikai összefüggés ismeretében egymásból számíthatók. Lehetséges tehát minden olyan érzékelővel, mely változó áramú kimenettel rendelkezik, gyorsulást, sebességet és elmozdulást mérni.

A rezgés leggyyszerűbben mérhető jellemzője a gyorsulás. Ennek méréséhez piezoelektromos gyorsulásérzékelő műszert használnak.

Működésük alapja egy piezokristály azon deformációja, amely egy rákapcsolt erő hatására kimenő feszültséget hoz létre. Ez a feszültség az erővel arányos. Ha a kristályra egy tömeget erősítenek, és az egészet rezgésbe hozzák, akkor a tömeg gyorsításához szükséges erőt a kristályon át hozzák létre. Mivel erő = tömeg × gyorsulás (Newton törvénye), tehát a kimenő feszültség a gyorsulással arányos.

A piezoelektromos érzékelő használata igen elterjedt, mivel mérési területe megfelel az általános követelményeknek, beszerzése viszonylag olcsó, valamint segítségével mindhárom paraméter integrációs kapcsolás útján megkapható.

6. Megelőzés

A legismertebb vibrációs ártalmú munkahelyek: kézi motorfűrész-kezelők, préslégszerszámmal, szegecselő berendezésekkel dolgozók, nehézgépjármű-vezetők,

repülőgép-vezetők. Ezekre a szolgálati és munkahelyekre a munkaalkalmasság szempontjából megelőző orvosi vizsgálatok szükségesek. Az izületi és csontmegbetegedésben szenvedőket, magas vérnyomásúakat el kell tanácsolni a vibrációveszélyes helyekről. Az expozíció foka szerint évenként időszakos orvosi vizsgálat végrehajtása szükséges.

Műszaki szempontból alapvető feladat a rezgés minél tökéletesebb elkülönítése az emberi szervezettől. Ennek különböző technológiai megvalósításai ismertek. Gépek, berendezések rezgése elsősorban forgó, mozgó tömegek kiegyensúlyozásával csökkenthető. A kézre ható rezgés csökkentésére egyéni védőeszközt alkalmaznak.

A technológiai védekezés mellett ismeretesek a megelőzés szervezési lehetőségei, amelyek alkalmazásával a rezgés károsító hatásai csökkenthetők.

Munkavédelemmel kapcsolatos új jogszabályok

Az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség által 25/572/1977. számon és „A Magyar Néphadseregben hatályos alapvető munkavédelmi jogszabályok gyűjteménye” címen kiadott segédlet megjelenése óta az alábbi munkavédelemmel, biztonságtechnikával és munkagészségüggyel foglalkozó utasítások léptek érvénybe:

1. A 49/1977. (HK 17.) HM számú utasítás a munkavédelem és baleset-elhárítás megszervezéséről és végrehajtásáról szóló 48/1963. (HK 8.) HM számú utasítás hatályon kívül helyezéséről.

2. A 29/1978. (HK 17.) HM számú utasítás a fegyveres erők, a fegyveres testületek és a rendészeti szervek kártérítési felelősségéről szóló 16/1978. (III. 1) MT számú rendelet végrehajtására kiadott 4/1978. (III. 5.) HM számú rendelet a Magyar Néphadseregben történő alkalmazásáról.

3. A 47/1978. (HK 23.) HM számú utasítás a Magyar Néphadsereg környezetvédelmi feladatairól.

4. A 84/1978. (HK 39.) HM számú utasítás a baleset-elhárítási munkavédelmi tevékenység fejlesztéséről a néphadseregben.

5. A 14/1973. (HK 9.) HM számú utasítás a munkavédelmi rendeltetésű egyéni védőeszköz-ellátás rendjéről.

6. A 33/1974. (HK 24.) MN PÜSZF számú intézkedés módosítása.

7. A 23/1976. (HK 8.) MN PÜSZF–MN EüSZF számú együttes intézkedés a néphadsereg munkagészségügyi helyzetének vizsgálatáról, a munka- és üzeme-gészségügyi hiányosságok felszámolását szolgáló intézkedési tervek összcállítá-sáról.

8. A 24/1976. (HK 12.) MN PÜSZF számú intézkedés a személyi állomány felkészítéséről a Katonai Általános Baleset-elhárító és Egészségvédő Szabályzat alkalmazására.

9. A 22/1977. (HK 16.) MN PÜSZF számú intézkedés a halálos kimenetelű balesetekről készült adatlapok felterjesztési határidejének módosításáról.

10. A 39/1978. (HK 19.) MN PCTSZF számú intézkedés a járműre szerelt emelőgépek létesítési, használatba vételi eljárásáról, üzemeltetéséről és időszakos vizsgálatáról.

11. A 40/1978. (HK 19.) MN PCTSZF számú intézkedés a nyomástartó

edények létesítésének, használatba vételének és időszakos felülvizsgálatának szabályairól.

12. A 34/1978. (HK 29.) MN BFF számú intézkedés az egyes létesítmények, berendezések, eszközök felügyeletéről és felülvizsgálati rendjéről.

13. A 31/1978. (HK 33.) MN PÜSZF-MN EÜSZ számú együttes intézkedés, a szolgálati és foglalkozási betegségek rendjéről.

14. A 25/1978. MN PÜSZF számú intézkedés a Honvédelmi Minisztérium felügyelete alá tartozó vállalatok és gazdaságok munkavédelmi helyzetének jelentéséről.

15. Az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség Baleset-elhárítási és munkavédelmi osztályának közleménye az egyéni védőeszközök megrendeléséről.

Az MN PÜSZF-ség Baleset-elhárítási és munkavédelmi osztálya a bevezetőben említett jogszabály-gyűjtemény kiegészítéseként a közeljövőben megjelenteti a munkavédelemmel kapcsolatos jogszabályokat.

FOLYÓIRATSZEMLE (fordítások)

ЗАРУБЕЖНОЕ ВОЕННОЕ ОБОЗРЕНИЕ

Az USA fegyveres erői fejlesztésének tervezése

V. Larjonov alezredes

(Fordítás a „Zarubezsnoje Vojennoje Obozrenyje” című folyóirat
1977/12. számából)

A világszerte bekövetkezett feszültségcsökkenés ellenére az USA katonapolitikai körei továbbra is a háborús készülődés fokozásának útján haladnak, nagy figyelmet fordítva eközben a fegyveres erők fejlesztésének tervezésével kapcsolatos kérdésekre.

A fegyveres erők fejlesztését szolgáló korszerű vezetési rendszer alapját az USA-ban 1947-ben elfogadott „Nemzetbiztonsági törvény” meghozatalával rakták le, melynek értelmében a haderőnemek korábban létrehozott vezetési szerveit egységes katonai szervezetbe vonták össze, melynek élén a hadügyminiszter áll. A hadügyminisztérium – ahová a haderőnemek tartoznak – létrehozása az első lépést jelentette az amerikai fegyveres erők tervezésével és vezetésével kapcsolatos funkciók központosításának irányában. Az USA hadügyminisztériumának az 50-es években bekövetkezett többszöri átszervezése során a hadügyminiszter és a vezérkari főnökök bizottságának támogatásával még tovább fokozták e funkciók központosítását. Az intézkedések eredményeképpen az USA fegyveres erőinél fennállásuk alatt első ízben hoztak létre egyesített parancsokságokat, készítették tervekkel valamennyi haderőnem közös tevékenységére, továbbá a hadügyminiszter közvetlen ellenőrzése alá helyezték a katonai költségvetés haderőnemek közötti elosztását és összhangba hozták azt a szövetségi kormány politikájával.

Az USA hadügyminisztériumában a tervezési rendszer további fejlesztése az új fegyverrendszerek és a fegyveres erők fejlesztési irányainak kiválasztására vonatkozó döntések meghozatalával kapcsolatos ésszerűbb módszerek kutatásának irányában folyt. Ennek eredményeképpen az Egyesült Államokban a 60-as évek elején kialakult a katonai tervezés rendszere, amelynek sajátossága – a külföldi sajtó megállapítása szerint – az, hogy a fegyveres erők építési irányaira és az azok megvalósításához szükséges pénzügyi eszközök elosztására vonatkozó döntéseket az USA hadügyminisztériumában a fegyveres erők egészére háruló alapvető katonai feladatok figyelembevételével kezdték meghozni. Ez a rendszer az USA hadügyminisztériumában a mai napig is érvényben van.

Az USA fegyveres erői fejlesztésének tervezése a rendszerelemzés és a gazdaságos szemlélet módszerén alapul. A rendszerelemzés lényege az, hogy minden jelenséget a kölcsönösen összefüggő, funkcionálásukat illetően egységes célnak alárendelt elemek összességét magába foglaló bonyolult egészként vizsgálják. A tervezés-rendszerelemzés szemléletével összhangban a fegyveres erők jellemzése céljából bevezetik a „fegyverrendszer” fogalmat.

A „fegyverrendszert” az USA-ban a bizonyos feladatok megoldására alkalmas elemek komplexumaként határozzák meg. Beletartoznak bizonyos fajta harci eszközök (rakéták, bombázó repülőgépek, vagy tengeralattjárók), olyan kisegítő eszközök, amelyek biztosítják a harci eszközre háruló feladat szabályos végrehajtását (híradó-, vezetési, kiszolgáló eszközök). A rendszer szabályos funkcionálásához szükség van a harci eszközöket és a kisegítő rendszereket kiszolgáló személyi állományra. Az amerikai fegyverrendszerek példaként szolgál a „Minuteman” rakétarendszer, a B-52 repülőrendszer, a tengeren települő „Trident” rendszer.

A tervezés feladataihoz mérten minden egyes fegyverrendszer fejlesztésre kerül. A rendszer fejlesztési folyamata – létrehozásától a fegyverzetből való törlésig – az USA-ban az „eleven ciklus” elnevezést kapta. A ciklus négy szakaszt, vagy fázist foglal magába: a rendszer alapvető koncepciójának megfogalmazását, létrehozási lehetőségének és célszerűségének indoklását, a kidolgozását és gyártását, az üzemeltetését. Az „eleven ciklus” ilyen felosztása tükrözi azon döntések sorrendjét a rendszer létrehozásakor, melyeket a tervezés során figyelembe vesznek.

A gazdaságos szemlélet lényege az, hogy a fegyveres erők fejlesztése termelési folyamatként vizsgálendő, amely a ráfordított készletek és a kapott eredmények arányát képező „költség/hatékonyság” kritérium alapján optimalizálható. Így például, a költségek mutatójaként a fegyverrendszer (vagy harci egység) teljes költsége szolgál, amely magába foglalja a fegyverrendszer kifejlesztésével, előállításával és üzemeltetésével kapcsolatos, a rendszer „eleven ciklusának” egész ideje alatt eszközölt közvetlen és közvetett kiadásokat. A végeredmény a fegyverrendszerek és a harci egységek harci hatékonyságával állapítható meg.

A gazdaságos szemlélet lehetővé teszi a fegyveres erők és a fegyverzet létrehozásával kapcsolatos tevékenység minőségileg különböző fajtáinak azonos mennyiségi mutatókban történő kifejezését, s ezáltal biztosítja a fegyveres erők fejlesztésre irányuló tevékenység optimális variációinak kiválasztásához szükséges alapot. A vezetés mennyiségi információval történő ellátását, amely segítséget nyújt a hozandó, különböző változatú döntések gazdasági következményeinek felbecsülésében, az amerikai szakemberek úgy tekintik, mint a fegyveres erők fejlesztése tervezési folyamatának nélkülözhetetlen elemét – különösen béke idején.

Katonai téren a gazdaságos és a rendszerelemző szemlélet tételeinek együttes fejlesztése az USA-ban a fegyveres erők fejlesztési kérdéseivel kapcsolatos előkészítés és döntéshozatal sajátos mechanizmusának kialakulásához vezetett, amely a „költségvetés tervezése – programozása – kidolgozása” elnevezést kapta, és lehetővé teszi a hadügyminiszter számára hogy mind egészében véve ellenőrizze az USA egész fegyveres erőinek, mind pedig az egyes haderőnemeknek terveit, programjait és költségvetéseit. A költségvetés tervezési – programozási – kidolgozási rendszerében a fegyveres erők fejlesztésének tervezése három, kölcsönösen összefüggő fázisból álló folyamatnak: a tulajdonképpeni tervezésnek vagy stratégiai tervezésnek; a programozásnak; a költségvetés kidolgozásának tekinthető. Az USA-ban elfogadott álláspontnak megfelelően a *stratégiai tervezés* az ország

fegyveres erők előtt álló és az állami érdekből eredő fő katonai célok megfogalmazásában, a fegyveres erők harci alkalmazási módjainak, valamint a fegyveres erők e célok eléréséhez szükséges összetételének meghatározásában foglalható össze. Az USA-ban a stratégiai tervezés Nemzetbiztonsági Tanács által ötéves időszakokra előírt, az egész államot érintő katonapolitikai célok meghatározásával kezdődik, amelyeket a Nemzetbiztonsági Tanács általános formában „A nemzetbiztonság politika alapjai” című, évenként készítendő (vagy korrigálandó) okmányában rögzít. E célok konkrét ismertetése az elnök (úgynevezett „nemzetbiztonsági” kérdésekkel kapcsolatos memorandumaiban) direktíváiban történik és azokat továbbítják a hadügyminisztériumhoz, illetve a vezérkari főnökök bizottságához.

Az USA-ban a stratégiai tervezés állandó, egész éven át tartó folyamat, amelyben a fegyveres erők valamennyi tervezéssel foglalkozó szerve érdekelt. Az USA fegyveres erőinél képletesen három tervezési szint különböztethető meg: a vezérkari főnökök bizottsága (egyesített tervezés), a hadügyminiszter apparátusa és a haderőnemek. A fegyveres erők méretében a főszerepet egészében véve a vezérkari főnökök bizottsága által megvalósítandó egyesített tervezés játssza.

A vezérkari főnökök bizottsága – a külföldi sajtó közlése szerint – évenként az alábbi négy irányadó (úgynevezett „egyesített”) dokumentumot dolgozza ki: „Felderítő értékelés”, „Hosszútávú stratégiai elemzés”, „Hadászati feladatok terve” és „Stratégiai lehetőségek terve”, melyek közül a fegyveres erők fejlesztése tervezése különböző szakaszainak szempontjából a „Hadászati feladatok terve” c. okmány a meghatározó. Ezt az okmányt a vezérkari főnökök bizottsága a haderőnemek katonai tervezéssel foglalkozó szerveinek segítségével készíti el és az három kötetből áll.

A terv első kötete a katonai-stratégiai helyzet és az amerikai fegyveres erők esetleges alkalmazási koncepcióinak elemzését tartalmazza mintegy 10 éves időszakra, a valószínű ellenség figyelembevételével. A második kötet az USA katonapolitikai céljainak eléréséhez szükséges erők szintjét határozza meg erre az időszakra. A harmadik kötet az USA szövetségeseinek katonai potenciálját értékeli. A „Hadászati feladatok terve” egészében véve ajánlásokat tesz a fegyveres erők létszámának és összetételének kérdéseire, az egyesített és a különleges parancsnokságok felállítására, a mozgósításra, a hadászati szállításokra, a tudományos kutatásokra, a fegyverzet kifejlesztésére, a fegyveres erők hadtápbiztosítására, más államoknak nyújtandó katonai segítségre vonatkozóan. Tartalmazza továbbá a hadigazdasági értékeléseket, és általános vonásokban számításba veszi az USA állami költségvetése által megszabott pénzügyi korlátozásokat. A „hadászati feladatok terve” csupán ajánló jellegű és az USA katonai vezetésére számára fő irányként szolgál a tervezési folyamat következő fázisaiban a fegyveres erők fejlesztési irányairól szóló konkrét döntések meghozatalához. Ezért a „Hadászati feladatok tervébe” foglalt ajánlások közül nem feltétlenül mind realizálódik a későbbiekben.

A fegyveres erők fejlesztési perspektíváinak meghatározása terén nagy jelentőséggel bír a „Hosszútávú stratégiai elemzés” is, amely a várható hadászati helyzet és a fegyverzet 10–15 év alatti általános fejlesztési irányainak értékelését tartalmazza. Ez az okmány a távoli jövőben szükséges fegyverzet létrehozása céljából folyó katonai kutatások tervezési irányainak megválasztása szempontjából alapvetőnek bizonyul.

A hadügyminiszter apparátusában a stratégiai tervezés mindenekelőtt a ve-

zérkari főnökök bizottságának a „Hadászati feladatok tervébe” foglalt ajánlásai elemző értéklésére (a költség/hatékonyág kritérium alapján), továbbá a szárazföldi csapatok, a légierő és a haditengerészeti erők vonatkozásában a hozzávetőleges erőösszetételre vonatkozó megfelelő irányadó utasítások kimunkálására szorítkozik. Ezek az utasítások, amelyeket a hadügyminiszter a haderőnemekhez megküld, alapul szolgálnak a haderőnemek érvényes fejlesztési programjaiban eszközrendő hivatalos módosítások kidolgozására.

A stratégiai tervezés a haderőnemeknél a vezérkari főnökök bizottsága által végzendő egyesített tervezésnek van alárendelve. Az alapvető stratégiai tervezés az adott haderőnemnek az USA általános katonapolitikai céljai elérésében játszott szerepéről és helyéről kialakult elgondolásokon alapszik. Eredményeit az egyesített stratégiai tervezésben történő figyelembevétel céljából felterjesztik a vezérkari főnökök bizottságához. A haderőnemek stratégiai tervét ezután a vezérkari főnökök bizottsága és a hadügyminiszter irányadó utasításainak figyelembevételével helyesbitik. A stratégiai tervezés, ilymódon az egyik vagy másik haderőnem erő- és eszközszükségletének a felépítésükkel kapcsolatos feladatokkal való következetes összehangolásának folyamatát képezi.

A *programozás* – a stratégiai tervezés szakaszában körvonalazott feladatok ésszerű végrehajtási útjai meghatározásának folyamatát képezi. Lényege a fegyveres erők minden egyes fejlesztési iránya várható eredményeinek összefüggésbe hozása a realizáláshoz szükséges kiadásokkal. A programozási fázis eredménye – a hadügyminisztérium ötéves programjának kimunkálása.

Az ötéves program – olyan okmány, amely tartalmazza a fegyveres erők építésére vonatkozó, tartalmilag és határidőben megállapított intézkedések felsorolását. A program az USA fegyveres erők építésének minden irányára vonatkozó, programelemeknek nevezett, számos önálló program összességéből áll. A program okmányszerűleg az erők összetételéről és a fegyverzetéről, azok létrehozásának határidejéről és költségeiről szóló adatokat tartalmazó, több ezer szabványtáblázat formájában készül.

A programozási fázis – miután a stratégiai tervek és a realizálásukhoz rendelkezésre álló pénzügyi eszközök közötti kapcsolat létrejött – az USA fegyveres erői fejlesztésének tervezésével kapcsolatban egész folyamat legfontosabb láncszemét képezi. A programozás feladata az, hogy konkretizálja a fegyveres erők építése vonalán a hadügyminisztérium által folytatandó sokféle tevékenységet, majd pedig rendeltetésük szerint meghatározott programelemekbe csoportosítsák azokat. A programra legjellemzőbb változatban minden egyes ilyen elem valamely fegyverzetfajta létrehozásával és a hozzátartozó biztosítórendszerek, felszerelés és személyi állomány kialakításával kapcsolatos hasonló tevékenységfajtákat egyesíti magában, amelyek hatékonysága összefüggésbe hozható az USA nemzetbiztonsági céljaival. Programelemként többnyire a fegyverrendszerek, vagy a biztosítórendszerek létrehozásának programjait jelölik ki. Az ötéves programban ilyen elemekként választhatók a harcász egységek és magasabbegységek létrehozásának, bizonyos tevékenységfajták összességének („megfigyelés és megelőzés”, „a hajózá állomány kiképzése” stb.) programjai, valamint az önálló témakörökben, vagy a minden irányban folyó tudományos-kutató és kísérleti-tervezési munkák programjai.

Az ötéves programban szereplő programelemek mennyiségileg két mutatócsoporttal – anyagi és pénzügyi – jellemezhetők. Ott, ahol ez lehetséges, anyagi mutatóként szolgálnak az olyan mennyiségi értékek, mint a harcász rakéták, re-

pülőgépek, hadihajók, hadosztályok, repülőszázadok száma és egyebek. Azok a programelemek azonban, amelyek bizonyos tevékenységfajtákat, vagy a tudományos kutatások tervezését tartalmazzák, mennyiségileg csupán a pénzügyi kiadások kategóriájában jutnak kifejezésre. A programelemekkel kapcsolatos kiadásokat a programban az egész programidőszakban évekre felosztott összköltség formájában értékelik.

Ennek kapcsán, mielőtt döntenének, a fegyverrendszerek teljes volumenű előállításának megkezdéséről, az USA katonai vezetésének véleménye szerint idejekorán fel kell becsülni a teljes program realizálására szükséges valószínű kiadásokat. Azon kívül, a költségeknek a programelemek fő végrehajtási szakaszaiként történő elosztása céljából a programelemekkénti összköltség három – kutatás és kidolgozás, létrehozás és üzemeltetés – kategóriára oszlik. Ahhoz, hogy a továbbiakban a programmal kapcsolatos kiadásokat átszámítsák a katonai költségvetés pontjainak mutatóira, a programelemre vonatkozó költségkategóriákat összhangba hozzák a költségvetési kategóriákkal, vagyis felosztják a költségvetés megfelelő tételei szerint.

A programelemek a hadügyminisztérium ötéves programjának fő „blokkját”, s ugyanakkor a fegyveres erők fejlesztési tervezésének legalsó szintjét is képezik, ami személy szerint a hadügyminiszter döntését igényli. Az USA hadügyminisztériumának ötéves programja több mint 1000 olyan elemet tartalmaz, amelyeket a hadügyminisztériumnak a fegyveres erők építése terén adott fő feladataival történő összhangba hozása céljából az ötéves program fő programjainak nevezett, meghatározott csoportokba gyűjtöttek össze. Az ilyen egyesítést a feladatok, vagy az egyes programok közötti céljainak elve alapján valóítják meg. A fő programok rendeltetés szerinti kidolgozása érdekében fejezetek és alfejezetek formájában hierarchikus programelem-csoportokat jelölnek ki, amelyeket olykor első és másodrendű alprogramnak is neveznek.

Az utóbbi években a hadügyminisztérium ötéves programja 10 fő programot (1. sz. ábra) foglal magába: 1. – „Hadászati erők”, 2. – „Általános rendeltetésű erők”, 3. – „Katonai felderítés és híradás”, 4. – „A csapatok légi és tengeri úton történő szállítására szolgáló erők”, 5. – „A nemzeti gárda erői és tartalékok”, 6. – „Tudományos-kutató és kísérleti-tervező munkák”, 7. – „Anyagi-technikai biztosítás”, 8. – „Kiképzés, egészségügyi biztosítás és a személyi állomány általános biztosításának egyéb fajtái”, 9. – „Adminisztrációs-irányító tevékenység”, 10. – „Más államoknak nyújtandó katonai segítség”. Ezek mintegy 50 elsőrendű fontosságú alprogramra oszthatók.

Az első hat főprogram, jöllehet nem egyenértékű, kölcsönösen összefüggésben áll a fő feladatokkal. A többi a kiegészítő tevékenység különféle formáit foglalja magába. A fő programok közül a legfontosabb az első kettő – a „Hadászati erők” és az „Általános rendeltetésű erők”, amelyek egészében véve tükrözik az USA általános háborúra és korlátozott háborúkra történő felkészülésének feladatait, valamint a jövő követelményeinek megfelelő fegyveres erők kiképzésének feladatát megoldó – „Kutatások – és kidolgozások” c. – 6. program.

A „Hadászati erők” fő program három fejezetet foglal magába: „Támadó erők”, „Védelmi erők” és „Polgári védelem”. Ezekbe a következő alfejezetek tartoznak: „Légierő”, „Szárzaföldi és hajófedélzeti rakétaerők”, „Hadművelési vezetési és híradóeszközök” (támadó erők); „Légierő”, „Rakétaerők”, „Hadművelési vezetési és híradóeszközök”, „Figyelő és riasztási rendszer” (védelmi erők), „Riasztás”, „Intézkedések rendkívüli helyzetben”, „Általános biztosítás”

(polgári védelem). Az első fő programban programelemekként többek között kijelölték a „Titan-2”, a „Minuteman-2” interkontinentális ballisztikus rakétaszázadokat, a „Minuteman-2” interkontinentális ballisztikus rakétairányító rendszert, a B-52, FB-111 típusú repülőgép-századokat, a „SRAM” rakétákat, szárnyas rakétákat, a „Safeguard” rakétaelhárító rendszert, a „BMEWS” rendszert és egyebeket. Az első fő programban összesen mintegy 100 programelemet számlálnak.

Az „Általános rendeltetésű erők” fő programja az agressziós korlátozott háborúk folytatására és az általános háborúban a hadszíntereken folyó hadműveletekben való részvételre szánt erőket öleli fel. Ez a program haderőnemek szerint készül és olyan fejezeteket tartalmaz, mint az „Egyesített parancsnokságok”, „Haditengerészeti erők”, „Katonai légierők” stb.

A „Kutatások és kidolgozások” c. hatodik fő program minden olyan tudományos-kutató és kísérleti-tervező munkát magába foglal, amely közvetlenül nem tartozik más programok elemei közé. Az USA hadügyminisztériumában elfogadott kutatási és fejlesztési osztályozásnak megfelelően fejezetekbe csoportosított fő programok programelemei a következők: kutatások, kutató-, kísérleti- és kísérleti-szerkesztési kidolgozások. A tudományos-kutató és kísérleti-tervező munkák ilyen felosztása tükrözi végrehajtásuk sorrendjét az új amerikai fegyverrendszerek kidolgozása során.

Az USA hadügyminisztériumának tudományos-kutató és kísérleti-tervező munkáinak osztályozásában még egy munkafajta szerepel – a meglévő rendszerek fejlesztése és korszerűsítése. Azok a programelemek azonban, amelyeket ehhez a munkafajtaához sorolnak, nem tartoznak a 6. fő programba, hanem a többi fő program szerint azon fegyvertípusoké, amelyek megfelelően oszthatók el őket, amelynek fejlesztésére irányulnak. Így például, a meglévő „Minuteman” rakéták új fejrészeinek létrehozásával kapcsolatos tudományos-kutató és kísérleti-tervezési munkák a „Hadászati erők” fő programba, a hadosztályok fegyverzetében rendszerezett harckocsi korszerűsítésével kapcsolatos tudományos-kutató és kísérleti-tervezési munkák pedig az „Általános rendeltetésű erők” fő programjába tartoznak stb.

Ily módon a hadügyminisztérium ötéves programja – mint a külföldi sajtó megállapítja – a különböző feladatok megoldására szánt erők közötti, valamint a meglévő erők harcászati feladatainak fenntartása és a további fejlesztésüket biztosító tudományos kutatások közötti kiegyensúlyozott erőelosztás céljával szolgál. A hadügyminisztérium ötéves programjának pontosítására évenként kerül sor és a hadügyminiszter általi jóváhagyás után valamennyi haderőnem és az USA katonai vezetése különböző főnökségeinek tervezéssel foglalkozó szervei számára kötelező irányadó okmányként szolgál.

A költségvetés kidolgozása a tervezési ciklus befejező fázisát képezi, melynek során véglegesen meghatározzák a fegyveres erők számára kijelölt erőforrások mértékét és struktúráját, továbbá megvalósítják azok fő programok, haderőnemek és célrendeltetés szerinti kiegyensúlyozott elosztását. Az USA katonai vezetése úgy véli, hogy ez az elv lehetővé teszi számára a katonai célokra kijelölt erőforrások elosztásának minden oldalú elemzését és felhasználásuk teljesebb ellenőrzését.

A költségvetést egy évre dolgozzák ki, azt a kongresszus hagyja jóvá és az a stratégiai tervezés és programozás okmányaitól – amelyek csak a katonai harószágok körében érvényesek – eltérően törvényerőre emelkedik. Az USA vezetése a katonai költségvetést a fegyveres erők fejlesztésének irányítási és ellenőrzési eszközéül tekinti. A költségvetés ellenőrző-irányító funkciója abban nyilvánul

meg, hogy az eszközök kiutalása révén az USA kongresszusa és a felső katonapolitikai vezetése ellenőrzi az amerikai fegyveres erők építésével foglalkozó katonai hatóságok tevékenységét (míg a programozás szakaszában hozott döntések nem bírnak törvényerővel, és csupán ajánló jelleget öltenek.). A költségvetéssel kapcsolatos határozatok elfogadásával vagy támogatásával az USA kongresszusa irányítja a fegyverrendszerek bizonyos programjainak végrehajtását, mivel a fejlesztésük és előállításuk (beszerzésük) finanszírozásáról szóló döntéseket önállóan hozzák meg.

Az USA-ban a fegyveres erők fejlesztésének tervezése állandó, évenként megújuló folyamat. A költségvetés tervezési, programozási és kidolgozási rendszerének munkaciklusa a Nemzetbiztonsági Tanács által készítendő „Nemzetbiztonsági politika alapjai” című irányadó okmány kidolgozásával kezdődik és akkor ér véget, amikor az elnök által jóváhagyott költségvetés-tervezetet átadják a kongresszusnak, ez mintegy másfél évet vesz igénybe. Így például az a tervezési ciklus, amely az 1976/77. pénzügyi év (kezdeté 1976. október 1-én) katonai költségvetés-tervezetének kidolgozásánál ért véget, 1974 második felében vette kezdetét. Ennek megfelelően 1975 második félévében indították be a másik tervezési ciklust, amely 1977 elején az 1977/78. pénzügyi év katonai költségvetés-tervezetének kidolgozásával ért véget stb. A költségvetési-programozási-kidolgozási rendszerének munkaciklusával kapcsolatos általános elképzelést a 2. sz. ábrán látható vázlatos séma tartalmazza, jóllehet a rendezvények végrehajtásának konkrét időpontjai évről-évre módosulhatnak.

A katonai előkészületek tervezésének az USA hadügyminisztériumában használatos rendszere mind jobban alkalmazkodik az amerikai hadiipari komplexum szükségleteihez. Az USA katonai vezetése részéről a fegyveres erők fejlesztését szolgáló irányítási struktúra hatékonyságának fokozása terén hozott intézkedések az Amerikai Egyesült Államokban, szemmel láthatóan, a gazdasági élet államkapitalista igazgatási rendszerének és haditechnikai fejlesztésének jól kifejezett militarista irányzatáról tanúskodnak, amelynek rendeltetése az amerikai imperializmus agresszív elgondolásainak megvalósítása.

(Az 1. és 2. sz. ábrák a folyóirat végén találhatók.)

ТЫЛ И СНАБЖЕНИЕ СОВЕТСКИХ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ

Korszerű vezetési módszerekhez — korszerű információellátás

*R. Baranov mk. ezredes, a műszaki tudományok kandidátusa,
Sz. Popov mk. alezredes*

*(Fordítás a „Тил и снабжение советских вооруженных сил” c. folyóirat
1978/10. számából)*

A fegyveres harc új eszközeinek megjelenése fokozott követelményeket támaszt a csapatok hadtápbiztosításának tervezésével és szervezésével szemben. A helyzet gyors váltakozása, az a kényszerűség, hogy rövid idő alatt megalapozott elhatározást hozzanak, és azt operatíven végrehajtsák, ugyanolyan jellemző vonásává vált a hadtápvezetésnek, mint a közvetlen harctevékenységet folytató csapatok vezetésének. Bonyolulttá vált a hadtápbiztosítás megszervezésével kapcsolatos elhatározás meghozatalának folyamata is, mivel növekedett azoknak az adatoknak a terjedelme, amelyek ebből a szempontból a parancsnok számára nélkülözhetetlenek, ugyanakkor pedig csökkent a kiindulási adatok begyűjtésére és feldolgozására szánt idő.

A csapatok hadtápbiztosítását végző szolgálatok egymással több funkcionális kapcsolatot tartanak fenn, amelyek hatalmas, sok mutatóval rendelkező információáradatot vonnak maguk után. Jelentős időre van szükség ahhoz, hogy az információt feldolgozzák és pár tucat olyan mutatóra csökkentsék, amely nélkül nem lehet helyes elhatározást hozni. Ezt a mechanikus munkát nagy szakudással rendelkező szakemberek végzik, akiknek fő feladata nem annyira az alapvető mutatók elkészítése, mint inkább azok elemzése és az elhatározás meghozatala. Ebből következik, hogy a cél a vezetési folyamatok optimalizálása – az emberek megszabadítása az információkutatással és -feldolgoással kapcsolatos munkaigényes műveletektől.

A hadtápvezetéssel foglalkozó szakemberek lérszámának növelése ma már nem oldja meg az e téren adódó problémákat, a használatos módszerek pedig nem mindig biztosítják a hadtápvezetés kellő operativitását. A vezetési apparátus munkájának gépesítését és automatizálását szolgáló eszközök és módszerek további elsajátítása – a vezetés minősége és operativitása javításának fő irányát képezi.

Az okmányok jelenlegi, indokolatlanul sokféle formája a vezetési tevékenységben számos, rejtett hiányossághoz vezet, olyanokhoz, mint például a párhuzamosság egy és ugyanazon információ különböző vezetési szerveknél történő feldolgozásában, az információ nem megfelelő hitelessége, az információáramlás bo-

nyolultsága, olykor pedig zavarossága. Ezek a tényezők jelentős mértékben csökkentik a vezetési szervek munkájának hatékonyságát, megnehezítik, vagy esetleg lehetetlenné teszik még a legegyszerűbb szervezési technika felhasználását is.

Az elemzés azt bizonyítja, hogy az okmányok formája mindenekelőtt az információs kapcsolatok szabályozásának eszközüül szolgál, egységesítésük pedig nemcsak, hogy megkönnyíti a technikai eszközök meghonosítását a vezetési szervek munkájában, de általában növeli azok működésének hatékonyságát, még az adatok kézi feldolgozása esetén is.

1921-ben V. I. Lenin, amikor rámutatott a számvitel tökéletesítésének útjaira, egyebek közt megállapította, hogy: 1. A beszámoló most már nem postán, hanem távirón kell megtenni; 2. Ki kell dolgozni egy saját „kódot”: betűkkel ellátott 7-9 számot, hogy néhány sorban megadják az eredményt (beszerezték ennyi és ennyi köbszázsényt (oroszc mértékegység = 9,713 m³); elszállítottak; kaptak és kiadtak ennyi és ennyi gabonát, takarmányt stb.)”.

Az egységesített okmányrendszerek létrehozására egész államunk nagy figyelmet fordít. Így például, a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Állami Tudományos Technikai Bizottság és a Szovjetunió Állami Szabványügyi Hivatala számos állami szabványt és speciális módszertani utasítást dolgozott ki az okmányok egységesítésére vonatkozóan. Több össz-szövetségi minisztérium és hatóság végez már ilyen munkát.

Az elmondottakból érthetővé válik, mennyire időszerű és fontos az elszámolási okmányok egységesítésének felvetése a fegyveres erők hadtápjának vonalán is, mint olyan eszköznek, amely javítja az okmányok jelenlegi vezetési módszerek melletti feldolgozásának minőségét, a továbbiakban pedig a pontos információellátás létrehozásának alapjául szolgál. Ez azonban nem egyszeri intézkedést jelent, ezt az automatizált csapatvezetési rendszer munkájának valamennyi szakaszában folytatni kell. Az egységes okmányrendszer kidolgozása során, különösen a kezdeti szakaszban, számításba kell venni az információk mind számítástechnikai eszközök, mind hagyományos módszerek segítségével történő feldolgozásának lehetőségét. Ez igen fontos a katonai okmányok szempontjából, mivel növeli azok életképességét.

Az okmányok tökéletesítése a következő módon érhető el: a normatív és a dublirózo mutatók kiküszöbölésével; azoknak a hiányzó mutatóknak a feltüntetésével, amelyek szükségessége a minőségileg új vezetési feladatok meghatározása kapcsán jelentkezett; az egységes terminológia bevezetésével a szövegek maximális tipizálása és sablonosítása mellett; az okmányfelépítés egységes modelljeinek megteremtésével.

Az egységesített okmányminták rendszerint három fő részből állnak: fejrészből, tartalmi és záradékoló részből. A fejrész tartalmazza azt az információt, amely mind a szokásos módon, mind elektronikus számítógépen történő feldolgozás esetén lehetővé teszi az okmány megnevezésének, a küldő és az átvévo címének, a felterjesztés időszakiségának, és más adatoknak egyértelmű megállapítását. A tartalmi rész lehet szöveges és táblázatba foglalt. A szöveges okmányokban célszerű az előzetesen kinyomatott típus-szövegeket és sablonokat használni, a táblázatokban pedig minden rovatot feltétlenül be kell számolni. A záradékoló rész azon személy beosztásának megnevezését tartalmazza, aki az okmányt aláírta, valamint a sajátkezü aláírását és a dátumot. Az okmányt készítő személy nevének feltüntetése megengedett. A fejrész az első, a záradékoló rész az utolsó lapon helyezkedik el.

A fentebb vizsgált követelményeket figyelembe vették a meglévő okmány-minták átdolgozása és azok felterjesztési idejének pontosítása során. A fejezetek, alfejezetek és az önálló okmányt képező mellékletek figyelembevételével minde- nek előtt egy jegyzéket állítottak össze. Ez lehetővé tette, hogy felbecsüljék minden egyes szolgálat okmánymintáinak mennyiségét és fajták, felépítés, felterjesztési határidő és időszakaság szempontjából előzetesen szortírozzák azokat. Kiderült, hogy nemcsak az okmány feldolgozását, de csaknem minden egyes alkotórészét hagyományos módszerekkel kell vezetni. Ebben a szakaszban már indokolatlan formakülönbségek mutatkoztak, még az azonos kérdések esetében is.

Számos mostani jelentés hiányossága az is, hogy „tetszőleges formában” terjesztik fel. Ez, ahogyan mondanı szokták, az információban a rendtelenség törvényes forrását képezi. Szükségessé vált az említett okmánycsoport konkrét formába öltöztetése. Azokra az okmányokra vonatkozóan, amelyeket nem lehetett rögtön táblázati formában felterjesztetni, szöveges formákat dolgoztak ki, a megvilágítandó kérdések felsorolásának megjelölésével. A későbbiekben, azután elemezve ezt a viszonylag rendezett információt, megtalálható az okmányok táblázati formában történő elkészítésének útja.

Az érvényben levő nyilvántartási okmányok elemzése során kiderült, hogy az adatok nem kellő egyeztetetősége miatt azok némelyike nem biztosítja a vezetési feladat végrehajtását. Így például, az elvégzett javítások mennyiségéről, a javítóanyag felhasználásáról és szükségletéről szóló jelentés nem tette lehetővé a kölcsönös összefüggés megállapítását e mutatók között. Most egy új formát dolgoztak ki, amely lehetővé teszi a szükséges javítóanyag mennyiségének meghatározását és a javítástól függően a felhasználás kiszámítását minden egyes anyagféleségben. A felhasznált és a szükséges javítóanyag kiszámításának alapját az egyes javításfajtákra vonatkozóan jóváhagyott felhasználási normák képezik.

Az egységesítés során nagy jelentőséggel bír a felesleges információ problémája, vagyis azé az információé, amely egyetlen kérdésben sem nyújt egyetlen új adatot sem. Példaként szolgál az az eset, amikor a jelentésben a „végrehajtás” mutatója mellett olyanokat is feltüntetnek, mint „norma szerint előírt”, „terv”, „a végrehajtás százaléka” stb. mutatók. Az előljáró szerv, amely ezeket az adatokat kapja, ismeri a norma- és tervmutatókat, a differenciálhányadosok pedig számítás útján megtudhatók.

Hagyományos módszerek mellett ezen adatok feltüntetése a jelentésben azal menthető, hogy megkönnyíti a jelentés további feldolgozását. Automatizált feldolgozás esetén a norma- és tervadatokat állandó információként megmaradnak, a differenciálhányadosokat pedig kiszámítják. Ilyen körülmények között elegendő továbbítani csupán a munka végrehajtásáról szóló adatokat („végrehajtva”), minek eredményeképpen a jelentés kitöltésére és továbbítására szükséges munkaráforgatás jelentős mértékben csökken. Olykor azonban hasznos is lehet, ha bizonyos információfelesleg áll rendelkezésre, mivel annak birtokában ellenőrizhető a beérkezett közlemény hitelessége. Ha azonban felhasználása nem lehetőséges, úgy az a közleményben nem kívánatos.

Az első szakaszban egyszerű az okmányok egységesítésének bevezetése, oly módon, hogy alapvető rokon ismertetőjele szerint csoportokra osztják: beszámoló, jegyzőkönyv, parancs stb. A táblázatba foglalt okmányok között első látásra több mint 19 különféle megnevezés található. Ezek jelentések, beszámolók, elszámolás-igénylések, elszámolás-kiutalások, összesítések stb.

Mint az említett okmányok tartalmának elemzése bebizonyította, azok sok-

félesége indokolatlan és nagyobb részük az okmány értelmének veszélyeztetése nélkül három fajtahoz sorolható: jelentések, beszámolók, igénylések. A jobb szemléltetés és formák sokféleségének csökkentése céljából olykor lehetséges két okmányfajta egy fajtába történő egyesítése, például: elszámolás-igénylés esetén.

Fajtájuk megállapítása után az okmányok csoportokra oszthatók (beszámoló, igénylés stb.), ezt követő egységesítésük céljából. A fejezetek (mellékletek) ebben az esetben önálló okmánynak tekintendők. Ez a felosztás lehetővé teszi minden egyes okmánycsoport egységesítésének azonos megközelítését. Sőt, mi több, a rekvizitumok rendezése után lehetségessé vált a formaokmányok mennyiségi csökkentése is, oly módon, hogy közülük néhány, magas ismételhetőségi százalékkal bíró információt egy formába összevontak. A munka egy, vagy néhány hadtápszolgálat azonos típusú okmányaival folyt.

A szolgálatokon belül jóval egyszerűbben oldották meg ezt a kérdést. Így például, a hadművelleti és az ellátási vasúti szállításokra vonatkozó, érvényben levő igénylési tervek több azonos kellekkel bírtak. Az említett okmányok alapján kidolgoztak egy egységes formát, amely megfelel mindkét szállításfajta tervezési követelményeknek.

Nem kevésbé fontos és ugyanakkor bonyolultabb is megtalálni azokat az utakat, amelyek lehetővé teszik a különböző szolgálatokra vonatkozó, több azonos okmány egy formába történő egyesítését. A nehézség abban rejlik, hogy a szolgálatok szakembereinek nemcsak objektív, hanem szubjektív követelményei is megnyilvánulnak. Első ízben sikerült néhány hadtápszolgálat számára kidolgozni az egységes elszámolási formát a tárolandó anyagi eszköztartalék vonatkozásában, valamint azok meglétéről és mozgatásáról szóló elszámolás-igénylés formáját.

Annak eredményeképpen, hogy az okmánycsoportot egységes formába hozták, lehetővé vált egy feldolgozási program szerinti okmányként történő feldolgozása. Ez lényegesen csökkentette a speciális matematikai biztosítás kidolgozására szükséges időráfordítást, leegyszerűsítette a számítási folyamat megszervezésének technológiáját.

A táblázatban foglalt okmányok egységesítése során figyelmet fordítottak a megfogalmazás pontosságára és lakonikusságára, a terminológia és a szószervezet egyértelműségére. Az értelmet elhomályosító szó szerkezeteket és beszédfordulatokat a lehetőségekhez mérten kiküszöbölték.

A meghatározatlan terminológia, mint ismeretes, az anyagi eszközök különböző rendeltetésének látszatát kelti. Így például, egy és ugyanazon anyagi eszköz esetében az „ellátás”, „beszerzés” meghatározást használják. Az egységesített okmányokban az „ellátás” kifejezés most olyan esetekben használatos, amikor az emberek ellátásáról (ruházati ellátás, ételmezés) van szó. Egyéb esetekben a „beszerzés” kifejezés használatos. Előfordulnak még a katonai kifejezőmódtól idegen szó szerkezetek. Az olyan megfogalmazások, mint a „tervben előírt alap”, vagy a „takarékos felhasználással és a veszteséggel kapcsolatos adatok” az értelem veszélyeztetése nélkül felcserélhetők a „tervalap”, a „megtakarítás és veszteség” kifejezésére. A nem szabványos szakkifejezések, okmánymegnevezések, fogalmazások stb. kiküszöböléséhez, nyilvánvalóan, szükség van a különleges szakkifejezések szótárára, azok kombinálására és használati szabályaira.

Emellett nagy munka folyt a jelentések időszakosságának, felterjesztési határidejének és rendjének tisztázása terén is. Ez elengedhetetlen annak érdekében, hogy kiderítsék, melyek a leggyakrabban felterjesztendő (naponta, dekádonként, havonként) jelentések. Tisztázták a „külön követelmény alapján” felterjesztendő

jelentések csoportját. Az ilyen jelentések a megállapítás szerint nem határidősök. Ezért esetükben meghatározott felterjesztési időt állapítottak meg, vagy pedig törölték a táblázatok közül. A jelentés időszakisága és felterjesztési határideje elsősorú jelentőséggel bír a feldolgozás technológiai folyamatának megtervezése szempontjából. A jelentések beérkezési határideje terén jelentős egyenlőtlenséget tapasztaltak. A legnagyobb mennyiség (mintegy 70 százalék) éventént 1-2 „csúcsgazdálkodási” hónapra és ezeknek a hónapoknak 4-5 „csúcsgazdálkodási” napjára esik. Ez kétségtelenül megnehezíti az információgyűjtést és -feldolgozást.

A mai napig is érvényben levő jelentés-táblázatok olyan felterjesztési rendszerrel és határidővel bírnak, amelynek alapjául a jelentés megnevezését vették (1. sz. táblázat). Ez a séma egy sor jelentős hiányossággal rendelkezik. Például, lehetetlen minden egyes vezetési szinten a jelentés felterjesztési (kézhez vételi) idejének és a jelentés mennyiségének gyors értékelése. Bizonyos fórum vezetőjének, ahhoz, hogy tisztázza, milyen jelentéseket, kitől és mikor kap és ennek megfelelően kinek és mikor tesz jelentést, az egész táblázatot, vagy minimum annak egy fejezetét át kell vizsgálnia és kivonatot kell készíteni a saját részére.

Kidolgoztak már egy új sémát a jelentések felterjesztésére vonatkozóan, amelyben a jelentést felterjesztő és kézhez kapó hatóságok megnevezését vették alapul (2. sz. táblázat). A hatóság megnevezése a megfelelő sor és rovat fejrészében csak egyszer fordul elő. A hatóságok szintje felülről lefelé soronként, rovatok szerint pedig balról jobbra nő. A sorok és a rovatok kereszteződésében feltüntetik, hogy mikor és milyen jelentéseket terjesztenek fel.

1. sz. táblázat

A jelentés megnevezése	Ki terjeszti fel	Kinek	A felterjesztés határideje	A jelentés-minták száma
1.	2.	3.	4.	5.

2. sz. táblázat

Ki terjeszti fel	Kinek terjeszti fel			
	2.	3.	n
1.				
2.				

Az adott séma minden egyes vezetési szinten szemléltetően mutatja a jelentések mennyiségét és felterjesztésének (kézhez vételének) határidejét.

A fegyveres erők hadtápszervei ma már jelentős tapasztalatot szereztek a különféle okmányok egységesítése terén. E tapasztalatok kiértékelése és felhasználása elősegíti a hadtápegységek és -intézetek okmányforgalmának további egységesítésével kapcsolatos feladatok eredményes megoldását.

A statisztikai vizsgálatok felhasználásával most már megtalálhatók az okmányterjedelem és -forgalom csökkentésének útjai. Egyik ilyen út az időbelileg állandó mutatók meghatározása és azon belül a jelentések gyakoriságának csökkentése lehet. Való igaz, hogy ha a havonta felterjesztendő mutatók értéke nem

tér el a negyedév alatti átlagértékektől, úgy a havi jelentések értéke nagyon kicsi. Ebben az esetben a jelentéseket célszerű a mutatók teljes felsorolása szerint felcserélni a csökkentett nomenklatúra szerinti jelentésekkel, ahogyan az egészségügyi szolgálat bizonyos okmányaiban történik.

A hosszútávú tervezésre történő áttérés és a megállapított határértékeket meghaladó „változások” esetén történő jelentés-feltesztelés jelentős mértékben csökkenti az adatok továbbítására és feldolgozására szükséges munkaráfordítást. Ugyanakkor a vezetés tájékozottságának szintje gyakorlatilag nem csökken.

Az élet bebizonyította, hogy az automatizált számítási folyamat meghonosítása mellett a vezetés hatékonyságának növelését elősegítő utakat a közlési rendszer létrehozása, az adatok integrált feldolgozásának és a dokumentáció kialakításának biztosítása, a gyors információkutatás, az adattömbök létrehozása és felújítása képezi. Ezek a problémák a szigorúan egységesített okmányrendszer és az adatok maximális formalizálása esetén hatékonyabban realizálhatók. A felsorolt problémák komplex megoldása lehetővé teszi a vezetési rendszer „kapacitásának” növelését, vagyis növeli a rendszer képességét, hogy egységnyi idő alatt nagyobb mennyiségű információt dolgozzon fel.

[The following text is extremely faint and illegible, appearing to be bleed-through from the reverse side of the page.]

Az alakulat gazdasági tevékenységének tervezése

Tavadze R. vezérőrnagy

*(Rövidített fordítás a „Til i Sztabzsenyije” c. folyóirat
1978. 11. számából)*

A személyi állomány kiképzésének és nevelésének bonyolultsága korszerű viszonyok között, az egységek és a hajók legújabb technikával és fegyverekkel való felszerelése, a személyi állomány anyagi biztosításának jelentős javítása szükségessé teszi a csapatgazdálkodás állandó korszerűsítését és erősítését.

A csapatgazdálkodás magas fokú hatékonysága biztosításának legfontosabb tényezője az idejében való, pontos, tudományosan megalapozott tervezés. A tervezés képezi a csapat- (hajó-) gazdálkodásnak az alakulat parancsnoka, annak helyettesei és a törzs részéről való irányításának az alapját. A sokoldalúan átgondolt terv lehetővé teszi a fő feladatok megjelölését, a szolgálati ágak erőfeszítésének helyes elosztását, a katonai kollektíva élete és kiképzése hadtápbiztosításának operatív és hozzáértő irányítását, az anyagi, munka- és pénztartalékok leg gazdaságosabb és legcélszerűbb felhasználását.

Erről meggyőzően tanúskodik az élet, a körzet csapatainak gyakorlatából vett példák. Az az alakulat, ahol a parancsnok hadtáphelyettese Szergejenko Ju. őrnagy, benevezve a „legjobb csapatgazdálkodás és pénzügyi szolgálat” c. elnyeréséért folyó hadseregversenyebe, magas eredményeket ért el és a harmadik helyezést érdemelte ki a fegyveres erőkön belül. A siker nagymértékben magyarázható a munka pontos megszervezésével, amit elősegített az alakulat éves gazdasági tervének időben történő és hozzáértő elkészítése.

A tervezés szigorúan a Szovjetunió Fegyveres Erői csapat- (hajó-) gazdálkodására vonatkozó utasítás előírásainak megfelelően történt. Az alakulat parancsnokának hadtáphelyettese az utasításban előírtaknak megfelelően készítette el a tervet. Annak összeállításában azonban részt vettek a parancsnok helyettesei, a a szolgálatiág-főnökök és más szolgálati közegek. Azok lényeges javaslatokat tettek a kiképző anyagi bázis korszerűsítésére, a személyi állomány anyagi és életkörülményeinek javítására vonatkozóan.

Szergejenko őrnagy először részletesen tanulmányozta a harc- és politikai kiképzési tervet, és számba vette a hadtáptörzs és szolgálati ágak részvételét igénylő rendezvényeket, utasításokat kapott az alakulat parancsnokától és az előjáró parancsnokoktól a gazdasági tevékenység kérdéseire vonatkozóan. A kiképzési év a csapatoknál korábban kezdődik a gazdasági évnél. Ez lehetővé teszi az

okmány időben és az előljáró parancsnokok utasításainak figyelembevételével történő elkészítését.

Azonkívül a hadtápfőnök összegyűjtötte az alakulat harcérték-állományára, anyagi eszközökkel való ellátottságára, a laktanya- és lakóépületek, más gazdasági, technikai és egészségügyi rendeltetésű objektumok, továbbá a kiképzési-anyagi bázis állapotára vonatkozó adatokat. Szergejenko meghívta a szolgálatiág-főnököket és velük együtt még egyszer elemezte a folyó évi gazdasági terv végrehajtására vonatkozó adatokat, az alakulat belső ellenőrző bizottságainak és okmányszerű ellenőrzéseinek jegyzőkönyveit. Az elkövetkezendő évre vonatkozó terv elkészítéséhez ez azonban nem bizonyult elegendőnek. A tisztek megismerkedtek az anyagi és pénzeszközök kiutalására vonatkozó adatokkal, a technika üzemóra-felhasználás normáival, az üzemanyag-fogyasztási kiszabatokkal, az ellátási tervekkel, táblázatokkal és normákkal, az újonnan építendő és nagyjavításra szoruló objektumok jóváhagyott jegyzékeivel.

A terv meghatározta a szolgálati ágak előtt álló fő feladatokat, a harc- és mozgósítási készenlét, a harc- és politikai kiképzés biztosításával, az anyagi-technikai bázis korszerűsítésével kapcsolatos rendezvényeket. A terv előírta a korszerű munkamódszerek és -formák felkutatását és meghonosítását, a személyi állomány anyagi és életkörülményei további javítása kiegészítő tartalékainak felkutatását.

Az alakulat véglegesen korrigált éves gazdasági tervét aláírta a parancsnok hadtáphelyettese Szergejenko Ju. őrnagy, a törzsfőnök és az egységparancsnok hagyta jóvá és azt az év folyamán szigorúan végrehajtották.

Az élet nem áll meg egy helyben és az utasításban külön szó is van arról, hogy a kialakult helyzettől, továbbá az előljáró törzsektől és szolgálati ágaktól beérkezett új adatoktól függően a tervben az év folyamán változtatásokat lehet eszközölni. Ezért fontos, hogy a tervezéssel foglalkozó tisztek ne csak rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel, hanem állandóan alakítsák ki magukban az olyan tulajdonságokat, mint az előrelátás, a legfontosabb kiválasztásának ismerete stb.

Jellemző, hogy ennél az alakulatnál a csapat- (hajó-) gazdálkodásra vonatkozó utasításnak és a csapatok életszínvonalának javításával foglalkozó hadsereg-értekezlet javaslatainak megfelelően a tervek realizálásában aktívan részt vesznek a parancsnok, a politikai munkások, más szolgálatiág-vezetők, a párt- és komszomol-aktíva. Azok állandóan gondoskodnak a katonák anyagi és életkörülményeivel kapcsolatos igényeinek kielégítéséről, mivel ebben látják az aleggységek harcckészültsége növekedésének egyik leghatásosabb eszközét. A terv elkészítésének napjaiban a parancsnok megkövetelte azt, hogy alaposan elemezzék az ügyek állását minden területen, vegyék figyelembe és számolják fel a feltárt hiányosságokat, általánosítsák a pozitív tapasztalatokat, az év folyamán többször meghallgatta hadtáphelyettesét azzal kapcsolatosan, hogyan realizálják annak utasításait és összességében az éves gazdasági tervet. Valamennyi előírt rendezvényt anyagilag biztosították, alátámasztották konkrét szervezői munkával. Véleményünk szerint ez a sikerek záloga. És nem véletlen, hogy annál az alakulatnál, amelyikről szövegtünk, az előírt munkák többségét végrehajtották.

Sajnos, azonban találkozhatunk más jellegű tényekkel is. Így pl. az az alakulat, melynek a parancsnok hadtáphelyettese Vlaszenko V. őrnagy, eléggé alacsony értékelést kapott a téli kiképzési időszak eredménye ellenőrzésének során.

A tisztek, mindenekelőtt azonban Vlaszenko elvtárs és a szolgálatiág-vezetők valószínűleg nem rendelkeztek olyan szervezőképességgel, hogy olyan megalapozottan, átgondoltan tervezzék meg a rendezvényeket és valósítsák meg azokat a gyakorlatban, ahogyan azt tette Szergejenko őrnagy. Itt nyilvánvaló a csapatgazdálkodás tervszerű irányításának lebecsülése. Lényegében az itt formálisan folyik. A parancsnok hadtáphelyettesének alárendeltségébe nem tartozó szolgálatiág-főnökök általában nem vesznek részt az éves gazdasági terv kidolgozásában.

A tervszerű munkához való hozzászoktatás nálunk a szolgálati közegek összehasonlásainak és értekezleteinek, az ellenőrzések alatti beszélgetések útján történik. Összességében ahogyan mi arról Szergejenko őrnagy példáján is meggyőződhattünk, az csak pozitív eredményeket hozhat. A Vlaszenko őrnagy alakulatánál történtek felsorolása azt bizonyítja, hogy az ismereteken kívül szükség van arra is, hogy a szolgálati közeget érdekeltté kell tenni az általános sikerekben, magas fokú felelősséggel kell, hogy tartozzanak a tervezés minőségéért és a tervezett végrehajtásért, az ügyek állásáért az alakulatnál. Ezen tulajdonságok kialakításában nagy szerep hárul a pártszervezetekre, a társadalomra.

A terv tekintélyét és annak teljes realizálását biztosító elengedhetetlen feltételét a rendezvények kidolgozásához való alkotó viszonyulás képezi, a helyi sajátosságoktól, a megoldandó feladatok jellegétől, a csapatgazdálkodás anyagi-technikai bázisának állapotától függően. Amennyiben az csak a munkák egyszerű felsorolását, az elmúlt évek rendezvényeinek ismétlését fogja képezni, akkor az ilyen alakulat hadtápbiztosítása aligha fog szervezeten, megszokás nélkül folyni.

A hadtáp szakemberek kiképzésének folyamán újra és újra emlékeztetni kell arra, hogy még a legkifogástalanabb terv realizálása sem lehetséges teljes egészében, ha azt nem kapcsoljuk össze a napi szervezői munkával, végrehajtásának állandó ellenőrzésével. Az ügyek állásának rendszeres és mélyreható elemzése lehetővé teszi a tervezésben előforduló hiányosságok időben történő felfedezését, az új tartalékok feltárását.

A tervek realizálása általában biztosítható, hogyha a gazdasági tevékenységben aktívan részt fog venni, nemcsak a parancsnok, annak helyettesei és a hadtáp szakemberek, hanem a párt-, szak- és komszomol-szervezetek és az egész személyi állomány is. Ésszerűen járnak el ott, ahol a laktanya kényelmesebbé tételével, folyó javításával kapcsolatos rendszabályokat a társadalom képviselőinek jelenlétében készítik el.

A csapatgazdálkodás évről évre bonyolultabbá válik. Annak vezetése során felmerül számtalan olyan kérdés, amelyeket nap mint nap, óráról órára meg kell oldani. Ennek eredményes megoldására csak azok az egységparancsnokok, helyettesek, szolgálatiág-vezetők alkalmasak, akik kifogástalanul ismerik feladataikat, kezdeményezők és vállalkozó szelleműek, átgondoltan tudományos meg-alapozottsággal készítik a terveket, állhatatosan törekednek arra, hogy a tervet megvalósítsák az életben.

Az egység, az intézet harckiképzési terve

A. Lopatyin vezérőrnagy,
a Német Demokratikus Köztársaságban állomásozó
szovjet hadseregcsoport hadtáp-törzsfőnöke

(Fordítás a „Til i Sztabzsenyje” c. folyóirat 1978/11. számából)

Az SZKP XXV. kongresszusán L. I. Brezsnyev elvtárs kihangsúlyozta, hogy mindenekelőtt biztosítani kell a *tervezés* komoly *korszerűsítését*,... a mi feladatunk most abban áll, hogy növeljük a tervezői munka színvonalát, összhangba hozzuk azt népgazdaságunk új méreteivel és arculatával, korunk új követelményeivel. Ez teljes mértékben vonatkozik a hadsereg és a flotta, köztük a hadtáp-alegységek, -egységek és -intézetek személyi állományának harci, politikai és szakmai kiképzésére is.

A hadtáp szakemberek kiképzése nagymértékben függ attól, hogyan tervezték meg azok kiképzését kiképzési időszakonként, havonként, hetenként, naponként, milyen mértékben érinti az az egyes kategóriájú katonaszemélyeket.

A pontos tervezés biztosítja a kiképzési program időben történő és teljes feldolgozást, a módszertani sorrendet, a foglalkozásra kijelölt idő és anyagi-technikai bázis intenzív felhasználását és végsősoron hozzájárul az egység, az intézet harckészültségének növeléséhez.

Ismerve a hadtápegység (-intézet) kiképzésének fokát a parancsnok időszakonként határozza meg a főbb feladatokat a kiképzési évre, pl. a harckiképzéssel, a táborig kiképzéssel, a kérdések objektumokon történő gyakorlati feldolgozásával stb. kapcsolatosan. Elhatározásának meghozatala előtt áttanulmányozza az irányadó okmányokat, elemzi az előző kiképzési év (időszak) eredményeit, meghallgatja a helyettesek, szolgálatiág-főnökök javaslatait, pontosítja az órák tantárgyankénti számát, meghatározza a tematikát, a szükséges normatívákat.

Ezen munka elvégzése után a parancsnok meghozza elhatározását, amelynek megfelelően elkészítik a kiképzési időszak harc- és politikai kiképzésének tervét. Ennek elkészítése jóval a kiképzés kezdete előtt fejeződik be. Tapasztalataink alapján ezzel kapcsolatban levonhatunk bizonyos következtetéseket és nagy vonalakban felvázolhatjuk ennek a tervnek a tartalmát.

Figyelembe véve az egység (intézet) rendeltetését, ebben a tervben a fő figyelmet mi a harckiképzés kérdéseire fordítjuk és nagy jelentőséget tulajdonítunk az olyan kérdéseknek, mint pl. a funkcionális kötelmek személyi állomány általi tanulmányozása, szakharcászati gyakorlatok levezetése, a harckészültség elemei

végrehajtásának gyakorlásával kapcsolatosan a harcosok felszerelésének, az összpontosítási körletek műszaki berendezésének, az előrevonási útvonalak állapotának, a technika hadrafogható állapotban való tartásával kapcsolatos rendszabályok végrehajtásának ellenőrzése.

A terv minősége nem kis mértékben függ a parancsnoki foglalkozások, összevonások, gyakorlások időpontjainak helyes meghatározásától is. Itt döntő szerepet játszik a csoportok (alcsoporthoz) helyes kiválogatása, az órák tantárgyankénti elosztása, a tematika és a levezetés módjának megválasztása. Mi mindegyik időszakban összevonásokat irányzunk elő elsősorban a csoportok vezető tisztjeivel azzal, hogy a következőkben azok átadhassák alárendeltjeiknek a szerzett ismereteket.

A tematika legelsősorban biztosítsa a szakharcászati kiképzés magas fokú minőségét, az új hadtáp technikai fajták elsajátítását. Erre célszerű felhasználni a kiképzési időnek legalább a felét. A hadtápvezetés kérdéseivel kapcsolatos gyakorlásokat általában a gyakorlatok előttre tervezzük.

A gyakorlat azt bizonyítja, hogy a középkáderek részére a foglalkozásokat, azok kis száma, ugyanakkor azok szakmájának sokfélesége miatt, célszerű módszertani összevonások keretében megtartani.

Ezért ezeket az összevonásokat mi általában helyőrség-méreteken tartjuk, az egyik egység bázisán előre egyeztetve a parancsnokkal a helyet és az időt.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a törzsek kiképzésének is. Meghatározzuk a parancsnoki és törzsvezetési gyakorlatok és a törzsgyakorlások időpontjait. Az előbbieket tárgyköröit és tartalmát az előljáró, az utóbbiakát – az egység- (intézet-) parancsnok határozza meg.

A hadtápegységek (-intézetek) személyi állományának kiképzésére politikai foglalkozások levezetését, az újoncok különböző oktatását, az öreg katonák összefegyvernemi és szakkiképzésének korszerűsítését irányozzuk elő, kezdetét veszi az egyes rajok, szakaszok összekovácsolásának időszak stb. Feltüntetjük, mikor kerülnek levezetésre szakharcászati gyakorlatok, gyakorlások, versenyek.

Véleményünk szerint be kell tervezni összevonásokat, konferenciákat, értekezleteket (összevonásokat a korábban tervezett foglalkozásokon, szemináriumokon részt nem vevő kategóriájú katonák részére és foglalkozásokat a marxista-leninista kiképzés csoport- és a politikai foglalkozásvezetők részére). Megállapítjuk a párt- és komszomol-taggyűlések, a haditechnikai módszertani hadtudományi értekezletek, a kiképzés kiválói, tisztesek gyűléseinek és egyéb más rendezvényeknek időpontjait.

A terv végén rendszerint fel kell tüntetni a harcászati állapot, a foglalkozások, különösen az újoncok foglalkozásai, az összevonások és az ellenőrző foglalkozások ellenőrzésének időpontjait, a fegyver, a technika állapota és megővése ellenőrzéseinek napjait stb.

A személyi állomány kiképzés tervezésének egyik mozzanatát az órarend elkészítése képezi. Ezt a munkát a parancsnok irányítja, ő pontosítja a foglalkozások tartalmát. Az alegységparancsnok legkésőbb péntekig köteles sajátkezűleg leírni és tudatosítani a személyi állománnyal az egy hétre szóló órarendet. Az órarend tartalmazza azokat a foglalkozásokat is, amelyeket az előljáró parancsnokok tartanak a harcosok részére.

Az órarend a lehető legteljesebb mértékben tükrözze az alegység mindennapi életét – a politikai tájékoztatókat, a lögyakorlásokat, az önképzést, a telephely-napokat, a normatívák teljesítésének gyakorlását stb. Ezért az tartalmazza

az egyes napokra eső rendezvényeket külön-külön. Az órarend egyidejűleg a személyi állomány kiképzési programja végrehajtásának beszámoló okmányául is szolgál.

A harc kiképzés tervezésének az egyes hadtáptézeteknél bizonyos sajátosságai vannak. Így pl. raktáraknál, kórházaknál meg kell szervezni a polgári dolgozók és alkalmazottak egyes helyőrségeiben pedig a tisztek és zászlósok felnőtt családtagjainak kiképzését, illetve oktatását.

A gyakorlat azt bizonyítja, hogy a jó tervezés fél siker a kiképzésben. Azt alá kell támasztani a kiképzési folyamat feszes megszervezésével, anyagi biztosításával, a harc-, politikai és a szakkiképzési terv tényleges rendszeres végrehajtásával.

Hozzáértően tervezik az alárendeltek kiképzését, állandóan korszerűsítik az előadás módszertanát az olyan élenjáró alegység-, egység- és intézetparancsnokok, mint pl. V. Korobejnyikov, A. Kupcsik és mások. Mindezek eredményeképpen vezetésük alatt álló kollektívák kiváló eredményeket értek el a kiképzésben és a gyakorlati munkában, példaként szolgálnak más hadtápegységek és -intézetek előtt. Itt állandóan figyelemmel kísérik a tisztek és zászlósok módszertani jártaságának növekedését.

Sajnos akadnak olyan vezetők is, akik nem tudják megtervezni és megszervezni az alárendeltek minőségi kiképzését. Azoknál a középkáderek részére olykor nem szerveznek összevonásokat, a munkahelyeken alacsony színvonalon tartják a foglalkozásokat. Az ilyen alegységek általában nem tudnak elérni magas eredményeket a harc-, a politikai és a szakkiképzésben, a hadtáptechnikát nem használják ki teljes mértékben.

Egyes hadtápegységeknél kevés gondot fordítanak az órarend elkészítésének minőségére. Azokat formálisan, a feldolgozandó témák, a résztvevők felkészültségi fokának alapos elemzése, a megoldandó feladatok figyelembevétele nélkül állítják össze.

Most a csapatoknál, köztük a hadtápszolgálati ágaknál is befejeződik az új kiképzési év előkészítése. A parancsnokok, a politikai szervek, a törzsek, a párt- és a komszomol-szervezetek kötelesek a rendszabályok egész rendszerének fogantatásával biztosítani a minőségi tervezést, majd pedig a jóváhagyott harc- és politikai kiképzési terv pontos végrehajtását.

PRZEGLĄD KWATERMISTRZOWSKI

Az anyagkészleteket formáló tényezők a hadseregben

Wasiak Wiesław Dr. százados

Fordítás a Przegląd Kwatermistrzowski c. lengyel folyóirat 1976. évi 5. számából

Az anyagkészletek kérdésével kapcsolatos szakirodalom számos olyan tényezőt említ, amelyeket bizonyos kritériumok alapján megfelelően csoportosítani lehet. Ezek a kritériumok az alábbiak lehetnek:

- makro-, vagy mikrogazdasági szempont;
- a készletszint növekedésére, illetve csökkentésére gyakorolt hatás;
- a készletre közvetlen, vagy közvetett módon való hatás;
- a gazdálkodás alanytól függő, vagy attól független (belső, vagy külső) tényező;
- a készlet minimális, vagy változó szintjét befolyásoló tényező.

Az első kritériumot figyelembe véve olyan tényezőket különböztetünk meg, amelyek a készletek alakulását az egész népgazdaság, az egyes egységek, valamint az anyagi ellátás területén befolyásolják.

A készletek nagyságát érintő közgazdasági szakirodalomban a gazdálkodás készletcéljainak alakulásának tényezőiként az alábbiakat említjük:

- a) egységek elhatárolásai a háború és a béke időszakára;
- b) az egységek anyagellátásának menete és formái;
- c) az ellátó források telepítése és a használt szállítóeszközök fajtája;
- d) az anyagkészletek kiadásának, átvételének és tárolásának rendje;
- e) tárolási költségek;
- f) az anyagok fizikai és kémiai tulajdonsága;
- g) az adafeldolgozás rendszere a készletgazdálkodás terén.

Ezek kétségtelenül a hadsereg anyagkészleteit alakító legtömörebben fogalmazott, legfontosabb tényezői. Alapvetően az egységek készletére vonatkoznak, tehát mikrogazdasági szempontú felfogásban kerültek összeállításra. Ha azonban a készletek problémáját az egész hadsereg szintjén szemléljük, akkor még néhány más tényezőt is figyelembe kell vennünk, ilyenek:

- doktrinális és hadászati kérdések, amelyek a mozgósítási készletek kialakítására döntő befolyást gyakorolnak, de komolyan hatnak a fogyókészletek kialakítására is;

- a fegyveres erők fegyverzetének és egyéb technikai felszerelésének típusai, amelyek alapvetően befolyásolják a pótalkatrészek és egyéb technikai anyagok készleteit;

- az egységek mennyisége és elhelyezése;

- a csapatellátási rendszer struktúrája (a vezetési szintek és ellátó szervek mennyisége) és illetékességi köre;

- a raktározási és készletelosztási normák megállapításának módszerei;

- technika és fegyverzet üzemeltetésének, használatának a szervezettsége, rendje;

- a hadsereg ellátási rendszere és a népgazdaság kapcsolatainak a formái.

E tényezők egy részét egy adott, viszonylag rövid időszakra vonatkoztatva változatlanok lehet tekinteni, és ennek kapcsán paraméterként kezelni. Ilyenek pl.: a fegyveres erők fegyverzetének és technikai felszerelésének a fajtái és korszerűsége; az egységek mennyisége és elhelyezkedése; a katonai doktrínák felvetései stb. A tényezők egy részét a gazdálkodáshoz viszonyítva külsőknek (objektíveknek) lehet tekinteni. Itt az olyanokra gondolunk mint: az országban érvényben levő beszerzési feltételek; a meglévő közlekedési hálózat; a termelőerők területi elhelyezkedése stb.

A többi tényező a hadseregben érvényes anyagi-technikai ellátási rendszerrel, valamint a rendszer keretein belül zajló anyagellátási folyamatokkal van kapcsolatban.

Az ellátás rendszere biztosítja az anyagoknak a termelőtől az egységekhez való eljuttatását, megkönnyítve a szétszórt anyagmegrendelések összesítését, a megrendelések helyesbítését, majd azt követően ezeknek a termelőkhöz, illetve a külkereskedelmi központokhoz való eljuttatását. Az összesített megrendelések egyúttal szállítási és végrehajtási követelményeket is tartalmaznak. Az összpontosított anyagszállítás lehetővé teszi a jobb minőségellenőrzést, tartósítást, a jobb készletkarbantartást stb.

Az anyagellátó-rendszerben mindenekelőtt az anyagfelhasználás folyamatát kell ismerni és ehhez kell igazítani a szállítást, hogy ezáltal az egységek igényeit a legalacsonyabb fogyó készletek mellett lehessen kielégíteni. A felhasználás folyamata, amelyet az egyszerűsítés kedvéért az ellátás folyamatával lehet azonosítani, az ellátórendszer szempontjából objektív tényező (ami nem zárja ki az ellátórendszer által az erre a folyamatra gyakorolt hatás lehetőségét abból a célból, hogy az a folyamatot részlegesen módosítsa).

Az anyagszállítási folyamatot viszont az alábbi tényezők determinálják:

- a) az anyagellátó-hálózat szervezete;
- b) a raktári berendezések és a szállítóeszközök állapota;
- c) az ellátás megvalósításának körülményei, formái és menete;
- d) az ellátási folyamatra vonatkozó információs rendszer;

Ezeket a tényezőket mélyrehatóbban fogjuk megtárgyalni abból a célból, hogy kihangsúlyozzuk az anyagszállítási folyamatok alakulására és a folyamatnak a csapatok anyagigényei nagyságrendjéhez és jellegéhez való hozzáigazításra gyakorolt hatásukat. E folyamatok egyezőségétől és lefolyásától függ ugyanis végső soron a technikai anyagok fogyókészlete.

Az anyagigények nagysága és jellege

Az ellátás tárgyát képező anyagok igénylésének a folyamata az anyagfelhasználási folyamat visszatükröződése. Az anyagfelhasználási folyamatoknak, azok nagyságrendjének és időbeni változásainak az ismerete az anyagszállítások folyamata helyes alakulásának a „conditio sine qua non”-ja (elengedhetetlen feltétele).

Az igénylési folyamatokat általában két tényező formálja: az ellátási anyag fajtája és tulajdonságai, valamint az egységekben (az átvevőknél, anyagfelhasználóknál) végrehajtásra kerülő feladatok. Ezek az elemek azonban összefüggésben vannak és ezért ezeket egy tényezőnek szokták tekinteni. Az anyagi ellátás tárgyai olyan különféle termékek, melyek választéka rendkívül differenciált. Egyes szolgálati ágaknál (a fegyverzeti, elektronikai) a cikkfélések száma megközelíti a 100 000-et, amellet állandóan növekszik. Ennek az ennyire differenciált választéknak a döntő részét a pótalkatrészek képezik. Valamennyi szolgálati ágnál a cikkfélések 85%-át ezek képezik, és a raktártér felét foglalják el.

A pótalkatrészek felhasználódása többek között az alábbiaktól függ:

- a technika, fegyverzet konstrukciójától és annak az anyagnak a tartósságától, amelyből készültek;
- a felhasználók által alkalmazott üzemeltetési, javítási és karbantartási gyakorlattól, ezen belül az alkatrészcsere szabályaitól;
- a kulturált kezeléstől.
- a technika működési területének a körülményeitől és jellegétől;

Sok szakirodalmi cikkben azt bizonyítják, hogy a pótalkatrészek tömeges felhasználásával kapcsolatos igények valószínűségének a megoszlása morálisan, binomiálisan vagy Poisson-elosztás szerinti módon alakul.

A cikkfélések nagy száma fokozza a készletnövekedést. A készletek növekedését a pótalkatrészek felhasználódásának sztochasztikus (statisztikai valószínűségeen alapuló) színvonala is befolyásolja. Minél nagyobb az felhasználódás valószínűségének a diszperziója (szóródása), annál nagyobb készleteket kell fenntartani az igények kielégítésének biztosítása céljából.

Az egységek feladatai a hadseregben az éves üzemeltetési, kiképzési stb. tervekben kerülnek meghatározásra. Ezek a feladatok szolgálnak alapul az egyes szervek anyagkészleteinek a tervezéséhez.

Természetesen a szükségletek előrelátása csak a becslés értékével bír még akkor is, ha a felhasználás determinált folyamat. A jövőbeni szükségletet ugyanis hibamentesen előrelátni nem lehet.

Az anyagellátási hálózat szervezése

Itt az ellátás olyan láncszemei mennyiségének és elhelyezésének a meghatározásáról van szó, mint amilyenek a szállítók, a közbeeső helyek és a végső átvevők. Az egész rendszer készletszintje, valamint az egyes láncszemek készletnagysága között szoros kölcsönfüggés van. Az egyes végső átvevőhelyek készleteire olyan tényezők hatnak, mint a szállító- és közbeeső láncszemek mennyisége, a kapcsolatok milyensége stb. Az ellátó forrásoktól való távolság növekedése a készletek növekedése irányában hat, mivel növekszenek a szállítási költségek, de a szállítás bizonytalansági tényezői is.

Mivel a végső átvevő egységek mennyiségét és területi elhelyezkedését viszonylag állandónak és objektívnek kell tekinteni (akárcsak az ellátó források

többségnek ezen a tényezőit is) a legnagyobb mérvű manőverezési lehetőség a közbeeső láncszemck, azaz a raktárak mennyisége, telepítése, szervezeti felépítése és illetékességi köre tekintetében van. Természetesen az ezzel kapcsolatos tevékenységnek is megvannak a maga határai. Nem lehet ugyanis teljes mértékben kiküszöbölni a közbeeső láncszemeket, amelyek – a szállítók és az átvevők nagy száma esetében – a szállítások és a szükségletek közötti időbeni és mennyiségi különbségeket kiegyenlítik és amellet sokféle szolgáltató műveleteket végeznek, mint pl. a műszaki átvételt, a komplettírozást, az anyagok konzerválását stb.

Az ellátás tárgyainak a nagyfokú sokfélesége esetében lényeges jelentősége van a közbeeső láncszemek által raktározott választékok megfelelő szintű felhalmozásának, azaz annak, hogy a raktár, avagy a lerakat a választékok teljes számát tárolja-e, avagy bizonyos kiválasztott fajták tárolására specializálódjék-e.

1971-től kezdve az ellátás területi rendszere került bevezetésre, amely egyrészt körzeti lerakatokból és teljes választékkal rendelkező helyőrségi raktárakból folyik. E megoldás operatív és gazdasági eredményeihez számíthatjuk:

- a lerakatok mennyiségének a csökkenését;
- a készletek megfelelőbb terítését és a közvetlen felhasználókhöz való közelebb-kerülését;
- a csapatcsoportok komplexebb ellátását egyetlen forrásból és ezáltal a szállítóeszközök jobb kihasználását.

Az ellátó forrásoknak az egységekhez való közelebbhozása lehetővé teszi növelni a szállítások gyakoriságát és ezáltal a közvetlen felhasználóknál a készleteknek az alacsonyabb szinten való tartását.

A raktári berendezések és a szállítóeszközök állapota

Itt azon technikai eszközök összességére gondolunk, amelyek segítségével történik az ellátási folyamat realizálása, tehát a raktárak fajtájára és felszerelésére, a szállítóeszközök fajtáira és korszerűségi fokára, valamint az áruk be- és kirakására szolgáló eszközökre.

A lerakatokat és a raktárakat a szükségletekhez igazodva kell kialakítani. A túlzottan kiépített raktárbázis növeli a raktározási költségeket és a raktárak kihasználatlanságához vezet. Az elégtelenül kiépített bázis növeli a készletfelhalmozás költségeit, lehetetlenné teszi a készletszintnek a szükségnek megfelelő fenntartását, ami az anyagbiztosítás hiányosságaiból eredő költségtöbbletet eredményezhet. Amellett a raktározás (tárolás) folyamatában egy sor olyan műveletet is elvégeznek, mint az osztályozás, kiadagolás, komplettírozás, tartósítás stb. A nem kellően, vagy nem helyesen kiépített raktárbázis e műveletek elvégzését megneghezíti.

A szállítási eszközök az ellátási folyamatok hordozóinak a szerepét töltik be. A szállítóeszközök mennyisége nagymértékben meghatározza e folyamat jellegét. A szállítópark keretei között van bizonyos választási lehetőség, azaz a vasúti, a közúti, avagy a légi szállítás közül kiválasztani azt, amelyet az anyag minősége, a szállítmány nagyságrendje, valamint olyan kívánalmak szempontjából tartunk a legalkalmasabbnak, mint a gyorsaság, a szállítási költség, vagy más speciális igények.

A szállítóeszközök fajtája szoros kapcsolatban van – szállítási költségek tekintetében – a szállítmány optimális tételével. Tömegszállítás esetében a szűk

keresztmetszetet a szállítóeszközök korlátozott befogadóképessége képezi, viszont az egyedi (darabáru) szállítmányoknál a problémát a szállítóeszközök teljes kihasználásának hiánya okozza. Ha a szállítások költsége a raktározási költségekhez viszonyítva magasak, akkor kifizetődő a szállítóeszközök hordképességét teljes egészében kihasználni és gazdaságosan, indokoltan a készlet szintet felemelni.

A raktári munkákat szolgáló eszközök meghatározzák e munkák elvégzésének az idejét és költségeit. Mivel a rakodómunkák időtartama az ellátási ciklus alkotóelemét képezi – ezért tömeges és folyamatos szállítások esetében lényegesen befolyásolja a készletek kialakítását. Amellett a rakodómunkák időtartamának növelése, valamint kevésbé hatékony eszközök alkalmazása növeli a készletek kezelési költségeit.

A raktárak és lerakatok elégtelen technikai felszereltsége a raktári forgalmazás további növelésének az akadályozójává válhat. Már napjainkban is egyes központi és körzeti raktárainkban a kapacitás felső határát az évi négyeszeri ellátási ciklus képezi, mert a raktárak átbocsájtóképessége csak ennyit tesz leherővé.

Az ellátás realizálásának feltételei, formái és menete

A csapatok ellátása kisebb, vagy nagyobb mértékben centralizált, vagy decentralizált lehet. Végbement az egység által történő, közvetlenül a népgazdaság területéről eredő beszerzés útján, vagy olyan formában is, hogy az anyagszállítás a termelő üzemekből, nagykereskedelmi szervektől vagy a katonai raktárakból történik, természetesen az ellátó szervek által kidolgozott elosztók alapján.

Lényeges jelentősége van a megrendelések, valamint az anyagszállítások feltételeinek és menetének. Itt tulajdonképpen arról van szó, hogy kötelező előírások vannak a megrendelések átadásának a teljesítését megelőző időpontját, a visszaigazolás időpontját és a szállítások realizálásának időpontját illetően, de a megrendelt anyagok szállítási üteme vonatkozásában is. Jelezni kell emellett a szállítási határidők és a szállítmányok mértéke vonatkozású eltéréseket is.

A túl korai és túl hosszú időszakra adott megrendelések azt eredményezik, hogy a megrendelt anyagok mennyiségét tájékozódó jellegű előrelátások alapján határozzák meg. Minél hosszabb ez az időszak, annál nagyobb a szükségletek becslésével kapcsolatos hibák valószínűsége. A rögzített szállítási határidőktől és méretekkel való eltérés pedig a szállításokkal szembeni bizonytalanság érzetét kelti, ami az átvevőket olyan törekvésekre ösztönzi, hogy készleteiket mértéken felül felduzzasszák.

Hasonló tendenciát vált ki az is, ha a szállítók részéről a megrendelt szállítmány nem komplett. Ha az átvevő nem kapja meg a megrendelt anyag teljes mennyiségét, akkor a következőkben a tényleges szükségletnél nagyobb mérvű megrendeléseket fog leadni. A szállító pedig – tudva az ilyesfajta praktikákról – céltudatosan csökkenti a szállításokat. Ez a „bűvös kör” azt a meggyőződést kelti, hogy hiánycikkek vannak. A készletek a lökhárító szerepét töltik így be a tekintetben, hogy enyhítsék az ellátás folyamatában elkövetett hibák következményeit, tehát minél több a helytelenség, illetve szabálytalanság, annál nagyobb készletekre van szükség azok enyhítésére.

Közvetlen és a legérzékenyebb hatása van a költségszintre a szállítások gyakorisága, az adott időszak (pl. esztendő) alatt végzett szállítások mennyiségének.

Az ellátás menetére vonatkozó információs rendszer

Az információs rendszer az előbbieken említett valamennyi tényezőt érinti. A megtárgyalt tényezők helyzetéről és hatásáról szóló jó információk az ellátás folyamatában azok racionalizált alkalmazását, kihasználását és összefüggésbe hozását teszik lehetővé. Módot adnak a problémának – az elfogadott kritériumoktól függő – optimalizálására is. Arról van szó, hogy az ellátás tárgyaival rendelkező szervek, a vezetés minden szintjén folyamatos, gyors és megbízható információkat kapjanak a szükségletekről és kielégítésük lehetőségeiről. A jó információ a készletek helyzetét illető elemzésekhez, valamint azok racionálissá tételére irányuló megfelelő döntések meghozatalához szolgálnak alapul.

Sok állam számos tapasztalata azt mutatja, hogy a készletek kialakítása területén a tájékoztatás megjavítása, tehát a korszerű számítástechnika alkalmazása jelentős gazdasági eredmények elérését teszi lehetővé.

Az eddig ismertetett valamennyi tényező az anyagkészletek alakulására közvetett módon hat, ezért ezeket közvetett tényezőknek nevezhetjük. Általában nehezen mérhetők, így a készletekre gyakorolt hatásuknak csak az irányait lehet általunk meghatározni, de ennek a hatásnak a fokát számszerűsíteni, számokban kifejezni nem lehet. Ha ugyanis az anyagkészletet a raktárakban levő anyagok dinamikus szintjeként fogjuk fel, akkor ez a szint végeredményben az anyagok mennyiségétől, a raktárak telítettségi fokától, áramlási folyamatuk sebességétől, egyenletességétől és egyéb jellemzőitől függ.

Minden raktár, mint az anyagok retenciós gyűjtőhelye be- és kiáramló csatornákkal rendelkezik. A termelő raktárai szempontjából a beáramló csatornát a termelés, a kiáramló csatornát pedig az átvevőhöz irányuló kiküldés képezi. Az ellátás közbeeső láncszemei (átmenő raktárai) be- és kiáramló folyamatokat visznek véghez.

Az anyag be- és kiáramlási csatornái kialakulására hatást gyakorló tényezőket az anyagkészlet kialakulása közvetlen tényezőinek fogjuk nevezni. A szállítással kapcsolatos ezen tényezőket az alábbi pontokban lehet felsorolni:

- a) gyakoriság (a szállítások száma meghatározott idő alatt);
- b) a szállítások átlagos volumene, vagy a szállítások össz mennyisége meghatározott idő alatt;
- c) a szállítások rendszeressége, illetve üteme (a szállítási ciklus, azok nagyságrendje, mennyisége vonatkozásában);
- d) a szállítások részarányossága (a szállítások differenciáltsága nagyságrend szempontjából);
- e) a szállítások biztossága.

Hasonló tényezők formálják az anyagfelhasználási folyamatokat is.

A fent felsorolt tényezőkön kívül a dinamikus folyamatban még két igen lényeges tényezőt kell kiemelni, nevezetesen a többéves befolyás menetét és az idény jellegű ingadozást.

Így tehát, a kérdést általánosan fogva fel, a készletek a szállítási folyamatok és a felhasználási folyamatok időbeni összhangolatlanságának a következményei. E folyamatok jellegét, azaz nagyságrendjét, ütemességét, részarányosságát, biztosságát pedig közvetlenül a készletek nagysága és változékonysága alakítja ki.

Viszont a közvetett tényezőknek a készletekre gyakorolt hatása a közvetlen tényezőkre gyakorolt hatásukban nyilvánul meg, illetve válik érzékelhetővé.

Az egyszeri szállítás nagyságára néhány olyan közvetett tényező hat, mint a termelés mennyisége, a felhasznált közlekedési eszközök fajtája, a szállítások formája, az adott szállítás nagyságrendjét optimálisnak elismerő gazdasági indok, az alkalmazott csomagolóstechnika stb.

A több forrásból eredő szállítások beáramlásának a gyakorisága e források mennyiségétől, az egyszeri, átlagos szállítás nagyságától, a rendszere egyes láncszemei közötti távolságtól stb. függ.

A szállítások rendszerességét, részarányosságát és biztosságát is több tényező determinálja, de elsősorban is az anyagpiacon kialakult helyzet, a megrendeléseknek, valamint a szállítások realizálásának a menete, a széttelepítettség mérvé és a szállítások forrásaitól való távolság, az időjárás és az éghajlati viszonyok, az anyagok fizikokémiai tulajdonságai és az átvevő kívánalmai.

A többéves lefolyás menetét főleg a feladatok növekedése, illetve csökkenése határozza meg. E fő tényezőkön kívül még számos közvetett tényező is hat. E hatás főleg abban nyilvánul meg, hogy az anyagkészletek gyorsabban növekednek, mint a feladatok.

Az anyagfelhasználás idényszerűsége jelenségeit tízegynéhány közvetett tényező váltja ki, melyek közül a legfontosabbak azok a feladatok, amelyeket az anyagok átvevője hajt végre, valamint a feladatok folyamatos, vagy időszakos jellege, a feladatoknak a terv megvalósítása menete közben történt változásai stb.

A közvetlen tényezők a gazdasági statisztika, a valószínűségi számítások és egyéb matematikai módszerek segítségével osztályozhatók és mérhetők. Ennek nyomán lehet az anyagkészletek kialakulása mechanizmusát megismerni.

PAJZS '79 gyakorlat

A Varsói Szerződés, a szocialista országok védelmi koalíciója igen nagy szerepet tölt be a béke és biztonság megteremtéséért, megvédelmezéséért folyó világméretű küzdelemben.

Politikai és katonai szerepét aligha lehetne tagadni abban, hogy az imperialista háborús úszítóknak mind ez ideig nem sikerült valóra váltani elvakult világuralmi terveiket, abban, hogy a világon ma már a békés egymás mellett élés, az enyhülés tendenciája a jellemző.

Az egyes tőkés vezető körök azonban nem adták fel vágyaikat. A NATO crejének fejlesztésével, a fegyverkezési hajsza fokozásával fenyegetik a világ népeinek békéjét. A szocialista országok „építeni-védeni” elválaszthatatlan elv alapján szüntelenül gondoskodnak biztonságukról. A Varsói Szerződésben römörült erőkkel, mint pajzssal védelmezik a békés építőmunkát. Ezt a nevet kapta mos már évek óta az az együttműködési gyakorlat, amelyet az EFE éves tervének alapján regionálisan szerveznek. Ez évben hazánk kijelölt területe a színhely annak a gyakorlatnak, amelyen bolgár, csehszlovák, román és szovjet fegyverbarátok oldalán vettek részt néphadseregünk katonái. A Pajzs '79 – a korábbi együttműködési gyakorlatok sorában – tovább erősíti a népeink közötti fegyverbarátságot, és kölcsönös tanúbizonysága a csapataink

felkészültségének, segítője begyakoroltságának.

A hazánkban folyó gyakorlaton részt vevő katonák egymás közötti katonalálkozók, üzem- és tsz-látogatásokon, szerzett érzelmekben gazdagodva, politikai meggyőződésben erősödve kaptak erkölcsi pluszt felelősségérzetük növeléséhez.

Megtisztelő, hogy pártunk és államunk vezetői megtekintették az együttműködési gyakorlatot és látogatást tettek a résztvevők pihenő körleteiben.

Az ő, de egész népünk állásfoglalásár fejezte ki Kádár János elvtárs a gyakorlaton: „Népeink számára életbevágóan fontos, hogy a Varsói Szerződés tagállamainak magas színvonalon álló, jól felszerelt és jól képzett fegyveres ereje legyen. Mert ez a fegyveres erő a békét kívánó szocialista országok védelmi ereje a Varsói Szerződés egyik arca. A másik arcát, a békediplomáciát a héten Budapesten láthatta a világ a külügyminiszterek értekezletén, ahol a békét kívánó szocialista országok szavát dokumentálták újólag külügyminiszterek.

Ez a gyakorlat is bizonyítja – mondom, hogy közös védelmi szervezetünk méltóan látja el a pártjaink és népeink által rábízott megtisztelő feladatot: hatalmas támaszt jelent és nagy önbizalmat ad népeinknek, amelyeknek legfőbb igénye és törekvése, hogy békében folytathassák szocialista, kommunista építőmunkájukat.”

MHSZ Élet, 1979. 11. szám.

FOLYÓIRATOKBÓL

1. Általános doktrinális kérdések

1. *Az ország védelme gazdasági biztosításának hatékonysága, annak lényege, rendszerszemlélete és kritériumai*

A hadigazdaság rendszerszemléletű elzmése után a szerző részletesen foglalkozik a hadigazdaság hatékonyságának kritériumaival.

Vojennaja Misl, 1979. 3. sz.
51–58. oldal.

2. Ki védi a hadtápterületeket?

A szerző ismerteti az amerikai és nyugatnémet elveket a hadművelési hadtápkörletek védelmére, felsorolja a területen mutatkozó hiányosságokat és ismerteti a nyugatnémet területvédelmi csapatok szervezését.

Military Review, 1979. 1. sz.
23–28. oldal.

3. A NATO katonai értékelése

A szerző a NATO Katonai Bizottságának elnöke, a brit Hadászati Kutató Intézetben tartott előadásában a NATO katonai értékelésével foglalkozott. Előadásának fő témái a következők voltak: a NATO stratégiája, az új fegyverrendszerek gyártása (neutronbomba, szárnyas rakéta), válsághelyzet irányításának gépezete (figyelelő-, előrejelző rendszerek és vezetési híradási rendszerek), eredmények (gazdaságosság, hatékonyság, rugalmasság, hosszú távú programok finanszírozása), nehézségek (Földközi-tenger térségi katonai-politikai problémák, török-görög, máltai, ciprusi, spanyol, arab-izraeli). Az előadás vitájában még a következő kérdésekre adott választ: a NATO üzemanyag-ellátása (olajenergia) hagyományos háború esetén, repülőgép-anya-

hajók és fedélzeti repülőgépek szerepe korszerű körülmények között, a NATO pénzügyminisztereinek tanácskozása, Norvégia megerősítése, a kölcsönös haderősökkentési tárgyalások. Végkövetkeztetés arról, hogy a NATO megfelelően felkészült a Varsói Szerződéssel szemben.

Journal of the Royal United Services
Institute for Defence Studies,
1978. 3. sz. 17–22. oldal.

4. Szovjet hadtudomány időszzerű problémái

A marxista-leninista elméletet tanulmányozók segítségét szolgáló cikk írója részletesen ismerteti azokat a tényezőket, amelyek meghatározzák a hadtudomány szerepének fokozódó növekedését korszerű viszonyok között, s ennek keretében röviden jellemzi a szovjet hadtudomány helyzetét. Ezt követően vizsgálat alá veszi a háború és a hadtudomány néhány egybeeső problematikus kérdését, valamint a szovjet hadművészet elmélete fontosabb kérdéseit a hadászat, a hadművelési művészet és a harcászat szférájában. Végül felvázolja a Szovjet Fegyveres Erők építésének elmélete előtt álló és megoldandó feladatokat, többek között a polgári védelmi erő és szervek továbbfejlesztésének irányait, a hadtáp és az összes technikai-biztosítási szervek és egységek harckésztségének fokozását, valamint a katonai kiképzés és nevelés terén jelentkező problémák megoldását.

Vojennaja Misl, 1978. 12. sz.
55–67. oldal.

5. Folyamatos szárazföldi harctevékenység: mi csak félig vagyunk batékonyak?

Valaha a hadseregek téli szállásra vonultak és hat hónapra beszünetettkék hadművelteiket. Később a hadseregek

csak éjszakára szüntették be tevékenységüket. A szovjetek viszont már 1954-ben felismerték a folyamatosan folytatott harctevékenység előnyeit és kidolgozták a folyamatos harctevékenység koncepcióját. A folyamatos harctevékenység folytatása valamennyi szintű NATO Parancsnokság nézeteiben is alapelvvé vált.

De felkészült-e a NATO hadereje, hogy folyamatos – például 120 órás, megállás nélküli – harctevékenységet folytasson? A cikkírók elemzik a folyamatos harctevékenység jellemző vonásait és kiemelik mind a szovjetek (Varsói Szerződés), mind pedig az amerikaiak (NATO) ezen a téren elért elméleti és gyakorlati eredményeit. Rávilágít a NATO előtt álló feladatokra. Következtetéscikkből azt fejtegetik, hogy a folyamatos szárazföldi harctevékenységek elméleti és gyakorlati tökéletesítése feltétlenül szükségszerű, de meg kell teremteni ehhez a szervezeti és technikai feltételeket, a parancsnokokat és törzseket fel kell készíteni az ilyen harctevékenység vezetésére.

Journal of the Royal United Services Institute for Defence Studies,
1978. 2. sz. 26–31. oldal.

II. Vezetés és gépesítés

1. A fegyveres erők gazdasági biztosításának néhány problémája

Kurkotkin elvtárs rövid történeti áttekintés után ismerteti a fegyveres erők ellátásának jelenleg kialakult helyzetét, az ebből adódó problémákat, majd megjelöli a soron következő főbb feladatokat.

Vojennaja Miszl, 1979. 1. sz.
18–25. oldal.

2. Hadsereg ellátása: egy történelmi visszapillantás

A fegyveres erők anyagi ellátása – különösen mozgásban levő csapatok

esetében – és az ellátottsági szint fenntartása minden időben a legnehezebb feladatok közé tartozott. A szerző a hadtápszolgálat fejlődését kronológiai sorrendben igyekszik bemutatni. Ismerteti a XVII–XVIII. századbeli napóleoni háborúk, a Napóleon utáni korszak, az első világháborús állás hadviselés, a második világháború és az azt követő időszak, valamint a korszerű hadviselés anyagi ellátásának problémáit. A korszerű harctevékenységek hadtápellátásánál utal az arab–izraeli és vietnami háborúk tapasztalataira is. A jelenlegi hadászati mozgékonyasági követelmények, a nagyfokú gépesítés és a rendszerben álló fegyverrendszerek sokasága mennyiségében nagy tömegű, minőségében sokrétű szállítási, utánpótlási és ellátási feladatokat ró a hadtápszervezetekre.

Journal of the Royal United Services Institute for Defence Studies,
1978. 2. sz. 56–63. oldal.

III. Pártpolitikai munka, nevelés

1. A pártvezetés ereje, a tömegekkel való kapcsolat

A szerző több pártpolitikai szerv munkáján keresztül bemutatja a katonákkal való kapcsolattartás helyes és helytelen módszereit.

Kommuniszt Vooruzsennih Szil,
1979, 10. sz. 48–55. oldal.

IV. Gazdálkodás, szállítás, egészségügyi és pénzügyi ellátás

1. Biztató légkör a készülség növeléséhez – a vezérkari főnök személyügyi helyettese: „az emberek támogatják azt, amiért itt vagyunk”

Napjaink amerikai fegyveres erői – a nemzet önkéntes hadserege. Sohasem szabad figyelmen kívül hagyni a fegyveres erők és a társadalom közötti kötéleket. Az OPMS és az EPMS (tiszi

és sorállomány képzési) programok a fegyveres erők létszámigényeit hivatottak kielégíteni. Ennek érdekében a nőket is egyre nagyobb számban vonják be az önkéntes katonai szolgálatba. Egyik legégetőbb kérdés, a megfelelő nagyságrendű mozgósítható személyi tartalék megteremtése. A fegyveres erők feladatai ellátására megfelelő létszámú és képzettségű állományt kell toborozni, illetve megnyerésük útján visszatartani. Javítani kell a honi területen kívül szolgálatot teljesítő katonák és hozzátartozók életkörülményein. A fegyveres erők – mint intézményt – átfogó vizsgálat alá kell vetni, hogy meghatározható legyen: jellege, katonai műveltségi és kiképzettségi állapotával szembeni követelményrendszer és azon intézkedések jellege és tartalma, amelyek elősegítik azt, hogy kellő mennyiségű alkalmas és képzett állomány álljon rendelkezésre.

Army, 1978. 10. sz. 66–72. oldal.

2. Személyi kiegészítési és nyilvántartási rendszer szervezetszerű eszközökkel

A Bundeswehrben 1966 óta dolgoznak a személyi kiegészítési rendszer korszerűbb eszközeivel, amelyekhez hozzátartozik a gépi adatfeldolgozás is. Ezzel központi nyilvántartás és egységes értékelés válik lehetővé a személyi állományról. A szerző összefoglalja, hogy miként alkalmazzák az ATN (kiképzettségi és szakmai szám) rendszert, amely e téren az első lépést jelentette, majd az ezt követő, továbbfejlesztendő, illetve újólag kialakítandó fejlettebb rendszereket. Továbbá ismerteti a személyi nyilvántartáshoz felhasznált szervezetszerű eszközöket.

Truppenpraxis, 1978. 12. sz.

941–944. oldal.

3. Amerikai szárazföldi csapatok kézen állnak-e a jövőre? (Az átfegyverzésről és az átszervezésről)

Napjaink fegyveres erőivel szembeni veszélyeztettség egyike az, hogy miként használják fel hatékonyabban a korszerű fegyverrendszerek nyújtotta lehetőségeket. E probléma megközelítését szolgálja az átszervezés felülvizsgálata, tanulmányozása, mely során arra törekedtek, hogy csökkentsék az egyre növekvő szakadékat az új fegyverek nyújtotta lehetőségek, valamint a harcba indított katonák és alakulatok kiképzettsége között. Fort Hoodban (Texas) foglalkoznak az átszervezési koncepció gyakorlati megvalósításával. Legjelentősebb változtatásnak a következőket tekintik: a századok nagyságát és a rendszersített fegyverrendszereket csökkenteni az összefegyvernemi harc koordinálást század szintről zászlóalj szintre emelni. Úgy vélki, hogy több vezetőre van szükség, ahhoz, hogy megbirkózzanak a fegyverrendszerek nyújtotta további komplexitásokkal és kihasználhassák azok előnyeit. A csapat hadtápellátó és -kiszolgáló rendszert az új koncepciónak, valamint az új fegyvereknek és lehetőségeiknek megfelelően rörekednek kialakítani.

Army, 1978. 9. sz. 22–29. oldal.

V. Harc-badművelet hadtápbiztosítása, kiképzés, oktatás

1. A 4. svájci badtest „Knackuss” fedőnevű gyakorlata

A 4. hdt. 1979. 3. 5–9. között tartotta a fenti fedőnevű gyakorlatot. A gyakorlat tárgya: mozgósítás ellenséges behatás alatt, légi deszant bevetése, ellen-csapás, valamint a harcoss és hadtápcapatok együttműködése. Részt vevő erők: 30 000 katona, 246 lánctalpas jármű, 4500 kerekes jármű, 301 egység. Ezek közül: 7. ello. e. 49. területi kórház osztály, a 31., 32., 33., 34. és 35. kórházvonalat szakaszok, 4. gk. szállító osztály, 4. közúti csendőr zászlóalj, hét területi kórház különítmény. A gyakorlat lefolyása időben:

- 3. 3. a mozgósításhoz és anyagkiadáshoz szükséges katonák behívása;

- 3. 4. anyagkiadás megkezdése;

- 3. 5. 06.00 behívott gépjárművek beérkezésének kezdete, hadtestparancs kiadása az összpontosítási körletek elfoglalására; ellenség részéről légtérsértés és szabotázsakció;

- 3. 5. 10.00-kor az alegységekhez a személyi állomány 25⁰/₀-a, a gépjárművek 40⁰/₀-a beérkezik. A kora délutáni órákban a személyi feltöltés 70⁰/₀-os;

- 3. 5. 12.00-kor hadosztály harcparancs kiadása;

- 3. 5. 20.00-kor hadosztályok feltöltésének befejezése és a menekészség elérése;

- 3. 6. 13.00-kor az általános mozgósítás kihirdetése;

- 3. 6. 10.00-kor „narancs” légi deszant hadosztály harctevékenységének kezdete;

- 3. 7. 06.00 a „kék” fél 11. és 6. hadosztály felkészült az ellencsapás végrehajtására.

Truppenienst, 1979. 3. sz.

201-215. oldal.

2. Osztrák vadász-század ellátása védelemben

A cikk ismerteti a század ellátó alegységének szervezését, az ellátópont és segélyhely telepítésének rendjét, valamint a technikai, egészségügyi és anyagi biztosítás kérdéseit.

Truppenienst, 1979. 3. sz.

245-247. oldal.

3. Gépkocsizó lövészedred hadtápbiztosítása menetben erdős-hegyes terepen

Gyakorlati tanácsokat ad a szerző az ezredhadtápb felkészítésére és az ellátás rendjére mentében.

Til i Sznabzsenyije, 1979. 5. sz.

20-21. oldal.

4. A hatékony kiképzés az iskola és az alakulat teljes összefogását igényli

A katonai kiképzés fő célkitűzése olyan jó alapismeretekkel rendelkező katonákat nevelni, akik képesek alakulataiknál ismereteiket továbbfejleszteni, sőt szakismeretekre szert tenni. Ilyen értelemben a katonai kiképzésben elsődleges szerepe a csapatkiképzésnek van – míg a szakvizsgálatok iskoláin és a kiképző központokban folyó oktatásnak az a rendeltetése, hogy elősegítse a magasabb szintű, hatékonyabb csapatkiképzést, amely tapasztalatainak tudományos elemzése viszont elősegíti az új harc eljárások kidolgozását is. Mivel az alapkiképzés gyakran túl sokirányú ismereteket ad, amelyeknek csak egy töredékét lehet a csapatoknál hasznosítani, tanácsos alaposan szelektálni a katonák kiépítési tananyagát a tanintézetekben és kiképzési központokban.

Army, 1978. 10. sz. 99-102. oldal.

KÖNYVSZEMLE- ÚJ KÖNYVEK

A kommunista párt vezető szerepének növekedése a fejlett szocialista társadalomban. Prága, 1978.

A szerzők – a CSKP Központi Bizottsága Politikai Főiskolájának munkatársai – Marxnak, Engelsnek és Leninnek, a kommunista párt által a szocialista és kommunista építésben játszott szerepük alapvető eszméire, a CSKP és az SZKP dokumentumaira, s a pártok gyakorlati tapasztalataira támaszkodva mutatják meg, hogyan nyilvánul meg a marxista-leninista párt vezető szerepének növekedése a fejlett szocialista társadalom élettevékenysége különféle területein.

A munkásmozgalom egyesülése az európai szocialista országokban. 1946–1948. Varsó, 1978.

A LEMP Központi Bizottsága mellett működő Társadalomtudományi Főiskola Munkásmozgalmi Intézetének kezdeményezésére és Bulgária, Csehszlovákia, Magyarország, a Német Demokratikus Köztársaság, Románia és a Szovjetunió hasonló jellegű tudományos központjainak részvételével készült monográfia gazdag tényanyagon mutatja be, hogyan ment végbe Közép- és Délkelet-Európa számos országában az a folyamat, melynek során a munkásosztály hatalmának győzelme után 1946–1948-ban létrejöttek a munkásosztály cgszűes szervezetei és politikai pártjai a marxizmus-leninizmus alapján. E folyamat fejlődése – mutat rá a könyv – a munkásmozgalom magasabb fokra emelkedését jelentette, ezen országok munkásosztályának politikai érettségéről tanúskodott, megerősítette a munkásosztály vezető szerepét a társadalmi és politikai életben, felgyorsította a szocializmus építését.

(Béke és Szocializmus 1979. 3. sz.)

N. I. Legegyev: A Nagy Október és a nemzetközi kapcsolatok átépítése. Moszkva, 1978.

A szocializmusnak a nemzetközi ügyekben betöltött szerepét, az államok közötti kapcsolatok demokratizálásához való hozzájárulásának jelentőségét méltatva a monográfia szerzője rámutat arra, hogy miként alakultak és alakulnak át az erőviszonyok megváltozásának hatására a nemzetközi kapcsolatok, aminek alapjait a Nagy Október rakta le. A monográfia szerzője kifejti a külpolitikának, mint a békét és a népek biztonságát szavatoló tényezőnek, marxista-leninista koncepcióját, szemügyre veszi, miként járult hozzá az SZKP e koncepció szakaszos fejlesztéséhez és gyakorlati alkalmazásához, kimutatja,

hogyan az SZKP és a szovjet állam a lenini eszmék alapján továbbra is követi a békecszerető külpolitikai irányvonalat, amelyet a Nagy Októberi Szocialista Forradalom hirdetett meg.

E. Markov: Az ideológiai harc a mostani szakaszban. Szófia, 1978.

A könyv áttekinti a nemzetközi pörondon folyó mai ideológiai harc sajátosságait, egyebek között a vezető imperialista hatalmak külpolitikájának „ideologizálását” célzó folyamatot, amely ma is tart, és amely visszatükrözi a hatalmaknak azt a törekvését, hogy szembeszálljanak a fejlődő világforradalmi folyamattal, megváltoztassák az erőviszonyokat a maguk javára. A szerző leszögezi, hogy a kommunistaellenes propagandát fokozva az imperializmus főként a létező szocializmus elleni küzdelemre összpontosítja erőfeszítéseit. A mű jellemzi a mai antikommunizmust és szovjetellenességet, az imperialista stratégiában és taktikában elfoglalt helyüket, propagandájuk formáit.

G. Winkler: Szociális biztonság – társadalmi haladás. Berlin, 1978.

A „Szocializmus: tapasztalatok, problémák és perspektívák” című sorozatban megjelent könyvben az NDK-beli tudós, rámutatva a szociális biztonság és az alapvető emberi jogok között fennálló szoros kapcsolatra, rávilágít a szocializmus e téren elért eredményeire és hangsúlyozza, hogy a szocialista társadalom szavatolja polgárainak a társadalmi védeltséget: egyre növekvő szükségleteik kielégítését, a társadalmi, gazdasági, politikai és egyéni jogok és szabadságok teljességét. A szerző egyúttal kifejti, hogy a társadalmi haladás záloga az, hogy tovább fejlődjenek a munka- és életfeltételek, jobban megfeleljenek a fejlett szocializmus ismérveinek, s hogy megeremődjenek

a kommunizmusba való átmenet előfeltételei.

(Béke és Szocializmus 1979. 4. sz.)

V. Sz. Aksinszkij: *Egy legendás élet.* Zrinyi Kiadó, 1979.

Makszim Gorkij olvasói leveleire válaszolva, az Anya című regényének munkásforradalmár főhősét, Pavel Vlaszovot több ízben is Kliment Jefremovics Vorosilovhoz hasonlította. „Pavel Vlaszov – szintén nagyszerű jellem. A bolsevikok pártja éppen ilyen férfiakat kovácsolt ki. Sokukat a börtön, a száműzetés, a polgárháború acélozta meg, és ma a párt élén állnak, mint például Klim Vorosilov és a hozzá hasonló tehetséges emberek.”

Ezek a sorok arról vallanak, hogy az író regényhősének jellemképét Klim

Vorosilovban találta meg. Vorosilov, a donyeci munkásból lett hadvezér részt vett három forradalomban, személyesen ismerte Lenint, teljesítette megbízatásait. A szovjet hatalom első éveiben védelmezte hazáját a fehértábornokok, atamánok bandái és a külföldi intervenciók ellen.

A Nagy Honvédő Háború esztendeiben szervezte Leningrád védelmét, majd más felelős beosztásokban tett felbecsülhetetlen szolgálatokat hazájának.

A béke éveiben, a szocializmus építésének időszakában, mint gazdaság- és hadseregszervező, mint államférfi is maradandót alkotott.

Hatalmas ívű pálya az övé, amely a múlt század utolsó évtizedeinek cári Oroszországból a kommunizmus építésének korszakába vezet át.

Faint, illegible text on the left side of the page, likely bleed-through from the reverse side. The text is mirrored and difficult to decipher.

Faint, illegible text on the right side of the page, likely bleed-through from the reverse side. The text is mirrored and difficult to decipher.

A second paragraph of faint, illegible text, appearing to be bleed-through from the reverse side of the document.

A third paragraph of faint, illegible text, appearing to be bleed-through from the reverse side of the document.

A fourth paragraph of faint, illegible text, appearing to be bleed-through from the reverse side of the document.

A fifth paragraph of faint, illegible text, appearing to be bleed-through from the reverse side of the document.

TARTALOMJEGYZÉK

A 30 éves hadtápszolgálatról

Stadler János vörgy.	Harmincéves a hadtápszolgálat — — — —	3
Forgács András ezds.	Adalékok a központhadtáp pártszervezeteinek tör-ténetéhez — — — — — — — — — —	16
Dr. Sugár Béla o. ezds.	A személyi állomány egészségének megvédéséért és megóvásáért — — — — — — — — — —	24
Sárközi István ezds.	Az MN katonai közlekedési szolgálat 30 éve —	29
Ettig Antal ezds.	A 30 éves üzemanyag-szolgálat — — — — —	38
Pály István ezds.	Az élelmezési szolgálat 30 éve — — — — —	45
Nátrán György ezds.	Három évtized az MN ruházati szolgálatában —	51
Dr. Ács Imre mk. alez-redessel szerkesztőségi beszélgetés	Harminc év a hadtápszolgálatban — — — —	61

A hadtápbiztosítás elmélete

Dr. Lapos Mihály ezds., a hadtudományok kandidátusa	A csapatok hadtápbiztosításának korszerűsítése fo-lyamatosan napirenden levő feladat — — —	67
---	--	----

Harckészültség és hadtápkiképzés

Galambos János alez., Lévai Bálint alez.	Hadműveleti és a hadászati tagozatba tartozó gép-kocsi szállító zászlóaljok hadtápbiztosításának sa-játosságai — — — — — — — — — —	75
Skrabán László alez.	Az USA- és NATO-haderők hadtápjáról — —	86

Csapatgazdálkodás elmélete, ellátás, gazdálkodás, katonai közlekedés

Schenk András szds., Magyar János Péter fhdy., Varga Ferenc hdgy.	A nagytávolságú vasúti szállítás hadtápbiztosítá-sának gyakorlati végrehajtásának néhány mozza-nata — — — — — — — — — —	93
Gyimesi Károly alez.	A ruházati anyagi fegyelem alakulása erősítésének feladatai és módszerei az MN 6025 csapatainál —	103
Fazekas Imre alez.	A csapatok vasúti szállításának megszervezése hadműveleti körülmények között — — — —	108

Hadtápvezetés, rendszerszervezés és adatfeldolgozás

Fischer László alez.	Csapatvezetés, hadtápvezetés — fegyverzeti bizto-sítás. I. rész — — — — — — — — — —	121
----------------------	---	-----

Munkavédelmi közlemények

MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség	1. Baleset-elhárítás, baleset- és környezetvédelem c. önálló témakör (tantárgy) beállításának szükségessége és lehetősége a Katonai Akadémián (Mikó Lajos alez.) — — — — — — — —	133
	2. A katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi környezeti károsító hatások, egészségkárosodások veszélyei, MECHANIKUS REZGÉS (VIBRÁCIÓ) (Blaschke Henrik) — — — —	136
	3. Munkavédelemmel kapcsolatos új jogszabályok	139

FOLYÓIRATSZEMLE

(fordítások)

V. Larjonov alez.	Az USA fegyveres erői fejlesztésének tervezése	141
R. Baranov mk. ezds.	Korszerű vezetési módszerekhez — korszerű információellátás — — — — — — — — — —	148
R. Tavazde vörgy.	Az alakulat gazdasági tevékenységének tervezése	154
A. Lopatyin vörgy.	Az egység, az intézet harc kiképzési terve — —	157
Wasiak Wieslaw dr. szds.	Az anyagkészleteket formáló tényezők a hadseregben — — — — — — — — — —	160

TÁJÉKOZTATÓ KÖZLEMÉNYEK

* * * *	PAJZS—79 gyakorlat — — — — — — — —	167
* * * *	Folyóiratainkból — — — — — — — — — —	168
* * * *	Könyvszemle — új könyvek — — — — — — — —	171

СОДЕРЖАНИЕ

	<i>О тридцатилетии службы тыла</i>	
Генерал-майор ШТАДЛЕР Янош	Службе тыла — 30 лет — — — — —	3
Полковник ФОРГАЧ Андраш	Некоторые данные из истории партийных органи- заций тыла центра — — — — —	16
Полковник м/с ШУГАР Бела	О сохранении здоровья личного состава — —	24
Полковник ШАРКЕЗИ Иштван	30-летие службы военных сообщений ВНА — —	29
Полковник ЭТТИГ Антал	Службе снабжения горючим — 30 лет — — —	38
Полковник ПАИЙ Иштван	30-летие продовольственной службы — — —	45
Полковник НАТРАН Дьердь	Три десятилетия в вещевой службе ВНА — —	51
Интервью с подполни- ком-инженером д-р АЧ Имре	Тридцат лет в службе тыла — — — — —	61
	<i>Теория тылового обеспечения</i>	
Полковник д-р ЛАПОШ Михай, кандидат военных наук	Постоянные задачи повестки дня совершенствова- ния тылового обеспечения войск — — — — —	67
	<i>Боевая готовность и тыловая подготовка</i>	
Подполковник ГАЛАМБОШ Янош, Подполковник ЛЕВАИ Балинт	Особенности тылового обеспечения автотранспорт- ных батальонов, входящих в состав оперативного и стратегического звеньев — — — — —	75
Подполковник ШКРАБАН Ласло	О тыле армий США и НАТО — — — — —	86
	<i>Теория войскового хозяйства, снабжение, хозяйствование, военное сообщение</i>	
Капитан ШЕНК Андраш, Старший лейтенант МАДЬЯР Янош Петер	Некоторые этапы практического выполнения тыло- вого обеспечения железнодорожных перевозок на большие расстояния — — — — —	93
Подполковник ДИМЕШИ Карой	Задачи и способы укрепления материальной дис- циплины в вещевой службе войск воинской части п/п 6025 — — — — —	103

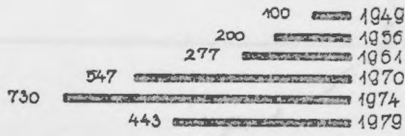
Подполковник ФАЗЕКАШ Имре	Организация железнодорожной перевозки войск в оперативных условиях — — — — —	108
	<i>Управление тылом, организация систем и обработка данных</i>	
Подполковник ФИШЕР Ласло	Управление войсками, управление тылом — обеспечение вооружения, часть первая — — — —	121
	<i>Сообщения по охране труда</i>	
Управление финансовой службы ВНА	Необходимость и возможность включения в программу Военной Академии как отдельную тему (предмет) техники безопасности, защиты окружающей среды (подполковник МИКО Лайош) — —	133
	Вредные влияния рабочего места и окружающей среды, связанные с военной деятельностью и опасностью ущерба здоровью, МЕХАНИЧЕСКИЕ КОЛЕБАНИЯ (ВИБРАЦИЯ) — — — — —	136
	Новые правовые нормы, связанные с охраной труда — — — — —	139
	ОБЗОР ЗАРУБЕЖНОЙ ПЕЧАТИ (переводы)	
Подполковник В. ЛАРИОНОВ	Планирование развития вооруженных сил США —	141
Полковник-инженер Р. БАРАНОВ	Современным методам управления — современное информационное обеспечение — — — — —	148
Генерал-майор Р. ТАВАДЗЕ	Планирование хозяйственной деятельности части —	154
Генерал-майор А. ЛОПАТИН	План боевой подготовки части, учреждения — —	157
Капитан д-р Веслав ВАСИАК	Факторы, формирующие наличие материальных средств армии — — — — —	160
	СООБЩЕНИЯ ИНФОРМИЦИОННОГО ХАРАКТЕРА	
* * * *	Обзор отечественных журналов — — — —	168
* * * *	Обзор книг — новые книги — — — — —	171
* * * *	Учение „ЩИТ-79” — — — — —	167

M E L L É K L E T E K ,
V Á Z L A T O K

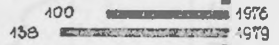
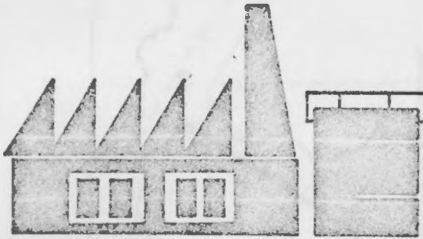
No.	Name	Age	Sex	Religion	Profession	Marital Status	Address
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22							
23							
24							
25							
26							
27							
28							
29							
30							
31							
32							
33							
34							
35							
36							
37							
38							
39							
40							
41							
42							
43							
44							
45							
46							
47							
48							
49							
50							
51							
52							
53							
54							
55							
56							
57							
58							
59							
60							
61							
62							
63							
64							
65							
66							
67							
68							
69							
70							
71							
72							
73							
74							
75							
76							
77							
78							
79							
80							
81							
82							
83							
84							
85							
86							
87							
88							
89							
90							
91							
92							
93							
94							
95							
96							
97							
98							
99							
100							

1 - 5 számú vázlat "A 30 éves üzemanyag
szolgálat" című cikkhez.

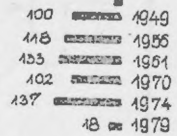
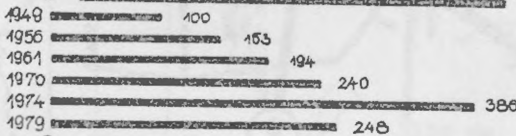
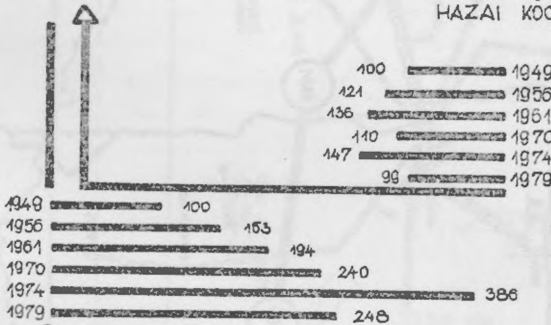
AZ ÜZEMANYAG BIZTOSÍTÁS RENDSZERE -AZ ANYAGSZÁLLÍTÁS VOLUMENÉNEK FEJLŐDÉSE

SZOVJET FINOMÍTÓK - TÁROLÓ BAZISOK

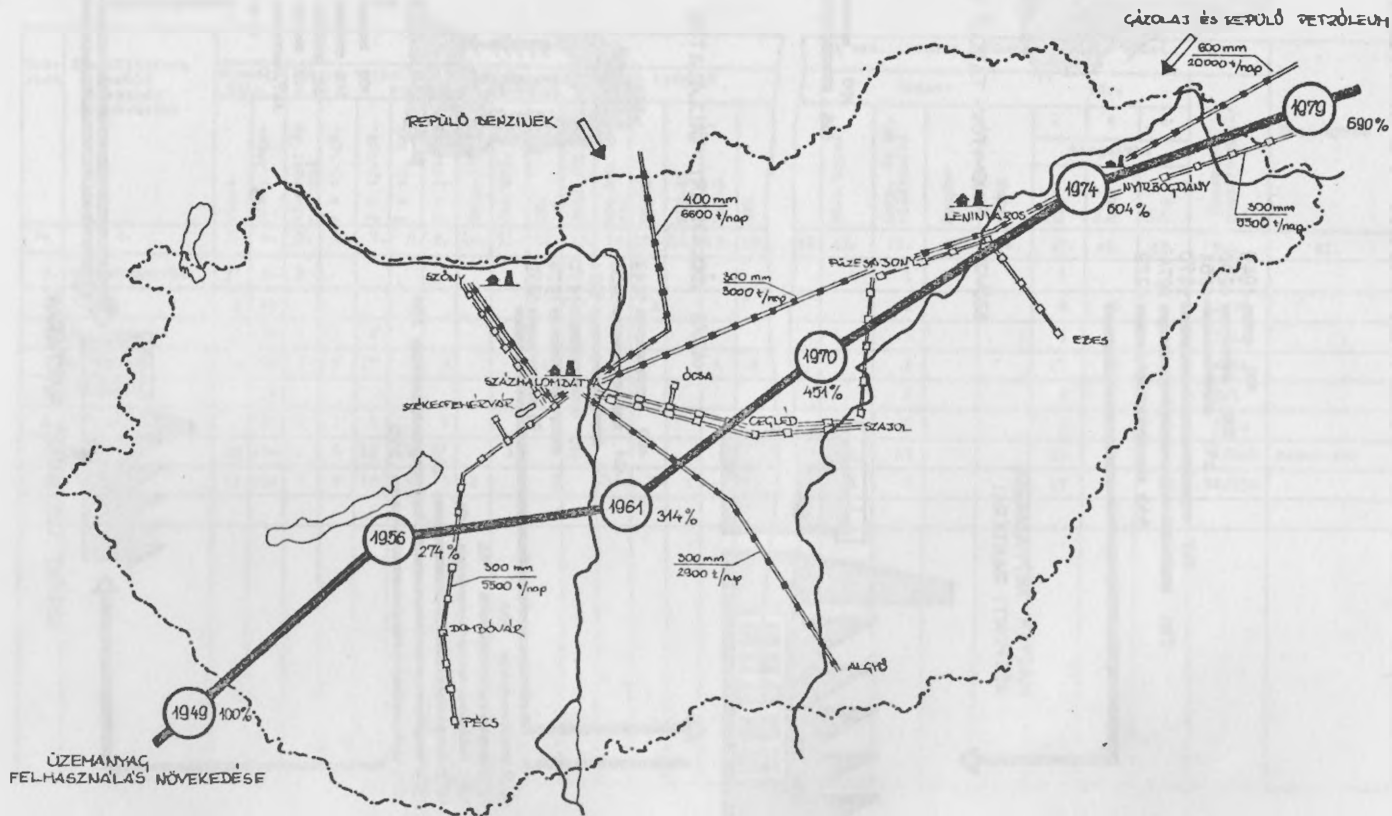

HAZAI KÖZLAJIPARI VÁLLALATOK

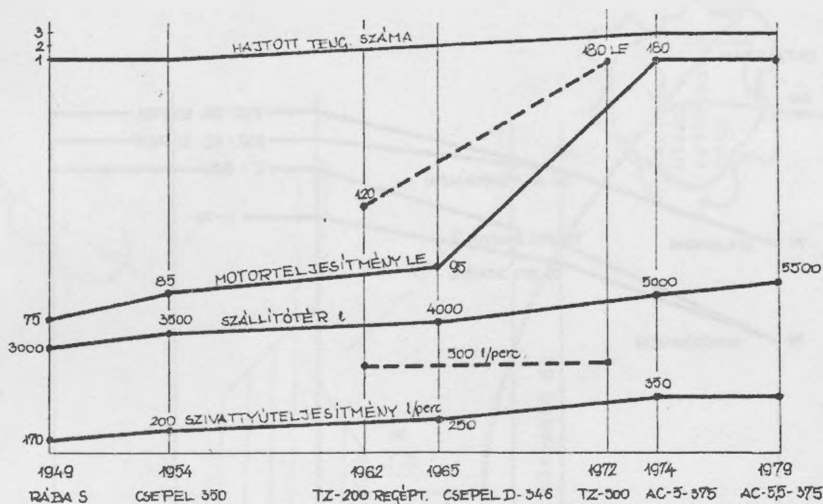

CSAPAT ÜZEMANYAG RAKTÁRAK

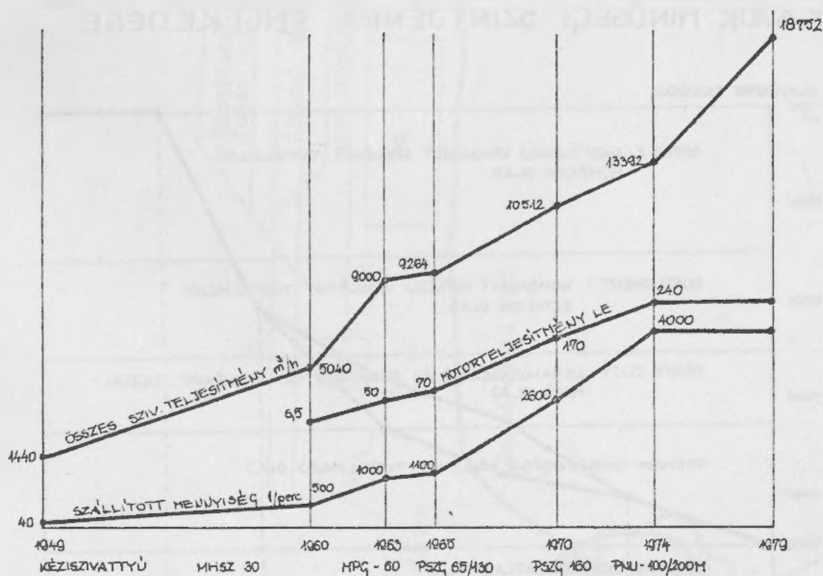
NYERSOLAJ- ÉS TERMÉKVEZETÉKEK

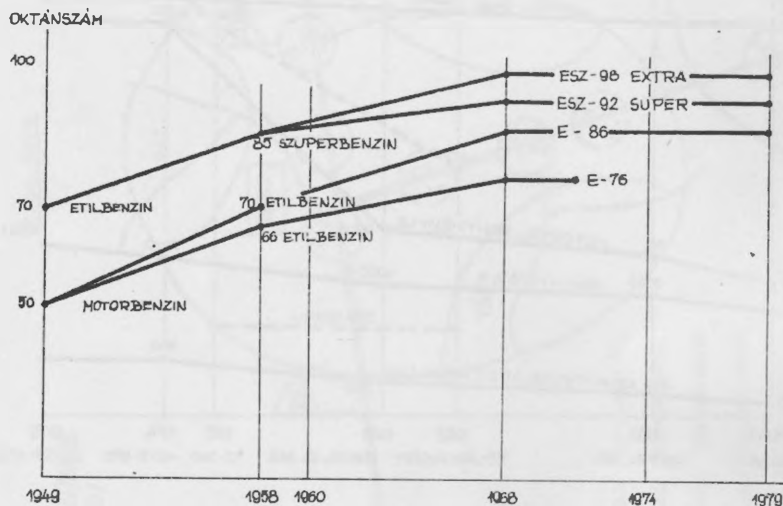
AZ ÜZEMANYAGTÖLTŐ GÉPKOCSIK MŰSZAKI PARAMÉTERÉNEK FEJLŐDÉSE

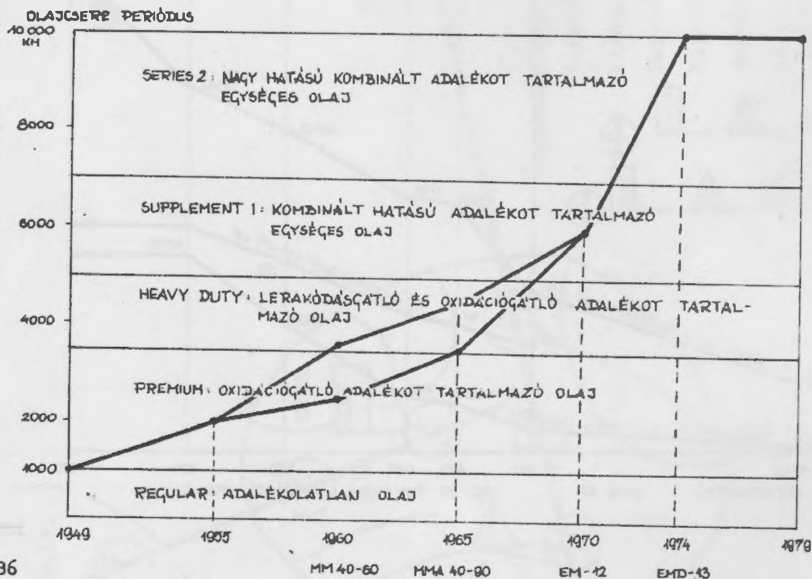
AZ ÜZEMANYAGSZIVATTYÚK TELJESÍTMÉNYÉNEK NÖVEKEDÉSE

GEPKOCSI BENZINEK MINŐSÉGÉNEK FEJLŐDÉSE

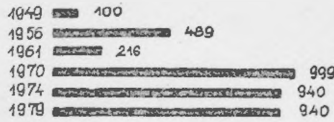

AZ OLAJCSERE PERIÓDUS NÖVEKEDÉSE ÉS AZ OLAJOK MINŐSÉGI SZINTJÉNEK EMELKEDÉSE

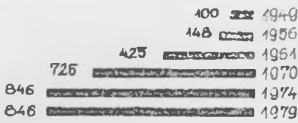

ÜZEMANYAG TÁROLÓ ESZKÖZÖK FEJLŐDÉSE

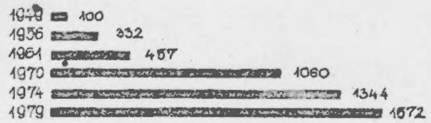
KÖZPONT ÜZEMANYAG RAKTÁRAK TÁROLÓTERE

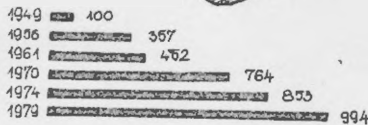
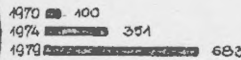
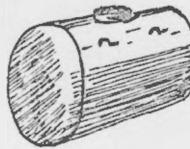
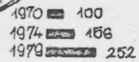
BÉEPÍTETT CSAPAT ÜZEMANYAG KUTAK - TÖLTŐÁLLOMÁSOK

TÁROLÓTER

TELEPÍTHETŐ TÁROLÓESZKÖZÖK

INTERNATIONAL TARIFFS FOR EXPORTS
- EXPORTS OF MANUFACTURED PRODUCTS -

Country	Rate
USA	10%
Canada	10%
UK	10%
France	10%
Germany	10%
Italy	10%
Japan	10%
India	10%
China	10%
Australia	10%
South Africa	10%

INTERNATIONAL TARIFFS FOR EXPORTS
- EXPORTS OF MANUFACTURED PRODUCTS -

Country	Rate
USA	10%
Canada	10%
UK	10%
France	10%
Germany	10%
Italy	10%
Japan	10%
India	10%
China	10%
Australia	10%
South Africa	10%

Country	Rate
USA	10%
Canada	10%
UK	10%
France	10%
Germany	10%
Italy	10%
Japan	10%
India	10%
China	10%
Australia	10%
South Africa	10%

Country	Rate
USA	10%
Canada	10%
UK	10%
France	10%
Germany	10%
Italy	10%
Japan	10%
India	10%
China	10%
Australia	10%
South Africa	10%

Country	Rate
USA	10%
Canada	10%
UK	10%
France	10%
Germany	10%
Italy	10%
Japan	10%
India	10%
China	10%
Australia	10%
South Africa	10%

Country	Rate
USA	10%
Canada	10%
UK	10%
France	10%
Germany	10%
Italy	10%
Japan	10%
India	10%
China	10%
Australia	10%
South Africa	10%

1-3. sz. vázlat "A csapatok hadtápbiztosításának
korszerűsítése folyamatosan napirenden lévő feladat"
című cikkhez.

1. The first part of the report is devoted to a description of the experimental apparatus and the method of measurement.

2. The second part of the report is devoted to a description of the results of the measurements and to a comparison of these results with the theoretical predictions.

3. The third part of the report is devoted to a discussion of the results and to a comparison of these results with the theoretical predictions.

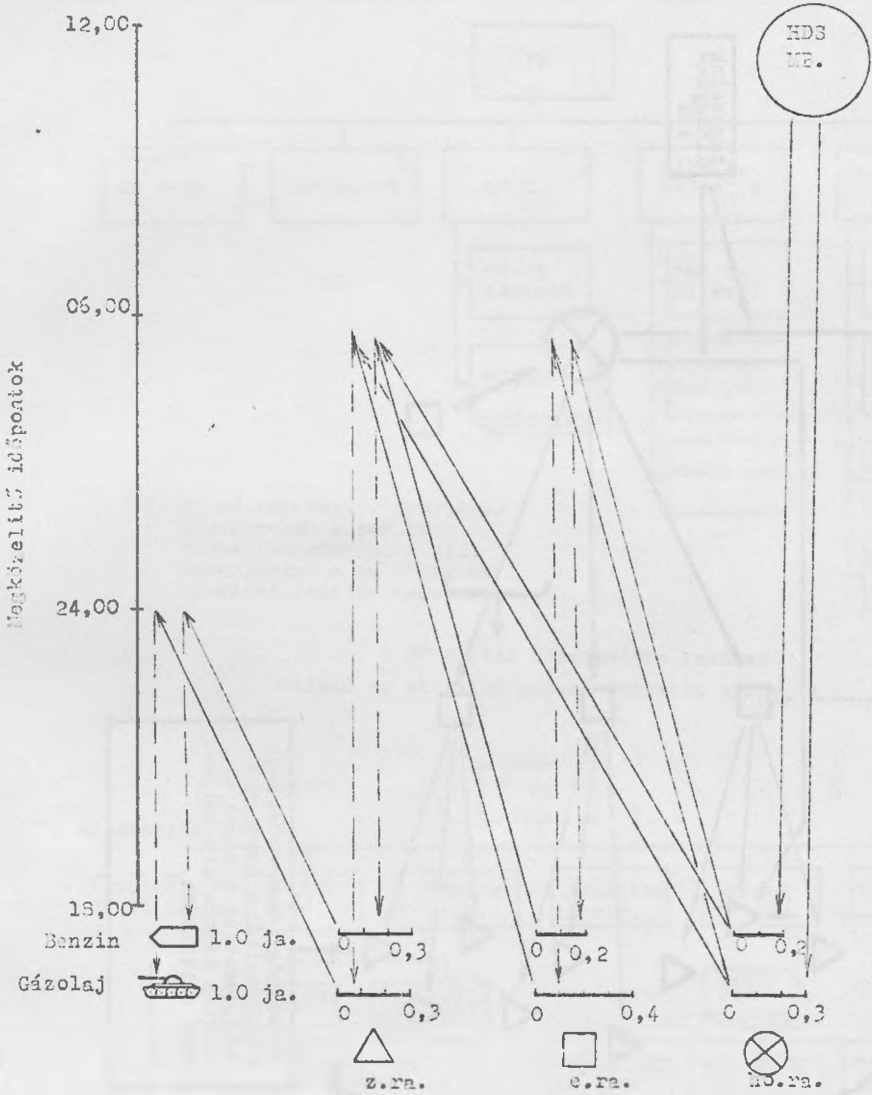
4. The fourth part of the report is devoted to a discussion of the results and to a comparison of these results with the theoretical predictions.

5. The fifth part of the report is devoted to a discussion of the results and to a comparison of these results with the theoretical predictions.

6. The sixth part of the report is devoted to a discussion of the results and to a comparison of these results with the theoretical predictions.

7. The seventh part of the report is devoted to a discussion of the results and to a comparison of these results with the theoretical predictions.

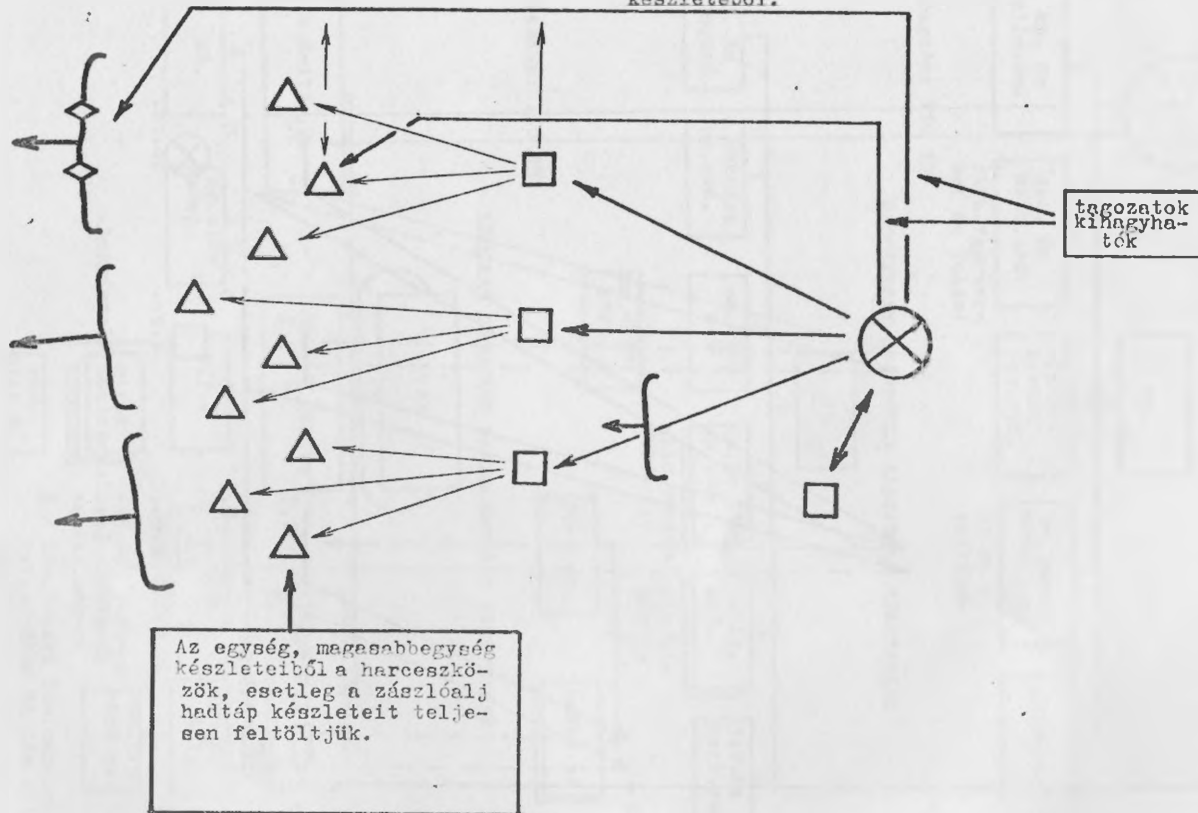
8. The eighth part of the report is devoted to a discussion of the results and to a comparison of these results with the theoretical predictions.

Javalmazások kiszabatai.

/változat/

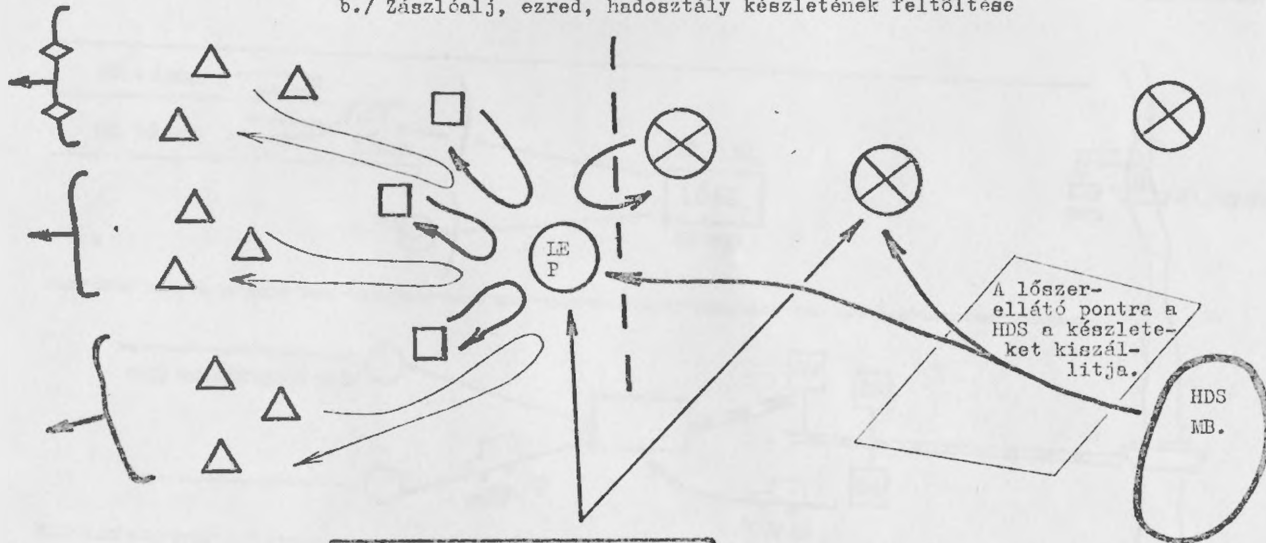
a./ Készletek feltöltésének rendje a harcnap és az éjszaka folyamán a magasabbegység mozgókészletéből.

LŐSZERELLÁTÁS RENDJE
/változat/

3. sz. vázlat

b./ Zászlóalj, ezred, hadosztály készletének feltöltése

A hadosztály lőszerellátó pontról a hadosztály terve szerint a z., ezred és a ho. szállító járművei közvetlenül vételezik a lőszert.

Megjegyzés:

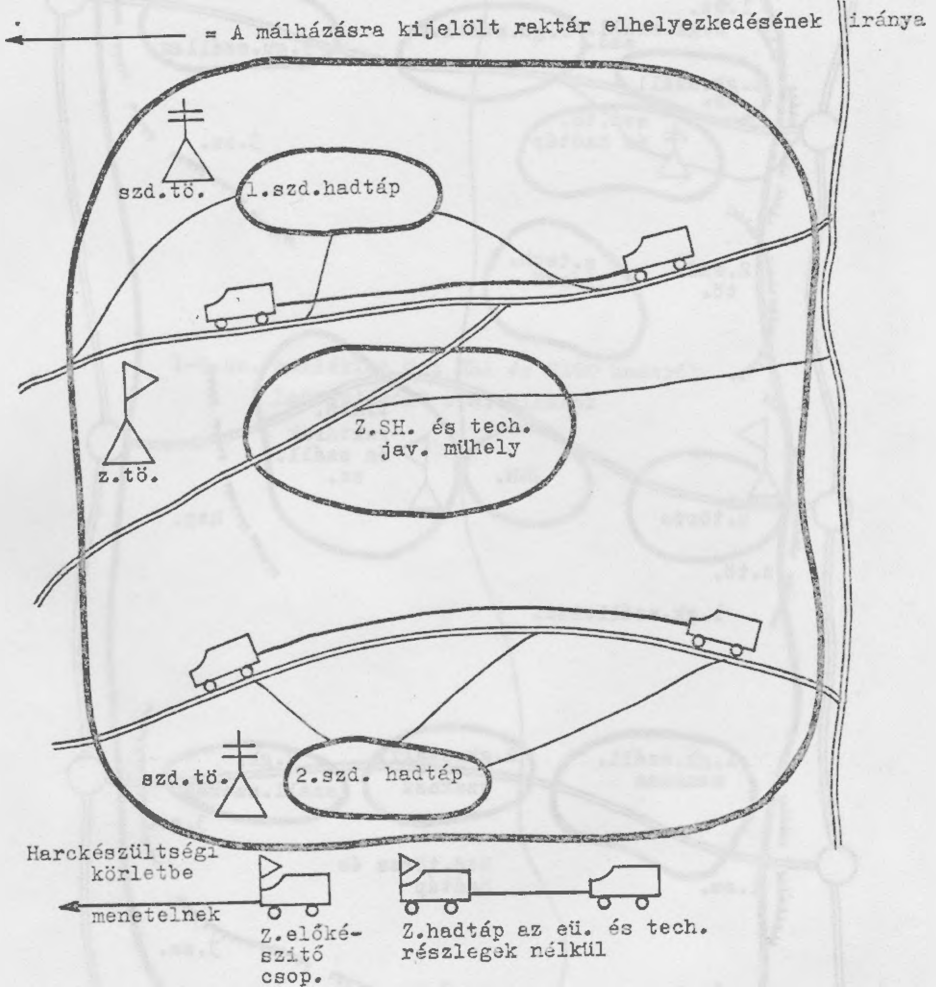
- Az eg. kiszállítására ütemenként /2-3/ kerül sor.
- A kiszállítás más módjai, pl. ho. vételez a HDS-től nem kizártak
- A LEP-on sor kerülhet a lőszer földre rakására is.

1-5.sz. melléklet "A hadműveleti és a harcászati tagozatba tartozó gépkocsi szállító zászlóaljok hadtápbiztosításának sajátosságai" című cikkhez.

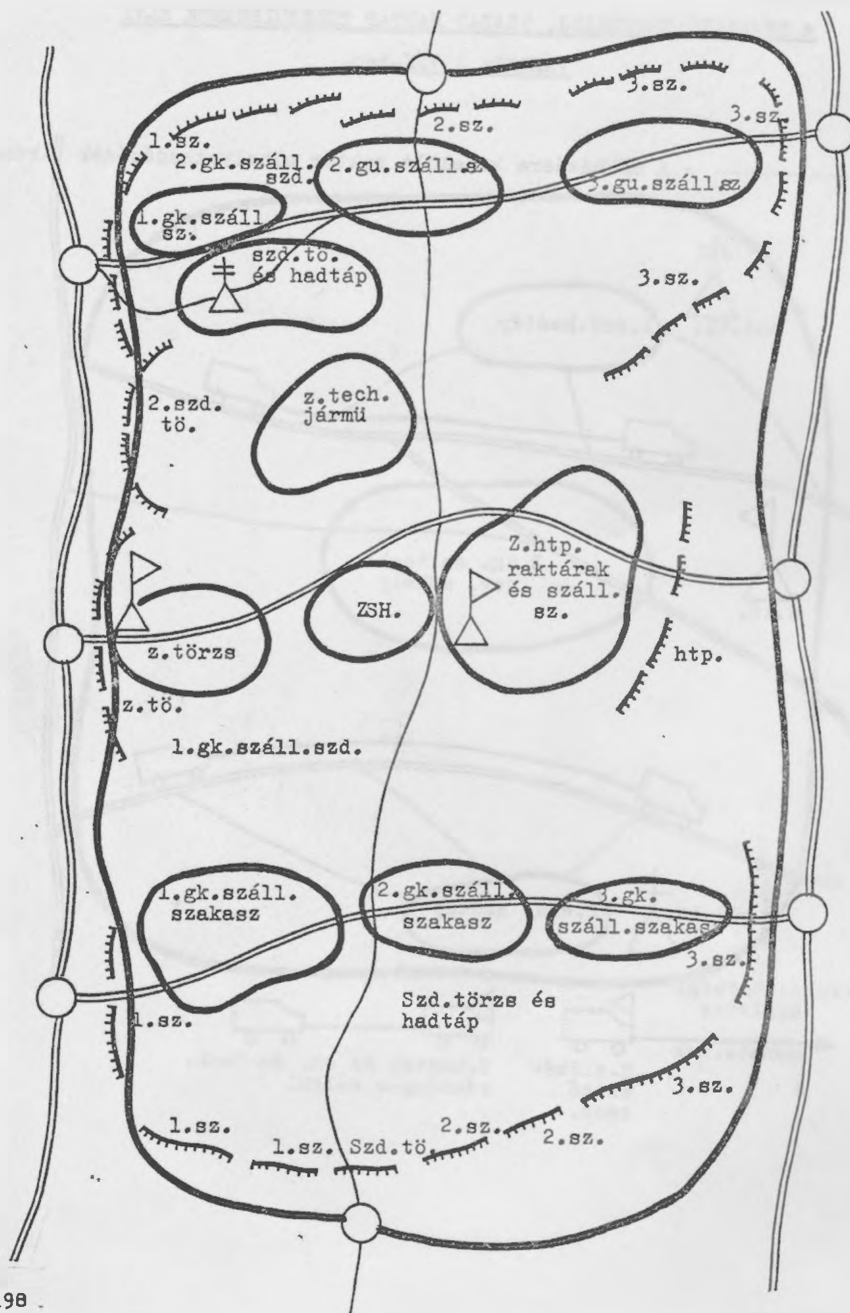

A SZALLITÓ ZASZLOALJ. SZÁZAD HADTÁP TELEPÜLÉSÉNEK ELVI
VÁZLATA A VÁK-ben.

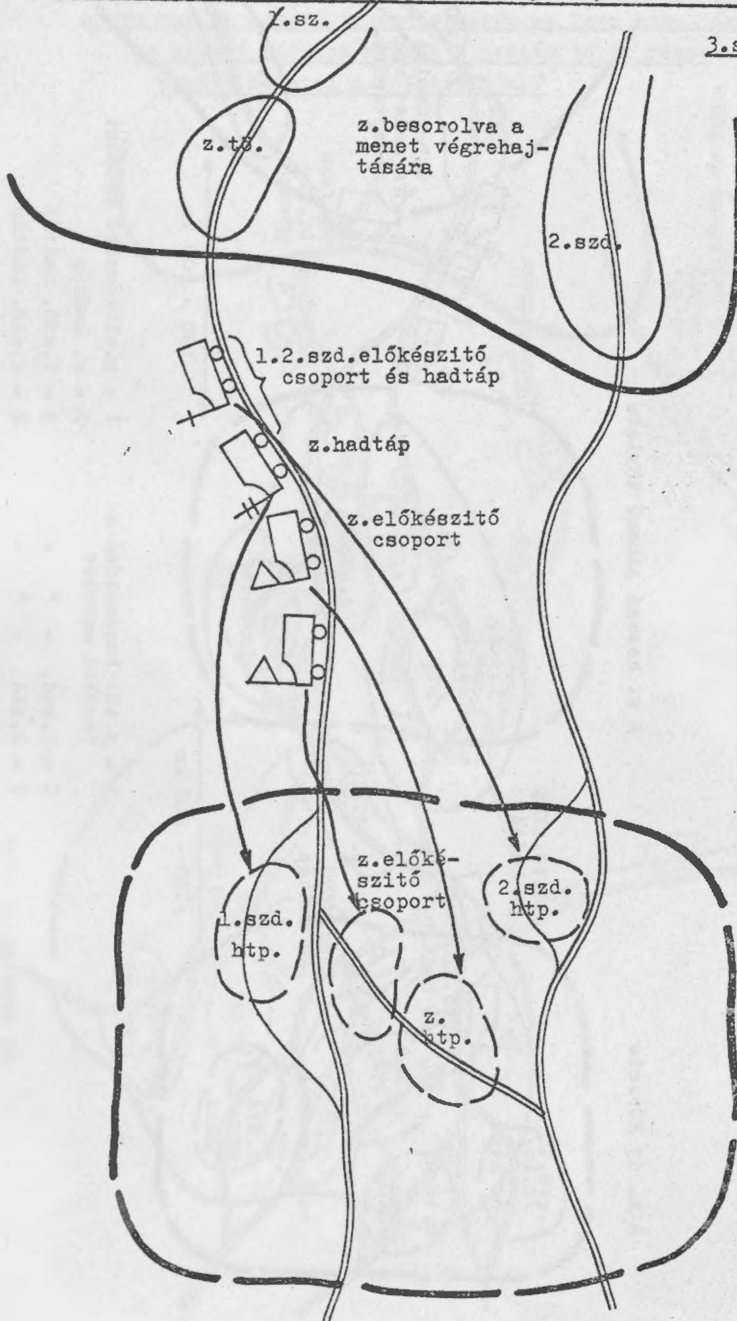
A szállító zászlóalj /szd./ településének elvi
vázlata a HKSZ körletben.

2.sz.melléklet

A szállító alegységek hadtápjá településének elvi vázlata.
100-150 kilométer távolságú menet végrehajtása esetén.

3.sz.melléklet

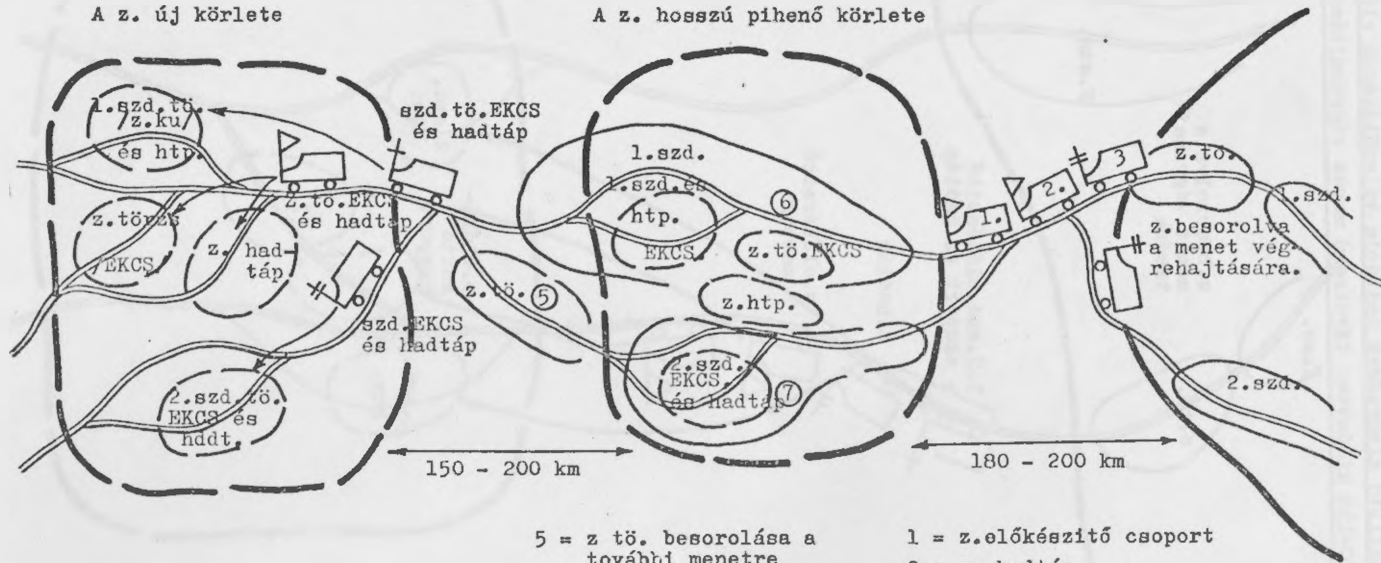
Szállító alegységek hadtápjá településének
elvi vázlatá-

4.sz.melléklet

250-300 km vagy ennél nagyobb távolságú menet
végrehajtása esetén.

A z. új körlete

A z. hosszú pihenő körlete

5 = z.tő. besorolása a további menetre

6 = 1.szdz. - " -

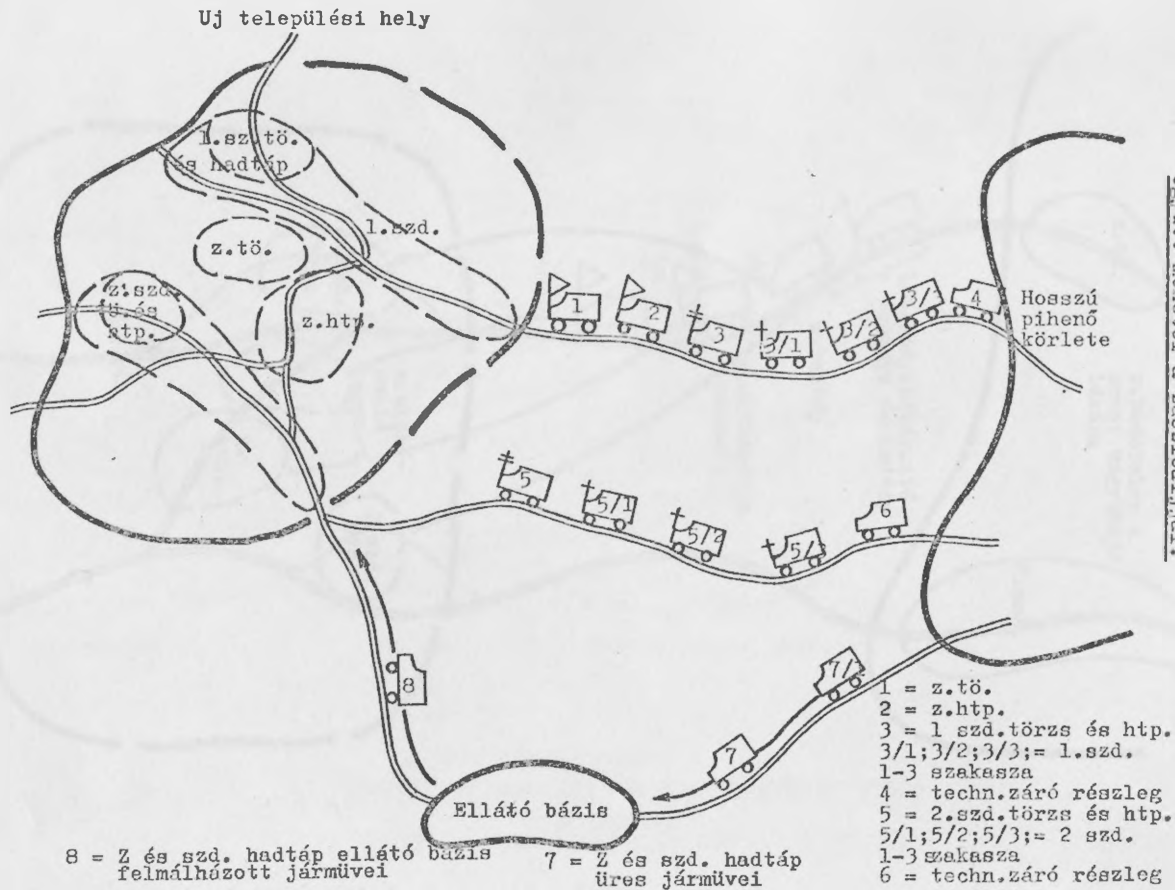
7 = 2.szdz. - " -

1 = z.előkészítő csoport

2 = z. hadtáp

3 = 1.szdz. hadtáp

4 = 2.szdz. hadtáp

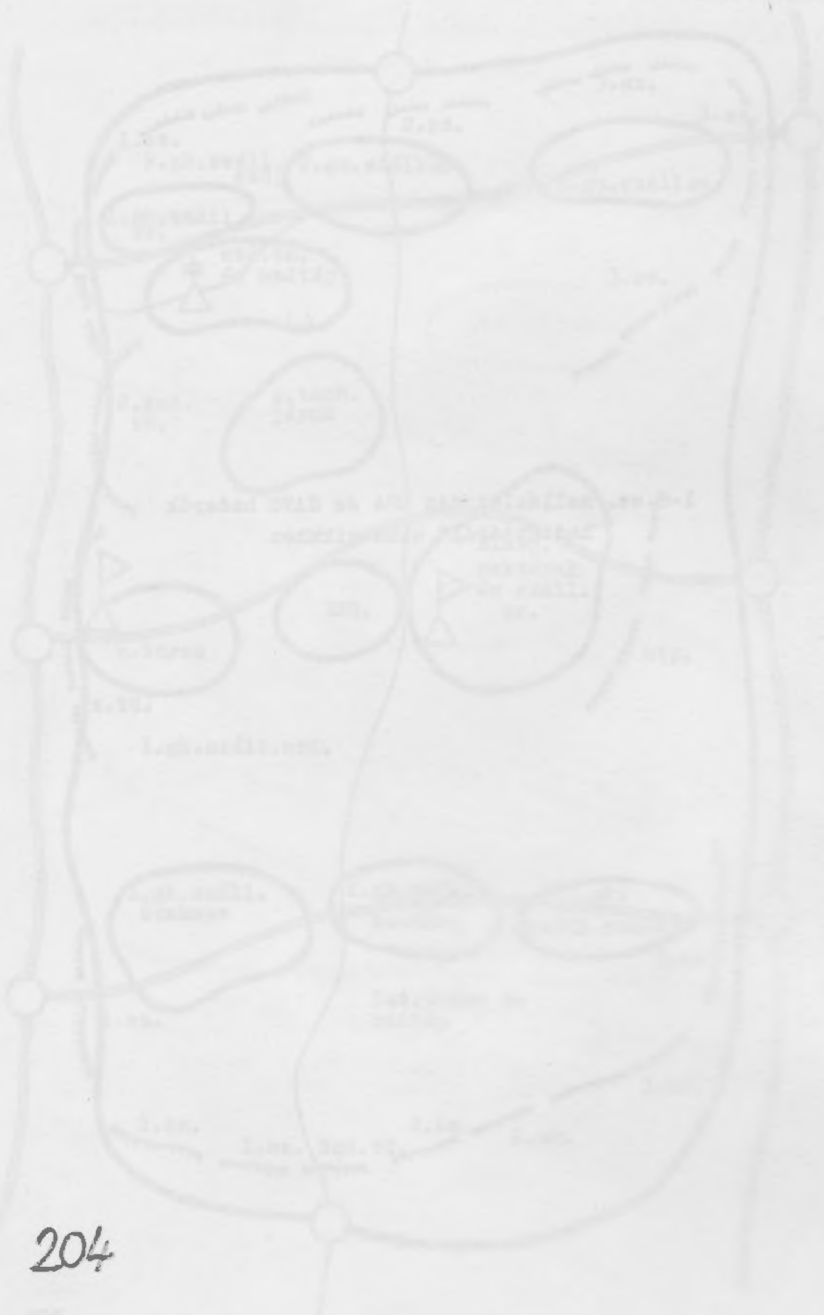
A rövid pihenő helye az új települési helyből nem nagy távolságra van "a hosszú pihenőhelyéről az üres htd. járművel együtt menettel a zászlóalj felé."

5.sz. melléklet

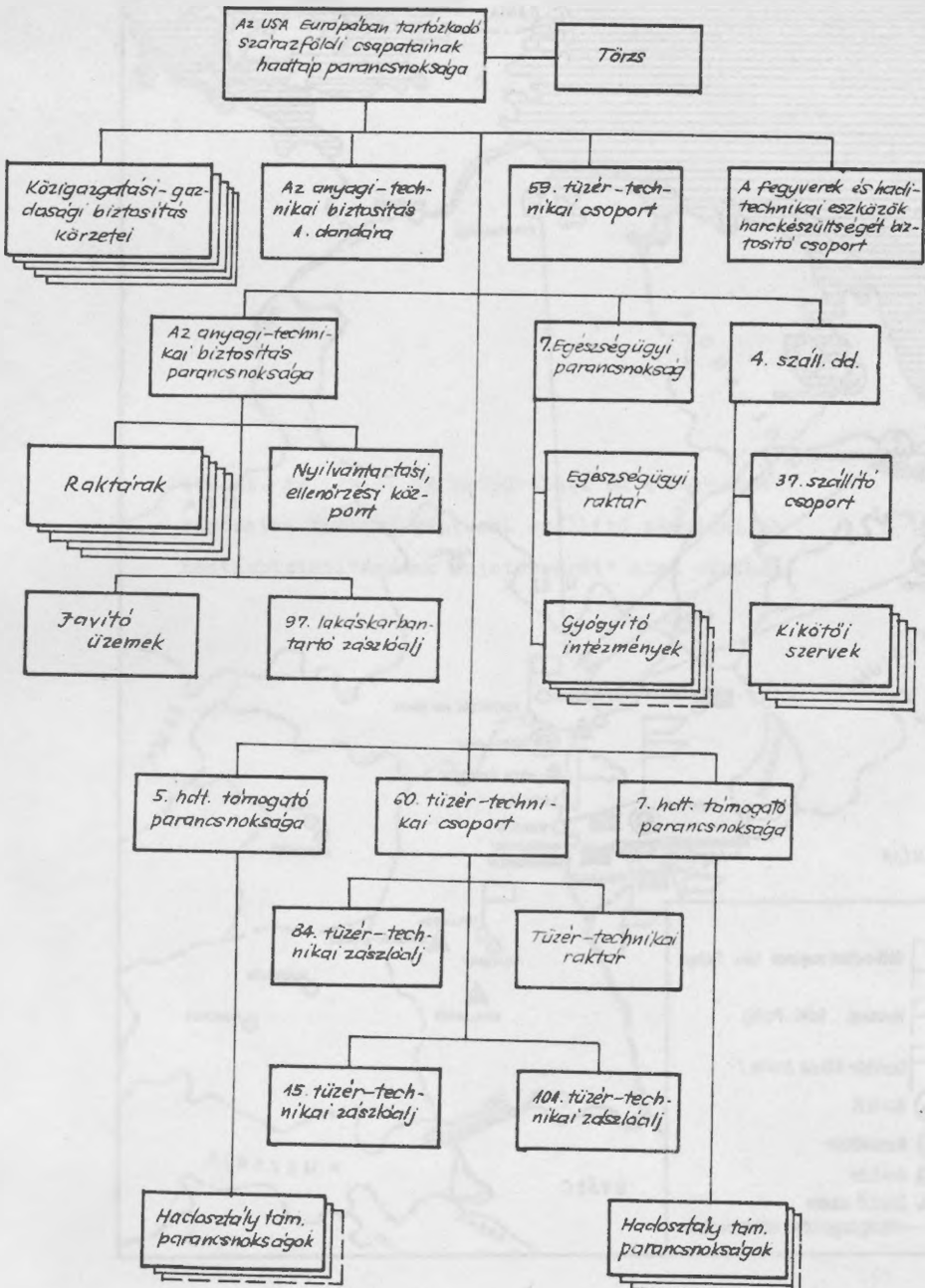
1-8.sz. melléklet "Az USA és NATO haderők
hadtápjáról" című cikkhez

A.
...

...

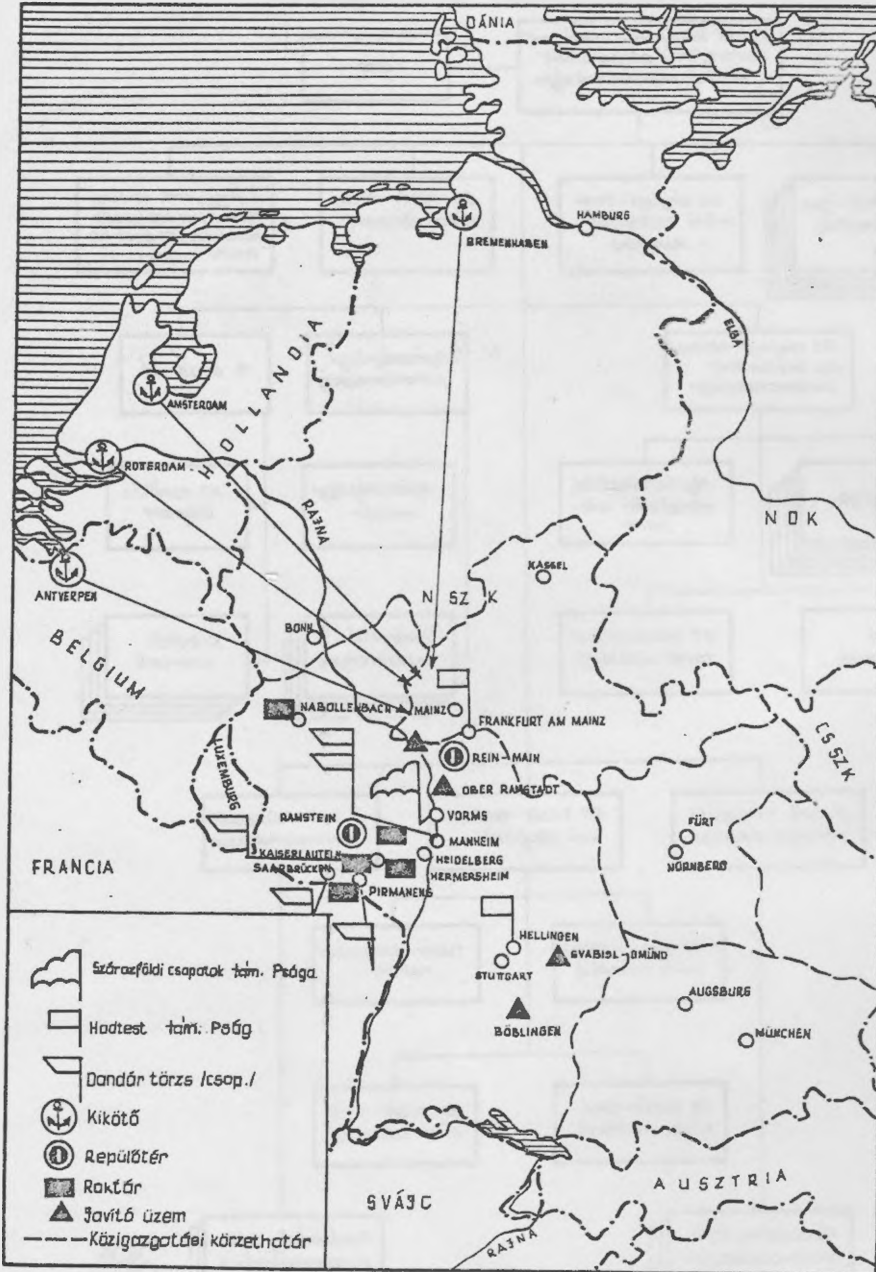

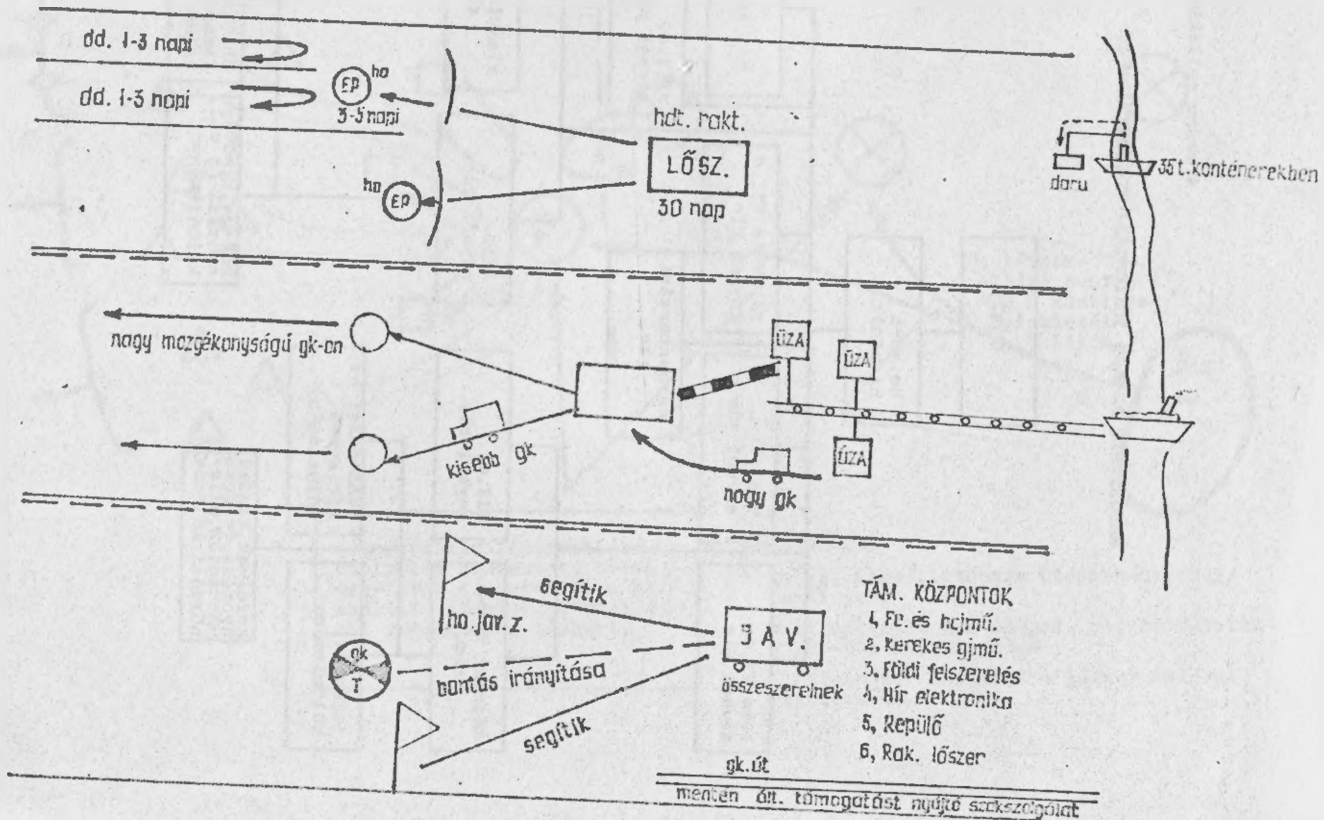
AZ USA EURÓPÁBAN ÁLLOMÁSOZÓ SZÁRAZFÖLDI CSAPATAI HADTÁPJÁNAK SZERVEZETE

USA EURÓPÁBAN ALLOMASOZÓ FEF-I CSAPATAI
HTP-NAI ELHELYEZKÉDÉSEI

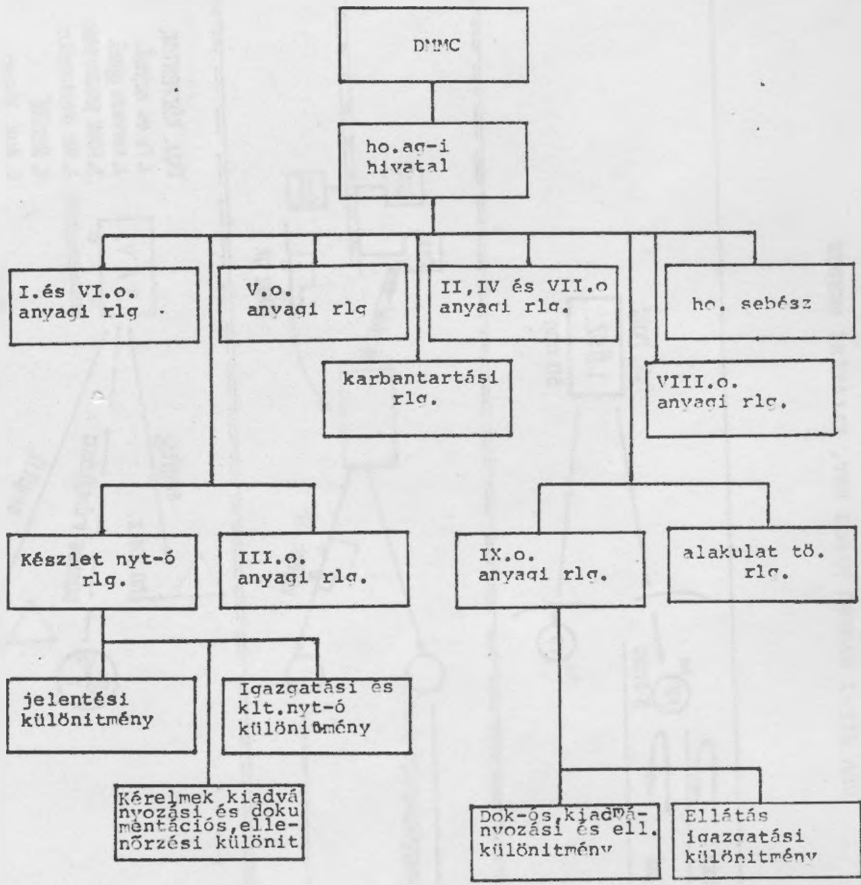
...2. számú melléklet

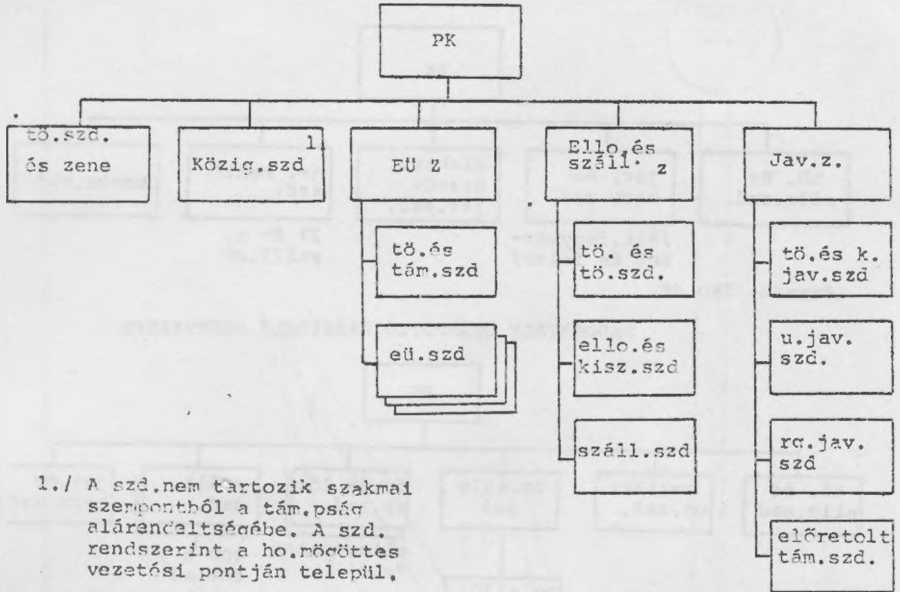

4.szárú melléklet

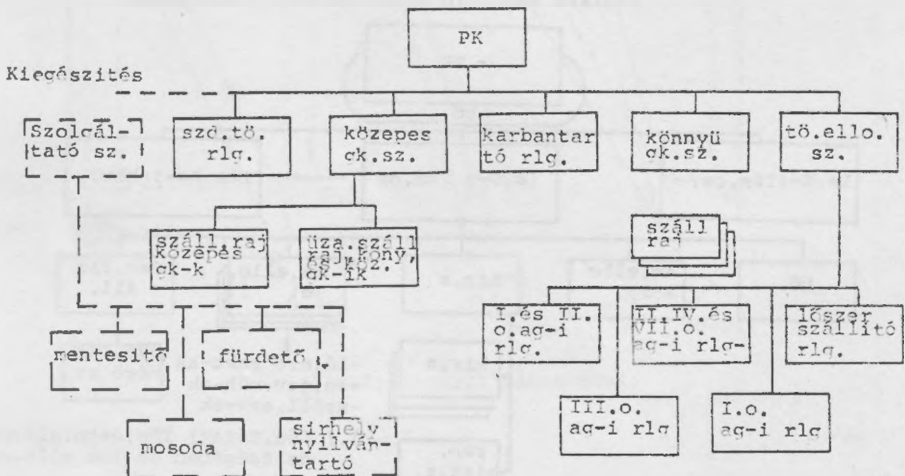
HADOSZTÁLY ANYAGI IGAZGATÁSI KÖZPONT /DMMC/

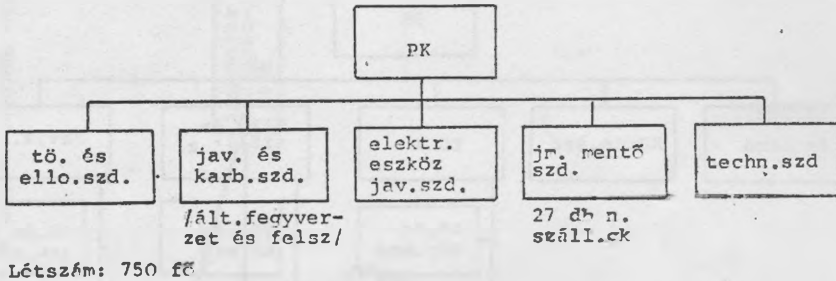
PC, GYALOG ÉS CÉPESITETT HO-OK TÁM.PSG-NAK SZERVEI

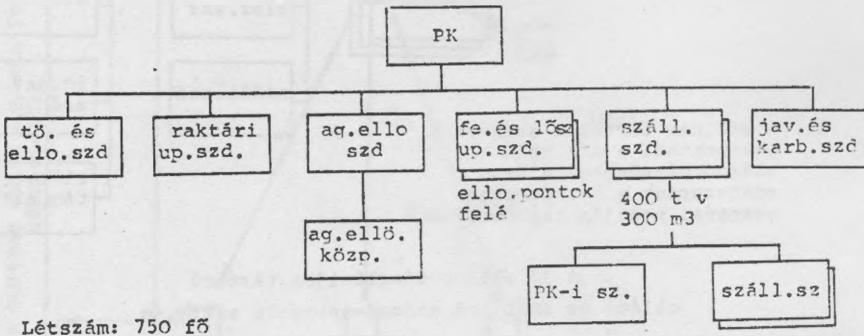
A fő ellátó zászlóaljba tartozó ellátó és szállító század javasolt szerv.-e

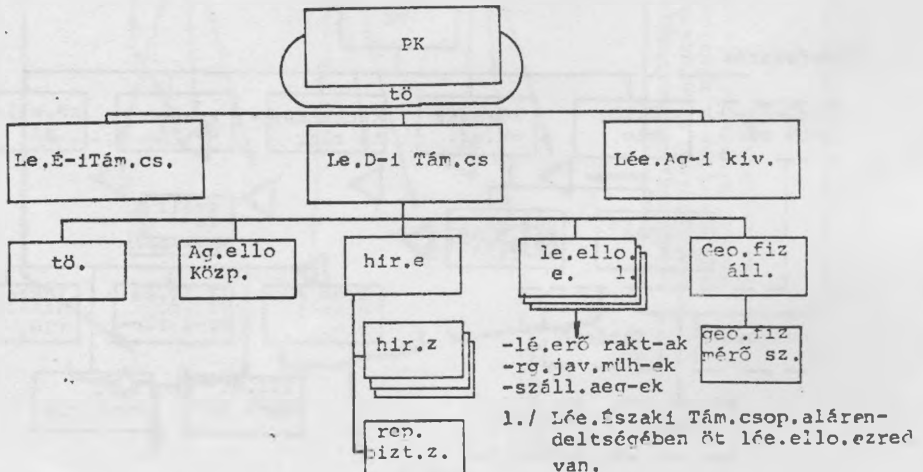
HADOSZTÁLY JAV. ÉS KARB. ZÁSZLÓALJ SZERVEZÉSE

HADOSZTÁLY UTÁNPÓTLÓ ZÁSZLÓALJ SZERVEZÉSE

LÉGIERŐ TÁMOGATÓ PARANCSNOKSÁG SZERVEZÉSE

7.száru melléklet

A NYUGAT-EURÓPAI ORSZÁKOK VASUTI SZÁLLÍTÁSÁT JELLEMLŐ
NÉHÁNY ADAT

ORSZÁG	Vasutvona- lak össz- hosszúsága km	Villamosi- tott von. hossza km	Dupla és több vá- gónyu von. hossza km	A 100 km ² - re eső va- sutvonalak sűrűsége km	Gördülő anyag mennyisége			
					cőz dizel rozd	villamos rozdony	teher vagonok	szerély vagonok
Norvégia	4300	2300	80	1,3	$\frac{130}{200}$	250	14000	1300
Dánia	3500	90	700	8,0	$\frac{117}{350}$	-	14000	1700
NSZK	34000	8400	13000	14,0	$\frac{2037}{4347}$	2200	315000	22000
Belgium	4300	1150	2600	14,0	$\frac{-}{880}$	200	48000	3500
Hollandia	3150	1650	1500	9,0	$\frac{-}{570}$	110	20000	1900
Luxemburg	330	140	160	13,0	$\frac{-}{70}$	20	4000	170
Franciaország	37000	8800	16000	7,0	$\frac{1050}{3000}$	2200	316000	15100
Olaszország	21000	10000	4600	7,0	$\frac{1600}{800}$	2000	130000	9000
Görögország	2600	30	50	2,0	$\frac{200}{100}$		10000	500
Törökország	800	60	100	1,0	$\frac{700}{250}$	50	170000	1200

Kiépített katonai rendeltetésű fővonalai üzemenyag
csővezetékek és kapacitás adataik
/számozásuk É-ről D-re önkényes/

- 1.sz.: /15 cm átm./

FREDERIKSAUN - FREDERICIA - /Dánia/ - HONENWESTEDT /NSZK/
A csővezetékhalózathoz csatlakozó olajkikötők:
NORDENHAM 40 000 BRT; BRUNSBÜTTEL 140 000 BRT és HAMBURG
80 000 BRT befogadóképességgel.

- 2.sz.: /20 cm átm./

ROTTERDAM 250 000 BRT - BREMEN 50 000 BRT, melyhez csat-
lakozik ugyancsak 20 cm-es mellékvonallal: AMSZTERDAM
80 000 BRT; tároló kapacitású olajkikötővel.

- 3.sz.: /30 cm átm./

CAP DÁTIFER 540 000 - LE HAVRE 250 000 BRT - DUNKERQUE
150 000 BRT - ANTWERPEN 75 000 - KÖLN K 100 és DK 120 km-ig
kiépítve és ANTWERPEN DK kb 200 km-től egy 20 cm átmérőjű
csővezeték FRANKFURT-i csatlakozással.

- 4.sz.: /65 cm átm./

DONGES 220 000 BRT - 450 km után csatlakoztatva ÉK
DUNKERQUE kikötőhöz és a 3.sz. fővonalai csővezetékhez,
illetve folytatódik KLARENTHAL - FRANKFURT - SPEYER -
STRASBOURG évi 1-1,5 mill.t. kapacitású finomítókhöz.
Ugyancsak a kiindulás után 400 km-nél csatlakozik 200 km-es
csővezetékkel az 5.sz. fővonalhoz.

- 5.sz.:

MARSEILLE - FRANKFURT fővonal

- 6.sz.:

RAVENNA 80 000 BRT - FORNOVO /Olaszo./

Olajfinomítás fő körzetei: NSZK-ban NORDENHAM, HAMBURG,
SALZBERGEN, GELSENKIRCHEN, GODERF-KÖLN, FRANKFURT, KLARENTHAL,
SPEYER, STRASBOURG, INGOLSTADT és BURGHAUSEN, Olaszországban:
GENOVA - CREMONA - VALMADRERA és TRIESTE.

1950. évi közlekedési törvény
1950. évi közlekedési törvény

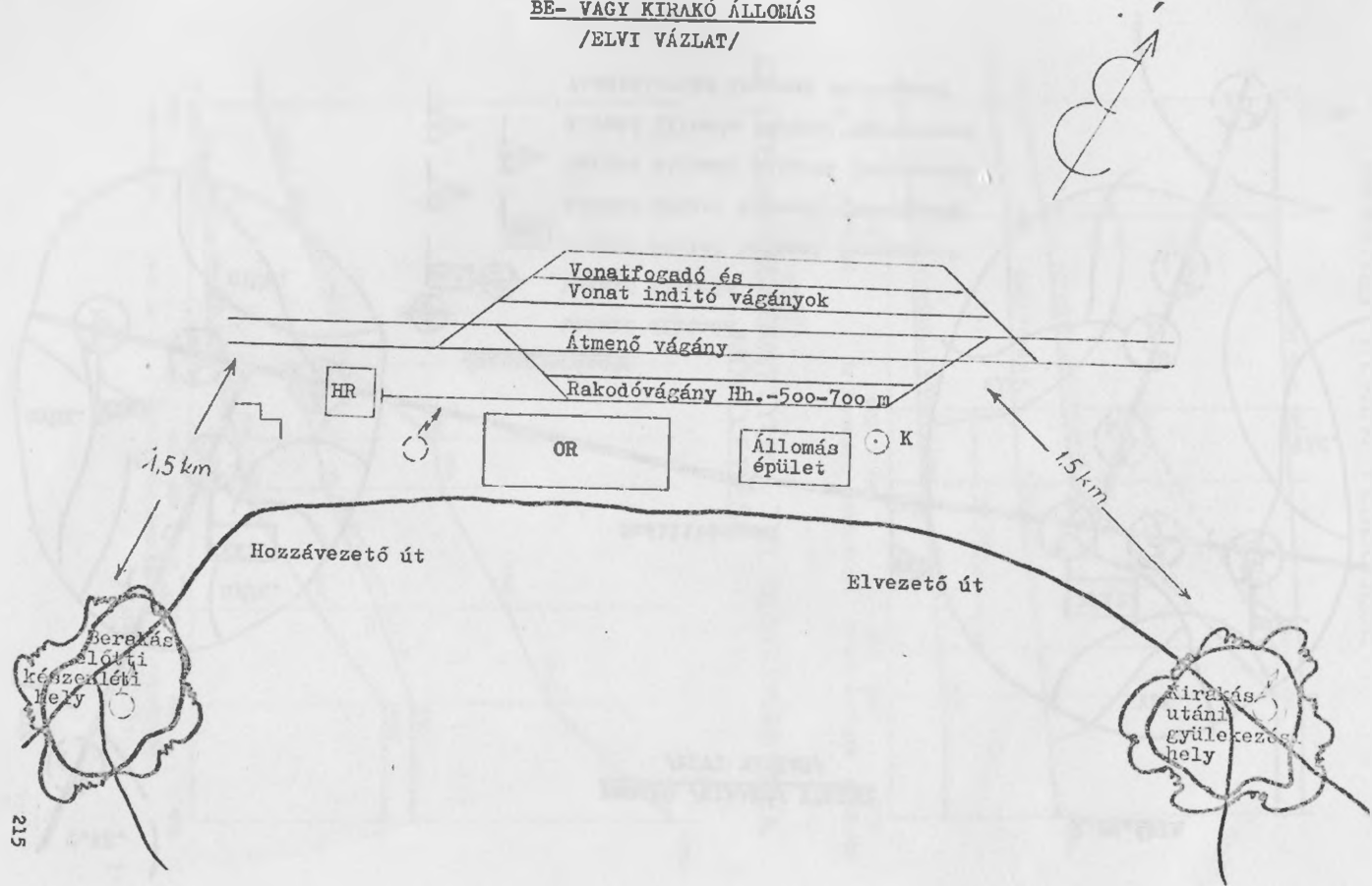
1-3.sz. ábra és 1-2.sz. melléklet

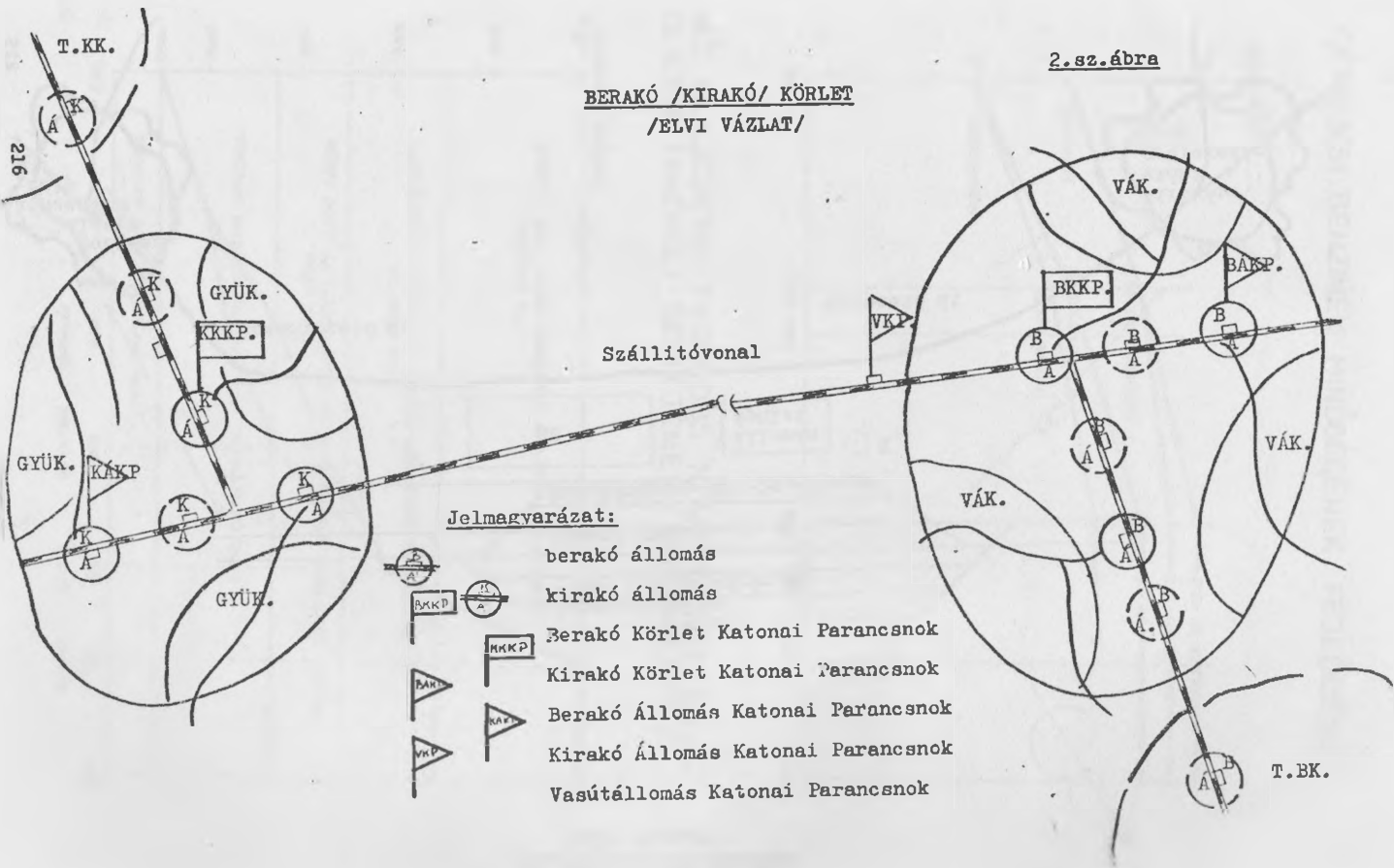
"A csapatok vasúti szállításának megszervezése
hadműveleti körülmények között" című cikkhez.

1.sz. ábra

BE- VAGY KIRAKÓ ÁLLOMÁS
/ELVI VÁZLAT/

216

T.KK.

BERAKÓ /KIRAKÓ/ KÖRLET
/ELVI VÁZLAT/

2.sz.ábra

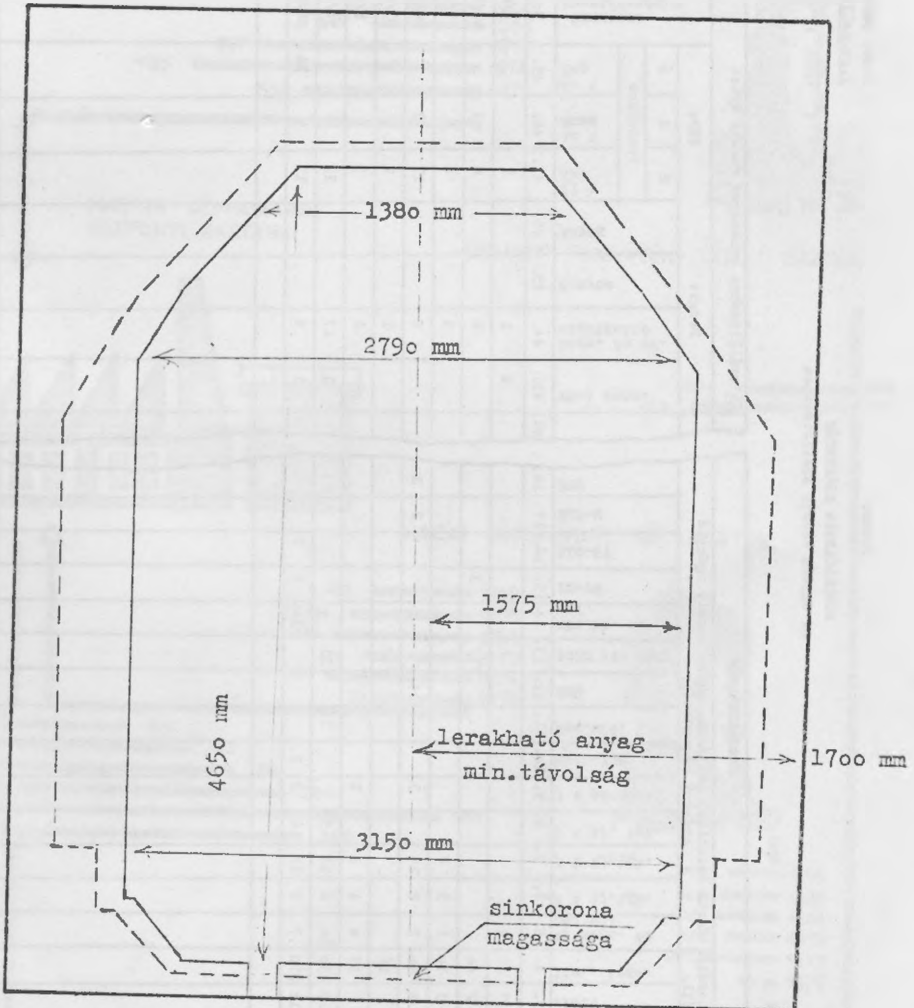
Szállítóvonal

Jelmagyarázat:

- berakó állomás
- kirakó állomás
- Berakó Körlet Katonai Parancsnok
- Kirakó Körlet Katonai Parancsnok
- Berakó Állomás Katonai Parancsnok
- Kirakó Állomás Katonai Parancsnok
- Vasútállomás Katonai Parancsnok

T.BK.

1435 mm NYOMTÁVU VASUT SZABVÁNYOS RAKSZELVÉNY-
ÉS ŪRSZELVÉNY KERESZTMETSZETI VÁZLATA

MEGJEGYZÉS:

—————	SZABVÁNYOS RAKSZELVÉNY
-----	SZABVÁNYOS ŪRSZELVÉNY
- · - · -	VÁGÁNYKÖZÉP

Jóváhagyom!

Titkos

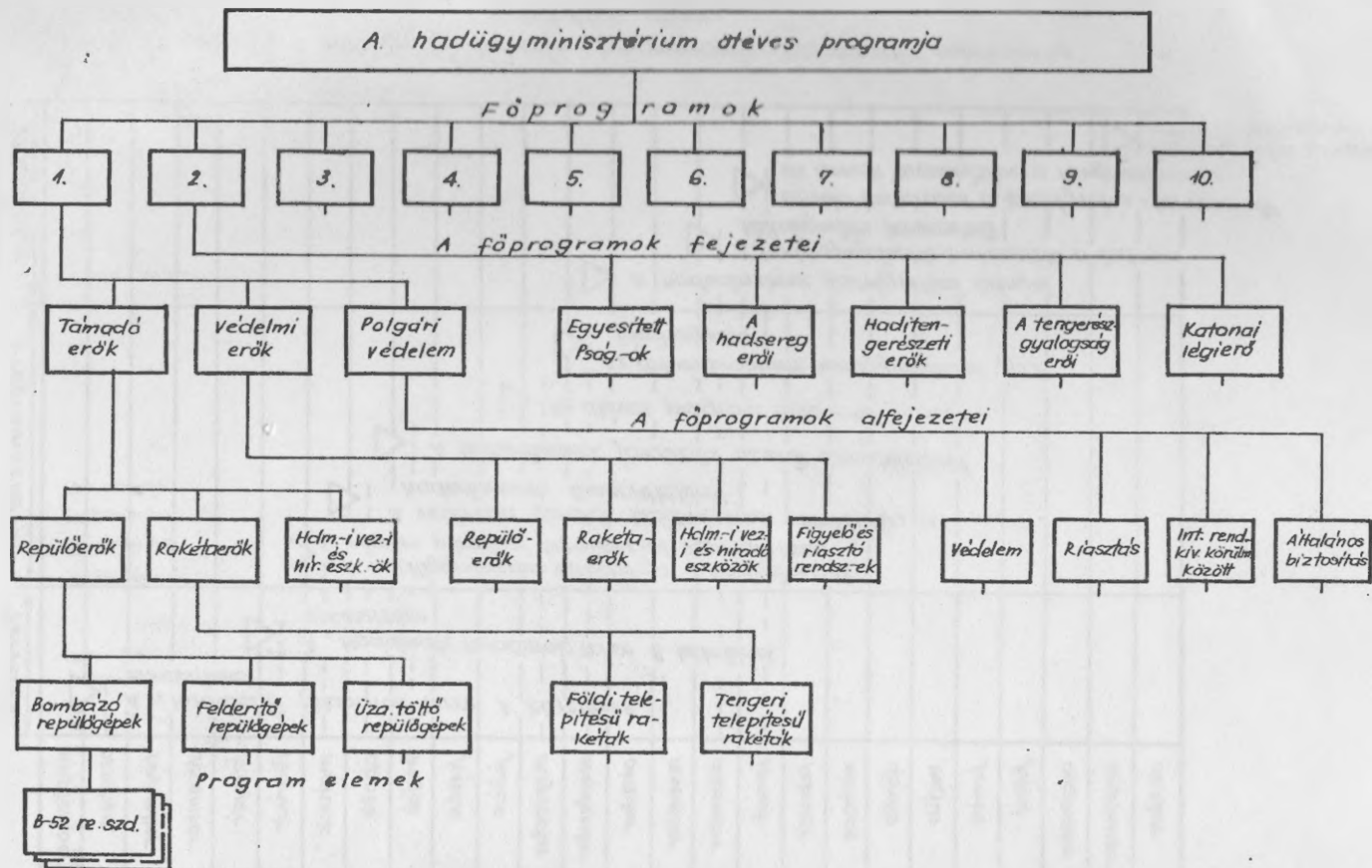
1.sz példány
2.sz.melléklet

PK.

EGYSÉG BERAKÁSI TERVE

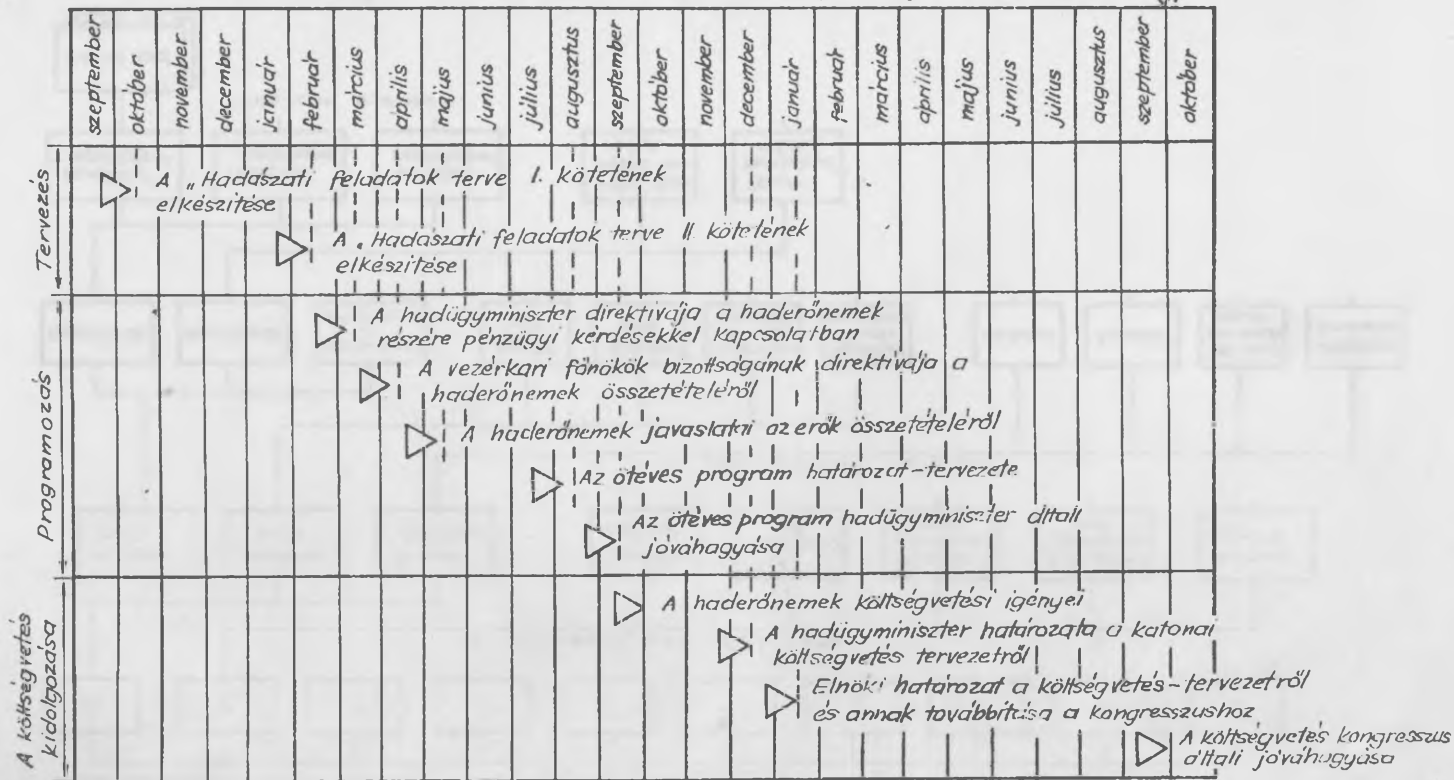
Szál- lit- mány szá- ma	Szállit- mányban elszálli- tásra ke- rülő anyagok megneve- zése	Vasúti kocsi azükséglet											Menet- vonal a berakó állomás- ra	Foszab- rendje	Az aleg- ségek VAK. /egység VAK/	Szállit- mányuk berakás előtti Kész- léti helye	Berakó állomás/ tarta- lók berakó áló- más/	Berakás tervezett ideje		Vonat indulás ideje		Megjegy- zés
		Fedett			Pőre			Összesen.			keзде- te	vége										
		Bancs- nok	Készlet száma	Konyha	Anyag	tengelyes			Kocsi	Tengely								Tonna				
						2	4	6														
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	
1001	Gl.z.	1	18	3	2	33			57	114	1200											
1002	Hk.z 1/2	1	4	1	1	9		17	33	134	1400											
1003	Vezető- szervek	1	1			1			3	6	50											
	F.sz.d.,		2			6	3		11	28	300											
	Hir.sz.d.,		2			2			4	8	80											
	Mi.ut. sz.d.,		3			15	3		21	50	540											
	VV.sz. es		1			1			2	4	40											
	Kom.sz. részei		1			2			3	6	65											
	Összesen:	1	10+1	2	2	27	6		49	110	1100											
1004																						

1-2.sz. ábra "Az USA fegyveres erői fejlesztésének tervezéséhez" c. fordításhoz.

1. ábra. Az USA hadügyminisztériuma öt éves programjának elvi felépítése

A tervezett pénzügyi év kezdete

2. ábra: „A költségvetés tervezés – programozás – kidolgozás” munkaciklus vázlatos rajza